

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 120

51 tomas

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

2008 m. gegužės 16 d.

Pranešimo Nr.

Turinys

Puslapis

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d.

2008/C 120/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl — Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus — ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos — ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį procedūras, susijusias su tam tikrų nacionalinių techninių taisyklių taikymu kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamiems gaminiams, ir panaikinanti Sprendimą Nr. 3052/95/EB COM(2007) 37 galutinis — 2007/0029 (COD) — COM(2007) 53 galutinis — 2007/0030 (COD) — COM(2007) 36 galutinis — 2007/0028 (COD)	1
2008/C 120/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 80/181/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su matavimo vienetais, suderinimo COM(2007) 510 galutinis — 2007/0187 (COD)	14
2008/C 120/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotoją veikiančio triukšmo lygio (Kodifikuota redakcija) COM(2007) 588 galutinis — 2007/0205 (COD)	15
2008/C 120/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais COM(2007) 140 galutinis — SEK(2007) 388	15

LT

Kaina:
22 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

2008/C 120/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žemės ūkio darbuotojų tarpvalstybinio judėjimo	19
2008/C 120/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Užimtumo žemės ūkyje	25
2008/C 120/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų vaidmens	29
2008/C 120/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl geresnio laivų išmontavimo COM(2007) 269 galutinis	33
2008/C 120/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos žaliosios knygos Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prisitaikymas prie klimato kaitos Europoje — galimi ES veiksmai“ COM(2007) 354 galutinis	38
2008/C 120/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl bendro vyno rinkos organizavimo ir iš dalies keičiančio tam tikrus reglamentus COM(2007) 372 galutinis — 2007/0138 (CNS)	42
2008/C 120/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žemės ūkio ateities perspektyvų vietovėse, kurioms būdingos tam tikros gamtinės kliūtys (kalnų, salų ir atokiausiuose regionuose)	47
2008/C 120/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 998/2003 dėl gyvūnų sveikatos reikalavimų, taikomų nekomerciniam naminių gyvūnėlių judėjimui, pratęsiant pereinamąjį laikotarpį COM (2007) 572 galutinis — 2007/0202 (COD)	49
2008/C 120/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl — Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 76/768/EEB, 88/378/EEB, 1999/13/EB ir Direktyvas 2000/53/EB, 2002/96/EB ir 2004/42/EB siekiant suderinti jas su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 — ir dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 648/2004 siekiant suderinti jį su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 COM(2007) 611 galutinis — 2007/0212 (COD) — COM(2007) 613 galutinis — 2007/0213 (COD)	50
2008/C 120/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikio pramonės permainoms	51
2008/C 120/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos aplinkos apsaugos taisyklių poveikio pramonės permainoms	57
2008/C 120/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Skatinti kartų solidarumą COM(2007) 244 galutinis	66
2008/C 120/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos COM(2007) 273 galutinis	73
2008/C 120/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių	82

2008/C 120/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES ir Moldovos santykių: organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo	89
2008/C 120/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo: dabartinė padėtis ir būsimos perspektyvos	96
2008/C 120/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl akcizų, taikomų apdorotam tabakui, struktūros ir tarifų (Kodifikuota redakcija) COM(2007) 587 galutinis	100

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

440-OJOJE PLENARINĖJE SESIJOJE, ĮVYKUSIOJE 2007 M. GRUODŽIO 12–13 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl

- Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus
- ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos
- ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį procedūras, susijusias su tam tikrų nacionalinių techninių taisyklių taikymu kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamiems gaminiams, ir panaikinantį Sprendimą Nr. 3052/95/EB

COM(2007) 37 galutinis — 2007/0029 (COD)

COM(2007) 53 galutinis — 2007/0030 (COD)

COM(2007) 36 galutinis — 2007/0028 (COD)

(2008/C 120/01)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu ir 133 straipsnio 3 dalimi, 2007 m. kovo 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus ir dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos.

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 ir 95 straipsniais, 2007 m. balandžio 2 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, nustatantį procedūras, susijusias su tam tikrų nacionalinių techninių taisyklių taikymu kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamiems gaminiams, ir panaikinantį Sprendimą Nr. 3052/95/EB.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 68 nariams balsavus už, 2 — prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

jimo principas ir kad vienoje valstybėje narėje teisėtai parduodami gaminiai be kliūčių galėtų būti parduodami visoje ES.

1.1 EESRK yra tvirtai įsitikinęs, jog labai svarbu užtikrinti, kad būtų visapusiškai taikomas Sutartyje įtvirtintas ir daugybės Teisingumo Teismo sprendimų patvirtintas laisvo prekių judė-

1.2 EESRK manymu, prekyboje labai svarbu garantuoti tikrumą, skaidrumą ir veiksmingumą, panaikinant patikrinimų ir bandymų dubliavimą ir užtikrinant aukštą vartotojų, piliečių ir

verslo įmonių apsaugą, ir koordinuoti bei stiprinti rinkos priežiūros veiklą, kad būtų aktyviai ir vienodai taikomi Bendrijos gaminių saugos reikalavimai.

1.3 EESRK pabrėžia, kad laisvas prekių judėjimas yra pagrindinė konkurencingumo ir Europos bendrosios rinkos ekonominio ir socialinio vystymosi varomoji jėga ir kad saugių ir kokybiškų gaminių pardavimo reikalavimų sugriežtinimas ir atnaujinimas yra labai svarbūs vartotojams, verslo įmonėms ir Europos piliečiams.

1.4 EESRK mano, kad ES teisės aktų atnaujinimo ir suderinimo negalima atidėti dėl:

- problemų, su kuriomis susidurta įgyvendinant ir užtikrinant Sutarties nuostatas,
- nevienodos rinkos priežiūros valstybėse narėse,
- trūkumų, nustatytų atitikties vertinimo įstaigose, ir trūkumų, susijusių su teisine CE ženklo apsauga,
- ir dėl to, kad verslo įmonės, valdžia ir piliečiai nežino savo teisių ir pareigų.

1.5 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai parengti šios srities **teisės aktų paketą**, jei bus visiškai pasiekti šie tikslai:

- veiksmingas, vienodas abipusio pripažinimo principo įgyvendinimas;
- sustiprinta rinkos priežiūra;
- bendra Europos akreditavimo sistema, teikianti viešąsias visuotinės svarbos paslaugas;
- vienodas akredituotų sertifikavimo įstaigų kompetencijos lygis;
- griežtesni atrankos kriterijai ir suderintos atrankos procedūros atliekant atitikties vertinimą;
- intensyvesnis sistemingas ir nuolatinis nacionalinės valdžios institucijų bendradarbiavimas;
- didesnė teisinė CE ženklo apsauga siekiant išvengti pernelyg didelio ženklų kiekio sukeltos painiavos;
- išsamus gaminius į rinką pateikiančių asmenų atsakomybės nustatymas ir apibrėžimas;
- vienesnė teisinė sistema ir nuoseklesnės esamos taisyklės, aukštesnis atitikties lygis ir kuo mažiau biurokratijos;
- visų į rinką pateiktų gaminių atsekamumo garantija;
- visapusiškas proporcingumo principo taikymas sertifikavimo atsakomybei ir procedūroms, ypač atkreipiant dėmesį į nedideles įmones ir ne masinės gamybos arba mažais kiekiais gaminamus gaminius;

— aktyvus visų rinkos subjektų ir, visų pirma, vartotojų dalyvavimas;

— aiškios žalos atlyginimo neteisimine tvarka nuostatos, terminus ir sąnaudas sumažinant iki absoliutaus minimumo.

1.6 EESRK mano, kad taikant bendrąsias abipusio pripažinimo procedūras būtina užtikrinti ypač didelį skaidrumą, teisinį tikrumą ir supaprastinimą:

- pasinaudojant įrodinėjimo pareigos perkėlimu ir galimybe kreiptis į nacionalinius teismus;
- pasinaudojant galimybe spręsti ginčus ne teismo tvarka Gaminių kontaktiniuose centruose, taip pat internetu;
- sutrumpinant teisminių ir neteisminių procedūrų terminus;
- sukuriant veiksmingas ir kompetentingas nacionalines technines struktūras, kurios galėtų skubiai, o prireikus neatidėliotina tvarka, pateikti reikalingus įrodymus;
- reguliavimo institucijoms aktyviai dalyvaujant rengiant telematinę vadovą, padedantį surasti visus Europos Sąjungoje dabar galiojančios teisės aktus.

1.7 EESRK pritaria pagrindiniams pasiūlymų principams, suformuluotiems derinant sėkmingus „naujojo požiūrio“ elementus su „visuotiniu požiūriu“ atitikties vertinimo srityje. Šie principai turėtų būti taikomi visose srityse dabartiniuose ir būsiniuose Bendrijos teisės aktuose ir apimti visus parduodamų gaminių aspektus, visų pirma susijusius su saugumu, sveikata ir aplinkos apsauga.

1.8 Labai svarbu, kad visi tiekimo ir platinimo grandinėje veikiantys ekonominių operacijų vykdytojai — gamintojai, įgaliotieji atstovai ar importuotojai — imtųsi visų būtinų priemonių ir vienodos atsakomybės užtikrindami, kad būtų parduodami tik taikomus teisės aktus atitinkantys gaminiai.

1.9 Dėl gaminių atsekamumo, kurį pasitelkus galima užtikrinti gaminius į rinką teikiančių ekonominių operacijų vykdytojų atsakomybę, turi būti įmanoma tiksliai identifikuoti šiuos operatorius, kad būtų tinkamai taikomos Bendrijos taisyklės.

1.10 EESRK nuomone, būtina atkreipti dėmesį į problemas, susijusias su prekių pateikimu į rinką internetu, nes prekyba internetu dar nėra visiškai sureguliuota.

1.11 EESRK mano, kad norint pagerinti esamą „naujojo požiūrio“ sistemą, reikia tikslesnių nuostatų dėl:

- būtinų ir proporcingų ekonominių operacijų vykdytojų pareigų, kurioms nereikia didelių biurokratinių ir administracinių išlaidų;

— veiksmingesnės rinkos priežiūros ir vienodesnių notifikuo-tųjų atitikties vertinimo įstaigų kompetencijos lygių, siekiant visoje Europos ekonominėje erdvėje užtikrinti kompetenciją, nešališkumą ir veiksmingumą bei visiems gamintojams vienodas sąlygas.

1.12 EESRK sutinka, kad būtina stiprinti CE ženklo statusą ir svarbą, įregistruojant jį kaip kolektyvinį ženklą ir taip suteikiant jam didesnę teisinę apsaugą. Tai leistų valdžios institucijoms imtis skubių veiksmų stabdant netinkamą ženklo naudojimą.

1.13 EESRK pabrėžia, kad šioje srityje pagrindinis vaidmuo tenka techniniams standartams, kadangi naujasis požiūris yra grindžiamas būtent glaudžiai susijusiais esminiais teisiniais reika-lavimais ir Europos techniniais standartais, kuriuos būtina stiprinti ir išnaudoti.

1.14 Visuotinės svarbos viešąsias paslaugas teikianti Europos akreditavimo sistema (EAS) turi būti paremta tarptautiniu mastu pripažintais standartais ir aiškiais apibrėžtimis, užtikrinti visas sritis apimančių atitikties vertinimo rezultatų pripažinimą ir užkirsti kelią nereikalingam vertinimų dubliavimuisi.

1.15 Su EAS susijusios reglamento nuostatos turi būti taikomos visoms akreditacijos įstaigoms ir jų teikiamoms paslaugoms Europos ekonominėje erdvėje, neatsižvelgiant į klientams suteiktą atitikties vertinimo paslaugų pobūdį.

1.16 Šiomis nuostatomis būtina užtikrinti:

- tarptautinius standartus atitinkančių, nuosekliai išdėstytų, aiškių, skaidrių bendrų apibrėžčių rinkinį, taikytiną visose „naujojo požiūrio“ direktyvose ir atskiriems gaminiams skir-tose direktyvose ⁽¹⁾, įskaitant skirtas atitikties vertinimui ir atitikties vertinimo įstaigoms.
- viešą akreditacijos sistemą, kuriai netaikoma komercinė konkurencija;
- bendrą visų tiesiogiai susijusių Bendrijos teisės aktų aprė-pimą, be išimčių saugumo ir sveikatos srityse arba aplinkos apsaugos srityje;
- taikomumą visai akredituojamai veiklai, įskaitant kalibra-vimą, neatsižvelgiant į tai, ar akredituojama siekiant atitikti teisinius atitikties vertinimo reikalavimus ar laikantis privačių susitarimų reikalavimų;
- nacionalinių akreditacijos įstaigų atitikimą kompetencijos ir nešališkumo standartams. Jos privalo dalyvauti tarpusavio vertinimuose, kuriuos prižiūri visos akreditavimo procese dalyvaujančios šalys.

1.17 EESRK mano, kad būtina sukurti aiškų teisinį pagrindą Europos akreditacijos organizacijai (EA), kurios vaidmuo turėtų

būti išplėstas ir geriau apibrėžtas: visos nacionalinės akreditacijos įstaigos turi būti EA narės, kad būtų užtikrintas lygiavertiš-kumas, skaidrumas, patikimumas ir veiksmingumas. Be to, EA tinklo veiklą turi remti valstybės narės.

1.18 EESRK nuomone, akreditacijos įstaigos, parodydamos joms suteikto pasitikėjimo pagrindumą, turi įrodyti, kad sėkmingai dalyvauja tarpusavio vertinimuose.

1.19 Be to, EESRK mano, kad į šią veiklą svarbu įtraukti suin-teresuotąsias šalis: jos turėtų būti atstovaujamos akreditacijos įstaigose. Tai numatanti nuostata turėtų būti neatsiejama naujojo reglamento dalis.

1.20 Šiuo klausimu EESRK mano, kad vartotojai turėtų daugiau žinoti apie savo teises vidaus rinkoje ir šios teisės turėtų būti pripažįstamos platesniu mastu, tam reikalui numatant atitinkamas iniciatyvas.

1.21 Rinkos priežiūros veikla turėtų apimti ir tuos gaminius, kuriems taikoma bendros gaminių saugos direktyva, kadangi daugybė gaminių yra parduodami tiek profesionaliam varto-jimui, tiek galutiniam vartotojui. EESRK mano, kad dabartinė skubių informacijos mainų sistema, RAPEX, galinti veiksmingai padėti atlikti rinkos priežiūrą, yra visiškai pagrįsta.

1.22 Europos tinkle muitinės privalo bendradarbiauti su rinkos priežiūros institucijomis, kad būtų užtikrinta veiksminga gaminių kontrolė prieš pateikiant juos į Europos vidaus rinką, kurioje jie gali laisvai judėti.

1.23 Dėl šios ir kitų priežasčių muitinėse turi dirbti tinkamai parengti darbuotojai, jos privalo turėti pakankamai lėšų ir įgali-ojimų, kad galėtų nepriekaištingai atlikti jiems patikėtas užduotis. Jos taip pat privalo turėti priemones, kurias galėtų pasitelkti, jei reikėtų skubiai įsikišti sezoninių arba per ribotą laikotarpį reali-zuojamų gaminių atveju.

1.24 Galiausiai, Komiteto nuomone, Reglamente turėtų būti nustatyta, kad priemonės, kurių imamasi reaguojant į patvirtintą atitikties trūkumą, turi atitikti ir proporcingumo principą.

2. Įžanga

2.1 Prekių vidaus rinka yra ne tik augimo Bendrijoje varo-moji jėga — ji turi didžiulę įtaką Europos Sąjungos gebėjimui konkuruoti tarptautinėje rinkoje. EESRK ne kartą yra pažymėjęs, kad „veiksny, kurio svarba išaugo, yra globalizacija, kuri kartu yra ir problema, ir galimybė. Problemas galima įveikti tik panau-dojus visą bendrosios rinkos potencialą“ ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Skirtinguose konkreitiems gaminiams taikomuose ES teisės aktuose, skirtuose įvairiems aspektams, pvz., aplinkai palankiam dizainui, gaminių saugumui, produkto atsakomybei, atliekų šalinimui, energijos efektyvumui ir pan., toms pačioms sąvokoms taikomos skirtingos apibrėžtys. Tai kelia painiavą suinteresuotiems subjektams, ypač kai skirtingos direktyvos taikomos tam pačiam gaminiui.

⁽²⁾ OL C 93, 2007 4 27, *Bendrosios rinkos peržiūra*, Pranešėjas Bryan Cassidy.

2.2 Pagrindinis bendrosios rinkos ramstis yra laisvas prekių judėjimas: pagal Sutarties 28–30 straipsnius ⁽³⁾ buvo padaryta didelė pažanga ES lygmeniu derinant techninius standartus, kad būtų panaikintos prekybos techninės kliūtys, dažnai pasinaudojant „naujojo požiūrio“ direktyvomis (taip pat vadinamomis „CE ženkle“ direktyvomis).

2.3 Tačiau taikant Sutarties nuostatas ir užtikrinant jų vykdymą išryškėjo kai kurios spragos, ypač nesuderintų gaminių srityje. Nacionalinių techninių standartų įvedimas sukėlė didelių kliūčių laisvai prekybai, ypač MVĮ, nes teisinė bazė vis dar yra pernelyg fragmentiška, o rinkos priežiūra valstybėse narėse vykdoma nepakankamai nuosekliai.

2.4 EESRK yra pabrėžęs, kad „valstybėms narėms tenka didelė atsakomybė užtikrinant, kad ES priemonės būtų perkeltos į nacionalinius teisės aktus ir jų būtų laikomasi“, ir kad svarbu, jog „rengiama reglamentavimo sistema nacionaliniu lygmeniu būtų kuo visapusiškesnė savo turiniu ir kartu kuo paprastesnė verslui, dirbantiems, vartotojams ir visiems pilietinės visuomenės subjektams“ ⁽⁴⁾.

2.5 EESRK tvirtai pritaria tikslams užtikrinti skaidresnes ir veiksmingesnes saugų ir kokybiškų gaminių pardavimo taisykles, didesnius ir naujesnius reikalavimus, kad:

- vartotojams būtų užtikrintas didesnis saugumas, kokybė ir didesnė pasirinkimo laisvė remiantis patikimais vietinės gamybos ir importuotų gaminių atitikties vertinimais;
- gamintojams būtų užtikrintas teisinis tikrumas ir aiškūs, nuoseklūs teisės aktai su bendra sistema pramonės gaminiams; būtų užtikrintas lankstumas, reikalingas prisitaikant prie technologinių pokyčių; tikrai laisva prekyba be nereikalingų techninių kliūčių, administracinės kontrolės ir papildomų, apsunkinančių bandymų norint patekti į atskiras vietines rinkas;
- piliečiams būtų užtikrinta sveikatos ir aplinkos apsauga, panaikinta apsunkinanti nereikalinga biurokratija ir sudarytos sąlygos praktiškai išmėginti, kas yra reali, ranka pasiekiamą, į kokybę orientuotą „duodanti Europa“, o tai yra svarbiausia Europos pilietybės dalis.

2.6 Savo nuomonėje dėl Vidaus rinkos strategijos 2003–2006 m. prioritetų ⁽⁵⁾ EESRK pažymėjo, kad „prekyba su trečiosiomis šalimis augo sparčiau nei valstybių narių tarpusavio prekyba“ ir kad „viena iš priežasčių yra abipusio pripažinimo,

kuris leistų vartotojams pasitikėti kitoje šalyje pagamintais gaminiiais, nebuvimas. Valstybės narės turėtų pasitikėti viena kitos sistemomis. Gera teisinė sistema, aukšti ir skaidrūs kokybės standartai ir vartotojų švietimo iniciatyvos sudaro geriausias sąlygas didinti valstybių narių tarpusavio prekybą prekėmis“.

2.7 EESRK taip pat pabrėžė, kad vartotojai labai nedaug žino apie savo teises vidaus rinkoje ir kad jis ne kartą atkreipė dėmesį ⁽⁶⁾ — ypač atokesnių ir neseniai įstojusių šalių atveju — į šią nežinojimo problemą ir į tai, kaip nacionalinės ir vietos valdžios atstovai dažnai šiuo nežinojimu pasinaudoja.

2.8 Be to, EESRK nurodo keturias pagrindines 2007 m. Bendrosios rinkos observatorijos nustatytas kliūtis, trukdančias tinkamam vidaus rinkos veikimui:

- ekonominių operacijų vykdytojams ir nacionalinei valdžiai kylantys neaiškumai dėl teisių ir pareigų, susijusių su abipusio pripažinimo principo įgyvendinimu;
- nepakankamas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas, skaidrumas ir bendradarbiavimas, dėl kurio sunku abipusiškai pripažinti ir priimti sertifikatų ir sudaryti sąlygas laisvam prekių judėjimui su aiškesniu pagrindu — atitikties vertinimo, akreditavimo ir rinkos priežiūros sistemų, skaidrumo ir CE ženkle apsaugos;
- nuoseklių priemonių, skirtų užtikrinti aukšto lygio saugą ir sveikatą į rinką pateikiamuose gaminiuose, ir su tuo susijusių optimalių bendro pobūdžio reikalavimų nebuvimas.

2.9 EESRK kartą yra konstatavęs: „Keista ir labai gaila, kad po tiek Europos integracijos metų ne visos valstybės narės dar yra pakankamai įtraukusios ES teisę ir politiką į savo nacionalinės politikos formavimo politinį ir administracinį lygius tose srityse, kuriose jos yra įsipareigojusios vykdyti bendrą politiką ir bendrus sprendimus“ ⁽⁷⁾.

2.10 Toliau ten pat teigiama: „Nacionaliniu lygiu būtina veiksmingai ir skaidriai spręsti ES klausimus, kadangi 25 valstybės narės, pasižymintios savita administravimo kultūra ir tradicijomis ir savitu proceso valdymu, turi laikytis bendrojo *acquis*, o tai reiškia, kad kurdamos ES teisę, ją perkeldamos į nacionalinę teisę, įgyvendindamos ir vykdydamos, valstybės narės turi išpildyti panašius reikalavimus“ ⁽⁸⁾.

⁽³⁾ Žr. taip pat 94–95 ES sutarties straipsnius.

⁽⁴⁾ OL C 309, 2006 12 16. „Įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą“. Pranešėjas Bryan Cassidy.

⁽⁵⁾ OL C 234, 2003 9 30. Pranešėjas Bryan Cassidy.

⁽⁶⁾ OL C 208, 2003 9 3. Pranešėjas Antonello Pezzini.

⁽⁷⁾ OL C 325, 2006 12 30. Pranešėjas Joost van Iersel.

⁽⁸⁾ Žr. ten pat.

2.11 Pagal Kok'o ataskaitą⁽⁹⁾, „laisvam prekių judėjimui ES ir toliau kliudo įvairios vietos taisyklės, kurios dažnai taikomos savavališkai ir aiškiai prieštaraujant abipusio pripažinimo principui“⁽¹⁰⁾.

2.12 Įvertinęs visa, kas pirmiau išdėstyta, EESRK mano, kad Europos integracijos ateičiai, vartotojų ir piliečių apsaugai ir Europos verslo įmonių vystymuisi užtikrinti yra ypač svarbu skubiai:

- užtikrinti visapusišką Sutartyje įtvirtinto ir daugybės Teisingumo Teismo sprendimų patvirtinto laisvo prekių judėjimo principo taikymą, kad vienoje valstybėje narėje teisėtai parduodami gaminiai be kliūčių galėtų būti parduodami visoje ES;
- garantuoti aiškumą, skaidrumą ir veiksmingumą prekyboje, panaikinant patikrinimų ir bandymų dubliavimą ir užtikrinant aukštą vartotojų, piliečių ir verslo įmonių apsaugą;
- panaikinti neaiškumus, teisės aktų sluoksnius, nenuoseklumus teisėje ir nereikalingą gaminių atitikties vertinimų sudėtingumą — jie turi būti sąžiningi, autoritetingi, nepriklausomi, nešališki ir atitikti pramonės gaminių bendrosios teisinės sistemos reikalavimus;
- koordinuoti ir sustiprinti rinkos priežiūros veiklą siekiant užtikrinti aktyvų ir vienodą Bendrijos gaminių saugos reikalavimų taikymą;
- propaguoti, stiprinti ir veiksmingiau saugoti CE ženklą; tai turi būti tikras „atitikties pasas“, leidžiantis prekėms laisvai judėti visoje ES, jei tik deramai vykdomi Bendrijos teisės aktuose nustatyti saugos ir kokybės reikalavimai.

3. Komisijos pasiūlymai

3.1 Komisija pradeda pastebėjimu, kad vidaus rinka dar nesuformuota:

- nacionalinės techninės taisyklės vis dar kelia didelių kliūčių laisvai prekybai ES. Kaip pastebėta⁽¹¹⁾ vienoje apžvalgoje, daugiau kaip trečdalis įmonių nurodė, kad patiria sunkumų dėl kitoje valstybėje narėje galiojančių techninių taisyklių, o apie pusę įmonių nusprendė pritaikyti savo gaminius pagal tas taisykles;
- paaiškėjo, kad pernelyg daug ES taisyklių yra nenuoseklios arba per daug sudėtingos: tam pačiam gaminiui taikoma keletas apibrėžčių, dubliuojamos atitikties vertinimo procedūros, skiriasi atitikties vertinimą atliekančios tarnybos, reglamentavimas fragmentiškas, taikoma plati skirtingų taisyklių ir procedūrų paletė;

⁽⁹⁾ Aukšto lygio grupės, kuriai vadovavo Wim Kok, ataskaita „Priimti iššūkiai“, 2004 m. lapkritis, Europos Komisija.

⁽¹⁰⁾ SEC(2007) 113, 2007 2 14.

⁽¹¹⁾ Antroji dvimetė ataskaita dėl abipusio pripažinimo principo taikymo bendrojoje rinkoje — COM(2002) 419 galutinis.

- vartotojai, piliečiai ir MVĮ vis dar yra labai blogai informuoti arba nežino savo teisių; palaipsniui atsiranda naujų kliūčių, didėja biurokratija, o tai trukdo įgyvendinti šias teises.

3.2 Šiems klausimams spręsti Komisija siūlo:

- Reglamentą (COM(2007) 36 galutinis), nustatantį procedūras, susijusias su tam tikrų nacionalinių techninių taisyklių taikymu kitoje valstybėje narėje teisėtai parduodamiems gaminiams, ir panaikinantį Sprendimą Nr. 3052/95/EB;
- Sprendimą (COM(2007) 53 galutinis) dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos, o kartu su pasiūlymu Komisija siūlo įregistruoti CE ženklą kaip kolektyvinį ženklą, kad užtikrintų jam teisinę apsaugą;
- Reglamentą (COM(2007) 37 galutinis), nustatantį su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus.

3.3 Pirmajame reglamente (COM(2007) 36 galutinis) siūloma panaikinti dabartinę abipusių informacijos mainų procedūrą ir sutelkiamas dėmesys į keletą nesuderintos srities aspektų:

- naują procedūrą, kurios turės laikytis nacionalinės valdžios institucijos, ketinamos įvesti nacionalinę techninę taisyklę ir būdamos įsitikinusios, kad negali taikyti abipusio pripažinimo principo;
- nacionalinės valdžios institucijų ir įmonių, norinčių valstybėje narėje parduoti savo gaminius, kurie jau teisėtai parduodami kitoje valstybėje narėje, teisių ir pareigų apibrėžimą ES lygmeniu;
- vieno ar keleto „gaminių kontaktinių centrų“ įkūrimą kiekvienoje valstybėje narėje, kad būtų teikiama informacija apie gaminiui taikomas technines taisykles arba kompetentingų valdžios institucijų ir (arba) tarnybų kontaktinius duomenis; vėliau pagal IDABC suderinimo schemą bus sukurtas informacijos mainų tarp šių gaminių kontaktinių centrų telematinis tinklas.

3.4 Sprendime (COM(2007) 53 galutinis) nustatyta bendroji būsimų sektorių teisės aktų sistema, kurioje nustatoma:

- suderintos sąvokų apibrėžtys, bendros ekonominių operacijų vykdytojų pareigos, atitikties vertinimo įstaigų atrankos kriterijai, nacionalinių notifikuojančiųjų institucijų kriterijai ir notifikavimo procedūros taisyklės;
- atitikties vertinimo procedūrų atrankos taisyklės ir darniosios procedūros, kad būtų išvengta apsunkinančio dubliavimo;
- viena CE ženklo, kaip Bendrijos kolektyvinio ženklo, apibrėžtis (su atitinkamomis pareigomis ir apsaugos priemonėmis), skirta toms direktyvoms, kuriose jis jau numatytas;
- informavimo ir rinkos priežiūros tvarka, papildanti bendros gaminių saugos direktyva nustatytą sistemą;

— darniosios nuostatos dėl būsimų apsaugos mechanizmų, kurie papildytų rinkos priežiūros mechanizmus.

3.5 Antrame reglamente (COM(2007) 37 galutinis) numatomas akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimų sustiprinimas, kad būtų galima lengvai nustatyti reikalavimų neatitinkančius gaminius ir pašalinti juos iš rinkos. Pagrindinis pasiūlymo tikslas — užtikrinti laisvą prekių judėjimą suderintoje srityje:

— sustiprinant Europos akreditacijos organizaciją, kad akreditavimas tikrai atliktų galutinio kontrolės, ar tinkamai veikia ES teisės aktai, lygmens vaidmenį;

— nustatant esamos Europos akreditacijos organizacijos (EA) pripažinimo struktūrą, užtikrinant, kad būtų tinkamai vykdomas griežtas tarpusavio vertinimas ⁽¹²⁾;

— nustatant į ES rinką patenkančių gaminių rinkos priežiūros ir patikrinimų Bendrijos sistemą su glaudesniu šalių valdžios institucijų ir muitinių bendradarbiavimu, nacionalinių valdžios institucijų informacijos mainais ir jų tarpusavio bendradarbiavimu, kai gaminiai yra daugiau nei vienos valstybės narės rinkoje;

— taikant aiškias, standartines taisykles visuose sektoriuose, užtikrinant teisinį stabilumą, taikomų priemonių darną ir sumažinant prieš pateikimą į rinką taikomų reikalavimų ir atitikties vertinimo keliamą našą;

— skiriant Bendrijos finansavimą sektorių akreditavimo sistemoms, EA centrinio sekretoriato veiklai, rinkos priežiūros projektų įgyvendinimui ir koordinavimui, mokymo programoms ir nacionalinių pareigūnų, įskaitant muitinės pareigūnus, mainams.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK yra įsitikinęs, kad laisvas prekių judėjimas yra pagrindinė konkurencingumo ir Europos bendrosios rinkos ekonominio ir socialinio vystymosi varomoji jėga ir kad saugių ir kokybiškų gaminių pardavimo reikalavimų sugriežtinimas ir atnaujinimas yra labai svarbūs vartotojams, verslo įmonėms ir Europos piliečiams.

4.2 Dėl bendrosios prekių rinkos per pastaruosius 50 metų labai suartėjo Europos šalių ekonomika — 27 ES valstybių narių

tarpusavio prekyba šiuo metu sudaro du trečdalius visos ES prekybos.

4.3 EB steigimo sutarties 28 ir 30 straipsnių ⁽¹³⁾ nuostatų įgyvendinimas, seno ir naujo požiūrio techninių taisyklių suderinimas ir tinkamas abipusio pripažinimo principo taikymas yra pagrindiniai Bendrijos vidaus prekybos vystymosi ramsčiai.

4.4 ES teisės aktų atnaujinimo ir koregavimo klausimo negalima atidėti dėl daugelio priežasčių: problemos įgyvendinamos Sutarties nuostatas ir užtikrinant jų įgyvendinimą; nevenodas rinkos priežiūros sistemos valstybėse narėse; trūkumai, nustatyti atitikties vertinimo įstaigose, ir trūkumai, susiję su teisine CE ženklų apsauga; europinių teisės aktų, kurie dažnai yra daugiasluksniai, dubliuojantys vieni kitus — tarsi įvairių procedūrų kratinys — nenuoseklumas ir sudėtingumas; verslo įmonių, valdžios ir piliečių nežinojimas, kokios yra jų teisės ir pareigos.

4.5 EESRK pritaria šiai Komisijos iniciatyvai, kurios poreikį jis ne kartą yra pabrėžęs savo nuomonėse dėl bendrosios rinkos ⁽¹⁴⁾, ir visiškai palaiko pateiktus pasiūlymus, jei juose atsižvelgiama į šioje nuomonėje išsakytas pastabas.

⁽¹³⁾ Žr. taip pat 94–95 ES sutarties straipsnius.

⁽¹⁴⁾ Neseniai priimtų EESRK nuomonių dėl supaprastinimo, geresnės teisėkūros ir bendrosios rinkos prioritetų sąrašas:

- 1) OL C 93 2007 4 27, *Bendrosios rinkos peržiūra*, pranešėjas Bryan Cassidy.
- 2) Nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą: reglamentavimo aplinkos supaprastinimo strategija* COM(2005) 535 galutinis, pranešėjas Bryan Cassidy, OL C 309, 2006 12 16.
- 3) Tiriamoji nuomonė, parengta pirmininkaujanties JK prašymu dėl *Geresnės teisėkūros*, pranešėjas Daniel Retureau, priimta 2005 9 28, OL C 24, 2006 1 31.
- 4) Nuomonė savo iniciatyva *Kaip patobulinti ES teisės aktų įgyvendinimą ir vykdymą*, pranešėjas Joost van Iersel, priimta 2005 9 28, OL C 24, 2006 1 31.
- 5) Nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *dėl acquis communautaire atnaujinimo ir supaprastinimo*, COM(2003) 71 galutinis, pranešėjas Daniel Retureau, priimta 2004 3 31, OL C 112, 2004 4 30.
- 6) Nuomonė savo iniciatyva dėl *Supaprastinimo, pirmiausia Europos valdymo: geresnė teisėkūra*, pranešėjas John Simpson, priimta 2003 3 26, OL C 133, 2003 6 6.
- 7) Tiriamoji nuomonė dėl Komisijos komunikato *Reglamentavimo aplinkos supaprastinimas ir gerinimas*, COM(2001) 726 galutinis, pranešėjas Walker, priimta 2002 3 21, OL C 125, 2002 5 27.
- 8) Nuomonė savo iniciatyva dėl *Supaprastinimo*, pranešėjas Walker, priimta 2001 11 29, OL C 48, 2002 2 21.
- 9) Nuomonė savo iniciatyva dėl *Bendrosios rinkos taisyklių supaprastinimo*, pranešėjas Bruno Vever, priimta 2000 10 19, OL C 14, 2001 1 16.
- 10) Nuomonė savo iniciatyva dėl *2005–2010 m. bendrosios rinkos prioritetų*, pranešėjas Bryan Cassidy, priimta 2005 4 7, OL C 255, 2005 10 14.
- 11) Nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Vidaus rinkos strategija — 2003–2006 m. prioritetai*, pranešėjas Bryan Cassidy, priimta 2003 7 16, OL C 234, 2003 9 30.
- 12) Informacinis pranešimas dėl supaprastinimo.
- 13) Informacinis pranešimas dėl *Dabartinės bendro reguliavimo ir savi-reguliavimo būklės bendroje rinkoje*, pranešėjas Bruno Vever, priimta 2005 1 11, CESE 1182/2004 fin.

⁽¹²⁾ Šiuo metu ES yra apie 1 700 notifikuojamų įstaigų.

4.6 EESRK mano, kad siūlomos priemonės turėtų būti vertinamos pagal keturis pagrindinius kriterijus, užtikrinant, kad jos būtų įtrauktos į esamą Bendrijos sistemą:

- skaidrumo, paprastumo, patikimumo, teisinio tikrumo ir prieinamumo Bendrijos naudotojui — vartotojui, verslo įmonei, viešojo administravimo įstaigai ar fiziniam asmeniui — lygis;
- atitiktis ES politikos ir kitiems tikslams lygis;
- Bendrijos suinteresuotų subjektų tarpusavio ryšio palaikymo ir informacijos mainų apie teises ir pareigas lygis;
- nereikalingos biurokratijos ir su tuo susijusios naštos lygis, ypač kiek jos patiria mažesnieji suinteresuoti subjektai: vartotojai, mažosios ir vidutinės įmonės ir fiziniai asmenys.

4.7 EESRK mano, kad Komisijos pasiūlymai leidžia žengti didelį žingsnį pirmyn, nes juose nustatyta:

- nuostatos dėl rinkos priežiūros sugriežtinimo;
- bendra akreditavimo sistema;
- vienodas akredituotų sertifikavimo įstaigų kompetencijos lygis;
- griežtesni atrankos kriterijai ir suderintos atrankos procedūros atliekant atitikties vertinimą;
- intensyvesnis nacionalinės valdžios institucijų bendradarbiavimas ir informacijos mainai;
- didesnė teisinė CE ženklo, kaip Bendrijos kolektyvinio ženklo, apsauga.

4.8 EESRK visiškai pritaria, kad reikia gerinti notifikuotųjų įstaigų akreditavimo sistemos kokybę ir įvesti griežtesnius šių įstaigų atrankos, administravimo ir priežiūros kriterijus, sukuriant teisinę bazę, užtikrinančią nuoseklumą, palyginamumą ir koordinavimą decentralizuotoje sistemoje, kad būtų garantuotas patikimumas ir padidintas abipusis pasitikėjimas.

4.9 Būtent atsižvelgiant į didėjančią globalizaciją, rinkos priežiūros sistema turi suteikti bendrą teisinį pagrindą, užtikrinantį veiksmingą ir nuoseklų teisės aktų taikymą visoje ES.

4.10 Reikalavimų neatitinkantys ir galintys būti pavojingi gaminiai turi būti neleidžiami į rinką, kaip pabrėžta RAPEX (skubaus pasikeitimo informacija apie nemaistines vartojimo prekes sistema) 2006 m. metinėje ataskaitoje dėl pavojingų vartojimo prekių ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁵⁾ Europos Komisijos 2006 m. RAPEX ataskaita, <http://ec.europa.eu/rapex>. Šioje 2007 m. balandžio 19 d. paskelbtoje ataskaitoje pažymima, kad pastaraisiais metais nuolat daugėjo pranešimų. Pranešimų apie nemaistines vartojimo prekes, keliančias rimtą pavojų saugai Europoje, nuo 2004 m. iki 2006 m. padaugėjo daugiau nei dvigubai — nuo 388 iki 924; 2006 m. palyginti su 2005 m. jų padaugėjo 32 proc. — daugiausia pranešimų buvo pateikta dėl žaislų, elektros prietaisų, transporto priemonių, apšvietimo įrangos ir kosmetikos prekių, kurios sukėlė susižalojimo, elektros smūgio, gaisro ir nudegimų, užtroškimo ir uždusimo, taip pat cheminį pavojų.

4.11 Kalbant apie CE ženklą — kuris suvokiamas kaip atitiktis, o ne kokybės ženklas — EESRK mano, kad labai svarbu atkurti pasitikėjimą atitikties ženklais. CE ženklo vertė turi būti atkurta numatant didesnes galimybes patraukti atsakomybėn už pažeidimus ir užtikrinant didesnę teisinę apsaugą ženklui, atstovaujančiam teisei sistemai, kuri yra pagrindas visoms „naujoji požiūrio“ direktyvoms, šiuo metu apimančioms 20 gamybos sektorių.

4.12 Kalbant apie dabartinę teisinę bazę, EESRK mano, kad nenuoseklumai, besidubliuojančios taisyklės ir teisinis netikrumas gali būti visos sistemos „Achilo kulnas“ ir daryti didelę žalą vartotojams, verslo įmonėms, piliečiams ir visai pilietinei visuomenei.

4.13 Dėl keliasluoksnių teisės aktų ir nuoseklumo principo nesilaikymo įgyvendinant su ES politikos ir kitais tikslais susijusias iniciatyvas pernelyg padidėjo biurokratija ir pailgėjo skirtingų procedūrų atlikimas. Tai turėjo labai neigiamą poveikį visų pirma vartotojams, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir fiziniams asmenims.

4.14 Todėl EESRK visiškai pritaria pasiūlymui dėl bendros orientacinės gaminių pardavimo sistemos ⁽¹⁶⁾. Ši sistema turėtų apimti bendrus elementus, procedūras ir apibrėžtis dėl būsimo atskirų direktyvų pertvarkymo ir koregavimo, kad iš esamos teisinės sistemos būtų pašalinti trūkumai ir nereikalinga biurokratija.

4.15 EESRK mano, kad bendrosios rinkos labai svarbu parengti praktinį telematinį vadovą apie gaminių pardavimą Europos bendrojoje rinkoje ⁽¹⁷⁾, kuriame naudotojui patogią formą būtų apžvelgti visi teisės aktai ir procedūros pagal pagrindinius sektorius, įskaitant teises ir pareigas, patekimo į rinką procedūras, terminus ir sąnaudas.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Pasiūlymas priimti Reglamentą dėl abipusio pripažinimo ir gaminių kontaktinių centrų COM(2007) 36 galutinis

5.1.1 Abipusio pripažinimo principas, numatytas EB sutarties 28 ir 30 straipsniuose, yra vienas svarbiausių elementų, užtikrinant laisvą prekių ir paslaugų judėjimą vidaus rinkoje. EESRK yra įsitikinęs, kad praėjus 50 metų ir ES nuolat plečiantis, o rinkoms tampant vis labiau globalizuotomis, reikia sustiprinti ir užtikrinti abipusio pripažinimo principo vaidmenį, suteikiant jam daugiau teisinio tikrumo ir garantuojant vienodą įgyvendinimą. Tai suteiks galimybę ekonominių operacijų vykdytojams, Europos įmonėms ir panašioms nacionalinėms valdžios institucijoms pasitelkti visą jo potencialą.

5.1.2 Komisijos pasiūlymas yra konstruktyvus žingsnis šia kryptimi, kadangi jame:

- nustatoma kreipimosi dėl bendrojo principo išimčių tvarka;

⁽¹⁶⁾ Į bendrą sistemą taip pat turėtų būti įtrauktos „paslaugos“, kurios vis labiau yra susijusios su pačių gaminių pardavimu.

⁽¹⁷⁾ Plg. 5.1.11 punktą.

- sukuriami bendroji nacionalinės valdžios institucijų ir įmonių teisių ir pareigų sistema;
- siūloma informacijos ir administracinio bendradarbiavimo sistema, kurioje atsižvelgiama į nacionalinės teisės aktus.

5.1.3 Tačiau Komitetas mano, kad išlieka keletas problemų, kurias pasiūlyme reikėtų konkrečiau aptarti:

- abipusio pripažinimo principo įgyvendinimas negali būti atsietas nuo valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo, susijusio su rinkos priežiūros mechanizmų patikimumu, kurie atlieka esminį vaidmenį leidžiant pateikti gaminių į Europos vidaus rinką; atitikties vertinimo procedūrų veiksmingumas; bandymų laboratorijų vaidmuo; sertifikuotojų (tvirtintojų) ir standartizacijos įstaigų kompetencija;
- Reglamento projekte Komisijos vaidmuo labiau suvaržytas lyginant su numatytu Sprendime 3052/95/EB;
- administracinio bendradarbiavimo mechanizmai apsiribos vertikaliu bendradarbiavimu tarp nacionalinių įmonių ir institucijų, kadangi svarbu plėsti horizontalų bendradarbiavimą tarp administracinių institucijų ir atitinkamai tarp gaminių kontaktinių centrų;
- nuorodų stoka ginčų sprendimo mechanizme SOLVIT⁽¹⁸⁾, kuris suteiktų įmonėms galimybę tiesiogiai kreiptis dėl greitos, patikrintos ir išbandytos procedūros;
- įrodinėjimo pareigos perkėlimas, įskaitant ir susijusių su trečiosios šalies gaminiams, kuriuos į Bendrijos rinką pateikė Bendrijos importuotojai;
- leistinų gaminių sąrašo įtraukimas. Tai gali būti sudėtinga, nes abipusio pripažinimo principas taikomas visiems gaminiams, kuriems nėra taikomi suderinti teisės aktai.

5.1.4 EESRK mano, kad būtų tikslinga tekste aiškiai nurodyti, kad abipusio pripažinimo principas yra nustatytas Bendrijos sutartyje, taip akcentuojant, kad nacionalinių reikalavimų apsauga gali būti tik išimtis.

5.1.5 EESRK mano, kad taikant abipusio pripažinimo principą ir užtikrinant jo taikymą būtina užtikrinti ypač didelį skaidrumą, teisinį tikrumą ir paprastumą:

- šio principo nesilaikyti norinčioms nacionalinėms institucijoms tenkančios įrodinėjimo pareigos perkėlimo galimybė, paprastesnių procedūrų taikymas ir konkrečių terminų nustatymas siekiant klausimus, dėl kurių kyla ginčai, išspręsti skaidriau ir greičiau;

- galimybė kreiptis į nacionalinius teismus be papildomų, pernelyg didelių finansinių, laiko ir energijos sąnaudų;

- galimybė nagrinėti skundus ne teismo tvarka, pasitelkiant išbandytas ir patikrintas ES procedūras;

- laisvesnis, veiksmingesnis prekių ir paslaugų judėjimas, pasitelkiant informavimo ir mokymo kampanijas, skirtas įmonėms, vartotojams ir valdžios institucijoms;

- trumpesni procedūrų atlikimo terminai; gavusi motyvuotą rašytinį nacionalinės valdžios institucijos pranešimą, verslo įmonė turi per 20 dienų pateikti savo argumentus, o jei klausimo išspręsti nepavyksta per nurodytą terminą, gali kreiptis į potencialios rinkos šalies nacionalinius teismus;

- Europos tinklų kūrimas ir įtraukimas į ES tinklavietę, skirtą kiekvienoje valstybėje narėje numatytiems įsteigti „gaminių kontaktiniams centrams“, kad būtų užtikrintas pakankamas ryšio palaikymas ir informacijos apie teises ir pareigas teikimas.

5.1.6 EESRK nuomone, turėtų būti apibrėžti numatyti maksimalūs skundų pateikimo terminai, kad klausimas galėtų būti išspręstas pirmosios instancijos teisme.

5.1.7 Valstybės narės turėtų parengti veiksmingas technines struktūras (įskaitant skubos procedūrų tvarką), siekiant greitai pateikti bet kokią reikiamą nukrypimo nuo abipusio pripažinimo principo įrodymą pagal Sutarties 30 straipsnį, kuris „leidžia valstybėms narėms taikyti priemones, turinčias kiekybiniam apribojimui lygiavertį poreikį, jei jos yra pateisinamos bendraisiais, neekonominiais sumetimais (visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo, žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatos bei gyvybės apsaugos, nacionalinių meno, istorijos ar archeologijos vertybių apsaugos bei pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos)“⁽¹⁹⁾.

5.1.8 Gaminių kontaktiniai centrai (GKC), taikydami SOLVIT metodus, pirmi pradėtų spręsti ginčus ir suteikti įmonėms, kurių gaminiai buvo sulaukyti prie sienos, neteisminės procedūros galimybę, pasitelkiant administracinį bendradarbiavimą tarp valstybių narių. Atsakymas privalo būti pateiktas per 10 savaičių⁽²⁰⁾.

⁽¹⁹⁾ Europos Parlamento informacija: 3.2.1 Laisvas prekių judėjimas. Atnaujinta 2001 m. spalio 22 d.

http://www.europe-infor.de/facts/en/3_2_1.htm.

⁽²⁰⁾ SEC(2007) 585. Komisijos tarnybų darbo dokumente SOLVIT 2006 m. ataskaita „2006 m. SOLVIT tinklo plėtra ir darbo rezultatai“, 2007 4 30.

Visos ES valstybės narės ir Norvegija, Islandija bei Lichtenšteinas yra įsteigę SOLVIT centrus, dažniausiai prie užsienio ar ekonomikos reikalų ministerijų.

Šie centrai bendradarbiauja tiesiogiai, pasitelkdami interneto duomenų bazę, siekdami greitai ir pragmatiškai išspręsti piliečių ir įmonių pateiktas problemas. Solvit bendradarbiavimo taisyklės yra įtrauktos į Europos Vadovų Tarybos patvirtintas 2001 m. Komisijos rekomendacijas. Solvit vykdo savo veiklą nuo 2002 m. liepos mėn. Papildomai šioms rekomendacijoms, 2004 m. gruodžio mėn., Solvit centrai patvirtino bendrą kokybės ir veiklos standartų rinkinį, kad užtikrinti tinklo teikiamų paslaugų kokybę.

⁽¹⁸⁾ <http://ec.europa.eu.solvit/>

5.1.9 EESRK nuomone, GKC turėtų imtis aktyvesnių veiksmų rengdami ir pateikdami praktinius procedūrų vadovus. Jie taip pat galėtų įkurti su Europos tinklu ir ES interneto svetaine sujungtas nacionalinės interneto svetaines, kuriose būtų pateikiami sprendimai, priimti anksčiau išspręstose bylose, gaminių, kurių atžvilgiu taikomas abipusio pripažinimo principas, sąrašas ir potencialiems naudotojams atvira duomenų bazė, sujungta su keitimosi informacija tarp gaminių kontaktinių centrų telematiniu tinklu, pagal IDABC suderinimo schemą⁽²¹⁾.

5.1.10 Šių instrumentų parengimas ir taikymas turi būti privalomas; tai turėtų būti pasiūlyme nustatytas įpareigojimas. GKC, kartu su Komisija, turėtų nuolat rengti bendrus informavimo ir mokymo seminarus ekonominių operacijų vykdytojams, valdžios institucijų ir muitinės pareigūnams ir vartotojams, siekiant užtikrinti tinkamą EB sutartyje nustatytų teisių ir pareigų suvokimą ir jų skleidimą.

5.1.11 Be to, būtina parengti telematinį vadovą, kuriame naudotojui patogia forma būtų apžvelgti visi galiojantys teisės aktai, suskirstyti horizontaliai ir pagal pagrindinius sektorius.

5.1.12 Nėra būtina sudaryti sąrašą leistinų gaminių, kuriems taikomas reglamentas, vien dėl to, kad nederėtų nustoti taikyti bendros gaminių saugos direktyvoje numatytą skubos procedūrą.

5.1.13 Komisija turi atidžiai stebėti kaip veikia informavimo mechanizmai: valstybės narės turi privalėti pateikti kiekvieno informavimo kopiją ir parengti metinę ataskaitą apie priemones, kurių buvo imtasi vadovaujantis Reglamento nuostatomis, kad Komisija galėtų parengti ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui.

5.2 Pasiūlymas dėl sprendimo dėl Bendrosios gaminių pardavimo sistemos ir CE ženklo (COM(2007) 53 galutinis)

5.2.1 EESRK pritaria pasiūlymo principams, pagrįstiems sėkminga „naujojo požiūrio“ patirtimi, suderinta su „visuotiniu požiūriu“⁽²²⁾ atitikties įvertinimo srityje. Šie principai turėtų būti taikomi visose srityse dabartiniuose ir būsimuose Bendrijos teisės aktuose, apimant visus parduodamų gaminių aspektus, visų pirma susijusius su saugumu, sveikata ir aplinkos apsauga. Valstybės narės savo įstatymuose privalo atsižvelgti į pagrindinį vidaus rinkos principą, t. y. ekonominių operatorių vykdytojų nediskriminavimą ir jį visiškai įgyvendinti.

⁽²¹⁾ OL C 80, 2004 3 30, pranešėjas Antonello Pezzini.

⁽²²⁾ Visuotinis požiūris paverstas modulinio požiūriu. Jame atitikties vertinimas skirstomas į daugybę žingsnių arba „modulių“, kurie vienas nuo kito skiriasi, priklausomai nuo gaminio kūrimo etapo (pvz., projektavimas, prototipas, visa gamyba), atlikto vertinimo pobūdžio (dokumentų tikrinimas, tipo patvirtinimas, kokybės garantija) ir atsakomybės už vertinimą (gamintojas arba trečioji šalis). Visuotinis požiūris buvo oficialiai įtvirtintas Tarybos sprendimu 90/683 EEB, panaikintas ir atnaujintas Sprendimu 93/465/EEB: abejuose sprendimuose išdėstomos pagrindinės atitikties vertinimo gairės ir išsamios jų procedūros, naudotinos naujojo požiūrio direktyvoje.

5.2.2 EESRK pabrėžia, kad „visi tiekimo ir platinimo grandinėje veikiantys ekonominių operacijų vykdytojai turėtų imtis atitinkamų priemonių siekdami užtikrinti, kad jie tiekia rinkai tik tuos gaminius, kurie atitinka taikomus teisės aktus“⁽²³⁾, nesvarbu, ar jie gamintojai, įgaliotieji atstovai ar importuotojai⁽²⁴⁾.

5.2.3 Gaminio atsekamumas yra labai svarbus aspektas, siekiant nustatyti į Europos rinką teikiančio ekonominių operacijų vykdytojo atsakomybę ir užtikrinti, kad laikomasi visų nustatytų Bendrijos reikalavimų. Tai nėra paprastas atitikimo reikalavimas „apsiribojantis tik tam tikromis kontrolės priemonėmis“, kaip siūlo Komisija⁽²⁵⁾.

5.2.4 Kalbant apie sprendimo dalyką ir taikymo sritį, EESRK nuomone, jo išimčių reikėtų vengti, o Bendrąją gaminių pardavimo sistemą — sutinkamai su 5.3.3 punkte minėtais pasiūlymais, susijusiais su Reglamentu dėl Europos akreditavimo sistemos ir rinkos priežiūros mechanizmais — reikia taikyti visiems tiesiogiai susijusiems Bendrijos teisės aktams, be išimties sveikatos ir saugumo sričiai arba aplinkos apsaugos sričiai. Naujoji sistema turi būti taikoma visiems šios srities teisės aktams, nelaukiant kiekvienos atskiros direktyvos ar reglamento persvarstymo.

5.2.5 1 skyriuje išvardintos bendros apibrėžtys yra labai svarbios rinkos operatoriams, atsižvelgiant į tai, kad tam pačiam gaminiui apibrėžti daugelyje direktyvų vartojamos skirtingos apibrėžtys.

5.2.6 EESRK nuomone, labai svarbu:

- aiškus ekonominės veiklos vykdytojų įsipareigojimų aprašymas, siekiant patobulinti „naujojo požiūrio“ sistemą;
- veiksmingesnė rinkos priežiūra;
- vienodesni notifikuojamų atitikties vertinimo įstaigų kompetencijos lygiai;

5.2.7 Ekonominių operacijų vykdytojų prievolės turi būti pagrįstos, proporcingos ir nereikalauti didelių biurokratinių ir administracinių išlaidų, tiek tiriant parduodamų gaminių bandinius, ir registruojant skundus (7 straipsnio 4 dalies 2 punktą), tiek pranešant apie būtinus sugriežinti reikalavimus pavojingiems gaminiams, kaip apibrėžta bendroje gaminių saugos direktyvoje.

5.2.7.1 Europos akreditavimo sistemoje veikiančių atitikties vertinimo įstaigų veiksmai turi būti proporcingi; spręsdamos mažųjų ir vidutinių įmonių klausimus arba klausimus, susijusius su ne masinės gamybos arba mažais kiekiais gaminamais gaminiams, šios įstaigos turi pasitelkti tinkamus metodus.

⁽²³⁾ 14 konstatuojamoji dalis, COM(2007) 53 galutinis.

⁽²⁴⁾ Įskaitant „bevardžių gaminių“ iš trečiųjų šalių importuotojus. Šiais gaminiams prekiaujama trumpą laiką, dažnai pasitelkiant išgalvotus pavadinimus ir laikantis „parduoti ir bėgti“ principo.

⁽²⁵⁾ 17 konstatuojamoji dalis, COM(2007) 53 galutinis.

5.2.8 Kalbant apie notifikuotąsias įstaigas, EESRK pakartoja, kad visoje Europos ekonominėje erdvėje jos privalo užtikrinti kompetenciją, nešališkumą ir veiksmingumą. Kad visi gamintojai galėtų konkuruoti vienodomis sąlygomis ir laikantis 3 straipsnyje ir kt. nustatytos akreditavimo prievolės, akreditavimo vertinimą turi atlikti nacionalinė akreditacijos įstaiga, o notifikuojančioji institucija — pripažinti šį vertinimą, taip siekiant išvengti beprasmių ir brangaus dubliavimo.

5.2.9 Atliekant atitikties vertinimo procedūras pirmenybė turėtų būti teikiama moduliui A — gamybos vidaus kontrolei, daugiausiai dėl to, kad, bet kuriuo atveju, visa atsakomybė už gaminių tenka jo gamintojui arba importuotojui į EEE (Europos ekonominę erdvę). Tai pat reikia užtikrinti galimybę pasirinkti tarp kelių skirtingų supaprastintų formų, visų pirma skirtų MVĮ ir riboto kiekio gaminiams.

5.2.10 Nuostatos esmė yra žymėjimo ženklų CE sistema, skirta patvirtinti gaminio atitikimą galiojančioms taisyklėms ir kurią valstybės narės turėtų veiksmingiau užtikrinti, netinkamo naudojimo atveju taikydamos pakankamas ir proporcingas sankcijas, įskaitant ir baudžiamąsias. Naujose nuostatose, kaip ir ankstesnėse, numatoma, kad CE ženklų patvirtinta gaminio atitiktis neatleidžia gamintojo nuo prievolės atlyginti žalą, atsiradusią dėl vėliau išaiškėjusių gaminio defektų.

5.2.11 EESRK besąlygiškai sutinka, kad nepasitikėjimas CE ženklų prilygsta „nepasitikėjimui visa sistema: rinkos priežiūros institucijomis, gamintojais, laboratorijomis ir sertifikuotojais ir galiausiai — „naujojo požiūrio“ teisės aktams ⁽²⁶⁾“.

5.2.12 Siekiant sustiprinti CE ženklo vaidmenį ir svarbą, geriausias būdas yra radikaliai pakeisti patį ženklą, kaip apibrėžta Tarybos sprendime 93/465 ⁽²⁷⁾:

— paaiškinant, kad šis ženklas neturėtų būti naudojamas ar suvokiamas kaip žymėjimo arba ženklinimo etiketėmis sistema vartojimo tikslais ⁽²⁸⁾, nei kaip trečiosios nepriklausomos šalies suteikta kokybės garantija, sertifikatas arba patvirtinimas. CE ženklas yra tik atitikties deklaracija gaminiui keliamiems reikalavimams ir techninis dokumentas, kurį gamintojas arba importuotojas yra įpareigojamas pateikti institucijoms ir vartotojui ir už kurį jis visiškai atsako;

— racionalizuojant atitikties vertinimo procedūras;

— sustiprinant teisinę CE ženklo apsaugą, įregistruojant jį kaip kolektyvinį ženklą. Tai reikėtų, kad valdžios institucijos gali imtis skubių veiksmų pažabojant netinkamą jo naudojimą, tuo pat metu paliekant galimybę egzistuoti papildomiems nacionaliniams ženkliams;

— stiprinant rinkos priežiūros mechanizmus ir sienų muitinių kontrolę;

⁽²⁶⁾ CE Ženklo vaidmuo ir svarba — Europos Komisija Draft Certif Doc 2005 — 2005 8 30, 11.

⁽²⁷⁾ Tarybos sprendimas 93/465/EEB: — sprendimas dėl modulių „CE“ ženklas rodo, kad yra laikomasi visų įpareigojimų, nustatytų gamintojų produktui Bendrijos direktyvomis, numatančiomis, kad turi būti pritvirtintas ženklinimas“.

⁽²⁸⁾ BEUC 298/2007, 2007 6 5 dėl Vidaus rinkos gaminių pakuočių. Jim Murray, „2007 6 5 EP klausymas“.

— pakviečiant gamintojus ir vartotojus apsvarstyti galimo savanoriško elgesio kodekso dėl Europos ir nacionalinių kokybės ženklų ir ženklinimų — savanoriškų ar kitokių — veiksmingumo argumentus ir kaip jie suderinami su CE ženklu.

5.2.13 Rinkos priežiūros mechanizmai bus nagrinėjami 5.3.13 ir kt. punktuose, tačiau EESRK norėtų pabrėžti Komisijos įsikišimo svarbą ne tik visų reikalavimus atitinkančių gaminių, kurie vis tiek kelia pavojų sveikatai ir saugumui, atveju, bet ir oficialios neatitikties atvejais, kuriems taikomas Pasiūlymo dėl sprendimo 38 straipsnis.

5.2.14 EESRK pakartoja svarbų techninių standartų vaidmenį šioje srityje, kadangi „naujasis požiūris“ yra grindžiamas būtent glaudžiai susijusiais minimaliais teisiniais reikalavimais ir Europos techniniais standartais, kuriuos būtina stiprinti ir išnaudoti. Esant oficialiam prieštaravimui dėl darnųjų standartų ⁽²⁹⁾, reikia nedelsiant apie tai informuoti atitinkamą standartų instituciją, kad rengdama standartus ji į tai atsižvelgtų.

5.3 Pasiūlymas dėl Reglamento (COM(2007) 37 galutinis), nustatantis su gaminių prekyba susijusius akreditavimo ir rinkos priežiūros reikalavimus.

5.3.1 EESRK pritaria pasiūlymams įsteigti tarpusavio pasitikėjimu ir bendradarbiavimu pagrįstą Europos akreditavimo sistemą, tiek, kiek jais nustatomos ekonominių operacijų vykdytojams ir valdžios institucijoms privalomos taisyklės, skirtos užtikrinti aukšto lygio saugą ir sveikatą visuose į rinką pateikiamuose gaminiuose. Sistema taip pat turėtų užtikrinti toki patį taikymo lygį ir reglamentavimą visiems Europos vartotojams ir visiems ekonominių operacijų vykdytojams, pasitelkiant supaprastintą ir pagreitintą procedūras.

5.3.2 Europos akreditavimo sistema privalo užtikrinti visišką atitikties vertinimo rezultatų pripažinimą ir vengti nereikalingų bandymų dubliavimų: siekiant užtikrinti sistemos pripažinimą tarptautiniu mastu akreditavimo vertinimas turi būti paremtas tarptautiniu mastu pripažintais standartais, o apibrėžtys „atitikties vertinimas“, „atitikties vertinimo įstaigos“, „įstaigos paskyrimas“ ir „notifikavimas“ turi būti aiškiai nurodytos reglamente.

5.3.3 Reglamento nuostatos turi būti taikomos visoms akreditacijos įstaigoms ir jų teikiamoms paslaugoms Europos ekonominėje erdvėje, neatsižvelgiant į klientams suteiktos atitikties vertinimo paklausos pobūdį ir jomis būti užtikrinti:

— tarptautinius standartus atitinkančių, nuosekliai išdėstytų, aiškių, skaidrių bendrų apibrėžčių rinkinių, taikomą visose „naujojo požiūrio“ direktyvose ir atskiriems gaminiams skirtose direktyvose, įskaitant skirtas atitikties vertinimui ir atitikties vertinimo įstaigoms.

⁽²⁹⁾ Pasiūlymo dėl sprendimo (COM(2007) 53 galutinis 14 straipsnis.

- valdžios institucijos eksploatuojamą akreditavimo sistemą, kuriai netaikoma komercinė konkurencija;
- bendrą visų tiesiogiai susijusių Bendrijos teisės aktų aprėpimą, be išimties saugumo ir sveikatos sričiai arba aplinkos apsaugos sričiai: vis sudėtingesniais tampantys bendrijos teisės aktai šioje srityje turėtų būti sujungti į vieningą darnią sistemą, taikomą tiek ES, tiek ne ES gamintojams;
- taikomumą visai akredituojamai veiklai, įskaitant kalibravimą, neatsižvelgiant į tai, ar akredituojama siekiant atitikti teisinius atitikties vertinimo reikalavimus ar laikantis privačių susitarimų reikalavimų;
- nacionalinių akreditacijos įstaigų atitikimą kompetencijos ir nešališkumo standartams. Jos privalo dalyvauti tarpusavio vertinimuose, kuriuos prižiūri visos akreditavimo procese dalyvaujančios šalys;
- išlaidų efektyvumą, proporcingumą, patikimumą ir abipusį pasitikėjimą bendra akreditacijos sistema, tiek reglamentuojamai, tiek nereglamentuojamai sričiai.

5.3.4 Akreditavimo apibrėžtis turėtų būti pakeista, kad būtų galima įtraukti kalibravimą, bandymus, sertifikavimą, patikras ir kitus atitikties vertinimo veiksmus.

5.3.5 Be to, kad būtų užtikrintos vienodos taisyklės, apimančios visas atitikties vertinimo procedūras, įskaitant kokybės užtikrinimą, kalibravimą ir ISO 43 įvertinimo tyrimus, neturėtų būti jokių išimčių: Reglamentas turėtų būti taikomas visoms akreditavimo įstaigoms ir jų teikiamoms paslaugoms Europos ekonominėje erdvėje, neatsižvelgiant į klientams suteiktą atitikties vertinimo paslaugų pobūdį.

5.3.6 Nacionalinės akreditacijos įstaigos neturėtų siekti pelno, kaip siūloma 4 straipsnio 6 dalyje. Tačiau dėl dabartinės formuluotės gali atsirasti kliūčių kuriant pradinį kapitalą, kurio reikia norint užtikrinti tvirtą finansinį pagrindą, reikalingą norint teikti kokybiškas paslaugas. EESRK nuomone, nacionalinės akreditacijos įstaigos neturėtų siekti pelno, t. y. jos turi nesidalinti pelnu, kaip nuspręsta tarptautiniu mastu ISO/IEC 17011 ⁽³⁰⁾.

5.3.7 Europos akreditavimo sistema (EAS) turėtų būti vertinama kaip aukščiausias akreditavimo lygis sistemoje ir kaip viešųjų visuotinės svarbos paslaugų teikėjai jai turėtų būti netaikomas konkurencijos spaudimas. EESRK pritaria taisyklei, pagal kurią valstybės narės privalo turėti tik po vieną akreditavimo įstaigą, kurios kompetencija, objektyvumas ir bešališkumas turėtų būti tikrinamos tarpusavio vertinimuose, tam tikromis aplinkybėmis ⁽³¹⁾ numatant išimtis mažesnėms valstybėms, jei jos pageidautų pasinaudoti kaimyninių valstybių narių nacionalinėmis akreditavimo įstaigomis.

5.3.8 EESRK mano, kad būtina sukurti aiškų teisinį pagrindą Europos akreditacijos organizacijai (EA), kurios vaidmenį reikia sustiprinti ir geriau apibrėžti: visos nacionalinės akreditacijos įstaigos turi būti EA narės, kad būtų užtikrintas lygiavertiskumas, skaidrumas, patikimumas ir veiksmingumas. Be to, EA tinklo veiklą turi remti valstybės narės.

5.3.9 EESRK nuomone, siekiant dar labiau sustiprinti EA, akreditavimo įstaigos turi pasirašyti EA vykdomus daugiašalius susitarimus dėl pripažinimo. Be to, reglamente įtvirtinti finansavimo mechanizmai turėtų būti taikomi ne tik EA, bet skirti ir rinkos priežiūros veiklą skatinančioms kampanijoms ir bendriems dalyvaujančių nacionalinių valdžios įstaigų mokymams.

5.3.10 9 straipsnio 1 dalyje numatyti tarpusavio vertinimai, kuriais siekiama palengvinti ir tobulinti bendrosios rinkos veikimą, didinant jos patikimumą, turi būti organizuojami EAS ir vykdomi laikantis suderintų EA apibrėžtų taisyklių. Tarpusavio vertinimų rezultatai turi būti paskelbiami viešai ir pranešami visoms valstybėms narėms ir Komisijai.

5.3.11 EESRK tiki, kad akreditacijos įstaigos, demonstruodamos jiems suteikto pasitikėjimo pagrįstumą, turi įrodyti, kad jos sėkmingai dalyvauja tarpusavio vertinimuose.

5.3.12 Be to, EESRK mano, kad į šią veiklą svarbu įtraukti suinteresuotąsias šalis: joms turėtų būti atstovaujama akreditacijos įstaigose ir tai numatanti nuostata turėtų būti neatsiejama naujojo reglamento dalis.

5.3.13 EESRK pabrėžia valstybių narių svarbą siekiant vienodo, nuoseklesnio ir veiksmingesnio rinkos priežiūros mechanizmo derinant Bendrijos teisės aktus ir į tai įtraukiant ir bendradarbiavimo per sieną skatinimą: čia būtina pergrupuoti direktyvos dėl bendros gaminių saugos 2001/95/EB ir kitų susijusių direktyvų nuostatas, kad užtikrinti visišką geresnės teisėkūros principo taikymą bendrosios rinkos veikimui. Rinkos priežiūros veikla turėtų apimti ir tuos gaminius, kuriems taikoma bendros gaminių saugos direktyva (GPSD), kadangi daugybė gaminių yra parduodami tiek profesionaliam naudojimui, tiek galutiniam vartotojui. Todėl EESRK laiko neteisinga išskirti GPSD iš 13 straipsnio 2 dalyje minimų nuostatų, nes vietoj didesnio vieningos rinkos priežiūros veiklos nuoseklumo dėl to kiltų nesupratimų ir komplikacijų.

5.3.14 EESRK mano, kad dabartinė skubaus keitimosi informacija sistema, RAPEX ⁽³²⁾, galinti veiksmingai padėti atlikti rinkos priežiūrą, yra visiškai pagrįsta. Tačiau valstybės narės, muitinės ir administracinės institucijos turėtų naudotis ja tolygiau ir koordinuotiau.

⁽³⁰⁾ ISO/IEC 17011 „Akreditavimo įstaiga privalo turėti apskaitoje ir (arba) dokumentuose parodytus finansinius išteklius, reikalingus jos veiklai“.

⁽³¹⁾ Pasiūlymo dėl sprendimo (COM(2007) 37 galutinis 6 straipsnio 1 dalis.

⁽³²⁾ Į RAPEX įeina: RASFF — skubaus įspėjimo apie maisto produktus ir pašarus sistema, SARR — pranešimo apie žmonių ligas sistema, ADNS — pranešimo apie gyvūnų ligas sistema. Žr. Sprendimą Nr. 2004/478/EB ir Reglamentą Nr. 2230/2004/EB.

5.3.15 Muitinės turėtų bendradarbiauti su rinkos priežiūros institucijomis Europos tinkle, kad būtų užtikrinta veiksminga gaminių patikra, prieš juos pateikiant į bendrąją Europos rinką. Muitinėse turi dirbti tinkamai parengti darbuotojai, jos turi turėti pakankamai finansinių išteklių ir įgaliojimų, kad galėtų neprikaištingai atlikti joms patikėtas užduotis.

5.3.16 Rinkos priežiūros ir muitinės patikrinimų struktūros, visų pirma privalo turėti reikalingas priemones, kurios leistų skubiai įsikišti sezoninių arba tik per ribotą laikotarpį specialių akcijų (dažnai pavadintų trumpalaikiais pavadinimais) metu realizuojamų gaminių atveju. Valdžios institucijos turi turėti

įgaliojimus ir priemones, leidžiančius jiems greitai įsikišti tokiu atveju, o gaminių į Bendriją importuotojai turi prisiimti visišką atsakomybę, kad gaminiai visiškai atitiktų esminius ES reikalavimus, ypač susijusius su saugumu ir aplinkos apsauga.

5.3.17 Galiausiai, Komiteto nuomone, Reglamente turėtų būti nustatyta, kad imantis priemonių reaguojant į nustatytą atitikties trūkumą būtų laikomasi proporcingumo principo, neatsižvelgiant į 19 straipsnio 1 dalyje siūlomas rekomendacijas. EESRK mano, kad 17 straipsnis turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

—
PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Šie pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų, diskusijų metu buvo atmesti (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 3 dalis):

5.2.12 punktas

Papildyti pirmą įtrauką:

„— paaiškinant, kad šis ženklas neturėtų būti naudojamas ar suvokiamas kaip žymėjimo arba ženklavimo etiketėmis sistema vartojimo tikslais, nei kaip trečiosios nepriklausomos šalies suteikta kokybės garantija, sertifikatas arba patvirtinimas. CE ženklas yra tik atitikties deklaracija gaminiui keliamiems reikalavimams ir techninis dokumentas, kurį gamintojas arba importuotojas yra įpareigojamas pateikti institucijoms ir vartotojui ir už kurį jis visiškai atsako. Taigi, kadangi CE ženklas nėra trečiosios nepriklausomos šalies suteikta kokybės garantija, sertifikatas arba patvirtinimas, pakanka juo pažymėti gaminių dokumentus, o ne patį gaminį.“

Paaiškinimas

Pagal galiojančias taisykles visi tam tikros rūšies gaminiai, pavyzdžiui, žaislai, turi būti pažymėti CE ženklu. Tai nereiškia, kad vartotojui aiškinama, kad vienas gaminytis geresnis už kitą. Tai reiškia (vien tai), kad gaminytis atitinka saugumo standartus ir jį galima parduoti. Vartotojas tikisi, kad visus parduotuvės gaminius galima parduoti.

Bet, pavyzdžiui, jeigu vartotojas renka sporto prekes, pvz., riedučius ir (arba) riedlentes, CE ženklu nereikia žymėti prekių, skirtų daugiau kaip 20 kg sveriantiems vaikams. Šios prekės gali būti ant tos pačios lentynos, ir vartotojas gali pagalvoti, kad CE ženklu pažymėti gaminiai geresni už kitus.

Daugelis atliktų tyrimų parodė, kad vartotojai nesupranta ir (arba) yra klaidinami CE ženklo. Pasitaiko tokios klaidos: gaminiai pasižymi tam tikra kokybe (yra ne vien tik saugūs), buvo patikrinti trečiosios šalies arba kad jie buvo pagaminti ES.

Suprantama, kodėl vartotojai nesupranta šios sistemos. Visi maisto produktai ne tik turi būti ypatingai paženklinėti, bet visada turi atitikti ES reglamentus ir direktyvas. Europos vartotojų organizacijos BEUC ir ANEC laikosi nuomonės, kad EC ženklu, kaip saugumo leidimui patekti į rinką, pakanka žymėti gaminių dokumentus, kad atitinkamos institucijos galėtų tai patikrinti.

Balsavimo rezultatai

Už: 24; Prieš: 27; Susilaikė: 10

5.2.12 punktas

Įterpti naują 6 įtrauką:

„— skatinant Komisiją, gamintojus ir vartotojus apsvarstyti galimybę sukurti tikrą produktų kokybės ženklavimo sistemą, pagrįstą trečiosios šalies teikiamu sertifikavimu, apimančiu daugiau aspektų, nei numatyta pagrindinėse direktyvų saugos taisyklėse;“

Paiškinimas

Tokioje diskusijoje būtų galima aptarti galimybes sukurti šiuos standartus, kurie numatytų ne tik saugos, bet ir kokybės, aplinkos ir etikos reikalavimus, kad kai kurie gamintojai, jei jie to pageidauja, galėtų pateikti savo produktus tikrinti taikant daugiau reikalavimų, nei vien sauga.

Jei šis pakeitimas bus priimtas, reikėtų atitinkamai pakeisti 1 punktą „Išvados ir rekomendacijos“ (pvz., 1.5 punktas, po 7 įtraukos).

Balsavimo rezultatai

Už: 25; Prieš: 29; Susilaikė: 12

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 80/181/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su matavimo vienetais, suderinimo

COM(2007) 510 galutinis — 2007/0187 (COD)

(2008/C 120/02)

2007 m. rugsėjo 26 d. Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvą 80/181/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su matavimo vienetais, suderinimo.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 21 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas **Bryan Cassidy**.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 114 narių balsavus už ir 2 susilaukė.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) be išlygų pritaria šiam pasiūlymui.

1.2 Direktyvoje papildomųjų nuorodų t. y. nemetrinės sistemos nuorodų naudojimo terminas — 2009 m. pabaiga. Palikus šį terminą išlaidų patirtų visos ES įmonės, dalyvaujančios transatlantinėje prekyboje.

1.3 Direktyvoje taip pat reikalaujama, kad Jungtinė Karalystė ir Airija nustatytų terminą dėl išimtinio pintos, mylios ir Trojos uncijos naudojimo.

1.4 Komisija siūlo panaikinti šiuos terminus nenustatant naujų.

1.5 Direktyvoje nustatoma, kad ES įteisinti matavimo vienetai yra metrinės sistemos arba SI (Tarptautinės vienetų sistemos) vienetai. Tai 1960 m. Generalinėje svorių ir matų konferencijoje (CGPM) priimta pasaulinė sistema. Nors Europos Sąjunga nėra pasirašiusioji šalis, ją pasirašė visos valstybės narės. Dėl nuolatinio SI vienetų atnaujinimo dėl technologijų pažangos Komisija siūlo priimti katalą, kaip SI katalizinio aktyvumo vieneta.

1.6 EESRK pritaria šiam Komisijos pasiūlymui, kaip vienai iš paskatų supaprastinti ir pagerinti teisės aktus, ir džiaugiasi Komisijos supratingumu pripažįstant subsidiarumo svarbą Airijai ir Jungtinei Karalystei.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotojų veikiančio triukšmo lygio (Kodifikuota redakcija)

COM(2007) 588 galutinis — 2007/0205 (COD)

(2008/C 120/03)

Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. spalio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių vairuotojų veikiančio triukšmo lygio (kodifikuota redakcija).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), 135 nariams balsavus už ir 2 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2007 m. gruodžio 19 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais

COM(2007) 140 galutinis — SEK(2007) 388

(2008/C 120/04)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. kovo 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. spalio 31 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Lutz Ribbe.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 48 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 EESRK susipažino su gerokai pavėluotai paskelbta Žaląja knyga dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos srityje.

1.2 Komitetas pritaria išsamiems paaiškinimams, kad įvairios rinkos priemonės, taikomos aplinkosaugos tikslais (mokesčiai, rinkliavos, subsidijos, teisės/sertifikavimo schemos), daro skirtingą poveikį mokesčių ir aplinkosaugos srityje.

1.3 EESRK pažymi, kad rinkos priemonės jau seniai tapo politinių veiksmų dalimi. Todėl kalbama ne apie tai, ar jos turėtų būti įgyvendinamos, o apie tai, kaip jos turėtų būti panaudotos.

1.4 Komisija teisingai pažymi, kad pasitelkus rinkos priemones galima nedidelėmis sąnaudomis pasiekti gerų rezultatų aplinkosaugos srityje. Tačiau tai nėra universalus sprendimas. Todėl politinėje diskusijoje ir Žaliojoje knygoje turėtų būti apsvarstytas, pvz., reikalavimų ir draudimų, teisės normų ir rinkos priemonių (mokesčių, rinkliavų, tikslinių subsidijų ir prekybos leidimais sistemų) santykis ir sąveika. EESRK apgailestauja, kad šiais klausimais Komisijos žaliojoje knygoje pateikiama nepakankamai gairių.

1.5 Regionų komitetas prašo Komisijos pasinaudoti Žaliosios knygos inicijuotomis viešomis diskusijomis ir konkrečiais pavyzdžiais parodyti įvairių priemonių galimybes ir poveikį aplinkosaugai nepamirštant nustatyti šių priemonių naudojimo ribų.

2. Žaliosios knygos turinys

2.1 2007 m. kovo 28 d. Komisija pateikė dar 2004 m. numatytą paskelbti Žaliąją knygą dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais ⁽¹⁾, kuri nagrinėjama šioje nuomonėje.

2.2 Pasitelkdama Žaliąją knygą Komisija planuoja pradėti viešą diskusiją dėl platesnio rinkos priemonių naudojimo.

2.3 Žaliojoje knygoje Komisija atkreipia dėmesį į Europoje jau patvirtintus tikslus aplinkosaugos srityje, *inter alia*, į naują energetikos ir klimato politiką, kuri, jos nuomone, „lems pramonės revoliuciją per ateinančius 10–15 metų“.

2.4 Komisija aiškiai nurodo, kad šių „ambicingų tikslų neįmanoma pasiekti be valstybės įsikišimo“. Komisijos nuomone, rinkos priemonės reikėtų plačiau naudoti kaip aplinkos politikos priemonės; jos turi būti „svarbi šių pastangų dalis, padėsianti pasiekti realių pokyčių keičiant paskatas įmonėms ir vartotojams“.

2.5 Komisija taip pat pažymi, kad rinkos priemonės „nėra universalus visų problemų sprendimas“.

2.6 Rinkos priemonėmis įvardijami mokesčiai, rinkliavos, tikslinės subsidijos ir prekybos leidimais sistemos.

Argumentai už naudojimąsi rinkos priemonėmis kaip politikos priemonėmis

2.7 Komisijos nuomone, priežastis, dėl kurios naudojamos rinkos priemonės, yra „šių priemonių gebėjimas mažomis sąnaudomis ištaisyti rinkos ydas. Rinkos yda — tai tokia padėtis, kai rinkose visiškai (pvz., aplinkos turtas viešųjų gėrybių pavidalu) arba nepakankamai atspindima „tikroji“, arba socialinė, ekonominė veiklos kaina“.

2.8 Nurodomi šie pranašumai:

- naudojant rinkos priemones pripažįstama, jog įmonės yra skirtingos,
- jos pagerina kainų signalus suteikdamos vertę ekonominės veiklos išorinėms išlaidoms bei naudai,
- rinkos priemonės suteikia pramonei lankstesnes sąlygas siekiant užsibrėžtų tikslų, taigi sumažina bendras atitikties išlaidas,
- jos paskatina įmones diegti naujas technologijas ilgalaikėje perspektyvoje ir taip dar labiau sumažinti kenksmingą poveikį aplinkai („kintamasis efektyvumas“),

⁽¹⁾ COM(2007) 140 galutinis, 2007 3 28.

— aplinkos mokesčių reformos ar aplinkos fiskalinės reformos sąlygomis taikomos rinkos priemonės skatina užimtumą.

2.9 Komisija taip pat aiškiai nurodo, kad rinkos priemonės ne tik padeda siekti aplinkos politikos tikslų, bet ir „išvengti vidaus rinkos iškraipymų, atsirandančių dėl skirtingų valstybėse narėse taikomų metodų, užtikrinti, jog tam pačiam sektoriui visoje ES tektų vienoda našta, ir pašalinti galimą neigiamą poveikį konkurencingumui ES viduje“.

2.10 Be to, ji atkreipia dėmesį į tai, kad skirtingų rinkos priemonių poveikis nevienodas. Kiekybinės sistemos, (prekybos leidimais sistemos) palyginti su vien tik kaina grindžiamomis priemonėmis (mokesčiais), suteikia didesnę apibrėžtumą siekiant konkrečių politikos tikslų (pvz., apriboti išmetamųjų teršalų kiekį). Tačiau kaina grindžiamos priemonės suteikia daugiau garantijų išlaidų ar kainos požiūriu ir yra lengviau administruojamos.

2.11 Komisija atkreipia dėmesį ir į kitą svarbų skirtumą — mokesčiai (ir rinkliavos) vis dažniau naudojami siekiant daryti poveikį tam tikrai elgsenai, tačiau iš jų taip pat gaunamos biudžeto įplaukos; iš prekybos leidimais sistemos galima gauti biudžeto įplaukų, tik tuo atveju, „jeigu valstybės institucijos leidimus parduoda aukcionuose“.

2.12 Žaliojoje knygoje taip pat nagrinėjama tema „Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas“ bei pateikiami argumentai už aplinkos mokesčių reformas. Europos Vadovų Taryba 2006 m. birželio mėn. aukščiausiojo lygio susitikime svarstydama naują tvaraus vystymosi strategiją nagrinėjo naujos, į tvarumo kriterijus orientuotos mokesčių sistemos klausimą, tačiau detalės aptartos nebuvo. Dabar savo dokumente Komisija teigia, kad „aplinkos mokesčių reforma (AMR), kuria mokesčių našta perkeliama nuo gerovę mažinančių mokesčių (pvz., darbo mokesčių) prie gerovę didinančių mokesčių (pvz., aplinkai kenksmingos veiklos, tokios kaip išteklių naudojimas ar tarša, apmokestinimo), galėtų būti visapusiškai naudinga tiek kaip aplinkos, tiek kaip užimtumo problemų sprendimas (?). Tuo pat metu ilgalaikis perėjimas prie kitokio tipo mokesčių pareikalauja santykinai stabilių įplaukų iš su aplinka susijusių mokesčių bazės“.

2.13 Galiausiai dokumente pateikiami jau įsitvirtinusių rinkos priemonių pavyzdžiai (energijos mokesčiai, Eurovinjetė, vietinės rinkliavų sistemos siekiant sumažinti transporto spūstis miestų centruose) ir daug konkrečių bei bendro pobūdžio klausimų visuomenei viešai diskusijai pradėti.

2.14 Komisija taip pat mano, kad rinkos priemonės galima naudoti biologinei įvairovei išsaugoti.

⁽²⁾ Komisija šį klausimą iškėlė dar 1993 m. „Baltosios knygos apie augimą, konkurencingumą ir užimtumą“ (COM(93) 700) 10 skyriuje, taip pat neseniai paskelbtame komunikate dėl Europos socialinio modelio ir dokumente dėl užimtumo ir aplinkos politikos sąsajų (COM(2005) 525 ir SEK(2005) 1530). Ex-post tyrimas Šiaurės šalyse bei modelių pagrįsto tyrimo rezultatai rodo, kad naudos gaunama abiejose srityse.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK ne kartą pasisakė už optimalių įvairių politinių priemonių naudojimą siekiant aplinkosaugos tikslų. Rinkos priemonių vaidmuo čia gali būti labai svarbus. Taigi, šiuo požiūriu Komiteto ir Komisijos nuomonės sutampa.

3.2 Komitetas, nors ir pritaria argumentams, išdėstytiems taip ilgai rengtoje Žaliojoje knygoje, kurios paskelbimas buvo nuolat atidedamas, tikėjosi daugiau aiškumo dėl planuojamo rinkos priemonių naudojimo ateityje. Gal ir buvo būtinos ilgos konsultacijos Komisijoje, tačiau esminės jų naudos politikos formavimo procesui Komitetas dar neižvelgia.

3.3 Veikiau susidaro įspūdis, kad kartais politiniai įvykiai vystosi greičiau nei vyksta vidinės konsultacijos.

3.4 EESRK pažymi, kad rinkos priemonių taikymas aplinkosaugoje jau seniai yra realybė, nepaisant to, kad atskirose valstybėse narėse jos taikomos labai skirtingai. Eurostato duomenimis, beveik 7 proc. visų biudžeto pajamų ES valstybėse narėse sudaro aplinkosaugos mokesčiai.

3.5 Todėl Žaliojoje knygoje ir politinėse diskusijose nebegali būti diskutuojama apie galimą rinkos priemonių naudojimą aplinkosaugos srityje. Klausimas yra ne *ar*, o *kaip*. Kitaip tariant, kokių mastu turi būti taikomos rinkos priemonės, koks turi būti santykis su reikalavimais ir draudimais bei kitomis priemonėmis?

3.6 Tačiau Žaliojoje knygoje nepasakoma daugiau, nei verslo įmonėms bei visuomenei seniai žinoma ir jų aptariama. Nenauginėjamas ir klausimas, kas turėtų būti pagrindinis iniciatorius. Visiems žinoma, kad ES atsakomybė už įvairias priemones yra nevienoda — pvz., mokesčių srityje jos įgaliojimai labai riboti. Be to, lieka neaišku, kokių politinių veiksmų turėtų būti imtasi po šios Žaliosios knygos paskelbimo — ar, kaip įprasta, bus paskelbta baltoji knyga, kitaip tariant, kokios turi būti padarytos išvados.

3.7 Didžiausias trūkumas yra tai, kad nepaaiškinama, kokioje politinėje situacijoje kokios priemonės politikai turėtų teikti prioritetą. Numatytas galimas teisės normų ir rinkos priemonių susiejimas arba ribų tarp jų nustatymo klausimas lieka neaiškus.

3.8 EESRK, nors ir palankiai vertina Žaliąją knygą, tačiau pažymi, kad visuomenės diskusija dėl veiksmingesnių aplinkosaugos priemonių turi vykti prisimant didesnius išpareigojimus ir remiantis kiek įmanoma konkretesniais pavyzdžiais, kad

aukšti ES tikslai klimato ir energetikos politikos srityse būtų įgyvendinti.

3.9 EESRK nuomone, taikant rinkos priemones reikėtų vadovautis principu „teršėjas moka“ ir tokiu būdu skatinti tuos, kurie aktyviai prisideda prie aplinkos apsaugos.

4. Konkrečios EESRK pastabos

4.1 EESRK nuolat pabrėžia, kaip svarbu išorines išlaidas įtraukti į vidaus sąnaudas. Šioje srityje — tai pažymi ir Komisija — galima taikyti rinkos priemones. Tačiau pirmiausiai reikia aiškaus politinio sprendimo dėl šių į vidaus sąnaudas įtraukiamų išorinių išlaidų dydžio.

4.2 Žaliojoje knygoje aprašyta „rinkos“ priemonė kelių transporto srityje, Eurovinjetė, puikiai parodo, kad tinkama priemonė išorės išlaidoms įtraukti į sąnaudas iki šiol tėra labai menkai taikoma. Komisija pati teigia, kad „*vidutinio dydžio rinkliavomis tegalima padengti infrastruktūros išlaidas, taigi jos neapima išorinių išlaidų*“. Taigi, būtinos iniciatyvos, pvz., pasitelkus Eurovinjetę ateityje į sąnaudas įtraukti išorės išlaidas.

4.3 EESRK prašo Komisijos, Tarybos ir Parlamento rinkos priemones tik tada vadinti skirtomis aplinkosaugai, kai jomis tikrai siekiama aplinkosaugos tikslų. Minėtoji Eurovinjetė tokia rinkos priemone gali būti laikoma tik iš dalies, nes išorės išlaidos nėra įtraukiamos. Eurovinjete visų pirma siekiama, kad infrastruktūros išlaidos nebūtų dengiamos vien iš valstybės biudžeto, o būtų tiesiogiai įtraukti naudotojai. Žinoma, tai turi ir netiesioginį poveikį aplinkai, pvz., kai dėl didesnių išlaidų vartotojas ims svarstyti, keliauti automobiliu ar traukiniu (o gal apskritai atsisakyti kelionės). Tačiau tik įtraukus (aplinkosaugos) išlaidas, kurios iki šiol neturėjo „savo rinkos“ ir į kurias nebuvo atsižvelgiama, Eurovinjetę bus galima vertinti kaip aplinkosaugos politikos priemonę.

4.4 Todėl iš pradžių politikai turėtų aiškiai nurodyti, ko siekiama konkrečiomis priemonėmis. Tik turint konkretų tikslą, galima pradėti diskusiją apie jam pasiekti tinkamas priemones.

4.5 Net ir plačiau taikant rinkos priemones, politikai neišvengia kai kuriais atvejais labai sunkių ir ginčytinų sprendimų aiškiems (aplinkosaugos) tikslams nustatyti, pvz., išmetamųjų teršalų kiekio apribojimo ir pan. Būtent to iki šiol trūko. Rinkos priemonės nepakeičia tokių sprendimų, jos — tai matyti jau iš pavadinimo — yra tik priemonės siekiant užsibrėžtų politinių tikslų.

4.6 Komisija turėtų kuo greičiau pašalinti Žaliojoje knygoje esančius neaiškumus. Ji turi paaiškinti, kaip, jos nuomone, ateityje reikėtų taikyti įvairias politines priemones. Todėl EESRK rekomenduoja Komisijai šia tema numatytoje plačioje diskusijoje parodyti galimus politinių veiksnių variantus (taikant rinkos priemones ir jų netaikant) pateikiant keletą praktinių skirtingų politikos sričių, pvz., energetikos ir transporto, pavyzdžių.

4.7 Komisija galėtų, pavyzdžiui, paaiškinti, kodėl taikydama rinkos priemones nesiima spęsti, tarkim, vėžį sukeliančių medžiagų problemos.

4.8 Rinkos priemonės būtų galima pasitelkti, pavyzdžiui, sprendžiant vis aktualesniu tampantį klausimą, kaip įtvirtinti CO₂ neišmetančias anglias naudojančias jėgaines, jei netolimoje ateityje bus sukurtos tokioms jėgainėms reikalingos technologijos. Ar jos, kaip naujausi technikos laimėjimai, bus privalomos (pagal įstatymą), ar taikant rinkos priemones bus siekiama jų rentabilumo? Ateityje tokie klausimai su visuomene turėtų būti aptariami dažniau.

4.9 Jei teisės normų ir rinkos priemonių susiejimas ir ribų tarp jų nustatymas pateikiant atitinkamas veiksnių galimybes būtų tiksliau apibrėžtas, galbūt Žaliojoje knygoje pateikti svarstymai dėl rinkos priemonių taikymo biologinės įvairovės išsaugojimui būtų suprantamesni. EESRK nuomone, tokie svarstymai

dar nėra pakankamai įtikinami, kad suteiktų vilties, jog bus sėkmingai kovojama su biologinės įvairovės mažėjimu.

4.10 Komitetas savo nuomonėje dėl Dvimetės ES tvaraus vystymosi strategijos pažangos ataskaitos ⁽³⁾ paragino Komisiją konkrečiai suformuluoti jos labai neaiškius pasiūlymus dėl naujos į tvarumo kriterijus orientuotos mokesčių sistemos. Eurostato duomenimis, aplinkosaugos mokesčiai sudaro apie 7 proc. biudžeto pajamų.

4.11 EESRK nuomone, diskusija dėl darbo mokesčių sumažinimo ir atitinkamo lėšų kompensavimo apmokestinant aplinkai kenksmingą veiklą yra pavėluota — paskelbus Žaliąją knygą ją reikėtų paspartinti. Be to, reikėtų patikslinti, kokių konkrečių pakeitimų ES tikisi — juk ES sutartimis jai suteikta labai nedaug galimybių daryti poveikį atitinkamai valstybių narių mokesčių politikai.

4.12 Komiteto nuomone, ypatingai svarbu laiku pateikti numatytą aplinkai kenksmingų subsidijų apžvalgą ir tokias subsidijas kuo greičiau panaikinti. Komitetas mano, kad aplinkai kenksmingos subsidijos labai iškreipia konkurenciją ir tai yra visiškai nepateisinamas netinkamas viešųjų lėšų paskirstymas. Aplinkosaugą skatinančios rinkos priemonės tik tada bus veiksmingos, kai aplinkai kenksmingos subsidijos bus visiškai panaikintos.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ OL C 256, 2007 10 27, p. 76.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žemės ūkio darbuotojų tarpvalstybinio judėjimo

(2008/C 120/05)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. vasario 16 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Žemės ūkio darbuotojų tarpvalstybinio judėjimo.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. spalio 31 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Martin Siecker.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 104 nariams balsavus už, 3 — prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Žemės ūkio darbuotojų migracija yra ekonominio pobūdžio. Ji yra laisvo darbuotojų judėjimo Europoje, kurį skatina skirtingas valstybių narių gyvenimo lygis, padarinys. Aukštas nedarbo lygis daugelyje naujųjų valstybių narių ir pigios bei nekvalifikuotos darbo jėgos poreikis 15 senųjų valstybių narių skatina nuolatinį darbo ieškančių asmenų srautą.

1.2 2004 m. ir 2007 m. buvo susitarta dėl pereinamojo laikotarpio priemonių, suteikiančių galimybę senosioms valstybėms narėms reguliuoti imigracijos srautą iš naujųjų valstybių narių. Viena iš priežasčių, paaiškinančių šias priemones, — tai senųjų valstybių narių noras išvengti, kad per didelis migruojančių darbuotojų srautas nesukeltų darbo rinkoje problemų, galinčių paskatinti nelegaliai samdyti darbuotojus.

1.3 Tačiau dėl šių priemonių susidarė būtent tokia padėtis, kurios buvo tikėtasi išvengti. Ataskaitoje dėl pereinamojo laikotarpio priemonių veikimo Komisija pateikė išvadą, kad dėl apribojimų legaliai dirbti, taikomų migrantams iš naujųjų valstybių narių, išaugo nedeklaruoto darbo (tariamo „savarankiško“ darbo) atvejų, paslaugos teikiamos fiktyviai ir sudaromos subrangos sutartys.

1.4 Ši paradoksali padėtis susidarė todėl, kad ES–15 žemės ūkio sektoriui būdingas ypač didelis sezoninių darbuotojų poreikis ir jam patenkinti nepakanka tose valstybėse gyvenančių darbuotojų. Nemažas skaičius darbuotojų migrantų iš naujųjų valstybių narių norėtų dirbti šį darbą, tačiau didžioji jų dalis negali to daryti, kadangi susiduria su ribojančiomis priemonėmis. Žemės ūkio darbuotojų srautai skiriasi kilmės šalies ir priimančiosios šalies požiūriu. Šiuos skirtumus visų pirma lemia tai, ar taikomos visiškos ar dalinės pereinamojo laikotarpio priemonės.

1.5 Todėl sezoninis darbas dažniausiai taip ir lieka neoficialus. Sunku gauti tikslią informaciją šiuo klausimu, kadangi

visos trys susijusios šalys turi savo priežasčių šios informacijos neskelbti: darbdaviai nori mokėti mažiau, nei privaloma pagal galiojančius įstatymus ar kolektyvines sutartis, darbuotojai džiaugiasi ir mažesniu atlyginimu už tą, kurį turi teisę gauti pagal tų pačių dokumentų nuostatas, o nesąžiningi tarpininkai siekia tik labai gerai pasipelnyti iš tokių progų.

1.6 Daugelis tokių tarpininkų siūlo pigią darbo jėgą, tačiau galiausiai už šio kainų karo pasekmes tenka mokėti patiems darbuotojams migrantams, kurie turi tenkintis mažesniu atlygiu nei minimalus darbo užmokestis. Taip pat pasitaiko, kad sezoninius darbuotojus samdantys darbdaviai tarpininkams moka rinkos nustatytą kainą, tačiau šie nemoka nei pajamų mokesčio, nei socialinio draudimo įmokų. Be to, šie tarpininkai paprastai paima dalį darbuotojų migrantų atlyginimo. Galiausiai reikėtų paminėti interneto svetaines, nurodančias telefono numerius tiek Rytų, tiek Vakarų Europoje, kurios siūlo savarankiškų darbuotojų paslaugas, kuriuos įdarbinus nereikia mokėti jokių mokesčių, socialinio draudimo įmokų ar darbdavio įmokų.

1.7 Tokia padėtis yra nepageidaujama daugeliu požiūriu. Būtina reikalauti, kad darbuotojams migrantams būtų sudaromos tokios pačios sąlygos kaip ir priimančiosios šalies tą patį darbą dirbantiems piliečiams. Jiems turi būti skiriamas vienodas darbo krūvis, mokamas toks pat atlyginimas ir sukuriama palankesnės sąlygos naudotis socialinės apsaugos sistema. Šito turi būti siekiama ne vien tik ginant darbuotojų socialinius interesus, tai taip pat svarbu darbdavių ekonominiams (visiems vienodos konkurencijos sąlygos) ir valstybių narių finansiniams (mokesčiai) interesams.

1.8 Yra pateiktas pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria nustatomos sankcijos nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams. Pasiūlymu numatomos darbdaviams taikomos suderintos sankcijos, suderintos prevencinės priemonės, taip pat valstybių narių gerosios praktikos apie sankcijų darbdaviams įgyvendinimą nustatymas ir dalijimasis.

1.9 Kol migrantams iš naujų valstybių narių galios minėti apribojimai, EESRK ragina siūlomos direktyvos nuostatas taip pat taikyti darbdaviams, nelegaliai samdantiems ES valstybių, kurioms taikomi apribojimai, piliečius. Be to, Komiteto nuomone, labai svarbu, kad ES atidžiai stebėtų ne tik direktyvos nuostatų perkėlimą į visų valstybių narių nacionalinės teisės aktus, bet ir jos praktinį įgyvendinimą.

1.10 Kovoiant su nedeklaruotu darbu būtų labai naudinga visoje Europoje vienoda darbo santykių apibrėžtis, kuri leistų aiškiai atskirti samdymą konkrečiam darbui atlikti (paslaugų teikimas) ir pareigų vykdymą paklūstant nustatytai vidaus darbo tvarkai (darbo sutarties sudarymas). Tarptautinė darbo organizacija pateikė aiškią rekomendaciją šiuo klausimu. Tikrai savarankiškai dirbantiems darbuotojams, turintiems aukštesnę kvalifikaciją, nei būtina ne kvalifikuotam ir mažai apmokamam darbui atlikti, darbo rinkoje suteikiamas aiškesnis statusas, o pagal darbo sutartis dirbantiems darbuotojams užtikrinama teisėtai priklausanti apsauga. EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl galimybės Europos statybos sektoriaus socialiniams partneriams atlikti tyrimą dėl (fiktyvus) savarankiško darbo. Komitetas taip pat džiaugiasi tuo, kad Komisija ketina šį tyrimą finansuoti.

1.11 Atsižvelgiant į legalaus darbo apribojimų sukeltas pasekmes, galbūt nereikėtų numatyti tokio pobūdžio apribojimų vykstant kitiems ES plėtros etapams. Be to, EESRK ragina Komisiją išnagrinėti galimybę atšaukti visus apribojimus, kurie vis dar taikomi darbuotojams iš dvylikos šalių, į ES įstojusių 2004 m. ir 2007 m. Dauguma socialinių partnerių Europoje pritaria šiai idėjai tik tuo atveju, jei Bendrijos, nacionaliniu ir pačių socialinių partnerių lygiu bus imtasi konkrečių priemonių sąžiningam elgesiui su darbuotojais migrantais užtikrinti.

2. Įvadas

2.1 Pagal Lisabonos strategiją ateities Europos Sąjunga turės tapti labai konkurencinga žinių ekonomika, kurios pagrindą sudaro tvari gamyba ir vartojimas bei stipri socialinė sanglauda.

2.2 Šiuolaikinei ES būdinga pakankamai konkurencinga žinių ekonomika, kurioje gamyba ir vartojimas yra dar neužtektinai tvarūs, o socialinę sanglaudą būtina stiprinti.

2.3 Šioje nuomonėje ypatingas dėmesys bus skiriamas pastarajam aspektui — socialinei sanglaudai. Europos Sąjungoje dėmesys sutelkiamas į ekonomikos vystymąsi ir tvarumo principo taikymą, visų pirma gamyboje. Įgyvendinant ES politiką, mažai dėmesio skiriama trečiajam Lisabonos strategijos ramsčiui, o tai silpnina socialinę sanglaudą, nors turime stengtis ją stiprinti.

2.4 Socialinės sanglaudos nepaisymo pasekmės akivaizdžios darbo rinkoje. Daugėja neoficialaus darbo atvejų ir padienių

darbininkų, nors buvo manoma, kad pastarasis reiškinys jau seniai išnyko.

2.5 „Naujieji“ padieniai darbininkai siūlo savo paslaugas gatvėse, abejotinos reputacijos tarpininkų nustatytose vietose. Darbdaviai juos samdo padieniam darbui nemokėdami nei pajamų mokesčio, nei socialinio draudimo įmokų. Padieniai darbininkai dirba daugiau valandų per dieną, gauna nepakankamą valandinį užmokestį ir jiems nesuteikiama jokia darbuotojų teisių apsauga, nors ir menka.

2.6 Dar visai neseniai darbo rinka, ypač žemos kvalifikacijos ar ne kvalifikuoto darbo, buvo nacionalinė. Po 2004 m. ES plėtros susikūrė Europos lygio darbo rinka, net ir minėto darbo pobūdžiu. Šios naujos rinkos darbuotojų pasiūla labai išaugo po 2007 m. plėtros etapo, kai į ES atvyko labai daug darbuotojų iš Rumunijos ir Bulgarijos.

2.7 Ši tendencija ypač išryškėjo žemės ūkio sektoriuje. Be to, į užsienio valstybes atvykusių ieškoti darbo asmenų pirmoji darbo vieta dažniausiai būna būtent žemės ūkio sektoriuje.

2.8 Šia nuomone EESRK siekia, kad minėti klausimai būtų įtraukti į Sąjungos darbotvarkę ir atitinkamos Europos institucijos kartu su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais ieškotų sprendimų šioms didelėms, liūdnoms ir, deja, nuolat sudėtingėjančioms problemoms spręsti.

3. Žemės ūkis

3.1 Žemės ūkis — ekonominė veikla, kuria natūrali aplinka pritaikoma augalų ir gyvulių auginimui ⁽¹⁾. Šiam tikslui, atsižvelgiant į produktą, gamybos metodą ir našumo lygį, naudojami daug ir įvairių technologijų. Jos apima plačią priemonių gamą, pradedant paprasčiausiais įrankiais ir baigiant sudėtingiausiais įrenginiais, kurie vis dažniau pakeičia rankų darbą.

3.2 Žemės ūkio sektorius — svarbus ES ekonomikos sektorius. Sąjungoje yra daugiau nei 160 milijonų hektarų žemės ūkio paskirties žemės ir 11 milijonų ūkių, kuriuose dirba 15 milijonų žmonių. Didžioji dirbančiųjų dalis yra patys ūkininkai ir jų šeimų nariai, tačiau apie 1 milijonas ūkių samdo 6,5 milijono darbuotojų, iš kurių 4,5 milijono yra sezoniniai darbuotojai, tačiau nėra žinomas tikslus iš kitų šalių atvykusių darbuotojų skaičius ⁽²⁾. Daug sezoninių darbuotojų atvyksta iš Lenkijos, Bulgarijos ir Rumunijos.

3.3 Žemės ūkio veikla gali būti skirstoma į keletą šakų: gyvulininkystę (gyvulių auginimas), akvakultūrą (žuvų auginimas), sodininkystę (mažo masto trumpalaikio ciklo augalų, t.y., daržovių, dekoratyvinių augalų, vaisių ir grybų auginimas) ir kitą žemės ūkio veiklą, kuri skiriasi nuo sodininkystės, kadangi auginama didesniu mastu ir reikia mažiau darbo jėgos. Komerčinė miškininkystė ne visose Europos Sąjungos šalyse laikoma žemės ūkio šaka, o yra visiškai atskiras sektorius.

⁽¹⁾ NACE A kodas.

⁽²⁾ www.agri-info.eu.

3.4 Žemės ūkio sektorius neapsiriboja tik maisto produktų gamyba. Gaminama vis daugiau kitų produktų, t. y. gėlės, kailiai, oda, biokuras (biodyzelinas, etanolis, dujos, greitai augantis miškas), fermentai, pluoštas ir kt. Iš genetiškai modifikuotų kultūrų taip pat gali būti gaminami specialūs medicininiai preparatai.

3.5 Tarptautinės darbo organizacijos ⁽³⁾ ir Eurofound ⁽⁴⁾ duomenys rodo, kad žemės ūkis yra vienas iš pavojingiausių sektorių darbuotojams. Iš viso kiekvienais metais įvyksta 335 000 mirtinų nelaimingų atsitikimų darbo vietoje. Daugiau nei pusė šių atsitikimų — 170 000 — įvyksta žemės ūkio sektoriuje.

4. Neoficialaus darbo pavyzdžiai

4.1 Dėl teisinių sunkumų, su kuriais susiduriama Europos Sąjungoje, labai sunku vieningai apibrėžti neoficialų darbą. Ta pati veikla vienoje valstybėje narėje gali būti visiškai įprasta (kai tam tikra sritis yra neregamentuojama, nėra ir nustatytų taikytinų taisyklių), o kitoje valstybėje ta pati veikla gali būti nepriimtina ar netgi pažeidžianti toje šalyje galiojančius įstatymus.

4.2 Valstybės narės skirtingai apibrėžia neoficialų darbą. Tai yra veikla, kuri neįtraukiama į oficialius statistinius duomenis apie oficialią ekonomiką. Jei tam tikri duomenys ir pateikiami, tai nėra vieno ir to paties šaltinio surinkti duomenys, juos ne visada galima patikrinti, todėl jie nėra patikimi. Vis dėlto negalima paneigti didelio neoficialaus darbo masto.

4.3 Beveik visos šalys pateikdamos neoficialaus darbo apibrėžtį atkreipia dėmesį į mokesčių prievolių nevykdymą. Be to, beveik visose apibrėžtyse minimas ir socialinės apsaugos įsipareigojimų nevykdymas. Tačiau stebina tai, kad šalių pateikiamose apibrėžtyse beveik niekada neminimas kitokio pobūdžio įsipareigojimų nevykdymas, pavyzdžiui, įsipareigojimų, susijusių su darbo teise (darbo sąlygos, darbo laikas, kolektyviniai susitarimai, nustatantys bendro pobūdžio įsipareigojimus).

4.4 Neoficialiai dirba neregistruoti darbuotojai. Tačiau tokie darbuotojai nebūtinai yra tik neturintys leidimo dirbti ir (arba) leidimo gyventi šalyje imigrantai. Neoficialiai dirba ir reikalingus dokumentus turintys asmenys, ir tie, kuriems tokie leidimai nereikalingi, kadangi jie yra tos šalies, kurioje vykdoma įstatymus pažeidžianti veikla, piliečiai. Galiojančių dokumentų neturintys darbuotojai yra labiau pažeidžiami, todėl juos lengviau išnaudoti nei dokumentus turinčiuosius asmenis. Be to, pastarieji turi galimybę įsadarbinti oficialiai, o galiojančių dokumentų neturintys asmenys to daryti negali.

4.5 Greta tradicinio apmokamo darbo, susiduriama su „savarankiško darbo be samdomų darbuotojų“ atvejais. Šiais „savarankiškai dirbančiais“ asmenimis yra laikomi verslininkai, todėl juos samdantys darbdaviai neprivalo mokėti nei pajamų mokesčio, nei socialinio draudimo įmokų. Savarankiškai dirbantys asmenys juos turi mokėti patys.

⁽³⁾ JT agentūra, kurios buveinė yra Ženevoje.

⁽⁴⁾ Dubline įsikūręs Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas.

4.6 Savarankiškai dirbantys asmenys be samdomų darbuotojų nėra saugomi darbo įstatymų kaip kiti darbuotojai. Jiems nėra taikomos nuostatos dėl minimalaus darbo užmokesčio, ilgiausio savaitinio darbo laiko, sveikatos apsaugos ir darbo saugos. Turint omeny šiam sektoriui būdingą didelę rimtų nelaimingų atsitikimų darbo vietoje riziką (žr. 3.5 punktą), padėtis yra kelianti nerimą. Savarankiškai dirbantys asmenys gali dirbti tokiais tarifais ir sąlygomis, kuriuos jie patys nustato kartu su darbdaviais.

4.7 Anksčiau savarankiškai dirbantys asmenys buvo didelę patirtį turintys, tam tikroje konkrečioje srityje dirbantys specialistai. Paprastai jiems prirėkdavo daugelio metų tapti kvalifikuotu savo srities specialistu, kad vėliau galėtų dirbti savarankiškai.

4.8 Šiuo metu, kai įmonės nebevykdo nepagrindinės veiklos, vis daugiau užsakoma paslaugų ir sudaroma subrangos sutarčių ne tik dėl specializuotų paslaugų. Pakanka turėti keletą pastovių ir atitinkamą sritį puikiai išmanančių darbuotojų, o mažiau kvalifikuoto darbo paslaugos yra užsakomos ir sudaromos subrangos sutartys. Tokio pobūdžio darbo paklausą patenkina darbo rinkoje atsiradęs didelis skaičius naujų savarankiškai dirbančių asmenų. Šiems naujiems savarankiškai dirbantiems asmenims būdinga tai, kad jie atlieka nekvalifikuotą ir mažai apmokamą darbą.

4.9 Iš tiesų tai būtų tariamos savisamdos principu dirbantys darbuotojai, kurių paslaugomis ypač buvo naudotasi praeito amžiaus 9-ajame dešimtmetyje siekiant sudaryti sąlygas bedarbiams išvykti iš Airijos ir Jungtinės Karalystės. Anksčiau Didžiosios Britanijos teisės aktuose buvo keletas garantijų, kuriomis remiantis buvo galima patikrinti, ar savarankiškai dirbantys asmenys iš tiesų vykdo tam tikras sąlygas. Visų pirma jie turėjo būti konkrečios srities specialistai. Minėto laikotarpio Didžiosios Britanijos vyriausybė panaikino tokius atrankos kriterijus ir todėl atsirado daug daugiau asmenų, užsiregistravusių savarankiškai dirbančiais asmenimis, kad galėtų dirbti kontinentinėje Europos dalyje, kur jiems nebuvo taikomos Vakarų Europos valstybėse narėse galiojančios darbo teisės nuostatos ⁽⁵⁾.

4.10 Tačiau dabar šis fenomenas būdingas ne tik anglakalbėms šalims. Konferencijoje dėl laisvo darbuotojų judėjimo Lenkijos vyriausybės atstovas spaudai pareiškė, kad jų šalies vyriausybė ragina ieškančiuosius darbo registruotis savarankiškai dirbančiais asmenimis ⁽⁶⁾. Tai jiems suteikia galimybę išvengti galiojančių apribojimų (jei dar tokių yra) dirbti valstybėse narėse ar kitose šalyse. Todėl savarankiškai dirbančio asmens statusas nuolat ir sąmoningai naudojamas kaip galimybė nepaisyti darbo teisės įstatymų ir darbo sąlygų naudojant subrangos grandines. Gausiai sudaromos sutartys su tariamais savarankiškai dirbančiais asmenimis, kurių paslaugas dažnai siūlo įdarbinimo agentūros, leidžia išvengti bet kokios atsakomybės ir nevykdyti įsipareigojimų pajamų mokesčių ir socialinės apsaugos srityje.

⁽⁵⁾ European Institute for Construction Labour Research (<http://www.clr-news.org/>).

⁽⁶⁾ FAFO — konferencija dėl laisvo darbuotojų judėjimo, įvykusi 2006 m. birželio 1 d. Osle, www.faf.no.

4.11 Ypač dažnai šis reiškinys pastebimas statybos sektoriuje, kurio padėtis buvo daugiau analizuota, negu žemės ūkio sektoriuje. Yra daug abiejų sektorių panašumų. Visų pirma, jiems abiem būdingi trys pagrindiniai nelegalų darbą apibūdinantys rizikos faktoriai: tai intensyvus darbas, laikinas, ir daugiausia atliekamas darbuotojų nerezidentų. Statybų sektoriaus socialiniai partneriai suprato pavojų ir paprašė Europos Komisijos skirti lėšų (fiktyvaus) savarankiško darbo reiškinio tyrimui 18 valstybių narių. Komisija atsižvelgė į šį prašymą ir dėl pasiūlymo atlikti tyrimą dar šiemet Europos mastu bus surengtas viešasis konkursas.

4.12 Kadangi vis dar nėra jokio darbo santykius reglamentuojančio Europos teisinio pagrindo, sudaromos palankios sąlygos nesąžiningai prekiauti pigia darbo jėga. Tokios tikrovės neigiami padariniai daro žalą visai Europai. Tokią pačią išvadą pateikia ir Europos Komisija 2003 m. *Stojimo sutartyje nustatytų pereinamojo laikotarpio nuostatų veikimo ataskaitoje*, kurioje teigia, kad „apribojimai galbūt paskatino ES-8 piliečius ieškoti kitų būdų ekonominei veiklai ES 15 valstybėse narėse vykdyti, ką rodo didelis į užsienį išsiųstų dirbti darbuotojų arba asmenų, tvirtinančių, kad dirba savarankiškai, antplūdis“ (7).

4.13 Minėtoje ataskaitoje Komisija pastebi, kad „migracijos srautai iš ES-8 į ES-15 valstybes nares nebuvo masiniai, socialiniai partneriai itin pabrėžė būtinybę išvengti darbo standartų „erozijos“ ir „socialinio dempingo“. Jie taip pat pastebėjo, kad iš esmės dėl legalaus darbo apribojimų dažniau dirbama be dokumentų (neva „savarankiškai“), fiktyviai teikiamos paslaugos ir sudaromos subrangos sutartys“. Toliau ataskaitoje Komisija išsamiau paaiškina, kodėl migracijos srautai nebuvo labai dideli ir pastebi, kad „tikrieji migracijos srautai išsiplėtusioje ES gali būti gausesni nei atrodytų remiantis šios ataskaitos duomenimis, kadangi į oficialią statistiką ne visiškai įtrauktas nedeklaruotas darbas“. Be to, Komisija apibendrinama teigia, kad dėl apribojimų patekti į darbo rinką galima paskatinti dar didesnę nedeklaruoto darbo lygį.

4.14 Pavyzdžiui, Nyderlanduose sodininkystės srityje, kurioje dirba daugiausiai žemės ūkio darbuotojų, 1992 m. buvo 54 200 visos darbo dienos ekvivalentai. Beveik 87 proc. jų buvo darbuotojai dirbantys pagal darbo sutartį, tuo tarpu šiek tiek daugiau nei 13 proc. darbuotojų su įmone siejo kitokio pobūdžio darbo santykiai (pavdavimas, laikina darbo sutartis, (tariamai) savarankiškai dirbantys asmenys). 2005 m. sektoriuje buvo 59 000 visos darbo dienos ekvivalentų, iš kurių 61 proc. dirbo pagal darbo sutartį ir beveik 39 proc. — susieti kitokio pobūdžio darbo santykiais su įmone. Reikėtų pažymėti, kad šie duomenys apima tik oficialią ekonomiką. Manoma, kad sektoriuje neoficialiai dirba iki 40 000 darbuotojų (visos darbo dienos ekvivalentų) (8). Tačiau atrodo, kad nelegalus darbas nuolat

proporcingai mažėja augalininkystės sektoriuje panaikinus apribojimus 2004 m. į ES įstojusių šalių piliečiams.

5. Skubaus darbo standartai

5.1 Pastaraisiais metais paaiškėjo, kad dėl apribojimų patekti į darbo rinką dažnai sulaukiama neigiamų pasekmių. Iš tiesų tokie apribojimai gali paskatinti nesilaikyti įstatymų ir nuostatų, susijusių su darbo sąlygomis. Iki 2008 m. gruodžio 31 d. darbo ieškantiems rumunams ir bulgarams nebus taikomi jokie apribojimai Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Slovakijoje, Čekijoje, Švedijoje, Suomijoje, Kipre ir Slovėnijoje. Tačiau Suomijoje, Kipre ir Slovėnijoje jie turės registruotis. Kitose 15 valstybių narių jiems bus taikomi apribojimai (9). Darbo ieškantiems asmenims iš valstybių narių, įstojusių į ES 2004 m., ir toliau bus taikomi kai kurie apribojimai. Vis dėlto pastarieji apribojimai taikomi tik keletui šalių ir yra ne tokie griežti kaip apribojimai, taikomi Bulgarijai ir Rumunijai (10).

5.2 Žemės ūkio darbuotojų migracija ES yra ekonominio pobūdžio. Ji yra laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje, kuri skatina skirtingas valstybių narių gyvenimo lygis, padarins. Aukštas nedarbo lygis daugelyje naujų valstybių narių ir pigios bei nekvalifikuotos darbo jėgos poreikis 15 senųjų valstybių narių skatina nuolatinį darbo ieškančių asmenų srautą.

5.3 Dauguma jų suranda darbą žemės ūkio sektoriuje, kuriam būdingas sezoninis darbas, pavyzdžiui, derliaus nuėmimo metu papildomos ir laikinos darbo jėgos poreikis yra labai didelis. Šiame sektoriuje socialinio dempingo grėsmė didesnė nei kituose, kadangi daugelyje valstybių narių žemės ūkio sektoriaus nereglamentuoja jokia kolektyvinė sutartis, o jei tokia sutartis ir buvo sudaryta, tai nebuvo paskelbta, kad jos nuostatos yra visuotinai privalomos.

5.4 Sezoninis darbas — struktūrinė Europos žemės ūkio dalis. Žemės ūkio gamyba nebus tvari ir veiksminga be lanksčiomis sąlygomis dirbančių darbuotojų. Žemės ūkio sektoriuje didžiąją dalį sezoninių darbų atlieka darbuotojai migrantai. Tam tikrais atvejais susiduriama su problemomis ir kyla pavojus socialinei sanglaudai.

5.5 Darbdaviams finansiniu požiūriu naudingiau samdyti oficialiai dirbančius darbuotojus migrantus nei savo šalies piliečius, kadangi jie neprivalo mokėti kai kurių įmokų, visų pirma įmokų į profesinio mokymo ir pensijų kaupimo fondus. Migrantai iš dešimties 2004 m. į ES įstojusių šalių, kurioms vis dar taikomi apribojimai kai kurių senųjų valstybių narių darbo rinkose, dažnai dirba iš dalies neoficialiai, o tai jiems suteikia galimybę mokesčių inspekcijai nedeklaruoti visų dirbtų valandų. Daug Bulgarijos ir Rumunijos darbuotojų migrantų, kuriems

(7) COM(2006) 48 galutinis.

(8) Productschap Tuinbouw, www.tuinbouw.nl.

(9) http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/enlargement_fr.htm.

(10) <http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=lt>.

taikomi griežtesni apribojimai, labai dažnai dirba neoficialiai. Jiems mokama ne už visas dirbtas valandas, valandinis atlyginimas yra gerokai mažesnis ir jie yra priversti dirbti pagal nesąžiningas sąlygas numatančias (fiktyvaus) savarankiško darbo sutartis.

5.6 TDO šioje nuomonėje nagrinėjamos problemoms spręsti skyrė keletą konvencijų: Nr. 97 (Konvencija dėl migracijos ieškant darbo, 1949 m.), Nr. 143 (Konvencija dėl darbuotojų migrantų, papildomos nuostatos, 1975 m.), Nr. 181 (Konvencija dėl privačių įdarbinimo agentūrų, 1997 m.) ir Nr. 184 (Konvencija dėl saugos ir sveikatos žemės ūkyje, 2001 m.). 17 iš 27 ES valstybių narių **neratifikavo** konvencijų Nr. 97 ir Nr. 181. Konvencijų Nr. 143 ir Nr. 184 atitinkamai **neratifikavo** 22 ir 24 valstybės narės. Nei viena iš 27 ES valstybių narių nėra ratifikavusi visų 4 konvencijų⁽¹¹⁾. 2006 m. TDO pateikė rekomendaciją dėl darbo santykių⁽¹²⁾. Šia rekomendacija siekiama visose šalyse patobulinti nacionalinius įstatymus ir bendrai nustatyti aiškią ribą tarp savarankiškai ir pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų. Tai būtina norint sustabdyti nuolat didėjančių sukčiavimo atvejų skaičių, kai siekiama nuslėpti, kad darbuotojas dirba pagal darbo sutartį, įforminant jį kaip savarankiškai dirbantį asmenį⁽¹³⁾.

6. Darbo teisės nuostatų ginimas

6.1 Būtina reikalauti, kad darbuotojams migrantams būtų sudaromos tokios pačios sąlygos kaip ir priimančiosios šalies dirbantiems piliečiams. Jiems turi būti skiriamas vienodas darbo krūvis, mokamas toks pat atlyginimas ir sukuriamos palankesnės sąlygos naudotis socialinės apsaugos sistema. Šito turi būti siekiama ne vien tik ginant darbuotojų socialinius interesus, tai taip pat svarbu darbdavių ekonominiams (visiems vienodos konkurencijos sąlygos) ir valstybių narių finansiniams (mokesčiai) interesams. Šis principas taikomas toli gražu ne visur. Nyderlanduose panaikinus pereinamojo laikotarpio priemones, taikytas 2004 m. į ES įstojusių valstybių piliečiams, socialiniai partneriai išreiškė norą bendradarbiauti nuo 2007 m. gegužės 1 d. stebint, kaip laikomasi socialinių ir darbo įstatymų bei reglamentų. Vyriausybė pažadėjo įvesti pagalbines priemones. Tačiau šiandien dar jokių konkrečių rezultatų nepasiekta.

6.2 Yra pateiktas pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria nustatomos sankcijos nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams⁽¹⁴⁾. Pasiūlymu numatomos darbdaviams taikomos suderintos sankcijos, suderintos prevencinės priemonės, taip pat valstybių narių gerosios praktikos apie sankcijų darbdaviams įgyvendinimą nustatymas ir dalijimasis.

6.3 Šis pasiūlymas pateiktas atsižvelgiant į didelį nelegaliai esančių ES trečiųjų šalių piliečių skaičių (pagal paskaičiavimus jų

yra nuo 4,5 iki 8 milijonų). Tokia padėtis paskatino neoficialų darbą. Žemės ūkis greta statybų, viešbučių bei maitinimo ir valymo paslaugų yra vienas iš keturių sektorių, kuriame neoficialiai dirbančių asmenų yra daugiausiai. Europos Parlamentas ir Taryba pasiūlyme pateikė išvadą, kad dėl tokio pobūdžio neteisėto darbo, „kaip ir dėl nuslėpto ES piliečių darbo, nukenčia viešieji finansai, gali sumažėti darbo užmokestis ir pablogėti darbo sąlygos, gali būti iškreipiama įmonių konkurencija, o nelegaliai dirbantys darbuotojai negali pasinaudoti nuo įmokų priklausiančiu sveikatos draudimu ir teise į pensiją“.

6.4 2003 m. *Stojimo sutartyje nustatytų pereinamojo laikotarpio nuostatų veikimo ataskaitoje* (laikotarpis nuo 2003 m. gegužės 1 d. iki 2006 m. balandžio 30 d.) socialiniai partneriai pastebėjo, kad „iš esmės dėl legalaus darbo apribojimų dažniau dirbama be dokumentų (neva „savarankiškai“), fiktyviai teikiamos paslaugos ir sudaromos subrangos sutartys“. Atsižvelgiant į šią išvadą, verčiau reikėtų atšaukti visus apribojimus, taikomus darbuotojams iš 12 valstybių, į ES įstojusių 2004 m. ir 2007 m., ir visiems taikyti vienodas sąlygas. Dauguma socialinių partnerių Europoje pritaria šiai idėjai su sąlyga, kad Bendrijos, nacionaliniu ir pačių socialinių partnerių lygiu būtų imtasi konkrečių priemonių sąžiningam elgesiui su darbuotojais migrantais užtikrinti.

6.5 Kol migrantams iš naujųjų valstybių narių bus taikomi minėti apribojimai, EESRK ragina siūlomos direktyvos nuostatas taip pat taikyti darbdaviams, nelegaliai samdantiems ES valstybių, kurioms taikomi apribojimai, piliečius. Be to, Komiteto nuomone, labai svarbu, kad ES atidžiai stebėtų ne tik direktyvos nuostatų perkėlimą į visų valstybių narių nacionalinės teisės aktus, bet ir jos praktinį įgyvendinimą.

6.6 Ši direktyva taip pat suteikia galimybę imtis priemonių ir panaikinti skirtumus, susidariusius tarp valstybių narių vykdomos kontrolės kokybės ir intensyvumo bei nuobaudų dydžio. Pavyzdžiui, Nyderlanduose darbdaviams, samdantiems nelegalius darbuotojus, didžiausia skiriama bauda — 6 700 eurų už kiekvieną darbuotoją, Belgijoje — 20 000 eurų, o Liuksemburge — 50 000 eurų. Tačiau yra valstybių narių, kurios dar nėra numačiusios jokių sankcijų, taikomų darbdaviams, įdarbinusiems nelegalius darbuotojus.

6.7 Gerosios praktikos mainai yra vienas iš svarbiausių socialinės sanglaudos stiprinimo proceso etapų. Plovdive⁽¹⁵⁾ vykusio klausymo metu buvo pateikti keli gerosios praktikos pavyzdžiai:

— Burgenlande (Austrijos ir Vengrijos pasienio regionas) įkurta Tarptautinė profesinių sąjungų taryba⁽¹⁶⁾. Bendradarbiaudamos Austrijos ir Vengrijos profesinės sąjungos prižiūri, kad pasienio regionuose darbo sąlygos atitiktų įstatymų ir kitus teisės aktų nuostatas;

⁽¹¹⁾ <http://www.ilo.org/ilolex/english>.

⁽¹²⁾ TDO (2006 m.) Rekomendacija Nr. 198 dėl darbo santykių.

⁽¹³⁾ Amsterdam Institute of Advanced Labour Studies.

⁽¹⁴⁾ COM (2007) 249 galutinis.

⁽¹⁵⁾ Plovdiv, Bulgarija 2007 09 18.

⁽¹⁶⁾ www.igr.at.

- Jungtinėje karalystėje patvirtinta įdarbintojų (angl. taip vadinami *gangmasters*) licencijavimo sistema⁽¹⁷⁾. Vykdydamos griežtą kontrolę, licencijavimo institucijos (angl. *Gangmasters Licensing Authority*) suteikia licenciją sąžiningoms įdarbinimo agentūroms, kurios žemės ūkio sektoriuje yra pagrindiniai laikinų darbuotojų paslaugas siūlantys tarpininkai. TDO savo publikacijose šią sistemą vertina kaip vieną iš gerosios praktikos pavyzdžių;
- Belgijoje žemės ūkio sektoriuje veikiantys socialiniai partneriai susitarė dėl veiksmingos administracinės kontrolės siekiant užkirsti kelią nelegaliam darbui⁽¹⁸⁾;
- Nyderlanduose socialiniai partneriai 2007 m. įvedė licencijavimo sistemą, kuri turi užtikrinti veiksmingą socialinių ir darbo standartų laikymosi kontrolę laikino darbo atveju⁽¹⁹⁾. Sistemą dar reikia tobulinti dėl jaunimo problemų, tačiau siekis pagirtinas, o veiksmų eiga — daug žadanti;
- Italijoje socialiniai partneriai ir darbo bei žemės ūkio ministrai 2007 m. rugsėjo mėn. susitarė dėl plačios programos,

kurios tikslas — užkirsti kelią neoficialaus ir fiktyvaus savarankiško darbo plitimui žemės ūkio sektoriuje⁽²⁰⁾;

- TDO išplėtojo programas, skirtas įteisinti privačias įdarbinimo agentūras siekiant išvengti atvejų, kai darbuotojai migrantai, susidūrę su abejotinos reputacijos tarpininkais, patenka į prekybos žmonėmis ar priverstinio darbo tinklą. Šios programos skirtos teisės aktų leidėjams, darbo inspekcijoms, policijos tarnyboms ir kt.

6.8 Visi pirmiau minėti atvejai neatspindi tikrosios Rumunijos ir Bulgarijos darbuotojų, ieškančių darbo senosiose valstybėse narėse (ES–15), padėties. Pavyzdžiui, Burgenlande dirbantys vengrai kiekvieną vakarą grįžta į savo namus, tuo tarpu Rumunijos ir Bulgarijos darbuotojai ilgus mėnesius praleidžia toli nuo savo šeimų. Nors ir nedideliu mastu, tačiau pasitaiko piktnaudžiavimo tokia padėtimi atvejų. Minėto piktnaudžiavimo atvejai nesunkiai nustatomi ir skiriamos nuobaudos veiksmingai taikant turimas priemones. Tačiau apibendrinant galima teigti, kad Burgenlando regione darbo sąlygos socialiniu požiūriu yra priimtinos.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ www.gla.gov.uk.

⁽¹⁸⁾ www.limosa.be, www.kszf.gov.be/En/CBSS.htm.

⁽¹⁹⁾ www.normeringarbeid.nl.

⁽²⁰⁾ www.lavoro.gov.it, www.lavoro.gov.it/NR/rdonlyres/7E345511-29CC-4D81-B502-225F85070D3C/0/new_n12ottobre07.pdf.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Užimtumo žemės ūkyje

(2008/C 120/06)

Komiteto biuras, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių įgyvendinimo nuostatų 29 straipsnio A dalimi, 2007 m. kovo 13 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Užimtumo žemės ūkyje.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. spalio 31 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Hans-Joachim Wilms.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 96 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 3 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 Komunikatu „Užimtumas kaimo vietovėse: darbo vietų trūkumo šalinimas“⁽¹⁾ Komisija padėjo svarų pagrindą diskusijoms dėl užimtumo žemės ūkyje, kuris yra svarbus veiksnys kuriant ir išsaugant darbo vietas kaimo vietovėse.

1.2 Žemės ūkio struktūrinės permainos vyksta toliau. Jos paveiks šimtus tūkstančių žemės ūkio darbuotojų, kurie praras darbą arba pasikeis jų gyvenimo sąlygos. Tačiau komunikate beveik visiškai nekalbama apie esminį užimtumo žemės ūkyje aspektą — apie samdomų darbuotojų padėtį, visų pirma apie sezoninius darbuotojus ir darbuotojus migrantus.

1.3 Tenka dėl to apgailėstauti, turint galvoje Komisijos pastangas, dedamas 2006 m. paskelbus Europos darbuotojų judumo metais. Sezoninių darbuotojų ir darbuotojų, dirbančių ne visą darbo dieną, skaičius kasmet siekia apie 4 mln., iš jų apie 2 mln. yra darbuotojai migrantai; šie skaičiai rodo, kad žemės ūkio sektoriui būdingas didelis judumas ir lankstumas.

1.4 Sezoninis darbas, visų pirma vaisių ir daržovių sektoriuje, yra žemės ūkio struktūros dalis, be jo neįsivaizduojamas efektyvus ir tvarus žemės dirbimas. Kadangi vietos darbo jėga dažnai negali patenkinti sezoninio darbo jėgos poreikio, prie žemės ūkio vystymo Europoje prisideda darbuotojai migrantai.

1.5 Sveiko maisto gamyba yra labai svarbus mūsų gyvenimo pagrindas. Už darbą turi būti teisingai atlyginama.

1.6 Nepaisant didelio nedarbo daugelyje Europos regionų, pasigirsta raginimų papildomai kviesti sezoninius darbuotojus iš Baltarusijos, Ukrainos ir kitų šalių. ES darbo rinka socialiniu požiūriu turi būti vystoma tvariai, t. y. kiekvienas žmogus turi turėti galimybę savo darbu užsidirbti pragyvenimui. Papildoma pigi darbo jėga iš Europos Sąjungai nepriklausančių šalių sumažina šią galimybę.

⁽¹⁾ COM(2006) 857 galutinis, Europos Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Užimtumas kaimo vietovėse: darbo vietų trūkumo šalinimas“.

1.7 Europos Sąjungos iškelti augimo tikslai gali būti pasiekti tik sąžiningos konkurencijos sąlygomis. Požiūris į visus žemės ūkio darbuotojus turi būti vienodas visais aspektais, nesvarbu, iš kokios šalies jie būtų kilę.

1.8 Žemės ūkio darbo rinkai būdingas didelis judumas. Tai atitinka Komisijos tikslus. Tačiau judūs darbuotojai neturi atsidurti nepalankioje padėtyje. Todėl po politinės ir ekonominės integracijos turi vykti socialinė integracija. EESRK artimiausiu metu išvelgia poreikį veikti šiose srityse:

— reikia nustatyti būtiniausius standartus, reglamentuojančius visų Europoje dirbančių darbuotojų migrantų darbo ir gyvenimo sąlygas,

— darbuotojams migrantams turi būti užtikrinta visapusiš socialinė apsauga, tai pasakytina ir apie teisių į pensiją igijimą,

— sezoninius darbuotojus taip pat reikia įtraukti į kvalifikacijos kėlimo planus,

— darbuotojai migrantai turi gauti informaciją apie darbo sąlygas ir savo teises.

1.9 Europos žemės ūkio sektoriuje trūksta skaidrumo kalbant apie užimtumo ir socialinių standartų apimtį. Dėl to iškreipiama konkurencija. Priemonė, leidžianti atkurti sąžiningą konkurenciją, yra žemės ūkio įmonių sertifikavimas pagal tai, ar jos atitinka socialinius kriterijus.

2. Įžanga

Darbas Europos žemės ūkyje ir toliau keisis. Tarp samdomų darbuotojų vyrauja darbas ne visą darbo dieną ir sezoninis darbas. Darbuotojams migrantams, kurie dirbti išvyksta iš savo gyvenamosios vietos, taikomos ypatingos sąlygos. Bendra padėtis artimiausiu metu iš esmės nesikeis.

2.1 Sezoninio darbo žemės ūkyje tendencijos

2.1.1 Sezoninis darbas žemės ūkio sektoriuje dažnai buvo aptariamas EESRK nuomonėse. Diskusija dėl sezoninio ir migrantų darbo tampa vis aktualesnė tiek Europos lygiu, tiek daugelyje valstybių narių. Daugelyje sričių bei veiklos rūšių šiuo metu pastebimas aktyvus trijų pagrindinių suinteresuotų subjektų — darbdavių, profesinių sąjungų ir politikos bei administracijos atstovų — dalyvavimas. Galima pateikti keletą pavyzdžių:

- nemažai žemės ūkio profesinių sąjungų teikia informaciją keletu kalbų apie teisinę padėtį šalyse, į kurias darbuotojai vyksta dirbti,
- kai kuriose šalyse socialiniai partneriai sudaro darbuotojams migrantams ir sezoniniams darbuotojams pritaikytas kolektyvines sutartis,
- darbuotojams migrantams dažnai teikiamos teisinės konsultacijos, ypač sudarant darbo sutartis,
- kai kurių šalių vyriausybės rengia apskritojo stalo diskusijas su socialiniais partneriais siekdamos pagerinti sezoninių darbuotojų ir darbuotojų migrantų padėtį,
- socialiniams partneriams įsikišus, daugiau dėmesio šioms problemoms spręsti skyrė ir Europos Komisija, kuri vis labiau remia socialinių partnerių projektus, susijusius su darbuotojais migrantais tiek Europos lygmeniu, tiek per savo fondus, pvz., gerinant darbuotojų migrantų būsto ir įdarbinimo sąlygas.

2.1.2 Vėl pareikalauta įkurti darbuotojų migrantų ir sezoninių darbuotojų stebėsenos įstaigą. Tačiau šis reikalavimas nebuvo įgyvendintas. O juk kaip tik patikimų duomenų rinkimas, pristatymas ir jų vertinimas yra labai svarbus gerinant darbuotojų padėtį.

2.2 Apibrėžtys

2.2.1 Viena iš priežasčių, dėl kurių diskusijos dėl sezoninio darbo žemės ūkyje užsitęsė, yra skaidrumo stoka ir nepakankamai išsamiai pateikta reali padėtis. Vis dar nepateikta aiškių ir išsamių skaičių apie sezoninio darbo žemės ūkyje mastą.

2.2.2 Europos Sąjungos žemės ūkyje apie 2 mln. samdomų darbuotojų dirba visą darbo dieną. Apytikriai 4 mln. asmenų dirba neužtikrintomis darbo sąlygomis. Dalis jų dirba ne visą darbo dieną, kita dalis dirba sezoninius darbus, kurie trunka nuo keleto dienų iki 8 mėnesių per metus. Dauguma šių sezoninių darbininkų yra darbuotojai migrantai, jie dirba ne savo gyvenamojoje vietoje ir į darbą dažnai vyksta per sieną.

2.2.3 Analizuojant dirbančiųjų skaičius, reikės daug pastangų išsiaiškinti, kokiais kriterijais vadovaujantis, pvz., ūkiai skirstomi pagal dydį, priskiriami tam tikrai šakai ar sektoriui ir ypač apibrėžiant jų priklausomybę sodininkystei ir žemės ūkio paslaugų sričiai.

3. Skubi nuomonė

3.1 Nuomonę būtina skubiai parengti dėl šių priežasčių:

- a. Komunikate dėl užimtumo kaimo vietovėse Komisija išsamiai vertina kiekybines darbo rinkos tendencijas. Ji pabrėžia, kad nors žemės ūkio veikla kaimo vietovėse procentiniu požiūriu užima nedidelę dalį, šis sektorius yra labai svarbus. Komisija tikisi, kad iš 10 mln. šiuo metu žemės ūkyje dirbančių darbuotojų (skaičiuojant darbo visą dieną ekvivalentu) iki 2014 m. jų skaičius sumažės 4–6 mln. (2 mln. ES 15, 1–2 mln. ES 15–25 ir 1–2 mln. Rumunijoje ir Bulgarijoje).
- b. Darbuotojų, dirbančių visą darbo dieną, skaičius ES 15 išliks stabilus arba netgi šiek tiek padidės, pavyzdžiui, Vokietijos Federacinėje Respublikoje (vakarinėse federalinėse žemėse). Manoma, kad ir narystės Europos Sąjungoje siekiančiose šalyse dirbančiųjų visą darbo dieną skaičius ir toliau mažės. Akivaizdu, kad išlikus šiai tendencijai, įmonėms reikalingų sezoninių darbuotojų poreikis išaugs tuose regionuose, kuriuose auginami vaisiai ir daržovės.
- c. Prognozuojama, kad daugelyje šalių pritrūks kvalifikuotos darbo jėgos, pvz., darbuotojų, galinčių perimti vadovaujamas pareigas įmonėje arba valdyti ūkiuose sudėtingą techniką.
- d. Įmonės jau dabar skundžiasi, kad neranda sezoninių darbuotojų, kuriuos galėtų įdarbinti sezono metu. Pasigirsta balsų, kad reikia leisti darbuotojams laisvai judėti ne tik ES viduje (laisvas darbuotojų judėjimas ES), bet ir daugiau įsileisti sezoniniam darbui asmenų iš Europos Sąjungai nepriklausančių šalių. Lenkija jau atvėrė savo darbo rinką ir išdavė leidimus dirbti darbuotojams iš Baltarusijos ir Ukrainos.
- e. Kita vertus, daugelio regionų kaimo vietovėse vis dar išlieka aukštas nedarbo lygis. Komisija siekia įgyvendinti strategiją, didinančią darbuotojų judumą. Tačiau siūlomos darbo vietos turi būti patrauklios.
- f. Be abejo, dėl migrantų darbo kyla konfliktų ir problemų.
- g. Taip pat akivaizdu, kad žemės ūkyje dėl vegetacijos laikotarpių darbo jėgos tam tikru metų laiku reikia ypač daug. Lisabonos strategijos uždavinys — sukurti daugiau, bet geresnių darbo vietų.

- h. Geteborgo strategijoje valstybės narės susitarė dėl tvaraus vystymosi tikslų. Socialiniam aspektui turi būti skiriama tiek pat dėmesio kaip ir ekonominiams ir aplinkosaugos tikslams. Todėl darbuotojams migrantams taip pat turi būti taikomi socialiniai standartai. Šiuo požiūriu įmonės privalo priimti socialinę atsakomybę. Požiūris į darbuotojus migrantus turi būti toks pat kaip ir į kitus darbuotojus, jiems turi būti suteikta teisė į orumo nežeminančias gyvenimo sąlygas ir būstą. Be to, jie turi būti visapusiai apdrausti socialiniu draudimu.
- i. Europos Komisijai iškėlus kovos su diskriminacija iniciatyvą reikia pradėti diskusiją apie kovą su diskriminacija, kalbant apie darbuotojų iš užsienio darbo ir gyvenimo sąlygas.
- j. Įgyvendinus ES visišką darbuotojų judėjimo laisvę keičiasi valstybių galimybės veikti. Kartu padidėja konkurencija — tiek tarp darbuotojų, tiek ir tarp darbdavių.
- k. Atsižvelgiant į Komisijos prognozę, kad 4–6 mln. darbuotojų pasitrauks iš šio sektoriaus, bet kokia diskusija apie bendrąją žemės ūkio politiką turi apimti darbo kokybės aspektus. Nuolatinių darbuotojų padėtis keisis, prognozuojamas kvalifikuotų darbuotojų stygius, ilgainiui darbuotojų skaičius stabilizuosis.

4. Dabartinės problemos

4.1 Darbuotojų migrantų darbą iš esmės lemia skirtingas Europos regionų gyvenimo lygis. Dėl darbuotojų migracijos net jų kilmės šalyse ilgalaikėje perspektyvoje bus juntamas visų pirma kvalifikuotų darbuotojų stygius. Šiuose regionuose bandoma įveikti darbo jėgos stygių ne didinant uždarbį ar gerinant išsilavinimo lygį, bet samdant darbuotojus iš kitų, dar neturtingesnių regionų; ateityje vis daugiau jų atvyks iš šalių, nepriklausančių ES.

4.2 Tačiau darbo jėgos stygiaus priežastis kartais yra sudėtingos ir neįprastos darbo sąlygos tuose sektoriuose. Darbuotojai migrantai tiesiog elgiasi pagal rinkos taisykles. Laisvoje rinkoje jie vyksta ten, kur jiems sudaromos geriausios sąlygos.

4.3 Darbuotojams migrantams nuolat iškyla problemų:

- Reikia skirti daugiau dėmesio moterų migrančių, dirbančių žemės ūkyje, padėčiai. Daugelyje šalių dirbti samdomos moterys. Tai kelia socialinio ir kultūrinio pobūdžio problemų tiek darbuotojų migrantų kilmės, tiek ir juos priimančiose šalyse. Daugelis darbuotojų migrantų vis dažniau priversti taikstyti su darbo laiko taisyklių ir darbo teisės pažeidimais, tai pažeidžia visų samdomų darbuotojų teises.
- Po 2004 m. ir 2007 m. įvykusios plėtros pradėjus taikyti pereinamojo laikotarpio priemones dėl laisvo darbuotojų judėjimo, darbo teisė pažeidžiama pasinaudojant komandiravimu teikiant paslaugas. Todėl tokiu atveju atlyginimas kartais būna mažesnis už privalomą minimalų ir dažnai net už kolektyvinėse sutartyse numatytą ar įprastą to regiono atlyginimą. Jų atlyginimas dažnai būna mažesnis už privalomą minimalų ir dažnai net už kolektyvinėse sutartyse numatytą ar įprastą to regiono atlyginimą.
- Nepaisant daugelio profesinių sąjungų pastangų ir iniciatyvų, nepavyksta suteikti darbuotojams migrantams informacijos apie jų teises. Daugeliu atvejų nesilaikoma šalies, į kurią jie atvyksta, taisyklių ir teisės aktų. Toks darbuotojų iš užsienio išnaudojimas aiškiai prieštarauja Europos Sąjungos pastangoms kovoti su diskriminacija.
- Sezoniniai darbuotojai nemoka socialinio draudimo įmokų, dėl to jie patiria finansinių nuostolių, nes jų socialinio draudimo sistemoje trūksta draudimo laikotarpių.
- Sezoniniai darbuotojai paprastai neturi išlaidų, susijusių su žemės ūkio darbuotojų kolektyvinėmis sutartimis.
- Beveik visose šalyse darbuotojų migrantų būstas dažnai pažeidžia šių žmonių orumą.
- Dar viena užimtumo žemės ūkyje tendencija yra laikino įdarbinimo agentūros, siūlančios darbą žemės ūkyje.
- Sektoriuose, kuriuose daug darbuotojų įdarbinami pagal trumpalaikes sutartis, yra visos sąlygos atsirasti nelegaliam darbui. Dažnai net pasinaudojama legaliu sezoniniu darbu, kad pasibaigus leidimo dirbti laikotarpiui būtų galima toliau dirbti kituose sektoriuose neturint galiojančių dokumentų.

5. Išvados ir veikslių pagrindas

5.1 Bendrosios politinės sąlygos

5.1.1 EESRK pritaria Komisijos pastangoms sukurti daugiau darbo vietų kaimo vietovėse. Tam reikia dėti daugiau pastangų, skatinančių užimtumo žemės ūkyje skaidrumą. Reikia surinkti statistinius duomenis apie darbuotojų užimtumą ir teikti darbuotojams kuo daugiau informacijos apie atitinkamose šalyse vyraujančias darbo ir gyvenimo sąlygas.

5.1.2 Ligšiolinė žemės ūkio politika iš esmės apsiribojo kiekybiniais ir kokybiniais produktų aspektais. Kaip organizuojamas samdomų darbuotojų darbas — į tai beveik nebuvo kreipiama dėmesio.

5.1.3 Reikia dar konkrečiau apibrėžti Lisabonos ir Geteborgo strategijų tikslus. Toliau vystant tvarų žemės ūkį, reikia skirti dėmesio ne tik ekonominiam bei aplinkosaugos aspektui, bet ir socialiniams klausimams.

5.1.4 Svarbiausias visų suinteresuotų subjektų tikslas turi būti subalansuoti Europos darbo rinką. Negalima šito pasiekti vien tik kviečiant į Europą pigią darbo jėgą iš vis tolimesnių regionų. Europietiškas modelis — tai visų pirma bendro visuomeninio gyvenimo kūrimas Europoje. Jame neturi būti vietos darbuotojų migrantų getams, kuriuose blogos gyvenimo ir būsto sąlygos ir nėra jokių kultūrinių ir socialinių ryšių su vietos bendruomene.

5.1.5 Atliekant tolesnius tyrimus ir siūlant susijusius problemų sprendimo būdus, lyčių lygybės aspektui turi būti suteikiama didesnė svarba.

5.1.6 Tinkamų sąlygų dar nėra. Prašome visų suinteresuotų subjektų prisidėti.

5.1.7 Požiūris į darbuotojus migrantus turi būti toks pat kaip ir į vietinius darbuotojus. Komisija pagal savo galimybes taip pat turi prisidėti prie šio proceso. Pirmas žingsnis šia kryptimi būtų nustatyti būtiniausias standartus. Šie būtiniausi standartai yra tinkamas pagrindas vystyti plačią diskusiją apie darbo kokybę.

5.2 Socialinių partnerių uždaviniai ir iniciatyvos

5.2.1 EESRK pritaria socialinių partnerių pastangoms plėtojant socialinį dialogą skatinti profesinį mokymą žemės ūkio sektoriuje ir ypač valstybių narių įgaliotų institucijų vykdomą profesinių gebėjimų pripažinimą. Šiuo metu kuriamas Europos pažymėjimas Agripass, kuriuo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas žemės ūkyje pagal darbo sutartis dirbančių asmenų darbo jėgos judumui Europos Sąjungos erdvėje. Agripass pažymėjimas neturėtų tapti priemone pažymėjimo neturintiems darbuotojams diskriminuoti, o tik turėtų skatinti juos to kvalifikacinio pažymėjimo siekti.

5.2.2 Kvalifikacinių pažymėjimų skaidrumas taip pat gali pagerinti darbuotojų judumą bei galimybes dirbti ir išsikurti kitose šalyse. Komitetas pritaria Komisijos iniciatyvoms įvesti Agripass pažymėjimą ir tuo paremti socialinius partnerius.

5.2.3 Kartu su Europos Komisija ir valstybių narių vyriausybėmis socialiniai partneriai turėtų kurti ir įgyvendinti kovos su nelegaliu darbu programas.

5.3 Bendros socialinės apsaugos iniciatyvos

5.3.1 Socialinė apsauga yra nepaprastai svarbi sezoniniams darbuotojams. Darbuotojai, keletą metų dirbę sezoninius darbus, neturi būti diskriminuojami socialinės apsaugos požiūriu lyginant su kitais samdomais darbuotojais, visų pirma:

- jie turi būti visapusiškai įtraukti į šalies, į kurią atvyko, pensinio draudimo sistemą ir įgyti visas teises į pensiją,
- būtina laikytis saugos ir sveikatos darbe nuostatų, darbuotojai migrantai turi būti informuojami apie riziką ir pavojus jų gimtąja kalba,
- darbuotojams migrantams turi būti užtikrintas visapusiškas sveikatos draudimas.

5.3.2 Darbuotojai savo kalba turi gauti informacijos apie priimančios šalies įstatymus, susitarimus ir nusistovėjusią tvarką, pvz., darbo užmokesčio, organizavimo, socialinės apsaugos, mokesčių, darbo sąlygų srityse ir pan. Kartu ES turi atsižvelgti į kolektyvinės sutarties šalių vaidmenį ir nepriimti teisės aktų tose srityse, kurios numatytos nacionalinėse kolektyvinėse sutartyse.

5.4 Darbuotojų migrantų gyvenimo ir būsto sąlygų pagerinimas

5.4.1 Darbuotojai migrantai turi teisę į orumo nežeinančią būstą šalyje, į kurią atvyko. Europos lygmeniu reikia sukurti modelį, kuriame bus nustatyti pagrindiniai darbuotojų migrantų apgyvendinimo standartai.

5.5 Sąžiningo sezoninio darbo kokybės ženklas

5.5.1 Komitetas jau daugelį metų kelete savo nuomonių yra pasisakęs už tvarų ūkininkavimą. Tvariam ūkininkavimui būdingas ne tik ekologinis aspektas, bet ir ekonominis ir socialinis aspektas. Konkurenciją galima būtų padaryti teisingesnę, taikant nevalstybinę savanoriško sertifikavimo sistemą „Už sąžiningą sezoninį darbą“. Svarbiausi kriterijai, apibrėžiantys savanorišką sertifikavimą, yra šie:

- tinkamas atlyginimas už darbą,
- darbo saugos nuostatų taikymas,
- darbuotojų dalyvavimas įmonėje vykstančiuose procesuose,
- darbo sutarties nuostatos,
- apgyvendinimas,
- darbo laikas.

Sertifikavimo tikslas:

- skatinti sąžiningą konkurenciją,
- informuoti besidominčius sezoninius darbuotojus apie įmones,
- skatinti sekti gera įmonės praktika.

5.6 Geros praktikos sklaida

5.6.1 Europos žemės ūkyje yra daug įdomių iniciatyvų ir projektų, gerinančių darbuotojų judumą žemės ūkyje ir sezoninių darbuotojų padėtį. EESRK kviečia Komisiją imtis priemonių geros praktikos pavyzdžiams vertinti ir skleisti.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų vaidmens

(2008/C 120/07)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. balandžio 25–26 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų vaidmens.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius (Tvaraus vystymosi observatorija), kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, priėmė savo nuomonę 2007 m. lapkričio 27 d. Pranešėjas Roman Haken.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 115 narių balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Nacionalinės tvaraus vystymosi tarybos (NTVT) gali būti stipria ir įtakinga jėga tvaraus vystymosi srityje, nes jos gali suteikti nepriklausomas konsultacijas ir skatinti dialogą su pilietine visuomene ir suinteresuotais subjektais tvaraus vystymosi klausimais.

1.2 NTVT apžvalga visoje ES atskleidžia didelę įvairovę. Kai kuriose valstybėse narėse tarybų visai nėra arba jos nevykdo veiklos, o kitose šalyse veikiančios tarybos labai skiriasi savo kompetencija, sudėtimi, savarankiškumu, ištekliais ir savo veiklos poveikiu.

1.3 Remdamasis teigiama patirtimi tose valstybėse narėse, kuriose veikia „stiprios“ NTVT, EESRK ragina visas valstybes nares stiprinti savo tarybas ar sukurti veiklias ir veiksmingas tarybas, kur jų nėra.

1.4 EESRK rekomenduoja, kad NTVT:

- įtrauktų visų pagrindinių visuomenės sektorių atstovus,
- būtų pakankamai nepriklausomos nuo vyriausybės,
- atliktų svarbų vaidmenį kuriant tvaraus vystymosi strategijas ir užtikrinant jų įgyvendinimo stebėseną,
- būtų pakankamai finansuojamos, kad galėtų užtikrinti realią papildomą naudą plėtojant diskusijas ir priimant sprendimus,
- kauptų patirtį, keistųsi tarpusavyje geriausia praktika ir palaikytų atvirą tarybų dialogą, visų pirma siekdamas stiprinti Europos aplinkos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklą (angl. EEAC).

2. Įžanga

2.1 Tvaraus vystymosi tikslas — siekti, kad dabartinės kartos poreikiai būtų tenkinami nekeliant pavojaus ateities kartų galimybei tenkinti savuosius. Tai yra vienas svarbiausių ES tikslų,

lemiantis visą jos politiką ir veiksmus. Jis grindžiamas demokratijos, lyčių lygybės, solidarumo, teisinės valstybės principais bei pagarba pagrindinėms teisėms, visų pirma laisvei ir lygioms galimybėms visiems.

2.2 Po 1992 m. įvykusios Jungtinių Tautų Rio de Žaneiro konferencijos tvarus vystymasis tapo pasaulio mastu pripažinta politikos sritimi. Konsultavimo institucijų, pvz., NTVT, steigimo idėja taip pat buvo iškelta Rio de Žaneiro konferencijoje. „Darbotvarkėje 21“, kuri yra Rio de Žaneiro konferencijos pasiekimas, teigiama, kad „nacionalinė tvaraus vystymosi strategija turi būti kuriama užtikrinant kiek įmanoma didesnę dalyvavimą“, o 2002 m. Johanesburgo rekomendacijose taip pat buvo raginama steigti tvaraus vystymosi tarybas.

2.3 2001 m. Geteborge buvo patvirtinta pirmoji ES tvaraus vystymosi strategija. Siekdama sukurti išsamesnę ir veiksmingesnę strategiją, 2004 m. Komisija pradėjo persvarstymo procesą, o 2006 m. birželio mėn. Taryba patvirtino atnaujintą išsiplėtusios Europos Sąjungos tvaraus vystymosi strategiją⁽¹⁾. Šia atnaujinta strategija siekiama Europos ilgalaikio tikslo — užtikrinti tvarų vystymąsi.

2.4 Atsižvelgiant į Jungtinių Tautų išvados pateikiamas ir vėliau ES nurodytas rekomendacijas, paskutinį praėjusio amžiaus dešimtmetį daugelyje valstybių buvo pradėtos steigti NTVT, kurių pagrindinis tikslas — užtikrinti veiksmingą „Darbotvarkės 21“ ir praktinį tvaraus vystymosi principų įgyvendinimą. Kai kurios vyriausybės įsteigė tarpministerinius koordinacinius organus (pvz., Vengrijos tvaraus vystymosi komisija, įsteigta 1993 m.), kitos pasirinko mišrius organus, pvz., Suomijos tvaraus vystymosi nacionalinė komisija (1993 m.), dar kitos įsteigė tarybas su pilietinės visuomenės atstovais, pvz., Belgijos nacionalinė taryba (1993 m.) ir JK tvaraus vystymosi apskritasis stalis (1994 m.). Vėliau sekė kitos šalys; buvo restruktūrizuoti kai kurie anksčiau įsteigti organai, o kitų veikla galiausiai nutraukta.

⁽¹⁾ ES tvaraus vystymosi strategija, Tarybos išvados, 2006 m. birželio 26 d.

2.5 Atnaujintoje strategijoje teigiama, kad „valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybes sustiprinti arba tais atvejais, kai tokių tarybų dar nėra, įsteigti įvairius suinteresuotus subjektus vienijančias nacionalines konsultavimo tvaraus vystymosi klausimais tarybas, siekiant paskatinti orientuotas diskusijas, padėti parengti nacionalines tvaraus vystymosi strategijas ir (arba) prisidėti prie nacionalinių ir ES pažangos peržiūrų. Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų tikslas — stiprinti pilietinės visuomenės dalyvavimą tvaraus vystymosi srityje ir prisidėti prie geresnio įvairių politikos krypčių bei politikos lygių susiejimo taip pat pasitelkiant Europos aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklą“.

2.6 NTVT buvo oficialiai įkurtos daugelyje valstybių narių, tačiau dėl skirtingos valstybių narių istorijos NTVT formos visoje ES labai skiriasi. 24 valstybėse narėse įsteigtos tam tikros formos tvaraus vystymosi ir aplinkos politikos tarybos; iš jų 8 valstybės narės turi specialias tvaraus vystymosi tarybas, o 6 kitos valstybės įsteigė aplinkos tarybas, kurias sudaro suinteresuoti subjektai ir ekspertai, vykdantys veiklą taip pat ir tvaraus vystymosi srityje. Kitos šalys įsteigė vyriausybinius koordinavimo organus, vadinamus tarybomis. Dalis jų į savo veiklą įtraukia pilietinę visuomenę. Kai kurie iš šių organų neveikia. Keleto valstybių, kuriose regionams suteikti dideli įgaliojimai, greta nacionalinių tarybų įsteigtos regioninės tarybos. Sparti NTVT plėtra rodo, kad jos turi potencialą ir gali duoti papildomos naudos tiek politikos formavimo procesui, tiek platesnėms diskusijoms visoje visuomenėje.

2.7 Šioje nuomonėje siekiama aptarti NTVT vaidmenį, kompetenciją, sudėtį, išteklius, darbo metodus ir, visų svarbiausia, pilietinės visuomenės dalyvavimo jose klausimus. Be to, nuomonėje tam tikru požiūriu siekiama įvertinti NTVT veiklos veiksmingumą suprantant, kad toks vertinimas visuomet yra subjektyvus. Šis vertinimas yra pagrįstas visų pirma moksliniais tyrimais, kuriuos atliko Europos aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklas ^(?), ir klausimyno, kurį EESRK išsiuntinėjo keletui nacionalinių pagrindinių centrų ir NTVT bei pilietinės visuomenės organizacijoms, rezultatais. Be to, paimta nemažai interviu iš NTVT ir pilietinės visuomenės atstovų.

3. Nacionalinių tvaraus vystymosi tarybų apžvalga

3.1 Vertinant nacionalines tvaraus vystymosi tarybas matyti, kad jų padėtis ES labai skiriasi:

Tarybų kompetencija

3.2 NTVT vykdo šiuos keturis pagrindinius uždavinius:

- Patarti vyriausybėms institucijoms (prisidėti rengiant tvaraus vystymosi (TV) strategijas ir pranešimus dėl konkrečios politikos),

(?) Žr. dokumento pabaigoje nurodytą šaltinių sąrašą.

- Stebėti pažangą įgyvendinant TV strategijas arba siekiant konkrečių tikslų ir atkreipti dėmesį į trūkumus,

- Skatinti dialogą ir konsultacijas su pilietine visuomene (pilietinės visuomenės atstovams dalyvaujant tarybų veikloje kaip nariams ir skatinant dialogą tarp jų ir vyriausybės),

- Skleisti informaciją apie tvarų vystymąsi visuomenei (rengiant visuomeninius renginius ir skelbiant su TV susijusią informaciją internete, žiniasklaidoje ir kt.).

3.2.1 Ne visose valstybėse narėse tarybos vykdo šiuos keturis uždavinius. Kai kurių iš jų kompetencija yra labiau ribota, o kitos nevykdo arba tik iš dalies vykdo joms numatytus uždavinius. Tai matyti ir iš to, kad kai kurios tarybos labai retai rengia posėdžius (2 arba 3 kartus per metus). Kitos posėdžiauja dažniau ir yra sudariusios papildomas darbo grupes (atrodo, kad darbo grupių veiksmingumo požiūriu tikslingiausia steigti ne nuolatines grupes, atsakingas už vieną sritį, bet projektų grupes, kurios būtų atsakingos už tam tikro projekto vykdymą). Kai kuriose valstybėse narėse tarybos gali dalyvauti jau ankstyvajame nacionalinės TV strategijos kūrimo etape, o kitų dalyvavimas, jei iš viso numatomas, tai tik baigiamajame šio proceso etape. Pateiktamų ataskaitų skaičius svyruoja nuo nulio iki 10 ataskaitų per metus. Gerai veikiančios tarybos nuolat rengia visuomeninius renginius arba ekspertų posėdžius ir su suinteresuotais subjektais palaiko glaudžius ryšius.

Tarybų dydis ir sudėtis

3.3 NTVT skiriasi dydžiu ir sudėtimi. Narių skaičius skiriasi pradant nuo 15 narių Vokietijoje iki 78, 81 ir 90 narių Belgijoje, Suomijoje ir Prancūzijoje. Daugumoje tarybų dirba pilietinės visuomenės atstovai (verslininkai, profsąjungos, NVO ir mokslinių tyrimų institutai). Kitoms taip pat priklauso įvairių ministerijų atstovai. Tam tikrais atvejais vyriausybės koordinacinis organas vadinamas „taryba“ ir gali įtraukti keletą suinteresuotų subjektų. Taip pat kartais veikloje dalyvauja ir vietos ir regionų valdžios atstovai. Kai kurie pilietinės visuomenės atstovai pareiškė esą nepatenkinti pilietinės visuomenės dalyvavimo savo šalies taryboje ir apskritai TV procesuose sąlygomis.

Savarankiškumo laipsnis

3.4 Tarybas steigia ir finansuoja vyriausybė, todėl šiuo požiūriu jos yra „priklausomos“. Norėdamos įgyti vyriausybinių institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų pasitikėjimą, tarybos privalo siekti savarankiškumo, tačiau pasiekti šių pusių svyrą yra gana sudėtinga. Atrankos procedūros skiriasi, bet paprastai vyriausybė skiria tarybų narius, dažniausiai remdamasi pilietinės visuomenės organizacijų, kurių atstovai yra taryboje,

pateiktomis kandidatūromis. Taryboje dirbantys darbuotojai — tai dar vienas savarankiškumo klausimo aspektas. Kai kuriose valstybėse tai vyriausybės institucijų darbuotojai. Tokia padėtis gali riboti tarybos savarankiškumo laipsnį. Be to, kai kurioms taryboms pirmininkauja vyriausybės narys.

Ištekliai

3.5 Tarybos taip pat labai skiriasi žmogiškųjų išteklių ir turimų lėšų požiūriu. Kai kuriose valstybėse, kuriose sekretoriatas yra ministerijoje, dirba vienintelis administratorius, be to, jis tarybai dažnai dirba ne visu etatu. Darbuotojų skaičius svyruoja nuo mažiau nei vieno iki 20. Didžiausia taryba — JK taryba, turinti 58 darbuotojus. Ne visos tarybos turi savo biudžetą. Biudžetas svyruoja nuo mažiau nei 0,1 iki beveik 1 mln. eurų, išskyrus JK tarybą, kurios biudžetas — 5,5 mln. eurų.

Poveikis

3.6 Tarybų darbo poveikio vertinimas nėra lengva užduotis, tačiau iš gautos informacijos galima padaryti keletą išvadų. Pavyzdžiui, kelete valstybių, kurių taryboms suteikti dideli įgaliojimai, daugelis tarybos rekomendacijų įtraukiama kuriant vyriausybės politiką, ypač susijusią su nacionaline TV strategija. Kai kurios tarybos palaiko gerus ryšius su vyriausybės ministrais ir ministerijomis, su jomis reguliariai konsultuojamasi formuojant politiką. Kitos yra nutolusios nuo valdžios institucijų. Taip pat galima teigti, kad kai kurioms taryboms pavyko užmegzti ryšius su daugeliu suinteresuotų subjektų ir plačiąja visuomene, jų renginiai pritraukia daugybę dalyvių ir taip užtikrinamas aktyvus pilietinės visuomenės dalyvavimas TV procesuose.

Vertinimas

3.7 NTVT gali būti stipria ir įtakinga jėga tvaraus vystymosi srityje. Jos gali suteikti nepriklausomas konsultacijas ir plataus diapazono žinių. Jos gali skatinti dialogą su pilietine visuomene ir suinteresuotais subjektais. Jos gali atlikti svarbų vaidmenį stebint ilgalaikės trukmės tvarumo tikslų įgyvendinimo pažangą ir įspėti, kai ši pažanga yra nepakankama.

3.8 Kai kuriose valstybėse narėse tarybų visai nėra arba jos nevykdo veiklos, o veikiančios tarybos labai skiriasi savo kompetencija, sudėtimi, savarankiškumu, ištekliais ir veiklos poveikiu. Tai lemia daugybė veiksnių: valstybės dydis ir politinė sąranga, reikšmė, kurią vyriausybė teikia tvaraus vystymosi politikai, pilietinės visuomenės dalyvavimo tradicija, kitų institucijų, (iš dalies) apimančių tarybos kompetenciją, egzistavimas, vyriausybės valia paisyti kitų institucijų patarimų ir kt.

3.9 NTVT potencialas nėra maksimaliai panaudojamas visose valstybėse narėse. Kai kuriose jų tarybų steigimas yra veikiau

parodomoji veikla ir neužtikrina realaus pilietinės visuomenės indėlio. Vis dėlto nemažai valstybių narių įsteigė tarybas, galinčias atlikti savo vaidmenį, ir jų veikla turi realų poveikį.

3.10 Atrodo, kad daugelis tarybų neturi pakankamai išteklių spręsti visus joms pavestus uždavinius. Norint rinkti duomenis, analizuoti vykdomą politiką ir jos poveikį, rengti tarybos posėdžius ir įtraukti visuomenę, rengti gerai argumentuotas ir kompetentingas ataskaitas ir jas aktyviai teikti vyriausybei ir kitoms institucijoms, būtina turėti daug darbuotojų ir lėšų.

3.11 Kai kuriose valstybėse narėse vyriausybės atlieka labai svarbų vaidmenį, pavyzdžiui, skirdamos tarybos narius ir nustatydamos vyriausybės atstovų taryboje ir darbuotojų, dirbančių tarybai, skaičių. Tokiu atveju esama tam tikro pavojaus, kad vyriausybės vaidmuo tarybos darbe gali būti dominuojantis, taigi mažėja tikimybė, kad taryba atliks svarbų vaidmenį, padėdama vyriausybėms pereiti nuo trumpalaikių politinių sumetimų prie ilgalaikių tvarumo tikslų.

3.12 NTVT patirtis skatinant pilietinės visuomenės dalyvavimą sprendžiant tvaraus vystymosi klausimus yra nevienareikšmė. Tarybos visoje Europoje gali daug ko viena iš kitos pasimokyti, šioje srityje kurdamos geriausią praktiką.

3.13 Europos sąjunga ir valstybės narės dalijasi kompetencija daugeliu tvaraus vystymosi klausimų. Tačiau daugumos tarybų galimybės svarstyti šių klausimų europinius aspektus arba daryti kokią nors įtaką Briuselyje yra ribotos. Šį klausimą jos iš dalies išsprendė sukurdamos Europos aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklą (angl. *EEAC*), kurio reikšmė Europos tvaraus vystymosi srityje yra vis didesnė.

4. Rekomendacijos

4.1 Remdamasis teigiama patirtimi tose valstybėse narėse, kuriose veikia „stiprios“ NTVT, EESRK ragina visas valstybes nares stiprinti savo tarybas ar sukurti veiksmingas tarybas, kuriose jų nėra.

4.2 NTVT sudėtis, įgaliojimai ir funkcijos kiekvienoje valstybėje narėje skirsis atsižvelgiant į vietos sąlygas ir politines struktūras. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms itin daug dėmesio skirti toliau išdėstytoms bendroms rekomendacijoms dėl pagrindinių tarybų aspektų.

4.2.1 Narystė. NTVT turi didesnę autoritetą ir kelia didesnę pasitikėjimą, jei jose yra atstovaujama visiems pagrindiniams visuomenės sektoriams, susijusiems su tvariu vystymusi. Užtikrinus kuo platesnį narių ratą, didesnė tikimybė, kad bus rasti visuotinio pritarimo sulauksiantys sprendimai.

4.2.2 Igaliojimai ir vizija. Siekiant tvaraus vystymosi svarbu, kad sprendimus priimančiosios subjektai plėtotų ilgalaikę perspektyvą ir atsižvelgtų į ateinančių kartų ir visos planetos poreikius bei skubius ir trumpalaikius politinius sumetimus. NTVT gali atlikti svarbų vaidmenį formuojant ilgalaikę perspektyvą. Kad tarybos galėtų veiksmingai atlikti šį vaidmenį, joms reikia narių su vizijomis, autoritetu ir atitinkama padėtimi visuomenėje, galinčių pateikti nepriklausomą nuomonę ir išsūkius esamai politikai ir praktikai.

4.2.3 Nepriklausomumas. NTVT visuomet gali turėti didelės įtakos užtikrinant tvarų vystymąsi, jei jos yra pakankamai nepriklausomos nuo vyriausybės ir geba spręsti sudėtingus politinius klausimus, kai esama prieštaravimų tarp trumpalaikių politinių tikslų ir ilgalaikių tvarumo reikmių.

4.2.4 Apimtis. NTVT turėtų jau pradiniam etape vaidinti svarbų vaidmenį kuriant tvaraus vystymosi (ir susijusias) strategijas ir stebint jų įgyvendinimą. Tai apima daugybę įvairių tvarumo klausimų, pavyzdžiui, klimato kaitą, energetikos ir transporto politiką, biologinę įvairovę, kaimo ir žemės ūkio klausimus ir bendrą tvarų ekonomikos valdymą. NTVT darbas yra veiksmingiausias tuomet, kai jos vykdo vyriausybės prašymus nagrinėti konkrečius klausimus ir savo iniciatyva domisi kitomis sritimis, kurios, jų manymu, yra svarbios.

4.2.5 Informacijos prieinamumas. Kad NTVT galėtų gerai dirbti, joms būtina užtikrinti galimybę gauti iš susijusių šaltinių duomenis, visų pirma vyriausybės informaciją ir planus.

4.2.6 Pilietinės visuomenės dalyvavimo sprendžiant tvaraus vystymosi klausimus skatinimas. Vienas svarbiausių NTVT tikslų yra didinti visuomenės informavimą tvaraus vystymosi klausimais. Jos gali atlikti reikšmingą vaidmenį padedant visoms susijusioms institucijoms įtraukti tvaraus vystymosi aspektą į formalus ir neformalus švietimo programas. Tarybos gali skatinti plačiau svarstyti šiuos klausimus žiniasklaidoje. Kasmet NTVT skelbiamos „tvarumo padėties“ ataskaitos galėtų papildomai atkreipti dėmesį į šį klausimą ir skatinti viešas diskusijas.

4.2.7 Ištekliai. EESRK ragina valstybes nares užtikrinti pakankamą NTVT finansavimą, kad jos galėtų vykdyti savo uždavinius

ir užtikrintų realią papildomą naudą plėtojant diskusijas ir priimant sprendimus tvarumo klausimais.

4.2.8 Veiksmai Europos lygiu. Komitetas skatina NTVT kaupti patirtį, keistis tarpusavyje geriausia praktika ir palaikyti atvirą tarybų dialogą, visų pirma stiprinant Europos aplinkos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų tinklą (angl. EEAC). Tai leistų formuoti stiprią Europos poziciją dėl tvaraus vystymosi.

4.3 EESRK taip pat rekomenduoja NTVT plėtoti savo gebėjimus individualiai ir kolektyviai bendrauti su Europos institucijomis svarstant europinius tvaraus vystymosi politikos aspektus žvelgiant iš pilietinės visuomenės perspektyvos. Siekiant palengvinti NTVT dalyvavimą sprendžiant Europos tvarumo klausimus, svarbus vaidmuo galėtų tekti EESRK (konkrečiai — Tvaraus vystymosi observatorijai). EESRK galėtų reguliariai dalyvauti Europos aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi konsultavimo tarybų veikloje sprendžiant išylančius klausimus. Komitetas galėtų remti rengiamas plataus masto lyginamąsias ES studijas šiomis temomis, daugiausia dėmesio skirdamas pilietinės visuomenės indėliui ir vaidmeniui. Be to, Komitetas galėtų akcentuoti ir skelbti geriausios praktikos pavyzdžius.

4.4 EESRK pabrėžia, kad nacionalinių tarybų veikla neapsiribojantis aktyvus visuomenės dalyvavimams nagrinėjant tvaraus vystymosi klausimus yra būtinas. Todėl jis prašo nacionalinio, regioninio ir vietos lygio valdžios institucijų įtraukti pilietinės visuomenės atstovus priimant bet kokius svarbius tvarumo aspektą turinčius politikos sprendimus. Tačiau gairių, nustatančių būtiniausias geros praktikos standartus įtraukiant plačiąją visuomenę, nėra. Remdamas dalyvavimo procesą, EESRK rekomenduoja nuolat atlikti lyginamąją geros praktikos analizę arba už tokią praktiką apdovanoti. NTVT taip pat turėtų glaudžiai bendradarbiauti su kitomis organizacijomis ir institucijomis, sprendžiančiomis tvaraus vystymosi klausimus savo valstybėje narėje, įskaitant nacionalines ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas, jei jos veikia toje valstybėje.

4.5 Galiausiai EESRK atkreipia dėmesį, kad NTVT darbas gali būti veiksmingas tik tuo atveju, jei vyriausybės sutiks klausyti ir paisyti jų rekomendacijų ir imtis konkrečių priemonių keisti nacionalinę politiką tvaresne bei skirs atitinkamą finansavimą.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl geresnio laivų išmontavimo

COM(2007) 269 galutinis

(2008/C 120/08)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. gegužės 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos dėl geresnio laivų išmontavimo.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. spalio 31 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Richard Adams.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiama vertina Komisijos pasiūlymą dėl veiksmų tarptautiniu ir regionų lygmeniu siekiant kuo greičiau pakeisti nepriimtina dabartinę laivų išmontavimo praktiką.

1.2 Dabartinė struktūra lemia tai, kad tarptautinė laivų išmontavimo pramonė yra įvairi — darbai vyksta ir saugiose, gerai valdomose sausųjų dokų aikštelėse, ir pakrantėse, kur laivai išmontuojami rankomis, o sveikatos, saugos ir aplinkos apsaugos standartai yra minimalūs. Šiuo metu dauguma prekybinių laivų išmontuojami tokiose Pietų Azijos pakrantėse. Pasaulyje labai trūksta tausojimo aplinkos ir visuomenės atžvilgiu principus atitinkančių išmontavimo aikštelių.

1.3 Komitetas nuoga stauja, kad ši padėtis pablogės dėl per keletą kitų metų padidėsiančio laivų, kurie baigiami eksploatuoti, skaičiaus (visame pasaulyje palaipsniui mažinant viengubo korpuso naftos tanklaivių eksploatavimą), dabartinio vanden-talpos be krovinio tonažo rezervų (angl. *Light Displacement Tonnage, LDT*) (15 mln. tonų) ⁽¹⁾ ir neseniai prasidėjusio laivų statybos bumo. Laivų, kuriuos reikia likviduoti, skaičius padidėjo ir dėl Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) veiksmų, kuriuos norėdama apsaugoti savo aplinką paskatino ES, taigi ES privalo imtis atitinkamų veiksmų.

1.4 Pastebima, kad kai kurie laivų savininkai iš savo eksploata-vimo išlaidų neskiria lėšų saugiam naudoti netinkamų laivų likvidavimui sulaukiant pavojingas medžiagas, nors daugelis savi-ninkų ⁽²⁾ mano, kad reikia imtis veiksmų, ir savo iniciatyva pradeda vykdyti atitinkamas priemones.

1.5 Taip pat pastebima, kad, nors ES egzistuoja teisinės nuostatos, kuriomis ES turėtų būti užkertamas kelias laivams į paskutinę kelionę išmontavimui plaukti į vietas, kuriose naudojami netinkami įrenginiai, jas galima lengvai apeiti. EESRK nuolat tvirtina (paskutinį kartą — 2007 m. kovo mėn. paskelb-toje nuomonėje dėl žaliosios knygos „Link Europos Sąjungos

būsimos jūrų politikos“ ⁽³⁾), kad valstybės narės turėtų nedels-damos ratifikuoti tarptautines jūrų saugos ir aplinkos apsaugos konvencijas ir užtikrinti, kad jos būtų tinkamai įgyvendintos.

1.6 Pripažįstama, kad naudoti netinkamų laivų išmontavimas yra sudėtingas klausimas. Šiam procesui reikia nemažai darbo jėgos ir žaliavų, kurie atitenka besivystančioms šalims, kurios laivus išmontuoja už mažesnę kainą. Komitetas taip pat pripa-žįsta, kad struktūrinis skurdas ir kitos socialinės bei teisinės problemos kai kuriuose Pietų Azijos regionuose yra glaudžiai susijusios su netgi būtinausių darbo saugos, darbo ir aplinkos apsaugos standartų nebuvimu ar jų neįgyvendinimu.

Todėl EESRK rekomenduoja:

1.7 TJO turi nustatyti griežtą tarptautinę naudoti netinkamų laivų nustatymo, kontrolės ir likvidavimo tvarką. Įgyvendinant šią tvarką turi būti vykdoma tinkamo lygmens kontrolė, pavyz-džiui, tokia, kuri numatyta Bazelio konvencijoje — į ją turi būti įtraukti atitinkami Tarptautinės darbo organizacijos standartai, naudoti netinkamiems laivams, plukdantiems pavojingas atliekas, neturi būti numatomos išimtys, taip pat jiems turi būti užkirstas kelias plaukti į valstybes, kurios nėra konvencijos šalys ir kuriose nėra tinkamų išmontavimo aikštelių.

1.8 Tačiau tokio TJO susitarimo įgyvendinimas užtruks keletą metų; todėl:

— turi būti skatinamos ir remiamos veiksmingos laivų savi-ninkų vykdomos savanoriškos programos, skirtos likvida-vimo problemoms spręsti;

— ES turėtų tvirtai taikyti galiojančius savo teisės aktus vykdy-dama reglamentą dėl atliekų vežimo. Reikėtų nedelsiant imtis veiksmų užtikrinti, kad uostus turinčios valstybės turėtų galią paskelbti laivą netinkamu naudoti, ir skatinti parengti orientacinį dokumentą, kuriame būtų išaiškinti terminai „ketinimas likviduoti“ ir „eksportuojanti valstybė“.

⁽¹⁾ Europos Komisija, Aplinkos generalinis direktoratas: „Laivų išmonta-vimas ir išankstinis valymas“. Galutinė ataskaita, 2007 m. birželio mėn.

⁽²⁾ ICS, BIMCO, ESCA, INTERTANKO, INTERCARGO nariai, kartu suda-rantys didelę pasaulio laivyno dalį.

⁽³⁾ OL C 168, 2007 7 20, p. 50.

EESRK taip pat prašo Komisiją skubiai parengti papildomas priemones ir jas įgyvendinti užkertant kelią reikalavimų nesilaikymui, pvz., reikalavimas garantijos senesniems nei 25 m. laivams ar laivams, kurie laikomi keliančiais didelį pavojų, o ilgalaikes subsidijas laivybos pramonei skirti atsižvelgiant į tai, ar laivų išmontavimui ir (arba) išankstiniam valymui naudojami ekologiški įrenginiai;

- ES siekdama, kad išmontavimo įrenginiai būtų saugūs ir tinkami aplinkai, turėtų parengti trečiosios šalies sertifikavimo ir audito sistemą. Šias priemones ragina nustatyti laivų savininkų sektorius; jos padėtų sukurti skaidrias, vienodas konkurencijos sąlygas.

1.9 ES turėtų tvirtai taikyti galiojančius savo teisės aktus, vykdydama Reglamentą dėl atliekų vežimo. Reikia nedelsiant imtis veiksmų, užtikrinančių, kad uostus turinčios valstybės turėtų galią paskelbti laivą netinkamu naudoti ir skatinančių parengti orientacinį dokumentą, kuriame būtų išaiškinti terminai „ketinimas likviduoti“ ir „eksportuojanti valstybė“. EESRK taip pat prašo Komisiją skubiai rasti papildomų priemonių užkirsti kelią vengimui, pvz., taikyti garantijos reikalavimą senesniems nei 25 m. laivams ar laivams, kurie laikomi keliančiais didelį pavojų, o ilgalaikes subsidijas laivybos pramonei skirti atsižvelgiant į tai, ar laivų išmontavimui ir (arba) išankstiniam valymui naudojami ekologiški įrenginiai;

1.10 Finansinė ir techninė pagalba Pietų Azijos šalims, skirta pagerinti jų įrenginius (mažiausiai — pakrantės veiklos pavertimas prielaukomis laivams ardyti, kuriose sulaikomos pavojingos medžiagos, ar sausaisiais dokais ir geresnių saugos ir antrinių atliekų tvarkymo įrenginių tiekimas), sušvelnins kai kurias ypač rimtas problemas.

1.11 EESRK pripažįsta, kad norint vykdyti veiksmingas priemones šioje srityje, reikės papildomų išlaidų. EESRK pritaria Komisijos pirminiams pasiūlymams dėl mechanizmų, skirtų užtikrinti, kad šios išlaidos taptų įprastų laivybos eksploatavimo išlaidų dalimi. TJO ir laivų savininkai ypač raginami imtis veiksmų, kad kiekvienam laivui būtų įsteigtas perdirbimo fondas, kuris turėtų būti kaupiamas laivo eksploatavimo metu arba sukuriamas kaip garantija laivą pradedant eksploatuoti. Įvairios finansų institucijos turi pakankamai galimybių parengti ir vykdyti tokias priemones. Jei nebus sudarytos sąlygos steigti tokį fondą, ES turėtų įvertinti regioninių mechanizmų, pvz., uosto valstybės mokesčių ar panašių priemonių, galimybę.

1.12 Pritaikant konstrukciją perdirbimui, nustatant esamus pavojus ir laivų statybos metu naudojant kuo mažiau toksinių medžiagų, galima pasiekti teigiamų rezultatų; EESRK remia atitinkamas ES, TJO ir laivų savininkų ir statytojų pastangas.

2. Išanga

2.1 Šios nuomonės tema yra tarptautinė laivyba ir tarptautinis atliekų vežimas. Kiekvienais metais 200–600 laivų išardomi ir perdirbami siekiant gauti plieno ir kitų žaliavų. Didžioji dalis šių darbų atliekami Pietų Azijos šalių pakrantėse, kuriose nuolat vyksta potvyniai, beveik nesirūpinant darbuotojų saugumu ir

aplinkos apsauga. Apskaičiuota, kad per ateinančius aštuonerius metus į šias išmontavimo aikštes naudoti netinkamais laivais bus atplukdyta apie 5,5 mln. tonų pavojingų medžiagų: naftos nuosėdų, tepalų, dažų, polivinilchlorido (PVC) ir asbesto.

2.2 Nei vienoje iš laivų išmontavimui Indijos subkontinente naudojamų aikštelių netaikomos apsaugos priemonės, kurios leistų užkirsti kelią dirvos ir vandens užteršimui, o atliekų apdorojimas retai atitinka būtiniausias aplinkosaugos standartus. Dėl netinkamų saugos priemonių dažnai įvyksta nelaimingi atsitikimai, o darbuotojams, dirbantiems su toksinėmis medžiagomis be tinkamos apsaugos, kyla ilgalaikių sveikatos sutrikimų pavojus ⁽⁴⁾.

2.3 Naudoti netinkamų laivų perdavimui iš pramoninių į besivystančias šalis iš principo taikomi tarptautiniai atliekų gabenimą reglamentuojantys teisės aktai, o pavojingų medžiagų turinčių laivų eksportas iš Europos bendrijos draudžiamas pagal EB reglamentą dėl atliekų vežimo. Tačiau dėl laivų perdavimo laivų pardavimo tarpininkams ir vėliavos pakeitimo sunku nustatyti laivo savininką ir pritaikyti atsakomybę — vykdyti galiojančius teisės aktus, taigi neatsakingiems savininkams atsiranda galimybių išvengti savo pareigų.

2.4 Problemą iš dalies būtų galima spręsti skatinant didesnius pajėgumus ES. Tačiau, nors tai galėtų būti teigiamas žingsnis, kurį galėtų įgyvendinti karinis ir valstybės laivynas, mažai tikėtina, jog tai būtų daugiau nei maža iki 2020 m. numatomos išmontuoti 105 mln. vandentalpos be krovinio (LDT) dalis ⁽⁵⁾.

2.5 Todėl žaliojoje knygoje ieškoma skubių priemonių, kuriomis būtų galima ekonomiškai ir visapusiškai pagerinti standartus, atsižvelgiant į pirmiau minėtus galiojančius Europos ir tarptautinius teisės aktus.

3. Žaliosios knygos santrauka

3.1 2006 m. lapkričio 20 d. išvadose Europos Sąjungos Taryba pripažino, kad aplinkai tinkamas laivų išmontavimo valdymas yra Europos Sąjungos prioritetas. Komisija jau išdėstė savo poziciją 2006 m. birželio mėn. Žaliojoje knygoje dėl jūrų politikos ⁽⁶⁾. Joje siūloma, kad būsimoji ES jūrų politika turėtų remti tarptautiniu lygmeniu įgyvendinamas iniciatyvas, kurių tikslas — sukurti privalomus būtiniausias laivų perdirbimo standartus ir skatinti švarių perdirbimo įrenginių naudojimą.

⁽⁴⁾ Jaunimas ir socialinė veikla (angl. Young Power in Social Action, YPSA). Pranešimas dėl laivų ardymo pramonės darbuotojų, 2005 m.

⁽⁵⁾ Europos Komisija, Aplinkos generalinis direktoratas: „Laivų išmontavimas ir išankstinis valymas“. Galutinė ataskaita, 2007 m. birželio mėn.

⁽⁶⁾ COM(2006) 275 galutinis, Briuselis, 2006 6 7.

3.2 Šioje žaliojoje knygoje pateikiamos naujos idėjos, stengiantis tęsti ir stiprinti dialogą su valstybėmis narėmis ir suinteresuotais šalimis bei sukurti pagrindą būsimiems veiksams, taip pat raginama reaguoti į keletą svarbiausių klausimų, kurie apibūdina pagrindines problemas.

3.3 Svarbiausias šio proceso tikslas — aplinkos ir žmonių sveikatos apsauga; juo nesiekama laivų perdirbimo verslą dirbtinai vėl sutelkti ES teritorijoje, taip paliekant Pietų Azijos šalis be didelio pajamų šaltinio ir būtinų medžiagų. Svarbiausias tikslas yra priimti tausumą pasaulyje skatinančius sprendimus.

3.4 Šiuo metu turimi laivų perdirbimo pajėgumai, atitinkantys aplinkosaugos ir saugos standartus, pasaulyje sudaro daugiausia 2 mln. tonų per metus, t. y. apie 30 proc. prognozuojamos bendros atidavimo į metalo laužą paklausos įprastais metais. Dauguma šių aikštelių, visų pirma Kinijoje, bet taip pat ir kai kuriose ES valstybėse narėse, negali pasiūlyti tokių pačių laužo kainų, o jų išlaidos yra gerokai didesnės, palyginti su Pietų Azijos konkurentais. Šios (ir visos kitos) aikštelės greitai turės sunkumų — kai ėmusis priemonių po tanklaivių „Erika“ ir „Prestige“ avarijų (7) bus baigti eksploatuoti 1 300 viengubo korpuso tanklaivių. Pagrindinė problema ta, kad, siekiant susidoroti su padidėjusia darbo apimtimi, bus samdomi mažiau kvalifikuoti darbuotojai, o dėl to toliau blogės saugos ir aplinkosaugos standartai. Didžiausia apkrova bus pasiekta 2010 m., kai maždaug 800 viengubo korpuso tanklaivių bus atiduoti į laužą; todėl būtina nedelsiant imtis veiksmų.

3.5 Teisinė padėtis

1989 m. Bazelio konvencija buvo sukurta pavojingų atliekų judėjimo per tarptautines sienas kontrolės sistema. 1997 m. į ES teisės aktus buvo įtrauktas visiškas draudimas eksportuoti pavojingas atliekas iš Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO) priklausančių šalių į ne EBPO šalis („Bazelio draudimas“) (8), kuris valstybėms narėms yra privalomas. Tačiau eksporto draudimą labai sunku taikyti, kai laivas išplaukia iš Europos vandenų. TJO nagrinėjamame konvencijos projekte siūloma patvirtinti tolesnes teisiškai privalomas taisykles dėl laivų išmontavimo; sutariama, kad kai konvencija įsigalios, intensyviausi išmontavimo darbai bus seniai pasibaigę.

3.6 Ekonominė laivų išmontavimo analizė

Šiuo metu dauguma laivų yra išmontuojami Pietų Azijoje. Tai susiję su keletos ekonominių veiksnių privalumais. Svarbiausi veiksniai:

(7) 2002 m. vasario 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 417/2002 dėl dvigubo korpuso arba lygiaverčių dizaino reikalavimų greitesnio įvedimo viengubo korpuso naftos tanklaiviams ir dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 2978/94 panaikinimo.

(8) 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės (OL L 30, 1993 2 6, p. 1), pakeista redakcija.

— mažesni arba nevykdomi atliekų, sveikatos ir saugos reikalavimai;

— daug mažesni atlyginimai. Išmontuojant pakrantėje nebūtina naudoti sunkiųjų mašinų, todėl didelė sudėtinė kainos dalis yra rankų darbas;

— laivų tiekimas yra nereguliarus ir įvairus. Laivai baigiami eksploatuoti tuo metu, kai gabenimo apimtys nedidelės, laivai būna įvairios konstrukcijos ir sudėties;

— dėl EBPO šalyse galiojančių reikalavimų jose beveik nėra naudoto plieno ir naudotos laivo įrangos rinkos.

Iš esmės Komisija aiškiai pasako, jog ši rinka Pietų Azijoje veikia dėl ypač didelio išlaidų perkėlimo į išorę, todėl socialinės ir aplinkosaugos sąlygos tampa labai problemiškos.

3.7 Poveikis aplinkai ir visuomenei

Didžioji dalis laivų išmontavimo darbų vyksta atvirose pakrantėse, kuriose nėra pavojingų medžiagų sulaikymo, perdirbimo ir likvidavimo įrenginių. Daug aplinkai kenksmingų medžiagų patenka į dirvą, smėlį ir jūrą, degantys dažai ir plastikinė danga teršia atmosferą. Mirtini sprogimai įprasti, nelaimingi atsitikimai įvyksta dažnai, o saugos priemonės yra visiškai nepakankamos. Darbininkai gali susirgti nepagydomomis chroniškėmis ligomis — 16 proc. Indijos Alango aikštelėse asbestą tvarkančių darbininkų buvo diagnozuota asbestoze. Bangladeše per pastaruosius 20 metų per nelaimingus atsitikimus žuvo daugiau kaip 400 darbininkų, o 6 000 buvo sunkiai sužeista (9).

3.8 Tarptautinė padėtis

Nuo 2005 m. TJO, drauge su TDO ir Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programa, siekia parengti privalomą tarptautinę švaraus laivų išmontavimo tvarką. Vyksta derybos, kad konvencijos projektas būtų priimtas iki 2009 m., tačiau jis įsigalios ne anksčiau kaip po keleto metų. Šiuo metu projekto nuostatos netaikomos karo laivams ir valstybei priklausantiems laivams. Tarp neišspręstų klausimų yra klausimas dėl išorinių, neįtrauktų į TJO sistemą standartų, taip pat bazinis laivų perdirbimo įrenginių standartas, ataskaitų teikimo reikalavimai (įskaitant valstybių viena kitai teikiamus pranešimus) ir atitikties mechanizmai. Komisija teigia, jog mažai tikėtina, kad siūloma konvencija bus užtikrintas toks pat kontrolės, vykdymo ir apsaugos lygmuo kaip ir Bazelio konvencija.

(9) Jaunimas ir socialinė veikla (angl. Young Power in Social Action, YPSA). Pranešimas dėl darbuotojų laivų ardymo pramonėje, 2005 m.

3.9 Tarptautiniai sprendimai

Žaliojoje knygoje teigiama, kad vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu tinkamiausias principas būtų remti TJO konvenciją. Ypatingą rūpestį kelia tai, kad konvencijos nuostatos nepakankamai griežtos ir kad ji gali būti priimta pernelyg vėlai likviduojamų viengubo korpuso tanklaivių problemai išspręsti — tam prireiks tarpinių priemonių. Todėl Komisija pateikia geresnio laivų išmontavimo valdymo Europoje galimybes, kuriomis siekiama paremti pastangas tarptautiniu lygmeniu ir jomis pasinaudoti. Problema yra labai opi, nes per keletą kitų metų į lauzą keliaus ypač didelis skaičius naudoti netinkamų laivų.

3.10 Geresnis ES atliekų vežimo reglamento vykdymas

Tai reiškia ne tik geresnį valstybių narių bendradarbiavimą ir tolesnius nurodymus dėl atliekų ir tinkamų perdirbimo įrenginių apibrėžčių — būtina, kad reglamentą geriau vykdytų Europos uostų atliekų vežimo įmonės ir uostų administracijos, tikrinamos laivus, kurie viršija tam tikrą amžiaus ribą (pvz., 25 m.), ar kilus įtarimui, kad laivus ketinama išmontuoti. Be to, turi būti pagerintas naudoti netinkamų laivų sekimas ir bendradarbiavimas su svarbiomis trečiosiomis šalimis (pvz., Egiptu — dėl Sueco kanalo). Komisija taip pat siūlo skirti daugiau dėmesio karo ir kitų valstybei priklausančių laivų išmontavimui.

3.11 ES laivų išmontavimo pajėgumų stiprinimas

ES ir kitose EBPO šalyse (ypač Turkijoje) laivų išmontavimo pajėgumų vos pakanka visiems karo ir kitiems valstybei priklausantiems laivams, kurie bus nurašyti per kitus 10 metų; artimiausioje ateityje labai trūks tinkamų išmontavimo pajėgumų. Tačiau šiuo metu turimi ekologiški įrenginiai negali konkuruoti su Pietų Azijos laivų ardytojais. Kol bus pradėtos taikyti veiksmingos tarptautinės priemonės, kurių dėka būtų sudarytos vienodos konkurencijos sąlygos, Komisija siūlo atitinkamas priemones skirti pirmiausiai valstybei priklausantiems laivams. Valstybės narės, pavyzdinčiai (kaip jos ir turėtų) likviduojamos karo laivus, gali užtikrinti ekologiškų įrenginių naudojimą. Ši atsakomybė gali būti atitinkamai išplėsta įtraukiant naudoti netinkamų laivų likvidavimo išlygą į bet kokią susitarimą dėl karo laivų pardavimo ne ES šalims.

3.11.1 Kalbant apie daug didesnę prekybos laivyną — būtinos iniciatyvos keisti dabartinę laivybos pramonės praktiką. Pz., kaip nurodyta toliau — finansavimo sistema, pagal kurią laivų savininkai ir kiti subjektai prisidėtų prie saugaus ir aplinkai tinkamo laivų išmontavimo visame pasaulyje.

3.12 Techninė pagalba ir technologijų bei gerosios patirties perdavimas perdirbimo valstybėms

Laivų išmontavimas, nepaisant rimtų socialinių ir ekologinių trūkumų, yra svarbus kai kurių Pietų Azijos šalių ekonomikos

vystymosi variklis. Taigi būtina svarstyti įrenginių šiose šalyse modernizavimą teikiant techninę pagalbą ir skatinant geresnį reguliavimą. Tačiau būtina pripažinti, kad elementarių saugos darbe ir aplinkos apsaugos taisyklių nebuvimas ar neįgyvendinimas yra glaudžiai susijęs su struktūriniu skurdu bei kitomis socialinėmis ir teisinėmis problemomis. Siekiant tvarių pokyčių bet kuri pagalba turi būti suderinta su platesne sistema.

3.13 Savanoriškų veiksmų skatinimas

Laivo savininkas gali geriausiai užtikrinti saugų laivo likvidavimą, tą patvirtina pozityvūs savanoriški Europos laivų savininkų ir išmontavimo aikštelių susitarimai finansuoti įrengimų modernizavimą. Artimiausiu metu gali būti naudinga skatinti savanoriškus kodeksus ir susitarimus, už įmonių socialinę atsakomybę skiriant apdovanojimus ir sertifikatus⁽¹⁰⁾. Socialiniu požiūriu atsakinga apskaitos praktika ir savanoriški susitarimai gali būti veiksmingi, tik jeigu jie tinkamai parengti ir juos naudojant padėti pagerinti galima greičiausiai. Tačiau, jeigu paaiškėja, jog įsipareigojimai nevykdomi, gali prireikti teisės aktų.

3.14 Laivų išmontavimo fondas

Svarstoma, ar reikėtų galvoti apie finansinės pagalbos skyrimą švarems laivų išmontavimo įrenginiams ES arba laivų savininkams, kurie siunčia savo laivus į ekologiškas aikšteles visiškai išmontuoti ar pašalinti iš jų kenksmingas medžiagas. Pabrėžiama didelė tokios pagalbos kaina ir galimas prieštaravimas principui „moka teršėjas“. Todėl žaliojoje knygoje siūloma, kad įprasta praktika taptų toks principas — naudoti netinkamo laivo tausojančio likvidavimo kaina turi būti įskaičiuojama į laivo eksploatacijos išlaidas.

3.14.1 Teigiamas žingsnis būtų veikiant TJO įsteigti tausojančio laivų išmontavimo fondą, kuris būtų privalomas naujos tarptautinės laivų išmontavimo tvarkos elementas. Pavyzdys yra taršos naftos produktais fondai pagal Tarptautinę konvenciją dėl taršos iš laivų prevencijos (angl. MARPOL).

3.15 Kitos priemonės

Siekiant prisidėti prie laivų išmontavimo pramonės modernizavimo artimiausiu metu ir ilguoju laikotarpiu, gali būti naudingos dar keletas priemonių. Šių priemonių santrauka:

a) ES teisės aktai, visų pirma skirti viengubo korpuso naftos tanklaiviams;

⁽¹⁰⁾ Pz., juos gali parengti Marisec (www.marisec.org/recycling) ir Europos bendrijos laivų savininkų asociacija.

- b) pagalbos laivybai optimizavimas, siejant šią priemonę su ekologišku laivų išmontavimu;
- c) Europos švaraus laivų išmontavimo sertifikavimo sistemos kūrimas ir apdovanojimų už pavyzdinį ekologišką perdirbimą skyrimas;
- d) tarptautinių laivų išmontavimo mokslinių tyrimų stiprinimas.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Didelė dalis laivų perdirbimo darbų vykdomi nesilaikant tarptautiniu mastu priimtų darbuotojų sveikatos ir saugos bei aplinkos apsaugos standartų.

4.2 ES privalo užtikrinti, kad jos nustatytos jūrų apsaugos ir saugos nuostatos, pvz., dėl viengubo korpuso tanklaivių, nepavirstų paprasčiausiu žalos perkėlimu besivystančioms šalims, tačiau būtų iš tikrųjų vykdomos visiškai įgyvendinant Reglamentą dėl atliekų vežimo, į kurį yra įtraukta Bazelio konvencija, įskaitant pakeitimą dėl Bazelio draudimo ir jo principus.

4.3 Be techninės ir finansinės pagalbos, skirtos pagerinti sąlygas besivystančių šalių laivų išmontavimo aikštelėse, reikalingos lėšos atkurti užterštą dirvą ir vandenį bei kitą nekontroliuojamas laivų ardymo veiklos padarytą žalą. Tačiau reikia

pabrėžti, kad besivystančioms šalims būdingos problemos negali būti išspręstos tik teikiant techninę pagalbą modernizavimui.

4.4 EESRK pritaria Komisijos pareikštam susirūpinimui šiuo klausimu, taip pat jos pasiūlytam principui, susijusiam su įvairių priemonių taikymu. Dėl skubaus poreikio gerinti įrenginius ir sąlygas, ypač Bangladeše, būtina nedelsiant nustatyti veiksmingiausias paramos, reguliavimo ir paskatų formas, kad pasiūlymus būtų galima apibrėžti baltojoje knygoje ir pradėti atitinkamą poveikio vertinimą. Laivybos pramonė taip pat pripažįsta poreikį pagerinti sveikatos ir saugos standartus laivų išmontavimo aikštelėse visame pasaulyje⁽¹⁾ ir teigiamai vertina ES vaidmenį siekiant šio tikslo ir darant įtaką TJO.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Siekiant aiškumo ir glaustumo, EESRK konkrečios pastabos šiuo klausimu buvo sutrumpintos ir pateikti praktiniai patarimai dėl veiksmų; jie pateikiami šios nuomonės pradžioje esančiame išvadu ir rekomendacijų skyriuje (1.1 ir 1.12 punktuose).

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Laivų perdirbimas — pažangus kelias, Baltijos ir tarptautinė jūrų konferencija (angl. BIMCO), Europos bendrijos laivų savininkų asociacija (angl. ECSA), INTERTANKO, INTERCARGO.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos žaliosios knygos Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prisitaikymas prie klimato kaitos Europoje — galimi ES veiksmai“

COM(2007) 354 galutinis

(2008/C 120/09)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. birželio 29 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos žaliosios knygos Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prisitaikymas prie klimato kaitos Europoje — galimi ES veiksmai“.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 27 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Frederik Adrian Osborn.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 127 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 2 susilaikius.

1. Santrauka ir rekomendacijos

1.1 Klimato kaita — viena didžiausių XXI a. pasaulio problemų. Priemonės šioms pokyčiams sumažinti apribojant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą yra svarbiausias prioritetas. Taip pat svarbu laiku planuoti prisitaikymą prie šių pokyčių, kurie jau neišvengiami. Žalioji knyga yra sveikintinas pirmasis žingsnis Europai sprendžiant šią problemą.

1.2 EESRK rekomenduoja sukurti visą apimančią Europos prisitaikymo strategiją kaip sistemą, apibrėžiančią veiksmus, kurių reikės imtis Europos, nacionaliniu ir kitų subjektų lygiu.

1.3 EESRK nuomone, rengiant Europos ir nacionalines prisitaikymo strategijas į jas reikia įtraukti šiuos svarbius klausimus:

- strategija turėtų apimti priemonių visose žaliajoje knygoje nurodytose srityse planavimą, įskaitant pakrantės apsaugą, potvynius ir sausras, vandens išteklius, gaisrus, visuomenės sveikatą, žemės ūkį ir biologinę įvairovę, žemėtvarką ir infrastruktūros planavimą, pastatų projektavimą, statybas ir kt.;
- prisitaikymo būtinybei ateities programose turėtų būti skirta daug didesnė Europos valstybių biudžetų dalis ir ji turėtų būti įtraukta į programų bei projektų vertinimų kriterijus;
- Europa ir jos valstybės narės turėtų skirti naujų didelių ir papildomų lėšų padėti prisitaikyti besivystančioms šalims;
- klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo strategijos turi viena kitą atitikti ir papildyti. Rizikos vertinimas ir valdymas turėtų būti lemiamą priemonę nustatant prioritetus;
- reikėtų vykdyti daug daugiau Europos mokslinių tyrimų prisitaikymo prie klimato kaitos padarinių ir prisitaikymo srityje;

- Europos pilietinė visuomenė, įskaitant vartotojus ir plačiąją visuomenę, turėtų daug aktyviau dalyvauti gilinant visuomenės supratimą apie klimato kaitos problemas ir skatinant elgesio pokyčius, kurių reikės mažinant tolesnę klimato kaitą ir prisitaikant prie pokyčių, kurie jau neišvengiami;
- reikėtų įsteigti nepriklausomą tarnybą, kuri stebėtų prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos mažinimo priemonių Europoje pažangą ir palaikytų spaudimą imtis būtinų veiksmų ir įgyvendinti išpareigojimus.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Klimato kaita yra vienas iš didžiausių pasaulyje iššūkių XXI-ame amžiuje.

2.2 Pasaulis kol kas dažniausiai telkė dėmesį į klimato kaitos poveikio mažinimą ribojant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Tačiau šiuo metu darosi aišku, kad kitą šimtmetį ir dar vėliau tolesniam atmosferos bei jūrų atšilimui skatinti pakaks praeityje išmestų teršalų. Tai turės didelį poveikį klimatui ir meteorologiniams reiškiniams bei fizinei ir gamtinei aplinkai visame pasaulyje. Todėl šiuo metu turime dar daugiau dėmesio skirti šioms neišvengiamoms pasaulinio atšilimo ir klimato kaitos padariniams ir tinkamiausioms prisitaikymo priemonėms.

2.3 Šie veiksmai negali sumažinti pastangų apriboti teršalų išmetimą tolesnei klimato kaitai sumažinti. Priešingai, suprantamas, kaip sunku gali būti prisitaikyti, turėtų sustiprinti kiekvieno pasiryžimą kaip įmanoma sumažinti teršalų išmetimą. Jei išmetamų teršalų kiekis ir toliau nevaržomai didėtų, ateities kartos būtų pasmerktos dar skausmingesniai ir brangesniai prisitaikymui.

2.4 Klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo strategijos turi viena kitą atitikti ir papildyti. Turime parengti patikimą ir įgyvendinamą strategiją išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui sumažinti per realų laikotarpį iki pakankamo tikslinio lygio arba normos. Prisitaikymo strategijose turi būti išdėstyta, kaip pasauliui geriausia prisitaikyti prie tuose klimato kaitos mažinimo tiksluose numatytų labiausiai tikėtinų neišvengiamų klimato kaitos pokyčių. Rizikos vertinimas ir valdymas bus lemiamą priemonė nustatant reikiamų veiksmų lygį ir kitus prioritetus.

2.5 Komisijos žaliojoje knygoje naudingai apibūdinti daugelis sektorių, kurie bus paveikti klimato kaitos, ir kokios problemos kils.

2.6 EESRK nuomone, šiuo metu esama tvirtų argumentų, kad reikėtų sukurti visą apimančią Europos strategiją, kurioje būtų sprendžiama nemažai prisitaikymo klausimų ir apibrėžiami veiksmai, kurių reikės imtis Europos, valstybių narių ir kitų subjektų lygmeniu.

2.7 Europos prisitaikymo prie klimato kaitos strategijoje turėtų būti raginama iki tam tikros datos sukurti nacionalines prisitaikymo strategijas ir tada valstybių narių lygmeniu reguliariai teikti jų įgyvendinimo ataskaitas.

2.8 Europos prisitaikymo strategijai prireiks tvirto išorės aspekto, nurodant, kaip Europa planuoja padėti kitoms pasaulio šalims spręsti prisitaikymo problemas.

2.9 Europai reikės imtis tvirtų ir nepriklausomų institucinių priemonių reikiamiems tyrimams ir stebėsenai organizuoti ir priversti politinius organus laiku atlikti reikiamus veiksmus. Į šių institucijų darbą turi būti visapusiškai įtraukiama pilietinė visuomenė.

3. Konkrečios pastabos

3.1 EESRK mano, kad žaliojoje knygoje nustatytos konkrečios veiklos sritys yra iš esmės teisingos. Paskelbus žaliąją knygą EESRK rekomenduoja Europos Sąjungai ir jos valstybėms narėms pagal bendras strategijas sukurti konkrečias programas ir priemones, susijusias su visais šiais klausimais. Reikia sudaryti tvarkaraščius bei planus ir sutelkti reikiamus finansinius išteklius.

3.2 Daugeliu minėtų klausimų pagrindinė atsakomybė už būtinų darbų organizavimą tenka valstybės ir vietos lygmens institucijoms. Vis dėlto Europos Sąjunga turėtų atlikti svarbų vaidmenį nustatant sistemą ir skatinant bei remiant nacionalinio lygmens prisitaikymo veiksmus. Pirmiausia Komitetas siūlo, kad ES turėtų:

— imtis nuodugnių mokslinių tyrimų ir stebėsenos, kad parengtų išsamesnes tikėtino klimato kaitos tempo ir poveikio skirtingose Europos regionuose prognozes ir scena-

rijus bei padėtų visoje Europoje daugeliu skirtingų lygmenų koordinuoti atskirus mokslinius tyrimus, susijusius su šiais klausimais;

- sukurti poveikio vertinimo ir tinkamos prisitaikymo strategijos metodiką ir skatinti keistis šios srities patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais;
- skatinti kurti nacionalinę, regionų ir vietos prisitaikymo strategiją ir įgyvendinimo planus bei skleisti geriausią praktiką ir patirtį toliau tęsiant skirtinguose lygmenyse pradėtą darbą;
- nustatyti tarptautinius klausimus, kuriais gali tekti koordinuoti kaimyninių šalių arba visos Europos veiksmus (pvz., bendruomenių arba žemės ūkio ir kitos ekonominės veiklos perkėlimą, buveinių ir biologinės įvairovės apsaugą, praktinę paramą didelių potvynių, gaisrų, pandemijų ir kitais atvejais);
- įvertinti skirtingą ekonominį klimato kaitos poveikį įvairiems Sąjungos regionams ir kiek sanglaudos arba struktūrinių fondų paramos reikia prisitaikymo programoms;
- įvertinti skirtingą klimato kaitos poveikį namų ūkiams, asmenims, MVĮ ir draudimo bei kompensavimo priemonių pakankamumą visoje Sąjungoje;
- įvardyti sritis, kuriose Europos teisės aktai arba iniciatyvos galėtų atlikti naudingą vaidmenį, pvz., kuriant galimo klimato kaitos poveikio ir deramų reagavimo priemonių vertinimo standartus.

4. Pastabos dėl konkrečių klausimų

4.1 **Pakrančių apsauga.** Tirpstant ledai ir kylant jūrų temperatūrai kils jūros lygis. Kai kuriose vietose gali tekti pastatyti arba sutvirtinti fizines užtvaras žemei ir gyvenvietėms apsaugoti. Kitur galbūt geriau būtų taikyti valdomo jūrų pelkių atsitraukimo ir atkūrimo kartu perkeliančią pažeidžiamų sklypų gyventojus strategiją.

4.2 **Potvyniai.** Dėl klimato kaitos oras taps vis nepastovesnis. Sausros laikotarpiai bus ilgesni ir juos skirs intensyvesnio lietaus laikotarpiai, lemsiantys greitus nuotėkius ir potvynius. Atsižvelgiant į šias naujas meteorologines sąlygas, reikia atnaujinti apsaugos nuo potvynių planus. Tam tikrais atvejais reikės naujų apsaugos nuo potvynių darbų programų. Kitais atvejais gali tekti suformuoti arba atkurti salpas arba upių baseinus potvynio vandenims surinkti. Tokiose vietovėse plėtra gali būti ribota ir gali tekti svarstyti persikėlimą.

4.3 **Vandens ištekliai ir trūkumas.** Vandens ištekliai kai kuriuose Europos regionuose jau senka ir ši problema taps vis aktualesnė, nes dėl klimato kaitos pailgės laikotarpiai, kuriais kritulių bus mažai ir kils sausra. Gali tekti imtis priemonių į nukentėjusias vietas atgabenti daugiau vandens (pvz., imantis tokių priemonių kaip nudruskinimas arba tolimasis perkėlimas)

ir veiksmingiau jį naudoti. Reikia didinti paskatas veiksmingai naudoti vandenį (įskaitant vandens kainų nustatymą). Labiausiai nukentėjusiose vietovėse gali tapti imtis priemonių, kuriomis būtų skatinama nevystyti intensyvaus žemės ūkio arba turizmo. (EESRK šiuo metu rengia atskirą išsamesnę nuomonę dėl vandens trūkumo ir sausrų).

4.4 Įvairiose vietovėse, pavyzdžiui Europos pietinėje dalyje, jau dabar didėja didelių gaisrų pavojus ir jie vyksta vis dažniau, nes ten klimatas tampa karštesnis ir sausesnis, o temperatūrai kylant gali dar labiau blogėti. Reikės sustiprinti ir geriau derinti apsaugines priemones ir reagavimo pajėgumus (EESRK rengia atskirą išsamesnę nuomonę dėl stichinių nelaimių ir civilinės saugos).

4.5 **Visuomenės sveikata.** Klimato kaita gali turėti įvairių padarinių visuomenės sveikatai. Dėl jos gali išplisti ligų sukėlėjai — pirmiausia šiaurės kryptimi pradės plisti tam tikros ligos, laikytos būdingomis tik atogrąžoms. Radikalūs temperatūros svyravimai taip pat gali turėti tiesioginių padarinių. Reikia parengti planus šiems pokyčiams pasiruošti.

4.6 **Žemės ūkis.** Žemės ūkiui klimato kaita padarys labai didelį poveikį. Kritulių ir temperatūros pokyčiai turės įtakos žemės ūkio paskirties žemės, naudojamos labai įvairiems žemės ūkio gamybos tikslams, tinkamumui, ir dėl jų gerokai pasikeis gaunamos produkcijos kokybė ir kiekis, o taip pat įvairių ūkininkavimo būdų perspektyvumas įvairiose Europos šalyse.

4.6.1 BŽŪP būklės įvertinimas, kuris turi būti atliktas 2008 m., turėtų suteikti galimybę toliau skatinti ūkininkus pritaikyti ūkininkavimo būdus prie numatomų klimato pokyčių.

4.6.2 Reikia plėsti žemės ūkio mokslinius tyrimus, susijusius su naujomis pasėlių rūšimis ir kintančioms klimato sąlygoms tinkamesniais auginimo būdais. Taip pat reikia įvertinti klimato kaitos poveikį gyvulių auginimo skirtingose Europos vietose perspektyvoms ir kovos su klimato kaitos sukeltu ligų protrūkiu būdus. (EESRK netrukus parengs atskirą išsamesnę nuomonę dėl klimato kaitos ir žemės ūkio).

4.7 **Biologinė įvairovė.** Klimato kaita labai pakeis augalų ir gyvūnų buveines visoje Europoje. Kai kuriais atvejais tam tikros rūšys nebegalės išgyventi kitose buveinėse arba joms kils grėsmė išnykti. Kai kurios rūšys natūraliais būdais galbūt sėkmingai migruos į naujas buveines. Kitoms migruojant reikės padėti, nes priešingu atveju jos neišliks. Reikės atnaujinti esamą bioįvairovės strategiją bei programas ir skirti lėšų joms įgyvendinti, nes ši migracija tik taip galės vykti neparandant daug rūšių.

4.8 Klimato kaita taip pat turės didelį poveikį **medžiams ir miškams**. Kai kurios vietovės gali nebetikti vienoms rūšims, tuo tarpu kitoms gali atsirasti netgi palankesnės sąlygos gyvuoti kitose vietovėse. Atitinkamai reikės pertvarkyti sodinimo, persodinimo, medžių priežiūros ir miškotvarkos programas.

4.9 **Žemėtvarka.** Projektuojant miestus ir kitas gyvenvietes, transporto ir infrastruktūrą reikės vis dažniau atsižvelgti į temperatūros pokyčius ir oro sąlygas. Šias nuostatas reikia įtraukti į projektavimo standartus ir į profesinę praktiką bei mokymą. Į šį klimato kaitos poveikį panašiai reikės atsižvelgti ir kuriant atskiras plėtros programas bei projektus. Reikės tinkamai pritaikyti poveikio įvertinimo metodus.

4.10 **Pastatai.** Klimato kaita labai paveiks pastatus ir statybos verslą. Mums reikia griežtesnių būtiniausių energetinio pastatų efektyvumo standartų, geresnių statybos standartų ir kt. Be to, reikia, kad informacija apie geriausios praktikos pavyzdžius, taip pat kokiais metodais, medžiagomis ir kokiomis subsidijomis naudojantis galima atnaujinti senesnius pastatus ir statyti naujus pastatus siekiant sumažinti energijos suvartojimą ir juos parengti kintančioms temperatūros bei oro sąlygoms, piliečiams taptų prieinamesnė.

4.11 **ES biudžetas.** EESRK rekomenduoja, kad metiniame biudžete išlaidų kategorijos irgi būtų pritaikytos politikos sritimis, kurioms nedelsiant reikia investicijų (pvz., energetikai, moksliniams tyrimams, žemės ūkiui, transportui, statybos normoms, paramai gamtos nelaimių atveju, biologinės įvairovės apsaugai, visuomenės sveikatos politikai ir kt.). Kitame finansiniame pakete daug daugiau turimų lėšų turėtų būti skirta programoms, kurių tikslas — mažinti klimato kaitą ir prie jos prisitaikyti. Valstybės narės turėtų panašiai pakeisti nacionalinius biudžetus ir išlaidų programas.

4.12 **Struktūriniai fondai.** Europos regioninės plėtros fonde, Sanglaudos fonde ir IPA (pasirengimo narystei priemonėje) nustatyti paramos aplinkos projektams kriterijai, bet nieko konkrečiai nepaminėta apie prisitaikymą prie klimato kaitos, o poveikio vertinimai dažnai nepakankami (daugelis transporto ir energetikos projektų akivaizdžiai kenkia aplinkai ir klimatui). Toliau persvarstant visas šias programas didesnė turimų lėšų procentinė dalis turėtų būti skirta klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo prie jos paramos priemonėms.

4.13 **Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB)** klimato kaitos aspektus turėtų įtraukti į savo biudžeto valdymo procesus ir projektų bei programų vertinimo kriterijus.

4.14 **Draudimo sektorius** labai domisi klimato kaita ir vis dažniau klimato kaitos aspektus įtraukia į sprendimus, nuo kokių įvykių drausti ir kokiomis sąlygomis. ES ir jos valstybės narės turėtų oficialiai įtvirtinti nuolatinį dialogą su draudimo pramonės atstovais siekiant užtikrinti, kad draudimo sektorius kuo labiau padėtų verslo atstovams ir kitiems subjektams prisitaikyti prie klimato kaitos.

4.15 **Besivystančios šalys.** Daugelis besivystančių šalių turės didesnių prisitaikymo problemų ir mažiau lėšų joms spręsti negu Europa. Kai kurios iš mažiausiai išsivysčiusių šalių labai nedaug prisidėjo prie klimato kaitos problemos atsiradimo, tačiau bus vienos iš labiausiai nukentėjusių nuo šio reiškinio, taigi nešališkumas ir teisingumas suteikia šioms valstybėms rimtą pagrindą pretenduoti į bendradarbiavimą ir paramą. Išsivystęs pasaulis turės joms padėti — skirti žmogiškųjų, techninių ir finansinių išteklių joms tinkamai prisitaikyti. Europa turėtų imtis vadovaujamo vaidmens pagal savo pačios kolektyvines ir nacionalines pagalbos vystymuisi programas skirdama papildomų lėšų prisitaikymui ir padėdama tarptautinei finansinei bendruomenei spręsti prisitaikymo problemas.

4.16 Kai kurie pasaulio regionai dėl pakilusio jūros lygio arba itin blogų oro sąlygų taps mažiau palankūs žmonėms gyventi (o itin nepalankiais atvejais gali tapti ir praktiškai netinkami gyventi). Dėl klimato kaitos gali didėti spaudimas dėl didėjančios migracijos iš kitų pasaulio vietų į Europą bei gyventojų kraustymosi Europos viduje. Plėtros agentūros ir kitos susijusios valdžios institucijos turės būti pasirengusios padėti besivystančioms šalims laiku nustatyti tokius atvejus ir planuoti būtinas perkėlimo programas.

4.17 Galimas Europos klimato kaitos poveikis valstybių vidaus ir vietos lygmeniu ir tikėtinas kaitos tempas vis dar suvokiamas nepakankamai. Prognozėms tobulinti ir tikslinti reikės daug papildomų mokslinių tyrimų ir analizių. Europos aplinkos agentūra galėtų atlikti naudingą vaidmenį tapdama visų šios srities mokslinių tyrimų, stebėsenos, analizės ir prognozavimo Europos koordinavimo centru ir teikdama naujausią turimą informaciją sprendimus priimančioms ir kitiems subjektams, susijusiems su išsamiau prisitaikymo strategijos įgyvendinimu. Pats EESRK irgi pasirengęs atlikti tam tikrą vaidmenį skatinant gilesnį platesnių visuomenės sluoksnių supratimą apie klimato kaitos poveikį įvairiuose Europos regionuose ir apie reikiamas prisitaikymo priemones.

4.18 Į prisitaikymo prie klimato kaitos procesą reikės plačiai įtraukti pilietinę visuomenę. Klimato kaita darys vis didesnę poveikį vietos bendruomenėms, įmonėms ir kitoms organizaci-

joms ir jas reikės įtraukti į reagavimo priemones. Žmonės ir visos organizacijos turės nuodugniau suvokti dabar vykstančius ir ateityje jų pačių ir jų vaikų gyvenime galinčius įvykti pokyčius. Jie turi kur kas geriau suvokti, kokių pastangų prirėms klimato kaitai sumažinti ir prie jos prisitaikyti. Šios srities žinių gilinimas turėtų tapti svarbia formalaus ir neformalaus švietimo dalimi.

4.19 EESRK pabrėžia pilietinės visuomenės dalyvavimo visuose lygmenyse ir bendravimo su vartotojais ir plačiąja visuomene svarbą. Jis visiškai remia žaliojoje knygoje pateiktą pasiūlymą, kad suinteresuotų šalių sektorinės darbo grupės padėtų kurti reikiamas specifines paskirties reagavimo priemones. Viena iš svarbių tokių grupių užduočių turėtų būti kurti metodus rizikos lygiui įvertinti ir organizacijų bei bendruomenių pasirengimui ekstremalioms oro sąlygoms arba kitoms stichinėms nelaimėms, kurios keičiantis klimatui gali būti dar didesnės ir dažnesnės, tikrinti.

4.20 Regionų ir vietos valdžios institucijos turėtų imtis svarbios iniciatyvos koordinuoti ir skatinti veiklą jų lygiu bei sutelkti visuomenę reaguoti ir veikti. Valdžios institucijos visais lygmenimis taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį parodydamos pavyzdį tinkamai projektuodamos savo pastatus ir statybas bei formuodamos viešųjų pirkimų politiką.

4.21 Žaliojoje knygoje siūloma įsteigti Europos patariamąją grupę prisitaikymo prie klimato kaitos klausimais, kurioje dalyvautų pilietinės visuomenės atstovai, politikos formuotojai ir mokslininkai, kurie, kol bus rengiama strategija, dirbtų kaip ekspertų grupė. Komitetas gali pritarti tokios grupės idėjai.

4.22 Be to, Komitetas siūlo, kad ES apsvaistytų galimybę įsteigti nepriklausomą stebėsenos tarnybą su nepriklausomu pirmininku, kuri turėtų stebėti visos klimato kaitos strategijos (tiek prisitaikymo, tiek mažinimo) įgyvendinimo pažangą. Tarnyba turėtų nuolat teikti viešas ataskaitas apie padarytą pažangą bei iš anksto įspėti, jei taikomų priemonių nepakanka išpareigojimams įgyvendinti ir priklausomai nuo situacijos. EESRK taip pat ketina atidžiai stebėti šioje srityje daromą pažangą.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl bendro vyno rinkos organizavimo ir iš dalies keičiančio tam tikrus reglamentus

COM(2007) 372 galutinis — 2007/0138 (CNS)

(2008/C 120/10)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 36 ir 37 straipsniais, 2007 m. rugsėjo 7 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl bendro vyno rinkos organizavimo ir iš dalies keičiančio tam tikrus reglamentus.

Skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 27 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Adalbert Kienle.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 109 nariams balsavus už, 5 - prieš ir 12 susilaikius.

1. Išvadų santrauka ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pritaria, kad Europos bendro vyno rinkos organizavimo reformos projekte Europos Komisija siūlo iš esmės išlaikyti specifinį vyno rinkos organizavimą. Komitetas pageidautų, kad Europos Komisija labiau pasinaudotų jo pasiūlymais, pateiktais 2006 m. gruodžio 14 d. Komiteto nuomonėje dėl *Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui Tvaraus Europos vyno sektoriaus link* ⁽¹⁾.

1.2 EESRK pakartotinai ragina, kad svarbiausiu reformos tikslu turi tapti siekis gerinti Europos vynu konkurencingumą ir susigrąžinti prarastas rinkas. Komisija, įgyvendindama vyno rinkos organizavimo reformą ir su ja susijusias užsienio prekybos taisykles, privalo geriau atsižvelgti į Europos vyno sektoriaus kaip pasaulinio lyderio vaidmenį.

1.3 EESRK pabrėžia, kad vynas ir vynininkystė yra svarbi ir neatsiejama Europos kultūros ir gyvenimo būdo dalis. Vynininkystė formuoja daugelio Europos vynininkystės regionų visuomeninę bei ekonominę aplinką. Todėl, Komiteto nuomone, labai svarbu, kad įgyvendinant reformą, tiek siekiant tikslų, tiek taikant priemones, būtų atsižvelgiama ne tik į ekonominius padarinius, bet ir užimtumą, socialinę struktūrą, aplinką - visų pirma taikant rovimą programą - taip pat vartotojų apsaugą, ir sveikatą. Europos Komisijos projekte tai daroma nepakankamai.

1.4 Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad ES daugiau nei 1,5 mln. šeimos ūkių, daugiausia smulkių, verčiasi vynininkyste, tai sukuria darbo vietas, bent jau sezono metu, daugiau kaip 2,5 mln. žmonių. Todėl Komitetas ypač siekia, kad reformos metu pirmiausia būtų įgyvendintos tos priemonės, kurios daro

teigiamą poveikį vyndarių pajamoms ir užimtumui Europos vynininkystės sektoriuje.

1.5 EESRK mano, kad Europos Komisijos pasiūlymas skirti vyną gaminančioms valstybėms narėms nacionalinį paketą gerokai prisidėtų prie subsidiarumo principo taikymo ir padėtų atsižvelgti į regioninius skirtumus. Tačiau siekiant reformos tikslų būtina plėsti paramos priemonių sąrašą.

1.6 Europos Komisijos pateiktus pasiūlymus dėl vartotojų informavimo priemonių EESRK vertina kaip nepakankamus. Komitetas pritaria pasiūlymams dėl realizavimo skatinimo priemonių eksporto rinkose, tačiau mano, kad jas būtina taikyti ir vidaus rinkoje.

2. Europos Komisijos pasiūlymai

2.1 Europos Komisija siūlo vyno rinkos organizavimo reformą visų pirma šiose srityse:

— iš nacionalinio finansinio paketo finansuojamos paramos priemonės, skirtos vynuogynų restruktūrizavimui ir konversijai, „žalioji derlius“, savitarpio investicinis fondas, derliaus draudimas bei reklama trečiųjų šalių rinkose;

— lėšų skyrimas kaimo plėtrai;

— vyno gamybos taisyklių keitimas, ypač kalbant apie vynininkystės metodus, etilo alkoholio koncentracijos didinimą ir parūgštinimą;

— ženklinimo etiketėmis taisyklių keitimas, ypač kalbant apie provenencijos ir kilmės nuorodas bei kitų ženklinimo etiketėmis taisyklių pritaikymą;

— gamintojų organizacijos ir tarpšakinės organizacijos;

⁽¹⁾ OL C 325, 2006 12 30, p. 29.

- plotų apsodinimo taisyklių liberalizavimas nuo 2013 m.;
- savanoriška rovimų programa;
- iki šiol galiojusių rinkos mechanizmų panaikinimas;
- Ministrų Tarybos kompetencijų perdavimas Komisijai.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK iš esmės pritaria minėtiems Europos Komisijos keliamiems tikslams. Tačiau kalbant apie pasiūlytas priemones, Komiteto nuomone, kai kuriuos dalykus reikia suderinti ir tobulinti.

3.2 EESRK primena savo reikalavimą didinti Europos vyndarių konkurencingumą vidaus rinkoje ir eksporto rinkose, stiprinti Europos ekonomiką, remti pastangas, gerinančias kokybę, ir labiau orientuotis į rinkos padėties vystymąsi ir vartotojų lūkesčius. Savo pateiktame reglamento projekte Komisija nepakankamai atsižvelgia į šiuos reikalavimus.

3.3 Be to, EESRK taip pat svarbu, kad ekonominiai tikslai būtų sukonkretinti ir papildyti socialiniais ir užimtumo tikslais. Jiems priskiriama vynininkystės ūkių pajamų gerinimas, geresnės jaunų vynininkystės įmonių savininkų tobulinimo galimybės, ilgalaikio nuolatinių ir sezoninių darbuotojų įdarbinimo galimybės ir tinkamos jų atlygio sąlygos.

3.4 EESRK kaip ir anksčiau kritiškai vertina Ministrų Tarybos kompetencijų perdavimą Komisijai, pvz., naujesnių vyno gamybos metodų registraciją, kadangi Komisija netinkamai atstovavo Europos vyno gamintojų interesams vedant derybas dėl dvišalių sutarčių.

3.5 EESRK patvirtina savo nuomonę, kad reikia padidinti finansines lėšas siekiant tinkamai atsižvelgti į dviejų naujų šalių, gaminančių vyną, stojimą į ES.

3.6 EESRK mano, kad tobulinti ir plėsti rinkos stebėjamą yra būtina norint surinkti vyno rinkos organizavimui geresnių duomenų apie vyno gamybą, prekybą ir vartojimą. Iki šiol naudoti bendrieji duomenys yra svarbūs, tačiau nepakankami. Taip pat būtina naujausia informacija apie gamybos struktūrų pokyčius, realizavimo kelius ir vartotojų elgseną.

3.7 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad naujoji vyno rinkos organizavimo tvarka turi pradėti galioti kuo greičiau. Tačiau, Komiteto nuomone, laipsniškas paramos mažinimas yra būtinas norint sudaryti įmonėms galimybes laipsniškai prisitaikyti prie naujų bendrųjų sąlygų.

3.8 EESRK pritaria, kad Europos Komisija pakeitė savo pasiūlymą dėl rovimų programos. Tačiau, Komiteto nuomone, šias priemones tikslinga įgyvendinti pagal regionines arba nacionalines struktūrines programas siekiant išvengti neigiamų atskirų rovimų pasekmių (pvz. pūdymai vynuogynų viduryje) ir užtikrinti tvarkingą rovimų programos vykdymą.

3.9 EESRK dar kartą atmeta visišką sodinimo taisyklių liberalizavimą, nes tai daro žalą vyno rinkos reformos ekonominiams, socialiniams, aplinkosaugos politikos ir kraštovaizdžio išsaugojimo tikslams.

4. Konkrečios pastabos

4.1 *II antraštinė dalis. Paramos priemonės, I skyrius. Paramos programos*

4.1.1 EESRK pritaria, kad diegiant nacionalinį finansinį paketą iš esmės atsižvelgiama į jo keliamus reikalavimus atkreipti didesnę dėmesį į regioninius skirtumus ir nuosekliau įgyvendinti subsidiarumo principą vyno sektoriuje. Tačiau pasiūlytas paramos priemonės Komitetas vertina kaip nepakankamas.

4.1.2 EESRK pritaria Europos Komisijai, kad turi būti išsaugotos nuoseklios ir tinkamos Bendrijos nuostatos. Šių nuostatų ribose pačių valstybių narių kompetencijai turi priklausyti apsisprendimo, kokias priemones pasirinkti ir taikyti jų teritorijose esantiems vynininkystės regionams, teisė. Svarbų vaidmenį gali atlikti gamintojų organizacijos, šakinės asociacijos, reguliavimo institucijos ir kitos panašių tikslų siekiančios organizacijos.

4.1.3 EESRK pritaria plačiam priemonių sąrašui, kad būtų galima atsižvelgti į rinkos organizavimo tikslus. Jis nurodo savo nuomonę dėl bendro vyno rinkos organizavimo reformos (?), kurioje ragino sukurti programas, skirtas remti aukštos kokybės vynininkystės ir vyndarystės produktus, jų pateikimą rinkai, vartotojų informavimą, įgyvendinti nepalankiose sąlygose esantiems regionams skirtas priemones ir sudaryti tiesioginių išmokų už plotą galimybę.

4.1.4 EESRK primena savo reikalavimą dėl nuoseklių ir suderintų priemonių siekiant didžiausio įmanomo veiksmingumo. Todėl šios priemonės turi būti įtraukiamos į visos vyno gamybos grandinės, apimančios vynuogynus, perdirbimą ir produkto pateikimą į rinką, planus. Joms taip pat priskiriamos priemonės, skirtos pasinaudoti alternatyviomis visų vynuogių produktų realizavimo galimybėmis.

4.1.5 EESRK dar kartą primygtinai ragina parengti specialią programą, skirtą remti nepalankioje padėtyje, pvz., šlaituose ir stacioneje įkalnėse esančius bei itin nepalankių klimato sąlygų veikiamus vynuogynus.

4.1.6 EESRK pritaria, kad Europos Komisija nacionaliniame finansiniame pakete didelę reikšmę teikia eksporto rėmimo priemonėms. Taip pat būtinos priemonės siekiant vidaus rinkos vartotojus informuoti apie vynininkystės kultūrą ir ypač paaiškinti saikingo vyno vartojimo privalumus ir piktnaudžiavimo pavojus. Komitetas primena savo reikalavimą remti rinkos stebėsenos Europos mastu diegimą.

(?) OL C 101, 1999 4 12, p. 60–64 ir ten pat 1 išnaša.

4.1.7 EESRK nepritaria, kad nedelsiant būtų nutrauktas interencinių priemonių taikymas. Todėl jis rekomenduoja nacionaliniame finansiniame pakete numatyti 2008-2010 m. laipsniško paramos mažinimo laikotarpiu siūlyti paramą už distiliaciją stipriųjų gėrimų gamybai ir už privatų saugojimą.

4.1.8 EESRK mano, kad nacionaliniame pakete būtina numatyti krizėms įveikti skirtas priemones, grindžiamas bendra gamintojų atsakomybe. Iki šiol numatytų priemonių (derliaus draudimas ir savitarpio investiciniai fondai) nepakanka konjunk-tūrinėms krizėms įveikti. Todėl reikėtų išnagrinėti, ar ankstesnės vynuogių distiliacijos krizės atveju pasitvirtino ir ar distiliaciją krizės atveju būtų galima numatyti nacionaliniame finansavimo pakete.

4.1.9 Draudimas visiškai išspausti vynuoges, vynuogių misą ir vyno nuosėdas siekiant užtikrinti vyno produktų kokybę ir išvengti galimų piktnaudžiavimo atvejų pasitvirtino. Todėl jį reikėtų ir toliau taikyti. Valstybėms narėms reikėtų leisti tam tikrais metais padidinti destiliuotinių vynuogių procentinę normą.

4.1.10 EESRK pažymi, kad Europos Komisija parengė pasiūlymą dėl biudžeto paskirstymo nacionaliniam finansiniam paketui. Istoriskai nesusijusioms naujosioms ES valstybėms narėms turėtų būti nustatyta joms skirta finansavimo schema, atsižvelgiant į vynuogynais apsidintų plotų dalį.

4.2 II skyrius. Lėšų pervedimas

4.2.1 Įvairiose savo nuomonėse EESRK pabrėžė antrojo ramsčio svarbą būsimam kaimo vietovių, apimančių ir Europos vynuogynų regionus, vystymui. Tačiau taip pat atsižvelgdamas į šį esminį tikslą, Komitetas pasisako už tai, kad sprendžiant konkrečias vyno sektoriaus problemas, visos priemonės, apie kurias diskutuojama vyno rinkos reformos metu, būtų finansuojamos iš vynininkystės biudžeto. Todėl negalima sumažinti biudžeto nei mažinant asignavimus, nei perkeliant lėšas.

4.3 III antraštinė dalis. Reguliavimo priemonės, II skyrius. Vynininkystės metodai ir taikomi apribojimai

4.3.1 EESRK nuomone, būtina įvesti tarptautiniu lygiu patvirtintą vyno kaip produkto apibrėžtį. Tam reikia pripažinti gamybos metodus. Turėtų būti išaiškinta, kad vadinamieji „vaisių vynai“ nėra bendro vyno rinkos organizavimo dalis.

4.3.2 EESRK pasisako už tai, kad griežtesnis vyno gamybos technologijų derinimas su Tarptautinės vynuogių ir vyno organizacijos standartais būtų įtrauktas į strategines dvišales arba tarptautines prekybos sutartis. Bet kokių importuojamiems vynams taikomų procedūrų, kurios priimtos kurioje nors pasaulio šalyje,

registracija prieštarauja griežtesniam Tarptautinės vynuogių ir vyno organizacijos patvirtintų standartų laikymuisi europinių vynų atžvilgiu ir dar labiau iškraipytą konkurenciją. EESRK taip pat prieštarauja pasiūlymui eksportuojamų vynų atveju leisti registruoti vynininkystės metodus, kurie pateikiant vynus į vidaus rinką yra draudžiami.

4.3.3 EESRK pasisako už leistinių vyndarystės metodų sąrašą, kuris būtų pateiktas kaip šio reglamento priedas, o Taryba turėtų išsaugoti įgaliojimus atnaujinti šiuos metodus ir įregistruoti naujus metodus.

4.3.4 EESRK pritaria, kad Europos Komisija atsiribojo nuo numatyto leidimo gaminti Europoje vyną iš importuotos vynuogių misos ar misos koncentrato arba maišyti ES pagamintus vynus su kitų šalių vynais.

4.3.5 EESRK ragina Komisiją savo pasiūlymuose dėl gamybos taisyklių atsižvelgti į skirtingas auginimo vietas, klimato ir oro sąlygas Europos Sąjungoje. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad ši tematika yra labai sudėtinga ir ji neturėtų skaldyti Europos vynininkystės sektoriaus ar netgi užkirsti kelio reformų pasiūlymams. Vis dėlto, EESRK pritaria, kad būtina griežčiau kontroliuoti vynininkystės metodus, siekiant pagerinti ir užtikrinti vyno kokybę.

4.3.6 Todėl EESRK vertina Komisijos pasiūlymus atsižvelgdamas į savo ligšiolinę nuomonę, Komisijos paskelbtas analizes, siūlomą vyno gamybos technologijų liberalizavimą, vyno gamybos technologijų pripažinimą dvišalėse sutartyse ir į reformos tikslus, ypač į konkurencingumo didinimą ir gamybos išlaidų mažinimą. Svarstant Komisijos pasiūlymo „už“ ir „prieš“, Komitetas pritaria tolesniam galiojančių sacharozės naudojimo taisyklių taikymui ir paramos skyrimui už misos koncentratą.

4.4 III skyrius. Kilmės vietos nuorodos ir geografinės nuorodos

4.4.1 EESRK pritaria, kad Europos Komisija patikslino savo pasiūlymus dėl vynų ženklinimo etiketėmis atsižvelgiant į jų kilmę. Komitetas kaip ir Komisija mano, kad rūšinių vynų koncepcija Bendrijoje yra pagrįsta, *inter alia*, specifinėmis savybėmis, priskiriamomis vyno geografinėi kilmei. Kilmės vietos ir geografinių nuorodų apsaugai turi būti teikiama pirmenybė. Todėl kilmės vietos arba geografinių nuorodų naudojimas turėtų būti susietas su vyno gamyba ribotose geografinėse srityse.

4.4.2 EESRK pritaria, kad iki šiol Europos Komisija tiek paaiškino ir patikslino savo pasiūlymus, kad būtų galima naudoti pasiteisinusias kokybės politikos sistemas, kurios grindžiamos ne kilmės vietos nuorodos principu arba grindžiamos ne išskirtinai vien juo. Ypač rūšinių vynų patikra daugelyje šalių pasitvirtino gamintojų ir visų pirma vartotojų požiūriu.

4.4.3 Nepaisant to, kyla daug klausimų dėl suderinamumo su 2002 m. balandžio 29 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 753/2002, nustatančiu tam tikras Tarybos reglamento (EB) Nr. 1493/1999 nuostatų dėl kai kurių vyno sektoriaus produktų aprašymo, pavadinimo, pateikimo ir apsaugos taikymo taisykles⁽³⁾. Todėl EESRK ragina pateikti atitikimo lentelę, kad būtų galima nustatyti poveikį geografinėms ir tradicinėms nuorodom.

4.5 IV skyrius. Ženklinimas etiketėmis

4.5.1 EESRK nuomone, pasiūlymai yra labai sudėtingi, todėl jis tikisi, kad Europos Komisija pateiks tikslų pasiūlytų pakeitimų poveikio modeliavimą.

4.5.2 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ženklavimo teisės aktai buvo pakeisti visai neseniai po ilgus metus trukusių diskusijų. Jis ragina Europos Komisiją paaiškinti, kokių yra naujų aspektų, kurie nebuvo įvertinti ką tik pasibaigusios diskusijos metu.

4.5.3 Komitetas pritaria ženklavimo taisyklių supaprastinimui, jei tai padės geriau informuoti vartotojus. Tačiau tokie pakeitimai neturėtų didinti konkurencijos iškreipimo pavojaus arba klaidinti vartotojų ir sukelti begalę teisminių ginčų. Šiuo požiūriu reikėtų santūriai vertinti Europos Komisijos pasiūlymą, pagal kurį būtų neprivaloma nurodyti vynuogių veislę ir derliaus metus vynams, kuriems nesuteiktas saugomos kilmės vietos arba geografinės nuorodos statusas. Šis Komisijos pasiūlymas priimtinas tik tuo atveju, jei siekiant apsaugoti vartotojus, vengiant klaidinimo ir nesąžiningos konkurencijos užtikrinama kontrolė ir sertifikavimo sistema, garantuojanti šių vynu atsekamumą.

4.5.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad plečiantis Europos Sąjungai didėja kalbų įvairovė, dėl to gali atsirasti prekybos kliūčių, pavyzdžiui, taip šiuo metu yra su sulfitų nuoroda. Todėl etiketėje nurodant privalomą informaciją, pvz., priedus, reikia sudaryti sąlygas nurodyti juos naudojant visiems suprantamus simbolius.

4.6 V antraštinė dalis. Gamybos potencialas

4.6.1 EESRK pritaria, kad Komisija pakeitė savo pasiūlymus dėl vynmedžiais apsodintų plotų išnaikinimo schemos ir sumažino numatytą biudžetą. Komitetas pripažįsta vynmedžių naikinimo kaip rinkos organizavimo priemonės svarbą. Ji turėtų būti siūloma kaip regioninių arba nacionalinių struktūrinių programų

dalis ribotam laikotarpiui (nuo dvejų iki penkerių metų) pagal bendrąsias Bendrijos nuostatas. Vynmedžių naikinimas kaip savanoriška priemonė turėtų būti taikoma tiems vynuogynams, kurie yra vynynekystei netinkamuose plotuose, bei neperspektyvioms įmonėms, siekiant sušvelninti socialines jų veiklos nutraukimo pasekmes.

4.6.2 EESRK pritaria, kad Komisija pakeitė savo ankstesnį sodinimo taisyklių liberalizavimo grafiką. Tačiau EESRK kaip ir anksčiau nepritaria visiškam liberalizavimui, nors ir numatyta vėlesniam laikui, nes tai daro žalą vyno rinkos reformos ekonominiams, socialiniams, aplinkosaugos politikos ir kraštovaizdžio išsaugojimo tikslams. Atsižvelgiant į bendrą atsakomybę už užimtumą vyno gamybos regionuose, jų ekonomiką ir infrastruktūrą, socialinę struktūrą, aplinką ir gamtos apsaugą, negalima remti vynynekystės perkėlimo iš kultūrinio požiūriu vertingų vynuogynų landšaftų į plotus, kuriuose ūkininkavimo sąnaudos yra mažesnės.

4.6.3 Jei Europos vynuogių auginimo taisyklės, kurios siejamos su draudimu sodinti vynmedžius, toliau nebus taikomos, tuomet reikia sukurti bendrą palankesnę struktūrą, kad vynuogių auginimo zonos galėtų suderinti savo sodinimo teisių ir auginimo taisykles su Europos vyno rinkos organizavimo tikslais.

4.7 Nauja antraštinė dalis. Reklama ir informavimas

4.7.1 EESRK vertina Komisijos pasiūlymus kaip nepakanamus, siekiant vidaus rinkoje susigrąžinti prarastas rinkas, lyginant su trečiųjų šalių, visų pirma „naujojo pasaulio“ vynais.

4.7.2 EESRK ragina Komisiją nacionaliniame finansiniame pakete numatyti finansavimą priemonėms, susijusioms su vartotojų informavimu ir realizavimo skatinimu ne tik eksporto rinkose, bet ir vidaus rinkoje. Ypatingą dėmesį reikia skirti išsamią informacijai apie saikingo vyno vartojimo, kaip sveikos mitybos ir šiuolaikinio gyvenimo būdo sudėtinės dalies, privalumus.

4.7.3 EESRK pabrėžia, kad informacinės ir pardavimo skatinimo priemonės turėtų apimti visus vynuogių produktus.

4.7.4 EESRK rekomenduoja vyno produktams skirtas komunikacijos priemones susieti su turizmu, gastronomija ir kitais vynynekystės regionų produktais.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ OLL 118, 2002 5 4, p. 1–54.

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonės

Toliau pateikti pakeitimai, už kuriuos balsavo daugiau nei ketvirtadalis narių, diskusijų metu buvo atmesti:

4.3.6 punktas

Vietoje paskutinio punkto įterpti šį tekstą:

„Apsvarstęs visus Komisijos pasiūlymo „už“ ir „prieš“ argumentus, Komitetas mano, kad reikia palikti galimybę teisėtu būdu ir laikantis tradicijų naudoti sacharozę šalyse, kurios taiko tokią praktiką. Tačiau, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas ES vyno gamintojams, pagalba rektifikuotai koncentruotai vynuogių misai ir toliau turi būti skiriama bei pritaikyta prie naujų rinkos sąlygų, susijusių su žemesnėmis cukraus kainomis. Ši pagalba, reikalinga norint išsaugoti tikrai vienodas sąnaudas, turėtų tapti atskira vyno sektoriaus biudžeto eilute, o ne daryti poveikį nacionaliniams finansiniams paketams.“

Paaiškinimas

Jau įgyvendinama cukraus rinkos bendro organizavimo reforma, kartu su išsamia vyno rinkos bendro organizavimo reforma, iš esmės keičia vyno gamybos išlaidų struktūrą. Norint iš tiesų išsaugoti *status quo ante* ir laikytis neiškreiptos konkurencijos principo — atsižvelgiant į tai, kad cukrus ir misa yra tarpusavyje konkuruojantys produktai vyno sodrinimo procesuose, — būtina numatyti tiek pagalbos misai pritaikymą, tiek ir užtikrinti jos biudžetinį statusą, atskirą nuo nacionalinių finansinių paketų.

Balsavimo rezultatai:

Už 25 Prieš 54 Susilaikė 8

Naujas 4.3.7 punktas

4.3.7 punktas

Naujas punktas: „EESRK, remdamasis tuo, kad sacharozės naudojimas vyno sodrinimui reiškia, kad į vyną įmaišomas ne iš vynuogių perdirbimo gautas produktas, ir atsižvelgdamas į savo institucinę užduotį skirti dėmesį ženklinimo skaidrumui ir vartotojų apsaugai, mano, kad tokios vyno gamybos praktikos naudojimas turi būti nurodytas tokiu būdu sodrinto vyno etiketėje.“

Paaiškinimas

EESRK skirtas neginčijamas uždavinys — užtikrinti, kad vartotojams apie prekes ir maisto produktus visada būtų teikiama kuo skaidresnė informacija.

Balsavimo rezultatai:

Už 30 Prieš 70 Susilaikė 21

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žemės ūkio ateities perspektyvų vietovėse, kurioms būdingos tam tikros gamtinės kliūtys (kalnų, salų ir atokiausiuose regionuose)

(2008/C 120/11)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių įgyvendinimo nuostatų 29 straipsnio a punktu, nusprendė parengti nuomonę dėl

Žemės ūkio ateities perspektyvų vietovėse, kurioms būdingos tam tikros gamtinės kliūtys (kalnų, salų ir atokiausiuose regionuose).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 27 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Gilbert Bros.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 127 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 2006 m. rugsėjo 13 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė nuomonę savo iniciatyva dėl Žemės ūkio ateities perspektyvų vietovėse, kurioms būdingos tam tikros gamtinės kliūtys (kalnų, salų ir atokiausiuose regionuose) ⁽¹⁾.

1.1.1 Visą ketvirtą šios nuomonės skyrių EESRK skiria kalnų regionų problemoms ir kartu pabrėžia būtinybę:

- Europos Sąjungai vykdyti konkrečią kalnuotų teritorijų politiką,
- ES laikytis suderintos apibrėžties,
- teikti pirmenybę kalnų regionams skiriant finansavimą pagal antrąjį ramstį,
- konsoliduoti kompensavimo priemones kalnuotų teritorijų ūkininkams,
- integruoti žemės ūkio politiką ir regioninę politiką, kad būtų užtikrintas didesnis jų poveikis kalnuotoms teritorijoms.

1.2 2006 m. gruodžio 7 d. politinio dialogo, įvykusio Regionų komiteto plenarinės sesijos pabaigoje, metu Europos Komisijos pirmininkas José Manuel Barroso pritarė **Žaliosios knygos dėl kalnuotų vietovių politikos ateities** rengimui.

1.3 Todėl EESRK nusprendė parengti papildomą nuomonę ir išreikšti joje savo požiūrį į principus, kuriais galėtų būti grindžiama ši žaliaji knyga.

1.4 Visi Europos piliečiai naudojami kalnuotų vietovių teikiamomis paslaugomis ir jų teikiama viešąja ir ekonomine nauda. Pavyzdžiui:

- gamtinių pavojų sumažinimas (tai naudinga tiek kalnuotų vietovių, tiek ir kitiems gyventojams, kaip pavyzdį galima paminėti transporto koridorių apsaugą),

— laisvalaikio ir turizmo vietos (labai svarbu urbanizuoto žemyno gyventojams ir Europos konkurencingumui),

— gausi bioįvairovė,

— unikalūs vandens rezervai,

— aukštos kokybės produktai, visų pirma maisto produktai.

1.5 Jei kalnuotų vietovių gyventojai nesugebės tinkamai šių vietovių valdyti, kils pavojus prekių ir paslaugų gamybai.

1.6 Šiandien reikia priimti naujus, dabartinius ir ateities, iššūkius: didinti ekonomikos konkurencingumą, spręsti demografinių pokyčių, klimato kaitos ir kitas problemas. Nors šie iššūkiai iškyla visoms teritorijoms, kalnuotose vietovėse jų poveikis yra gerokai didesnis, taigi, būtina rasti konkrečius sprendimus.

1.7 Tačiau daugelis kalnuotose vietovėse įgyvendinamų politikos krypčių yra sektorinio pobūdžio ir dažnai nustatytos nekalnuotoms vietovėms ir tinkamai neatsižvelgiant į kalnuotų vietovių ypatumus. Vyrauja tendencija supaprastinti kalnuotų vietovių viešąją politiką, ją taikant ir kitoms vietovėms bei mažiau atsižvelgiant į jų specifiką. Tuo tarpu, vykdant Europos viešąją politiką ir nacionalinę politiką dėmesys vis dažniau sutelkiamas į santykinius vietovių privalumus, kuriuos reikėtų išryškinti arba vystyti.

1.8 Nors Europos mastu kalnuotų vietovių svarba yra neabejotina, jos nukenčia, kadangi Europos politikoje joms skiriama nepakankamai dėmesio ir nepripažįstamas labai didelis jų potencialas — jį lemia šiose vietovėse diegiami novatoriški sprendimai — Europos ekonomikos augimo ir įvairovės požiūriu.

1.9 Todėl EESRK ragina laikytis nuoseklesnio ir labiau integruoto politinio požiūrio. Kalnuotų vietovių atžvilgiu turi būti laikomasi požiūrio, kuris apimtų daug sričių ir užtikrintų tvarų jų teritorinį vystymąsi.

⁽¹⁾ OL C 318, 23.12.2006, p. 93.

1.10 Žalioji knyga dėl kalnuotų vietovių politikos ateities leistų patobulinti ir konsoliduoti Europos lygiu vykdomą politiką ir iniciatyvas, kad jos būtų veiksmingiau įgyvendinamos specifinėse kalnuotose vietovėse. Tai yra ypač svarbu kalnuotų vietovių žemės ūkiui. Tai pabrėžiama ir šioje nuomonėje. Daugelyje Europos kalnų regionų žemės ūkis yra pagrindas, kuriuo remiasi kita veikla: socialinė, ekonominė, žemės ūkio produktų pramonė, turizmas ir pan. ir kuris lemia šių vietovių patrauklumą. Taigi, bendroji žemės ūkio politika turi atlikti svarbų vaidmenį ir turi būti paminėta šalia kitų žaliojoje knygoje išvardytų kalnuotose vietovėse vykdytinų Europos politikos kryptių.

1.11 EESRK ragina, kad žalioji knyga dėl kalnuotų vietovių politikos ateities būtų kuo skubiau įtraukta į Europos Komisijos darbo programą, kad būtų galima aiškiau nustatyti valstybėse narėse esančioms kalnuotoms vietovėms strategiškai svarbias temas, tiksliau apibrėžti įvairių valdžios lygių ir ekonomikos sektorių uždavinius bei jų tarpusavio koordinavimą, konsoliduoti specifinius statistinius duomenis, kuriais remiantis šiose vietovėse vykdoma politika, apsvarstyti pagalbos ir paramos priemonės, kurias reikėtų įgyvendinti šiose vietovėse atsižvelgiant į ES užsibrėžtus strateginius tikslus ir numatyti kelius,

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

kaip toliau plėtoti Europos viešąją politiką ir nacionalinės politikos kryptis.

1.12 **Žalioji knyga dėl kalnuotų vietovių politikos ateities** sudarys sąlygas panaudoti kalnuotų regionų santykinis pranašumus, taigi, atitiks atnaujintą Lisabonos strategiją ir Geteborgo strategiją. Ji prisidės siekiant augimo ir užimtumo tikslų ir padės Europos Sąjungai artimiausiu metu tapti pasaulio mastu konkurencingesne žinių ekonomika. Kalnuotos vietovės gali būti labai naudingos visai Europai, todėl reikia kuo tinkamiau išnaudoti jų naujovių diegimo ir augimo potencialą.

1.13 2007 m. liepos 11–12 d. vykusioje EESRK plenarinėje sesijoje už regioninę politiką atsakinga Komisijos narė Danuta Hübner paminėjo ES teritorinę darbotvarkę ir pranešė, kad 2008 m. ketinama parengti ataskaitą apie teritorinę sanglaudą, kurioje bus aptartas didžiųjų ateities iššūkių poveikis teritorijoms ir jų sprendimo būdai. EESRK prašo, kad šiuo metu nustatant Europos Sąjungos sanglaudos politiką ir įgyvendinant Teritorinę darbotvarkę, būtų tinkamai atsižvelgta į kalnų, salų ir atokiausių regionų teritorinius ypatumus.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 998/2003 dėl gyvūnų sveikatos reikalavimų, taikomų nekomerciniam naminių gyvūnėlių judėjimui, pratęsiant pereinamąjį laikotarpį

COM (2007) 572 galutinis — 2007/0202 (COD)

(2008/C 120/12)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 straipsniu ir 152 straipsnio 4 dalies b punktu, 2007 m. spalio 23 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 998/2003 dėl gyvūnų sveikatos reikalavimų, taikomų nekomerciniam naminių gyvūnėlių judėjimui, pratęsiant pereinamąjį laikotarpį.

Kadangi Komitetas visiškai pritaria pasiūlymo turiniui ir jau yra pateikęs savo poziciją šiuo klausimu ankstesnėje nuomonėje CESE 1411/2000, priimtoje 2000 m. lapkričio 29 d. ⁽¹⁾, todėl 440-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (gruodžio 12 d. posėdis), 131 nariui balsavus už ir 4 susilaikius, nusprendė pateikti pasiūlymui palankią nuomonę ir nurodyti savo poziciją, išdėstytą pirmiau minėtame dokumente.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

(¹) OLC 116, 2001 4 20, p. 54–56.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl

- Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 76/768/EEB, 88/378/EEB, 1999/13/EB ir Direktyvas 2000/53/EB, 2002/96/EB ir 2004/42/EB siekiant suderinti jas su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006
- ir dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 648/2004 siekiant suderinti jį su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006

COM(2007) 611 galutinis — 2007/0212 (COD)

COM(2007) 613 galutinis — 2007/0213 (COD)

(2008/C 120/13)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. lapkričio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvas 76/768/EEB, 88/378/EEB, 1999/13/EB ir Direktyvas 2000/53/EB, 2002/96/EB ir 2004/42/EB siekiant suderinti jas su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006

ir dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 648/2004 siekiant suderinti jį su Reglamentu (EB) Nr. ... dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006.

EESRK pritaria šioms pasiūlymams ir dėl jų neturi jokių pastabų.

440-oje savo plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), 139 nariams balsavus už ir 3 susilaikius, Komitetas nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomų dokumentų.

Komitetas išdėstys savo poziciją dėl Komisijos pasiūlymo dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ⁽¹⁾ šiuo metu rengiamoje nuomonėje ⁽²⁾, kurią numatyta priimti 2008 m. kovo mėn. Komiteto plenarinėje sesijoje.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo bei pakavimo ir iš dalies keičiantį Direktyvą 67/548/EEB ir Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, COM(2007) 355 galutinis.

⁽²⁾ NAT/367, pranešėjas David Sears.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikio pramonės permainoms

(2008/C 120/14)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. vasario 16 d. nusprendė parengti nuomonę savo dėl

Mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikio pramonės permainoms.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Robert Schadeck, bendrapranešėjis Bernard Gay.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 102 nariams balsavus už, 7 - prieš ir 6 susilaikius.

Išvados ir rekomendacijos

A. Europos ekonomika yra labai priklausoma nuo pasaulio ekonomikos. Priklausomybės mastas skirtinguose sektoriuose yra nevienodas; ji ypač akivaizdi labiausiai globalizacijos įtakai pasiduodančioje pramoninėje veikloje. Todėl Europos Sąjungos (ES) ekonominė ir mokesčių politika taip pat turi būti formuojama atsižvelgiant į pasaulyje vykstančius pokyčius. Nors šioje nuomonėje nagrinėjamas mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikis pramonės permainoms Europos Sąjungoje, ES neturi būti vertinama atsietai nuo likusio pasaulio.

B. ES ir kiekviena jos valstybė narė atsako už ekonominės, finansų, socialinės ir aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimą, ir šių politikos krypčių reikalavimai yra svarbesni už permains rinkoje. Todėl būtina užtikrinti, kad mokesčių įstatymų teritoriškumas Europos lygiu darytų teigiamą poveikį pramonės permainoms, kurias vykdančios, žinoma, turi būti reaguojama į rinkoje vykstančias permains, bet, žvelgiant plačiau, jas naudinga reglamentuoti atsižvelgiant į pirmiau minėtas politikos kryptis. Pati Lisabonos proceso esmė yra grindžiama įvairių krypčių (konkurencingumo, socialinio aspekto, aplinkos apsaugos) pusiausvyra, kurią būtina išlaikyti atsižvelgiant ir į valstybių narių konkurenciją mokesčių srityje ⁽¹⁾.

C. Komitetas konstatuoja, kad mokesčių konkurencija yra vienas iš vidaus rinkos aspektų, galinčių sudaryti sąlygas iškreiptai konkurencijai. Tai reiškia, kad reikia laikytis skaidrumo taisyklių ir nustatyti galimus piktnaudžiavimo bei nuostolingos praktikos atvejus ⁽²⁾. Tai taip pat reiškia, kad reikia turėti

⁽¹⁾ „Susidaro konkurencija mokesčių srityje, jeigu valdžios institucijos [nacionalinės, regiono ar vietos] sprendimai yra tiesiogiai taikomi kitų valdžios institucijų gebėjimams ir jeigu rinkos mechanizmų nepakanka tokiai tarpusavio sąveikai reguliuoti“. (Šaltinis: EPBO); pgl. 1 priedas.

⁽²⁾ Žalingos mokesčių priemonės bendrais bruožais apibūdinamos Verslo apmokestinimo elgesio kodekse kaip priemonės, kurios turi ar gali turėti didelės įtakos verslo vietai Bendrijoje. Toliau Kodekse „potencialiai žalingomis“ vadinamos tokios priemonės, kurios „numato žymiai mažesnę realų apmokestinimo lygį, įskaitant ir nulinių apmokestinimą, negu paprastai yra taikoma konkrečiose valstybėse narėse“ (pgl. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm).

rodiklių, kuriais būtų galima remtis vertinant mokesčių konkurencijos padėtį. Tačiau EESRK pastebi, kad mokesčiai nėra lemiamas veiksnys priimant sprendimus dėl investavimo į MVĮ. Jie daug aktualesni judesnėms daugiašalėms įmonėms.

D. Mokesčių konkurencija nėra susijusi vien tik su įmonių apmokestinimu. Vis didėjant finansinio turto judumui, ši konkurencija taip pat turi įtakos asmeninėms pajamoms iš investicijų ir turto mokesčiams.

E. Komiteto nuomone, įvairioms valdžios institucijoms koordinuojant mokesčių sistemas, būtų galima sustiprinti vidaus rinkos veikimą, kadangi būtų pašalinti nesklaidumai ir nebe būtų mokesčių derinimo išlaidų, visų pirma pasienio regionuose. EESRK dar kartą rekomenduoja atsižvelgti į neseniai paskelbtoje nuomonėje dėl Fiscalis 2013 ⁽³⁾ pateiktus pasiūlymus.

F. Komiteto manymu, kadangi valstybių narių tiesioginiai nacionaliniai mokesčiai nekoordinuojami, pasitaiko neapmokestinimo ⁽⁴⁾, piktnaudžiavimo ar iškraipymų bendrojoje rinkoje atvejų. Tai destabilizuoja padėtį ar net palaipsniui mažina bendras ES pajamas iš mokesčių.

G. Viena vertus, neribojama mokesčių konkurencija Bendrijos viduje gali apsunkinti mažiausio judumo mokesčių mokėtojų, pvz., mažų įmonių arba paslaugų teikėjų, kurių negalima

⁽³⁾ OL C 93, 2007 4 27.

⁽⁴⁾ Dvigubas neapmokestinimas gali susidaryti dėl nacionalinių mokesčių sistemų koordinavimo stokos, „pavyzdžiui, dėl valstybių narių skolos ir nuosavybės vertybinių popierių vertinimo. Viena valstybė narė gali sandomą laikyti kapitalo įnašu, o ne paskola, ir todėl iš kapitalo gaunamų pajamų nelaikyti apmokestinamomis, o kita valstybė narė gali paskolą laikyti skola ir leisti mokamas palūkanas atskaityti iš bendrovės, kuri moka palūkanas. Todėl vienoje valstybėje narėje atskaičiuoti mokesčiai gali būti kitoje valstybėje narėje tinkamai neapmokestinami. Kita sritis yra susijusi su mišrių bendrovių naudojimu, t.y. bendrovių, kurias viena valstybė narė laiko korporacine organizacija (mokesčių atžvilgiu neskaidria bendrove), o kita valstybė narė — ne korporacine (mokesčių atžvilgiu skaidria bendrove). Dėl šio skirtingo valstybių narių vertinimo gali būti taikomos dvigubos lengvatos arba dvigubas atskaitymas (šaltinis: Komisijos komunikatas „Valstybių narių tiesioginių mokesčių sistemų koordinavimas vidaus rinkoje“ (COM(2006) 823 galutinis, 3 punktas).

perkelti į kitą vietą, mokesčio bazę, o kita vertus, gali pakeisti mokesčių naštos paskirstymą mokesčių mokėtojams ir vartotojams, kad būtų padengtos valstybės išlaidos ir socialinės išmokos. Visa tai galėtų pakenkti ir socialinei sanglaudai.

H. MVĮ ir paslaugų įmonės yra mažiausiai pasirengusios pasinaudoti mokesčių konkurencija. Komitetas rekomenduoja parengti pagalbos priemones, šių įmonių darbuotojų (taip pat viešojo valdymo institucijų pareigūnų) mokymo programas bei sudaryti atitinkamą duomenų bazę, visų pirma ES pasienio ir atokiuose regionuose, ir taip padėti šioms įmonėms siekti veiklos internacionalizavimo.

I. Komitetas mano, kad kova su mokestiniu sukčiavimu turi būti prioritetas ir primena savo neseniai paskelbtos nuomonės šiuo klausimu išvadą ⁽⁵⁾.

J. Mokesčių naštos perkėlimas mažiausio judumo gamybos veiksniams gali sumažinti susijusių įmonių ir jų darbo vietų konkurencingumą užsienio konkurentų atžvilgiu. Nuo šio naštos perkėlimo nukentės nacionalinio BVP augimas, o dėl to, nesant naujų biudžeto išteklių, gali sumažėti valstybės investavimo galimybės.

K. Taigi, mokesčių konkurencija verčia kiekvieną valstybę geriau tvarkyti savo viešąsias išlaidas. Komitetas prašo pasirūpinti, kad tai nepakenktų viešųjų paslaugų pasiūlai ir kokybei. Jos yra būtinos norint išsaugoti ir skatinti gerovę ir darbo vietas kuriančią ekonominę veiklą ir, galiausiai, mokesčio bazę. Mokesčių konkurencija neturėtų daryti neigiamos įtakos finansavimui ir kolektyvinei socialinei apsaugai.

L. Komitetas palankiai vertina valstybių narių pastangas pašalinti *žalingą* mokesčių konkurenciją ir jų išpareigojimą vėliausiai 2010 metais panaikinti daugelį žalingų mokesčius reglamentuojančių priemonių, numatytų 1997 m. priimtamame elgesio kodekse ⁽⁶⁾. Antra vertus, Komitetas ragina Komisiją tęsti tais pačiais metais šioje srityje pradėtą veiklą.

M. Komitetas taip pat pritaria Komisijos politikai, kad valstybės pagalba, įskaitant ir atrinktomis įmonėms teikiamas mokesčių lengvatas, turi padėti siekti ilgalaikių pramonės permainų ir teritorinio vystymo tikslų bei atitikti ES konkurencijos politiką.

N. Komitetas prašo įvesti bendrą konsoliduotą įmonių pelno mokesčio bazę (BKPMB) ⁽⁷⁾, kad mokesčių praktika valstybėse narėse būtų paprastesnė, teisingesnė ir skaidresnė. Tai padėtų gauti didžiausią naudą iš vidaus rinkos potencialo ir kartu išsaugoti valstybių narių savarankiškumą biudžeto ir mokesčių srityse, apsaugant jas nuo rizikos pažeisti Sutarties nuostatas.

⁽⁵⁾ Nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją (OL C 161, 2007 7 13, p. 8).

⁽⁶⁾ Žr. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm#code_conduct. Taip pat plg. 4 priedas.

⁽⁷⁾ Žr. neseniai paskelbtą Komisijos komunikatą „Bendrųjų augimo, užimtumo ir ES įmonių konkurencingumo didinimo programos įgyvendinimas. Pažanga 2006-aisiais ir tolesni žingsniai rengiant bendros konsoliduotos pelno mokesčio bazės (BKPMB) pasiūlymą“ (COM(2007) 223 galutinis, 2007 m. gegužės 2 d.).

Kadangi BKPMB greičiausiai bus įvesta sustiprinto bendradarbiavimo pagrindu, Komitetas pageidautų, kad ją priimtų kiek galima daugiau valstybių narių.

O. Komitetas, prieš parengdamas dar vieną nuomonę šiuo sudėtingu strateginiu klausimu, pageidauja gauti daugiau informacijos apie BKPMB projekto turinį, praktinius klausimus ir eigą, todėl šiuo metu tik primena savo 2006 m. tiriamąją nuomonę, parengtą Komisijos nario L. Kovács prašymu ⁽⁸⁾.

P. Tačiau dėl BKPMB Komitetas norėtų pateikti keletą klausimų ir pamąstymų. Komitetas pageidautų, kad ši neprivalomą projektą priimtų kiek įmanoma daugiau valstybių narių (net jeigu reikėtų numatyti pereinamojo laikotarpio priemones) ir kad valstybės narės galiausiai taikytų vieną bazės sistemą visiems mokesčių mokėtojams pasibaigus keletu sistemų sambūvio laikotarpiui. Be to, reikėtų išsiaiškinti, ar bendra bazė, taikoma išorės rinkose dirbančioms įmonėms, bus patikėta tarptautinei instancijai. Galiausiai reikėtų pagalvoti apie tokios bazės poveikį normoms, kadangi jos gali būti labiau skaidomos. Todėl būtų galima nustatyti viršutinę normos ribą, kuri galėtų būti šiek tiek mažesnė už dabartinę vidutinišką naujųjų valstybių narių normą.

Q. Komitetas rekomenduoja Komisijai atidžiau stebėti su mokesčiais susijusią veiklą kai kuriose mokesčių rojaus valstybėse, kur stengiamasi perimti valstybių narių mokesčių sistemų apmokestinamąsias pajamas.

Pagrindimas

1. Nuomonės dalykas

1.1 Mokesčiai (mokesčių naštos lygis ir mokamų mokesčių sumos) dažnai įvardijami kaip vienas iš kriterijų vertinant teritorijos patrauklumą pramoninei, finansinei ir prekybinei veiklai. Tačiau nesutariama, kokią reikšmę šis kriterijus turi palyginti su kitais kriterijais, pvz., prekybos potencialo artumu, gamybos sąnaudomis, galimybe rasti kvalifikuotą personalą, valstybine infrastruktūra ir aprūpinimu, valstybės pagalba ir kt.

1.2 Mokesčių sistemos yra kompleksiškos, todėl jas lyginti nėra paprasta. Tačiau būtina turėti galimybę įvertinti, ar įvairių valdžios institucijų nustatytos mokesčių lengvatos pasiekia užsibrėžtus tikslus, numatyti, kokią poveikį galėtų turėti sprendimai, kuriais siekiama skatinti teigiamas pramonės permainas savo teritorijoje, ir jas susieti su apskaičiuotomis sąnaudomis.

1.3 Nuomonėje ketinama apibrėžti gaires pramonės permainoms numatyti ir valdyti, Europos konkurencingumui didinti, kaip numatyta Lisabonos strategijos tiksluose, bei tikrai vidaus rinkai sukurti, kuriai būtų būdinga sveika ir neiškreipta ar bent jau „priimtina“ (atitinkanti vidaus rinkos taisykles) konkurencija.

⁽⁸⁾ ECO/165 — CESE 241/2006, OL C 88, 2006 4 11.

2. Mokesčių konkurencija ir ekonominių veiksmų judumas

2.1 Šis judumas ES viduje didėja dėl toliau nurodytų priežasčių:

- didelės įmonės Europos vidaus rinką laiko viena bendra rinka, savo vidaus rinka,
- elektroninei prekybai neegzistuoja valstybių sienos,
- gamybos ir platinimo vertės grandinės vis labiau išskaidomos ir didėja jų sudėtinių dalių judumas ⁽⁹⁾,
- gerėjanti transporto infrastruktūra ir mažėjančios sąnaudos, susijusios su krovinų vežimo pertvarkymu, skatina platesnį geografinį įmonių ir jų filialų išsidėstymą,
- daugėja daugiašalių įmonių įsigijimo ir susijungimo atvejų,
- ES plėtra taip pat prisideda prie pelningų investicijų, asmenų ir kapitalo judumo,
- kyla žinių ir kalbų mokėjimo lygis, o tai didina asmenų judumą.

2.2 Kiekviena valstybė narė visus savo mokesčių sistemos elementus (savitus arba struktūrinius) naudoja tam, kad į savo teritoriją pritrauktų investicijas ir veiklą ir tokiu būdu padidintų darbo vietų potencialą ir mokesčio bazę.

Savo ruožtu mokesčių mokėtojai (įmonės ir fiziniai asmenys) už savo šalies ribų ieško būdų, kaip pagerinti savo ekonominę padėtį. Jų mokami mokesčiai yra vienas iš strateginių veiksmų, kadangi skirtingų valstybių mokesčių sistemos numato nevienodus mokesčius.

2.3 Ši mokesčių konkurencija siekiant pritraukti investicijas egzistuoja kiekvienos valstybės viduje.

2.4 Nustatyti jos intensyvumą ir tikrąjį poveikį gamybos veiksmų ir kapitalo judumui nėra paprasta. Atlikta daug tyrimų šiuo klausimu, tačiau išvados yra skirtingos, išskyrus tai, kad mokesčiai yra tik vienas iš elementų, lemiančių mobilių investicijų išdėstymą. Apie tai išsamiau kalbama toliau.

2.5 Europos Sąjunga, išsiplėsdama nuo 15 iki 27 valstybių narių, neabejotinai tapo įvairesnė. Visos naujosios valstybės narės turi tik joms būdingą geografinį, istorinį, kultūrinį, socialinį, politinį ir ekonominį kontekstą. Jos įneša savitas pramonės struktūras, beje, ir savitus mokesčių įstatymus.

3. Mokesčių poveikis pramonės permainoms

a) Darbo ir investicinio kapitalo apmokestinimas

3.1 Europos Sąjungos bendros pajamos iš mokesčių ir socialinės įmokos vidutiniškai sudaro apie 39 proc. Europos BVP. Ši suma gali būti išskaidyta taip ⁽¹⁰⁾:

Įmonių pelno mokestis	10 proc.
Fizinių asmenų pajamų mokestis	25 proc.
Socialinio draudimo įmokos	26 proc.
Netiesioginiai mokesčiai	30 proc.
Kiti mokesčiai	9 proc.
Iš VISO mokesčių ir socialinių įmokų	100 proc.

3.2 Netiesioginius mokesčius daugiausia sudaro bendrieji vartojimo mokesčiai, visų pirma pridėtinės vertės mokestis (PVM), suderintas ES lygmeniu, taip pat kai kurie mokesčiai, taikomi tam tikroms prekėms ir paslaugoms, pvz., akcizai, kurie Sąjungoje suderinti iš dalies. Kadangi netiesioginiai mokesčiai atlieka tik antraeilį vaidmenį pasirenkant vietą įmonei steigti, šioje nuomonėje pagrindinis dėmesys skiriamas darbo jėgos (3.2.1 punktą) ir įmonių investuoto kapitalo (3.2.2 punktą) apmokestinimui.

3.2.1 **Darbuotojų pajamų mokestis ir visos socialinio draudimo įmokos** sudaro maždaug pusę visų įplaukų iš mokesčių ir kitų įmokų. Kadangi šios įplaukos yra tiesiogiai susijusios su darbu, jos, žinoma, didina darbo jėgos sąnaudas. Kadangi darbo jėgos sąnaudos yra pramonei labai svarbus finansinis rodiklis, galima konstatuoti, kad darbuotojų pajamoms taikomi mokesčiai ir kitos įmokos, įskaitant socialinį draudimą, gali daryti tiesioginį arba netiesioginį poveikį ES pramonės įmonių konkurencingumui. Šis poveikis yra tiesioginis, kai valdžios institucijos renka mokesčius ir socialinio draudimo įmokas iš įmonių. Kai mokesčiai ir socialinės įmokos renkami iš darbuotojų, jie pirmiausia sumažina grynąsias darbuotojų pajamas. Be to, jie gali daryti netiesioginę įtaką derantis dėl bendrojo darbo užmokesčio (neatskaičius mokesčių) ar net būti persikėlimo į kitą regioną priežastimi ir trukdyti vystyti kitokią veiklą nei apdirbamoji gamyba, kurios darbo jėgos sąnaudos yra nedidelės.

3.2.1.1 Natūralu, kad darbo jėgos brangimas verčia įmones kelti darbo našumą didinant kapitalo investicijas. Tai ypač dažnai pasitaiko tose valstybėse narėse, kuriose darbo jėgos sąnaudos yra didžiausios. Ir priešingai, santykinės darbo jėgos sąnaudos yra vienas iš kintamųjų dydžių (jų yra daugiau), verčiančių įmones į veiklą, kuri reikalauja daug darbo jėgos, investuoti tose valstybėse narėse, kuriose darbo jėgos sąnaudos yra mažesnės. Kadangi mokesčiai ir socialinio draudimo įmokos paprastai yra didesni tose valstybėse narėse, kuriose darbuotojų darbo užmokestis (įskaitant darbdavių mokamas socialinio draudimo įmokas bei mokesčius) viršija Europos vidurkį, tai darbo jėgos mokesčių našta didina darbo jėgos sąnaudų diferencialą ir tokiu būdu skatina kurti darbo vietas valstybėse narėse, kuriose sąnaudų struktūra yra konkurencingesnė.

⁽⁹⁾ Plg. Komiteto nuomonė dėl vertės ir tiekimo grandinės plėtros Europos ir pasaulio mastu (CCMI/037 — OL C 168, 2007 7 20, p. 1).

⁽¹⁰⁾ Šaltinis: EBPO „1965–2005 m. valstybių pajamų statistika. 2006 m. redakcija“. Duomenys iš 15 ES valstybių narių.

3.2.1.2 Vartotojo požiūriu akivaizdu, kad galutinę pramonės produktų kainą lemia visos sudedamosios sąnaudų dalys, įskaitant ir mokesčius. Netiesioginiai mokesčiai taikomi produktų pardavimo vartotojui metu ir neutraliai veikia produktus. PVM vartotojo valstybėje narėje yra vienodas, nesvarbu, ar produktas buvo pagamintas įmonėje, įsikūrusioje šioje šalyje, kitoje valstybėje narėje, ar už ES ribų. O mokesčiai, kurie Europos Sąjungoje renkami įvairiais gamybos etapais, ypač mokesčiai, dėl kurių didėja darbo sąnaudos, yra išskirtinai nacionaliniai ir taikomi produktams jų gamybos vietoje. Vadinasi, vartotojas gali pasirinkti iš produktų, kurie, atsižvelgiant į valstybę narę, kurioje jie pagaminti, apmokestinti didesniais ar mažesniais mokesčiais. Be to, net jeigu socialinės įmokos ir mokesčiai, turintys įtakos darbo sąnaudoms, Europos Sąjungos viduje būtų suderinti, vartotojas vis tiek galėtų rinktis iš ES pagamintos produkcijos, kuriai taikomi daugiau ar mažiau dideli mokesčiai ir socialinės įmokos, bei produkcijos, pagamintos už ES ribų, kur taikomi skirtingi, galbūt net gerokai mažesni mokesčiai. Todėl svarbu yra ne tik koordinuoti darbo jėgos apmokestinimo ir socialinių įmokų struktūrą Europos Sąjungos viduje, bet ir įtraukti į analizę ES prekybos su likusiu pasauliu aspektus.

3.2.1.3 Komitetas rekomenduoja Komisijai atidžiau stebėti su mokesčiais susijusią veiklą kai kuriose mokesčių rojaus valstybėse, kuriose stengiamasi perimti valstybių narių mokesčių sistemų apmokestinamąsias pajamas.

3.2.2 **Investicinio kapitalo mokesčiai** pirmiausia analizuojami įmonės lygmeniu, po to — investuotojo arba tiesiog akcininko lygmeniu.

3.2.2.1 Įmonių pelno mokestis yra nustatyto nominalaus dydžio ⁽¹¹⁾ ir smarkiai skiriasi valstybėse narėse (žiūrėti 1 priedo lentelę). Belgijoje, Vokietijoje, Ispanijoje ir Maltoje šis mokestis yra 34–38 proc., o Kipre, Airijoje, Lietuvoje ir Latvijoje — 10–15 proc.

Apskritai naujosiose valstybėse narėse įmonių pelno mokestis yra gerokai mažesnis nei senosiose: ES–10 jo vidurkis yra 20,3 proc., o ES–15 jis siekia 29,5 proc ⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Įstatymu nustatyta mokesčio norma yra teisiškai nustatyta norma.

Faktinė mokesčių norma yra mokesčių suma, kurią moka fiziniai asmenys ar įmonės ir į kurią yra įskaičiuoti visi kiti vyriausybės nustatyti mokėjimai ar kompensacijos, padalyti iš individualaus asmens ar įmonės visų pajamų ar apmokestinamųjų pajamų.

Numanoma mokesčio norma nustatoma kiekvienai ekonominei funkcijai. Ji apskaičiuojama kaip visų tam tikros kategorijos (vartojimas, darbas ir kapitalas) pajamų iš mokesčių koeficientas pagal galimą mokesčių bazę naudojant nacionalinių sąskaitų gamybos ir įplaukų sąskaitas.

Bendra numanoma kapitalo mokesčio norma apskaičiuojama kaip pajamų iš visų kapitalo mokesčių ir visų (paprastai) galimų apmokestinti kapitalo ir verslo įplaukų ekonomikoje koeficientas. Ja norima parodyti kapitalo pajamų mokesčių naštos vidurkį.

(Apibrėžčių šaltinis: Europos Komisija, Mokesčių ir maitų sąjungos generalinis direktoratas. Žr. *Structures of the taxation systems in the EU, 1995-2004*, European Commission).

2 ir 3 prieduose pateikiamos ES vidaus palyginamosios lentelės apie nominalias normas ir numanomas kapitalo mokesčio normas. Kadangi skiriasi faktinių normų skaičiavimo metodai, neįmanoma pateikti visoms normoms ekvivalentiškos lentelės.

⁽¹²⁾ Šaltinis: Europos Komisija, *Mokesčių sistemos struktūra Europos Sąjungoje: 1995–2004 m.*, p. 83 (dok. TAXUD E4/2006/DOC/3201). Šiuo metu dar nėra duomenų apie Bulgariją ir Rumuniją.

3.2.2.2 Tačiau nominali mokesčio norma yra neišsamus mokesčių naštos rodiklis. Iš tiesų, nustatant faktinę mokesčių naštą, būtina atsižvelgti į apmokestinamų pajamų nustatymo būdą bei įvairius techninius procesus, taikomus nustatant mokesčio dydį. Todėl naudinga atsižvelgti ir į numanomą kapitalo mokesčio normą, leidžiančią palyginti įmonėms taikomus mokesčius su įmonių bendruoju likutiniu pertekliumi ⁽¹³⁾ (žiūrėti 3 priedo lentelę).

3.2.2.3 Dviejų skaičiavimo būdų skirtumas yra stulbinantis:

— Kai kurios valstybės narės skelbia labai aukštą nominalią įmonių pelno mokesčio normą, tačiau iš tiesų savo įmonėms lyg ir taiko santykinai mažus mokesčius.

— Kitos valstybės narės nurodo „patrauklią“ (labai mažą) nominalią mokesčio normą, tačiau lyg ir nustato santykinai didelę mokesčių naštą įmonių pelnui.

— Aiškiai matyti, kad kai kurios valstybės narės iš tiesų taiko aukštą normą „siaurai“ mokesčio bazei, o kitos taiko žemesnę, tačiau „platesnei“ mokesčio bazei. Akivaizdu, kad faktinė mokesčių našta priklauso nuo šių dviejų kintamųjų, taigi neįmanoma atlikti analizės tiriant tik oficialias mokesčių normas. Ši teiginį patvirtina, pavyzdžiui, Airijos ir Vokietijos duomenys ⁽¹⁴⁾.

3.2.2.4 Šių statistinių duomenų pakanka mokesčių problemos sudėtingumui suvokti ⁽¹⁵⁾. Nedarysime išankstinių išvadų, verčiau šiuo etapu apsiribosime valstybių narių skirtumų išaiškinimu, kadangi dėl jų įmonė, vykdanči pramoninę veiklą Europos rinkoje, tam tikrose situacijose gali susidurti su visiškai kitokia kitų valstybių narių mokesčių našta, įskaitant ir socialinio draudimo įmokas.

b) Įmonės vertės kūrimo grandinė

3.3 Mažosios ir vidutinės įmonės, ypač tos, kurios yra įsikūrusios ES pasienio ir atokiuose regionuose, vis dažniau susiduria su rinkų globalizacija, joje dalyvaudamos arba jai pasiduodamos. Šios MVĮ (dažnai sudarytos iš individualaus ar šeimos kapitalo) nepasinaudoja mokesčių konkurencija, kaip tai daro didelės daugiašalės įmonės. Iš tiesų jos neturi nei organizacinių ar vadybos galimybių, nei priemonių ar žinių, kad galėtų kuo

⁽¹³⁾ Tikslesnės metodologinės analizės ir išsamesnių duomenų ieškoti ten pat, p. 84–87.

⁽¹⁴⁾ Kalbant apie Vokietiją ir Airiją, pirmiau minimą paradoksą iš dalies patvirtina ir kitas rodiklis. Iš tiesų, kapitalo mokestis Vokietijoje sudaro 15 proc. visos mokesčių naštos, o Airijoje šis skaičius siekia 28 proc. (Šaltinis: Europos Komisija, Mokesčių sistemos struktūra Europos Sąjungoje: 1995–2004 m., C.3_T lentelė).

⁽¹⁵⁾ Šioje nuomonėje neįmanoma išanalizuoti kiekvienos valstybės narės duomenų, pateikti tikslų paaiškinimų apie kiekvieną jų ir nurodyti statistikos rodiklius pagal kitas duomenų bazes.

geriau pasinaudoti šia konkurencija. Priešingai, mokesčių deklaracijų teikimas, atsižvelgiant į skirtingus šalių reikalavimus, taip pat skirtingos šalių mokesčio bazės, normos, atleidimo nuo mokesčių, nurašymo taisyklės ir kt. sukuria MVĮ papildomų išlaidų ir trukdo patekti į išorės rinkas. Ir vis dėlto šios internacionalizuotos (arba internacionalizuotinos) MVĮ yra vienas iš geriausių augimo veiksnių, kalbant apie gerovės, pridėtinės vertės, naujovių ir, žinoma, darbo vietų kūrimą, kaip numatyta Lisabonos procese. Reikėtų pagalvoti apie pagalbos priemonę, kuri padėtų įmonėms atlikti šias procedūras. Šiuo tikslu būtina surengti mokymus šių įmonių darbuotojams, kartu ir viešojo valdymo institucijų pareigūnams, kad jiems būtų lengviau pokyčių metu.

3.4 Daugelis įmonių, darančių didelį poveikį Bendrijos vidaus prekybai, o ypač įmonės, dirbančios tarptautinės prekybos srityje už ES ribų, paprastai veikia pagal kitą ekonominį modelį, t. y.:

- jos veikia kaip akcinės bendrovės ir jų akcininkai nebūtinai gyvena regione ar valstybėje narėje, kurioje yra šios įmonės pagrindinė buveinė,
- jos dažniausiai veikia kaip pagrindinės bendrovės ir pavaldžios bendrovės, sudarydamos jungtinę įmonių grupę,
- skirtingi grupės padaliniai veikia kelete valstybių narių,
- kiekvienas grupės padalinys atlieka konkrečias funkcijas, prisideda kuriant papildomą vertę, todėl vertės kūrimo grandinė yra aiškiai padalyta tarp atskirų įmonių, kurių kiekviena vykdo atskiras funkcijas, sudaranti bendrą visumą.

3.5 Šiuolaikinės pramonės grupės atlieka įvairias tarpusavyje susijusias ekonomines funkcijas (vertės kūrimo ir tiekimo grandinių valdymas, įvairių gamybos etapų organizavimas, nematerialaus turto, pvz., žinių, patentų ir prekių ženklų optimalus panaudojimas), siekdamas pagal reguliariomis rinkos analizėmis pagrįstą strategiją pateikti gaminius į prekybą. Šių įvairių ekonominių funkcijų išdėstymas priklauso nuo visumos logikos, kuria vadovaujantis atsižvelgiama ir į vieną iš kintamųjų — mokesčius.

3.6 Esant tokiai grupės struktūrai, reikia analizuoti kiekvieną juridinį asmenį ir visą grupę. Ekonominės funkcijas kiekvienam iš savo padalinių grupė priskiria atsižvelgdama į rinkos ekonominius duomenis, stengdamasi optimizuoti bendrą našumą ir rentabilumą. Valstybės narės turi teisę tobulinti savo mokesčių sistemas, kad skatintų ekonominę veiklą. Įmonės taip pat turi teisę mokesčių našą traktuoti taip pat, kaip ir kitą įmonei tenkančią našą.

3.7 Kiekvieno juridinio asmens veiklą reglamentuoja ta mokesčių teisė, kuri taikoma jo buvimo vietoje, o duomenys apie mokesčių sistemą yra vienas iš keleto veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama priimant sprendimus valdant visą grupę.

3.8 Taigi, pramonės grupių, veikiančių Europos Sąjungos rinkose, reali padėtis yra labai sudėtinga. Vietoj kalbų apie grupės steigimo vietą ar perkėlimą, verčiau reikėtų, atsižvelgiant į tikrovę, atlikti funkcinę pramonės struktūros analizę ir nustatyti, kokie veiksniai daro poveikį renkantis steigimo vietą (atsižvelgiant į skirtingas ekonomines funkcijas) valstybėje narėje, ES ar net už jos ribų. Vienos ekonominės funkcijos yra judesnės už kitas, kai kurioms judžioms funkcijoms mokesčiai yra svarbesnis kriterijus renkantis steigimo vietą, nei kitoms. Nors akivaizdu, kad mokesčiai yra vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama priimant sprendimus, būtų klaidinga pervertinti jų svarbą renkantis steigimo vietą.

4. Valstybių narių įmonių mokesčių konkurencijos reglamentavimas

4.1 Mokesčių konkurenciją Europos Sąjungos viduje šiuo metu reglamentuoja trys priemonių grupės:

- elgesio kodeksas ir pranešimo apie pasikeitimus valstybių narių mokesčių įstatymuose sistema, įvesti 1997 m. ir pradėję aktyvų finansų ministerijų dialogą siekiant užtikrinti, kad teisinės priemonės nepaskatintų žalingos mokesčių konkurencijos (4.2–4.4 punktai),
- Europos Sąjungos konkurencijos teisė, visų pirma valstybės pagalbą reglamentuojantys teisės aktai, kuriais siekiama išvengti, kad tam tikrų mokesčių priemonių įvedimas ar mokesčių teisės taikymas konkrečiose situacijose nesudarytų sąlygų kai kurioms įmonėms pasinaudoti valstybės pagalba, prieštaraujančia geram bendrosios rinkos veikimui (4.5–4.7 punktai),
- daugelis valstybių narių ėmėsi įstatyminių priemonių siekiamos išvengti dirbtinių ir piktnaudžiaujančių struktūrų, skirtų padėti įmonėms pasinaudoti mokesčių lengvatomis (4.8 punktas) kūrimo.

4.2 Teisiškai neprivalomas **elgesio kodeksas** įpareigoja valstybes nares laikytis sveikos mokesčių konkurencijos principų. Vykdam šį procesą buvo apibrėžtos visos įstatyminio, reguliavimo ir administracinio pobūdžio mokesčių priemonės, turinčios arba galinčios daryti didelę įtaką įmonių ekonominės veiklos išdėstymui ES. Suinteresuotos valstybės narės išreiškė pritarimą ir prisiėmė konkrečius įsipareigojimus pakeisti mokesčių priemones taip, kad ne vėliau kaip 2010 m. ⁽¹⁶⁾ būtų panaikintos sąlygos *žalingai* mokesčių konkurencijai.

4.3 Komitetas palankiai vertina šio elgesio kodekso rezultatą, kadangi panaikindamos *žalingą* mokesčių konkurenciją ⁽¹⁷⁾ valstybės narės stiprina *sveiką* mokesčių konkurenciją ES ir padeda baigti vidaus rinkos kūrimą.

Komitetas ragina Komisiją tęsti šią iniciatyvą, plėsti minėto elgesio kodekso taikymo sritį ir įvertinti kai kurias konkrečias pastaraisiais metais įvestas mokesčių priemones.

⁽¹⁶⁾ Kai kurioms priemonėms buvo nustatytas 2016 m. terminas.

⁽¹⁷⁾ Žr. 2 išnašoje pateikiamą apibrėžtį.

4.4 Paraleliai buvo įvesta **pranešimo apie pasikeitimus sistema** tarp valstybių narių ir Komisijos siekiant užtikrinti, kad mokesčių teisės pasikeitimai atitiktų Europos Sąjungos politiką. Valstybės narės įsipareigojo neįvesti naujų mokesčių priemonių, kurios galėtų pakenkti Sąjungos interesams.

4.5 Jau Romos sutartyje numatytos **nuostatos, draudžiančios valstybėms narėms skirti pagalbą įmonėms**, įskaitant ir pagalbą mokesčių lengvatų forma, kuri iškreipia arba gali iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Komisijai buvo pavesta užtikrinti šios srities priežiūrą bei kontrolę. 1997 m., pradėdant su elgesio kodekso rengimu susijusį darbą, į ECOFIN tarybą susirinkę finansų ministrai suteikė Komisijai aiškius įgaliojimus tęsti veiklą valstybės pagalbos srityje ir toliau naikinti valstybių narių mokesčių įstatymus, prieštaraujančius pirmiau minėtoms Sutarties nuostatomis.

4.6 Per pastaruosius dešimt metų Komisija palaipsniui stiprino savo veiklą šioje srityje. Pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, ji ne tik pradėjo aiškinimo procesą, per kurį buvo nustatyti kriterijai, kuo remtis daugelyje veiklos sričių, bet taip pat ėmėsi konkrečių veiksmų prieš kai kurių valstybių narių priimtas tam tikras mokesčių priemones.

4.7 Priešingai elgesio kodeksui, kuris yra politinio ir neprivailomo pobūdžio dokumentas, valstybės pagalbos teisė yra teisiškai privaloma. Komisija turi didelius įgaliojimus ir gali uždrausti su bendrąja rinka nesuderinamą pagalbą, liepti ją pakeisti ar net įpareigoti valstybę narę ją susigrąžinti, jeigu apie ją nebuvo informuota prieš ją suteikiant. Įmonės gavėjos tokiu atveju privalo grąžinti pinigus už joms suteiktas mokesčių lengvatas.

4.8 Dauguma valstybių narių turi **mokesčių nuostatas, skirtas kovai su mokesčių vengimu bei veiklos perkėlimu** į mokesčių rojų. Iš tiesų, visos valstybės narės pageidauja pritraukti ekonominę veiklą į savo teritoriją, generuoti mokesčių pajamas iš šios veiklos bei išvengti mokesčio bazės perkėlimo į užsienį.

4.8.1 Nors priimtos mokesčių priemonės skiriasi visose valstybėse narėse, kartais kyla klausimas, ar tokios nuostatos yra suderinamos su vidaus rinka bei laisvu judėjimu Europos Sąjungoje, kadangi visų valstybių narių taikoma mokesčių teisė turi būti suderinta su Bendrijos teise. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas turėjo galimybę išsakyti savo poziciją šiuo klausimu: savo esme nuostatos, kuriomis siekiama kovoti su mokesčių vengimu bei pajamų perkėlimu į mokesčių rojų, neatitinka laisvo judėjimo ES viduje principo; tokios nuostatos galėtų būti pateisinamos tik tuo atveju, jei jomis siekiama atitinkamai kovoti tik su dirbtinėmis ir piktnaudžiaujančiomis struktūromis.

4.9 Komitetas mano, kad kova su mokesčiniu sukčiavimu turi būti prioritetas klausimas ir primena neseniai paskelbtos savo nuomonės šia tema išvadas ⁽¹⁸⁾.

4.10 Romos sutarties 93 straipsnyje numatyta, kad Taryba vieningai priima „nuostatas dėl teisės aktų, reglamentuojančių apyvartos mokesčius (...), suderinimo tiek, kiek toks suderinimas yra būtinas, kad būtų užtikrintas vidaus rinkos suformavimas ir veikimas“.

4.11 Europos Komisija ėmėsi daugelio įdomių iniciatyvų siekdama patobulinti vidaus rinką priemonėmis, susijusiomis su įmonių mokesčiais. Visų pirma, Komisija 2007 m. gegužės 3 d. patvirtino, kad ji tęs darbą, kuriuo siekiama įvesti bendrą konsoliduotą įmonių pelno mokesčio bazę (BKPMB). Už mokesčius atsakingas Komisijos narys pirmąjį 2008 metų pusmetį ketina pateikti pasiūlymą priimti direktyvą, nustatančią BKPMB taikymą iki 2010 metų. Komitetas pritaria Komisijos įsitikinimui, kad BKPMB gali labai prisidėti prie vidaus rinkos sėkmės, nors suteikdama daugiau skaidrumo suaktyvins mokesčių konkurenciją. Komitetas ragina Komisiją tęsti darbą nepaisant problemų sudėtingumo. Vis dėlto šiame etape, atrodo, dar per anksti išsamiau komentuoti projektą, kadangi ir pati Komisija dar nepateikė išsamaus bendros konsoliduotos įmonių pelno mokesčio bazės nustatymo ir konsoliduotos mokesčių sistemos, kuri bus taikoma 27 ES valstybėms narėms, modelio. Vis dėlto, Komitetas norėtų pateikti keletą klausimų ir pamąstymų dėl įmonių mokesčių BKPMB projekto ateities.

5. Komiteto klausimai ir pamąstymai dėl bendros konsoliduotos įmonių pelno mokesčio bazės (BKPMB)

5.1 Kadangi BKPMB valstybėse narėse galėtų būti neprivailoma (greičiausiai bus įvesta sustiprinto bendradarbiavimo pagrindu), Komitetas pageidautų, kad ją priimtų kiek galima daugiau valstybių narių ir, prireikus, numatyti pereinamojo laikotarpio priemones.

5.2 Jeigu BKPMB projektas bus neprivailomas įmonėms, visos jame dalyvaujančios valstybių narių valdžios institucijos turės peržiūrėti abi — deklaracijų ir apmokestinimo — sistemas. Ar tai įmanoma, kai dauguma valstybių narių siekia gerinti savo viešųjų paslaugų produktyvumą?

5.3 Jeigu BKPMB projektui pritaras daugiašalės įmonės, ar nekils procedūros iškraipymo rizika (formalumi, apskaitos ir mokesčių sistema) tarp tos pačios valstybės narės, palankiai vertinančios BKPMB įvedimą, įmonių?

⁽¹⁸⁾ Nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokesčiniu sukčiavimu gerinimo strategiją (ECO/187 — OL C 161, 2007 7 13, p. 8).

5.4 Ar, atsižvelgiant į du pirmiau pateiktus punktus, nereikėtų siekti, kad palaipsniui būtų pradėta taikyti viena sistema visiems tos pačios valstybės narės mokesčių mokėtojams?

5.5 Jeigu BKPMB projektas turi užtikrinti daugiau skaidrumo, ar bendra deklaruojamoji bazė turėtų būti patikėta tarptautinei instancijai?

5.6 Įvedus BKPMB, mokesčių skirtumai, slypintys skaičiuojant mokesčio bazes, atsispindės BKPMB pasirinkusių valstybių narių mokesčių normose. Ar dėl bendros mokesčio bazės sistemos įvedimo mokesčių normų sistema netaps dar labiau išskaidyta (bent jau nominaliosios normos)? Paskelbus normas, mokesčių konkurencija gali išaugti. Komisijos tyrimas (2001 m.) parodė, kad nominalios normos išskaidymas buvo pagrindinė

ekonominių iškraipymų, susidariusių dėl mokesčių konkurencijos, priežastis!

5.7 Jeigu reiktų palikti mokesčių normų skirtumus (priešingai neseniai atsiradusiai konvergencijos tendencijai) ar net juos padidinti valstybėse narėse, pasirinkusiose BKPMB, gal būtų galima šiose valstybėse narėse nustatyti minimalią mokesčių normą? Ši norma galėtų būti, pavyzdžiui, šiek tiek mažesnė už naujose valstybėse narėse priimtą normą. Šiose šalyse užsienio kapitalo importo padėtis nepasikeis. O kitos valstybės narės galėtų taikyti didesnę mokesčių normą ir nesibaiminti, kad jų ekonominiams kapitalui pakenks pernelyg agresyvi išorės mokesčių politika.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRAIDIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos aplinkos apsaugos taisyklių poveikio pramonės permainoms

(2008/C 120/15)

2007 m. vasario 16 d., vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 29 straipsnio 2 dalimi, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nusprendė parengti nuomonę dėl

Europos Sąjungos aplinkos taisyklių poveikio pramonės permainoms.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini, bendrapranešėjis Maciej Nowicki.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 12 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 137 nariams balsavus už, 1 prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Aplinkos apsaugos politika yra vienas svarbiausių socialinių iššūkių, šiuo metu iškilusių viešosios valdžios institucijoms ir sprendimus priimančiesiems ekonomikos srityje. Neryžtingas reagavimas į aplinkos problemas tarptautiniu mastu negali ilgiau būti dingstis atidėti įstatyminius ir elgsenos pakeitimus, reikalingus siekiant pagrindinio ES tikslo — darnaus vystymosi.

1.2 Europos pramonė turi didžiulį potencialą tapti tvaria ekonomika, tačiau jos sėkmė vis labiau priklausys nuo gebėjimo diegti naujoves vykstant pramonės permainoms. Šios permainos reikalingos atsižvelgiant į rinkų atvėrimą, globalizaciją ir technologines bei elgsenos permainas, kurias spartina poreikis išsaugoti aplinką ir gamtinius išteklius.

1.3 Komiteto nuomone, visi ekonomikos ir socialiniai veikėjai, tiek viešieji, tiek privatieji, taip pat politinius sprendimus priimančieji bei valdžios institucijos turi išsąmoninti, kad teks susidurti su nauja pramonės revoliucija, svarbiausiu vystymo prioritetu laikancia gyvenimo ir aplinkos kokybę, reikalaujančia taikyti naują integruotą metodą, susijusį su gamtinių išteklių valdymu ir apsauga, gamyba bei vartojimu.

1.4 Komiteto nuomone, būtina kuo greičiau pereiti nuo pasyvios gynybinės ir neveiklios taktikos prie ryžtingos ir aktyvios veiklos, leidžiančios ES ir valstybių narių lygmeniu parengti ateičiai aiškias ir stabilias teigiamų priemonių sąlygas, kurios padėtų greičiau:

— vystyti ir taikyti švartų technologinių procesų ir produktų technologijas,

- skatinti tikrą, su ekologiška gamyba susijusį verslumą,
- rengti kvalifikuotą techninį personalą.

1.5 EESRK nuomone, svarbu, kad šis naujas aktyvus metodas būtų paremtas prevencija, o ne vėliau atliekamais korekciniais veiksmais ir apimtų visiems suinteresuotiems subjektams taikomus veiksmus pagal Europos aplinkosaugos kodeksą, kuris būtų naudingas įstatymų leidėjams, ekonomikos subjektams ir vartotojams.

1.6 Komitetas įsitikinęs, kad technologijų vystymas ir inovacijos turi būti visų pirma verslininkų ir viešosios valdžios institucijų atsakomybės sritis; tačiau tiek verslininkus, tiek valdžios institucijas turi motyvuoti, skatinti ir teikti paramą Europos, nacionalinė ir vietos politika, taip pat viešosios ir privačios partnerystės, supaprastinančios arba išlaisvinančios išteklius, kurie yra labai svarbūs atremiant šiuos iššūkius.

1.7 Komiteto nuomone, būtina ES lygiu įtraukti naujas ir tvarias pramonės iniciatyvas į struktūrinius fondus, Bendrijos inovacijų, mokslinių tyrimų ir mokymo programas, taip pat į atitinkamas finansines priemones.

1.8 Komitetas primena Komisijai ir valstybėms narėms apie būtinumą spartinti konkrečių supaprastinimo priemonių priėmimą, norint pašalinti nereikalingus formalumus ir kartu apriboti didėjančias ekonomines išlaidas, atsirandančias dėl biurokratiškos ir techninių aplinkosaugos teisės aktų reikalavimų. Pastaruosius reikia tobulinti ir nuosekliai konsoliduoti.

1.8.1 Reikia siekti glaudaus koordinavimo ir įvairiais lygmenimis rengti politines strategijas bei priemones, paremtas pastangomis supaprastinti procedūras ir nuolat mažinti biurokratiją, taip pat įgyvendinti kuo skaidresnę, vartotojams palankią ir daug išlaidų nereikalaujančią aplinkos apsaugos politiką, ypač orientuotą į MVĮ. Principas „Mažiau, bet geresnių teisės aktų“ kartu mažinant teisės aktų skaičių turi būti įgyvendintas priimant bendrus suderintus aplinkos apsaugos teisės aktus, kurie užtikrintų teisinį tikrumą ir skaidrumą prisitaikant prie pramonės permainų ir kuriuose dėmesys būtų sutelktas į geresnę išteklių bei aplinkos apsaugą ir aplinką tausojančių, konkurencingų technologinių naujovių taikymą pasaulio rinkose. MVĮ turi būti sudarytos sąlygos priimti atitiktis išlaidas nesumažinant savo konkurencinių privalumų.

1.9 Komitetas pabrėžia, kad svarbu greitai priimti ilgalaikę integruotą Bendrijos strategiją, teikiančią viešiesiems ir privatiems sprendimus priimančiesiems užtikrintumą, leidžiantį imtis reikiamų techninių ir organizacinių pokyčių, kurie būtini norint laikytis aukštų aplinkosaugos standartų.

1.10 Stabilumo ir augimo pakta galima būtų taip pakeisti, kad būtų galima geriau įgyvendinti Lisabonos ir Geteborgo strategijų tikslus, susijusius su tvariu vystymusi, norint aiškiai ir skaidriai, neiškreipiant konkurencijos, skatinti ir reikiamas ilgalaikes viešąsias investicijas, netaikant joms „biudžeto deficito“ sąvokos.

1.11 Valstybės narės privalo į kasmetines Lisabonos strategijos ataskaitas įtraukti informaciją apie savo metinius investicijų

planus, parengtus aplinkosaugos srityje, taip pat savo įstatyminių ir finansinių priemonių *ex-post* vertinimo rezultatus. Šie duomenys turėtų tapti neatskiriama suvestinės ataskaitos dalimi, kurią Komisija turėtų kiekvienais metais pateikti pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime, taip pat Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui.

1.12 Komiteto nuomone, labai svarbu, kad nacionalinėse strategijose būtų pabrėžtas teigiamas įvairių ekonominių priemonių ir fiskalinių paskatų poveikis aplinkai. Tai ypač pasakytina apie apmokestinimą, tikimasi, kad šioje srityje reikėtų siekti sprendimų Europos lygiu ⁽¹⁾, darančių įtaką:

- gamybinei veiklai ir užimtumui,
- gamtinių išteklių naudojimui,
- aplinkos užterštumo lygiui,
- sprendimams, susijusiems su aukšto lygio aplinkosauga,
- technologinėms inovacijoms aplinkosaugos srityje, kurios susijusios su procesais, produktais ir organizacija.

1.13 Reikia greičiau apibrėžti išmatuojamus ir bendrus tikslus, kad būtų galima įgyvendinti pavasario Europos Vadovų Taryboje ir po to įvykusiame aplinkos ministrų susitikime priimtus ambicingus nutarimus.

1.14 Komitetas patvirtina svarbų vaidmenį, kurį privalo atlikti socialiniai partneriai ir organizuotos pilietinės visuomenės atstovai tarpšakiniu arba įvairių lygių sektoriniu lygmeniu, pradedant Europos lygmeniu siekdami išspręsti konkurencingumo, energetikos ir aplinkosaugos problemas, kurios daro didelę įtaką daugeliui pramonės šakų, verčia daryti esminius struktūrinius pakeitimus, ypač perdirbamojoje pramonėje; tam būtinas glaudus koordinavimas ir integruotas požiūris, be to, būtina nuolat siekti supaprastinimo ir mažinti biurokratiją.

1.15 Komiteto nuomone, problemos, susijusios su aplinka, tausiu gamtinių išteklių naudojimu ir naujų, su tausiu aplinkos naudojimu susijusių rinkos galimybių ir geresnių darbo vietų kūrimu, turi būti tinkamai suderintos su verslui ir darbuotojams palankia aplinka, kuri skatintų įmonių ir darbuotojų inovacijų potencialą ir jų pastangas plėtoti ekonominę, socialinę, kultūrinę ir mokymo veiklą, kurią privalo plėtoti įmonės, norėdamos išlikti konkurencingos rinkoje.

1.16 Kaip jau ne kartą pabrėžė EESRK ir aukšto rango Komisijos, Tarybos bei Europos Parlamento veikėjai, būtina sumažinti administracinę ir biurokratinę našta įmonėms siekiant išlaisvinti įmonių ekonomines ir socialines jėgas bei panaudoti jas tvariam darbo aplinkos ir gamybos bei organizacinių struktūrų modernizavimui.

⁽¹⁾ Plg. Eurovinjetės sistemą — 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/38/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovinių transporto priemonių apmokestinimo už naudojamą tam tikra infrastruktūra.

1.17 Turėtų būti nuosekliai vykdoma bendra veiksminga verslo politika, kuri sugebėtų derinti pastangas saugoti aplinką ir stiprinti konkurencingumą, užtikrinti gyvenimo ir darbo kokybę ir padidintų užimtumo lygį bei aplinkos problemas suvokiančių ir kvalifikuotų darbuotojų skaičių: turi būti stiprinamas MTTP, naujovių ir konkurencingumo bei LIFE+ programų veiksmingumas palengvinant jų prienamumą, be to, jos turi būti suderintos su struktūrinės ir regioninės politikos priemonėmis, skirtomis skatinti sanglaudą.

1.18 Bendrijos pastangomis kurti informacinę visuomenę turi būti siekiama į bendrojo lavinimo ir mokymo programas įtraukti aplinkosaugos aspektus, pradedant pradine mokykla ir baigiant profesiniu, vadybos ir moksliniu ugdymu.

1.19 Turi būti nuosekliai įvertinta socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos klausimų reikšmė nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, kad įmonės galėtų konkuruoti pasaulio rinkoje remdamosi vienodomis sąlygomis ir kad siekiant darnaus vystymosi būtų atsižvelgta į naują ir didesnę tarpusavio priklausomybę, atsiradusią tarp skirtingų šalių ir didelių, žemynus apimančių ekonominių zonų.

1.20 Europa privalo dvišaliu ir daugiašaliu lygmeniu laikytis bendros pozicijos, siekiant užtikrinti, kad į PPO ir dvišalius susitarimus būtų įtrauktas ne tik socialinis, bet ir aiškiai pabrėžtas aplinkosaugos aspektas.

2. Įžanga

2.1 Europos Vadovų Taryba, posėdžiavusi Briuselyje 2007 m. kovo 8–9 d., ypatingą dėmesį skyrė aplinkos apsaugos ir klimato kaitos klausimams ir apibrėžė konkrečius tikslus šioje srityje.

2.1.1 Buvo iškeltas tikslas sumažinti CO₂ išmetamus kiekius 20–30 proc. iki 2020 m. ir 60–80 proc. iki 2050 m., palyginti su 1990 m. lygiu.

2.2 2007 m. Komisijos metinėje pažangos ataskaitoje dėl Lisabonos strategijos augimui ir užimtumui skatinti pagrindinis dėmesys skiriamas klimato kaitai, ekologijos inovacijoms, energijos efektyvumui, atsinaujinantiems energijos šaltiniams ir energijos rinkoms.

2.2.1 Ataskaitoje pabrėžiama, kad atsakinga veikla šiose srityse padėtų priimti veiksmingus sprendimus, susijusius su aplinkos problemomis, tausiu gamtos išteklių naudojimu ir naujų rinkos galimybių bei naujų darbo vietų kūrimu.

2.3 2007 m. vasario 20 d. Aplinkos tarybos posėdyje buvo pabrėžta, kad ES atnaujinta darnaus vystymosi strategija ir Lisabonos strategijos augimui ir užimtumui skatinti papildė viena kitą ir kad Lisabonos strategija svariai prisideda siekiant pagrindinio darnaus vystymosi tikslo. Be to, dar kartą atkreiptas dėmesys į tai, kad svarbu stiprinti aplinkos apsaugą, kuri laikytina vienu iš trijų pagrindinių tvaraus vystymosi ramsčių, ir toliau siekti darnaus vystymosi tikslo bei į visas politikos kryptis įtraukti aplinkosaugos klausimus.

2.4 Tinkamai parengta aplinkos apsaugos politika, atsižvelgianti į reikiamus prisitaikymo laikotarpius, pagrįsta geresnės teisėkūros ir teisės nuostatų bei administravimo supaprastinimo principais, aktyviai skatindama ekologines naujoves ir efektyvų išteklių naudojimą gali svariai prisidėti prie konkurencingumo, augimo ir užimtumo didinimo. Reikėtų vengti pernelyg daug įstatymų leidybos iniciatyvų, dėl kurių nuolat keičiami galiojantys teisės aktai.

2.5 Taryba paragino Komisiją kuo greičiau pateikti žaliąją knygą dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos valdymui. Joje turės būti pasiūlytos naujos, daug išlaidų nereikalaujančios aplinkos politikos priemonės, kurios būtų taikomos kartu su teisės aktais ir finansinėmis paskatomis. Šios priemonės neturėtų sukelti rinkos iškraipymų; be to, jos padėtų siekti aplinkosaugos efektyvumo visuose gamybos sektoriuose ir užtikrinti, kad vietos problemos būtų sprendžiamos vietos lygiu.

2.5.1 Komitetas pabrėžia: „norint kad tvaraus vystymosi strategija galėtų suteikti tikrą postūmį, ji turi būti įgyvendinama remiantis konkrečiais išmatuojamais tikslais ir užduotimis, remiantis griežta analize“. Tarybos dokumente *ES tvaraus vystymosi strategijos peržiūra* rašoma: „nors naujoji strategija apima iš tiesų daug tikslų ir priemonių, ji nesieja jų su konkrečia išmatuojama analize duomenų ir tendencijų ar kokybine problemų bei klausimų analize“⁽²⁾.

2.6 Todėl CCMI būtinai turi apsvarstyti plačią temą dėl Europos aplinkosaugos teisės aktų įtakos pramonės permainoms, atsižvelgdamas į EESRK ir CCMI patirtį, įgytą rengiant įvairias nuomones šia tema.

2.7 2006 m. gruodžio 4 d. Konkurencingumo tarybos posėdyje buvo pabrėžta, kad svarbu skatinti ekologines inovacijas (ypač pramonėje), taikant aukštų tikslų siekiančią koncepciją, ypač pramonės, naujovių, konkurencingumo, mokslinių tyrimų ir plėtros bei aplinkos politikos srityse, kartu visiškai pasinaudojant pirmaujančių rinkų teikiamomis galimybėmis šiuose sektoriuose:

- tvarių ir saugių technologijų, darančių nedidelę įtaką aplinkai,
- ekologinio produktų projektavimo,
- atsinaujinančios energijos,
- energijos efektyvumo ir gamtinių išteklių tausojimo,
- vandens tiekimo paslaugų.

Prie šių sričių dar galima priskirti efektyvų medžiagų naudojimą⁽³⁾.

2.7.1 Reikia siekti paversti Europą ekologinių naujovių centru ir efektyviausiai energiją naudojančiu pasaulio regionu.

⁽²⁾ Žr. tiriamąją nuomonę NAT/348 — OL C 168, 2007 7 20 — pranešėjas Lutz Ribbe.

⁽³⁾ EESRK nuomonė „Darnus vystymasis — pramonės permainų varomoji jėga“, CCMI/029 — OL C 318, 2006 12 23.

2.8 Pastaraisiais metais CCMI išsamiai apsvartė priemonių, skirtų mažinti paklausą, poveikį nuomonėse, kurias Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė 2003 m. rugsėjo 25 d. ir 2006 m. rugsėjo 14 d.: „Pramonės permainos: dabartinė padėtis ir perspektyvos — Bendras požiūris“ ir „Darnus vystymasis — pramonės permainų varomosios jėgos“⁽⁴⁾. Pagrindinis minėtų nuomonių tikslas buvo ištirti vystymosi, „kuris tenkina dabartinius visuomenės poreikius, nemažinant būsimų kartų galimybių tenkinti savus poreikius“⁽⁵⁾, dinamiką.

2.9 Tuo tarpu šioje nuomonėje savo iniciatyva siekiama išnagrinėti šį klausimą nuodugniau, atsižvelgiant į produkcijos, pagamintos taikant ekologiškai tvarius metodus, pasiūlą. Taip pat aptariamos Europos aplinkos apsaugos nuostatos, kurios ypač stipriai veikia gamybos ir paskirstymo sektorių veiklą ir kartu daro vis didesnę įtaką gaminių, technologijų ir paslaugų sritims.

2.10 Nustačius integruotą produktų politiką (IPP) ir įvertinus galimas praktines pasekmes, ji bus neatsiejama Bendrijos darnaus vystymosi strategijos dalis. Visi produktai daro poveikį aplinkai — gamybos, naudojimo arba galutinio jų šalinimo metu. Tas pats pasakytina apie paslaugas. ES stengiasi skatinti ekonomikos subjektus ir pilietinę visuomenę dalyvauti aplinkos apsaugoje taikydama įvairias priemones, pvz., ekologinį ženklinimą, Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą arba savanoriškus susitarimus.

2.11 Siekiant užtikrinti veiksmingą aplinkos apsaugą turi būti tiksliai įvertintas žmonių priimamų sprendimų ir jų veiklos poveikis aplinkai. Poveikis aplinkai gali būti tiriamas iš anksto, remiantis viešų ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo sistemomis, arba vėliau, tikrinant kaip laikomasi aplinkos apsaugos reikalavimų valstybėse narėse dalyvaujant visiems suinteresuotiems subjektams.

2.11.1 Reikia skirti tokį pat dėmesį tvariai pramonės politikai ir vartojimui, paremtam tvaraus vystymosi principais.

2.12 Be to, šiuo metu taikomos sankcijos už žalą, padarytą saugomoms teritorijoms ir vandens telkiniams, taip pat užteršus dirvožemį. Principas „teršėjas moka“ buvo praktiškai pradėtas taikyti 2004 m. priėmus Atsakomybės už žalą aplinkai direktyvą, pagal kurią iš teršėjo gali būti pareikalauta atlyginti žalos aplinkai pašalinimo išlaidas. Be to, galioja Europos teisės aktai dėl atliekų tvarkymo, pakuočių, apsaugos nuo triukšmo, vandens ir oro taršos, klimato kaitos, gamtinių bei techninių pavojų ir nelaimingų atsitikimų, susijusių su pavojingomis medžiagomis⁽⁶⁾.

2.13 Vienas pagrindinių plataus pobūdžio tikslų, susijusių su vis labiau globalizacijos veikiama rinka, yra sistemingai

⁽⁴⁾ CCMI/002 ir CCMI/029 — OL C 318, 2006 12 23.

⁽⁵⁾ CCMI/029 — OL C 318, 2006 12 23, B punktas.

⁽⁶⁾ 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos direktyva 96/82/EB dėl didelių, su pavojingomis medžiagomis susijusių avarių pavojaus kontrolės (Seveso II direktyva).

atsižvelgti į aplinkosaugos reikalavimus jau produktų projektavimo pakopoje⁽⁷⁾, kad būtų sumažintas neigiamas poveikis aplinkai viso produktų gyvavimo ciklo metu. Šį procesą reglamentuoja konkretūs Europos teisės aktai; kartu jis — vienas prioritetų Europos Sąjungos šeštosios aplinkosaugos veiksmų programos (2002–2012 m.), numatančios septynių teminių strategijų parengimą ir įgyvendinimą⁽⁸⁾, dėl kurių EESRK jau pareiškė savo nuomonę ir kurios tiek apskritai, tiek konkrečiai susijusios su gamybos ir paskirstymo sistemomis.

2.14 CCMI visiškai pritaria tikslui projektuojant produktus ir gaminant bei paskirstant produkciją nuo pat pradžių atsižvelgti į aplinkosaugos reikalavimus, jeigu tai glaudžiai susiję su atitinkama Lisabonos strategijos dalimi, kad Europos pramonė, kurioje vyksta permainos, vėl taptų konkurencinga net tik dėl darnaus ir nuoseklaus vystymosi, bet ir dėl techninės bei administracinės naštos įmonėms, ypač nedidelėms, supaprastinimo ir sumažinimo.

2.15 Nustačius darnią priemonių sistemą, leidžiančią atsižvelgti į aplinkosaugos reikalavimus visų energijų naudojančių produktų projektavimo, kūrimo, paskirstymo ir šalinimo metu, šie reikalavimai būtų taikomi daugiau nei 70 proc. šiuo metu vidaus rinkos laisvoje apyvartoje esančių produktų⁽⁹⁾. Ši sistema neapsiriboja energijos naudojimo efektyvumo klausimais, bet apima bet kokio pobūdžio poveikio aplinkai aspektus (kietųjų ir dujinių dalelių, triukšmo emisijos, elektromagnetinės spinduliuotės ir kt.).

2.16 Vis dėlto gamybos ir paskirstymo sistemoms didelį poveikį daro įvairūs aplinkosaugos teisės aktai, dėl kurių Europos Sąjungoje iš esmės keičiasi produktų gamybos ir paslaugų teikimo būdai. Šie teisės aktai turi būti skaidrūs, juos reikia supaprastinti ir konsoliduoti. Bendrijos išipareigojimai aplinkos politikos srityje turi įtakos visoms kitoms politikos sritims, pvz., politinėms priemonėms dėl techninių standartų nustatymo, cheminių medžiagų reglamentavimo (REACH reglamentas), užimtumo politikai arba priemonėms, susijusioms su bendra rinka ir prekių bei paslaugų judėjimu.

2.17 Įgyvendinant priemones reikia atsižvelgti į pašalinį poveikį, dažnai ribojantį rezultatus, pasiektus įgyvendinus svarbiausius tikslus⁽¹⁰⁾, netyčinėmis, bet sunkiomis pasekmėmis darančius žalą ekonomikai, kadangi nėra kompleksinio vertinimo integruotoje sistemoje⁽¹¹⁾.

⁽⁷⁾ 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/32/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams nustatymo sistemą ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 92/42/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 96/57/EB ir 2000/55/EB.

⁽⁸⁾ Kalbama apie temines strategijas dėl:

- oro taršos;
- jūrų aplinkos;
- efektyvaus gamtinių išteklių naudojimo;
- atliekų prevencijos ir perdirbimo;
- dirvos apsaugos;
- pesticidų naudojimo;
- miestų plėtros.

⁽⁹⁾ Žr. Direktyvą 2005/32.

⁽¹⁰⁾ Žr. TEN/274, pranešėjas Edgardo Iozia, ir TEN/287, pranešėjas Josef Zboril.

⁽¹¹⁾ Žr. TEN/286 Ataskaita apie biokuro ir kito atsinaujinančiojo kuro vartojimo Europos Sąjungos valstybėse narėse pažangą, pranešėjas Edgardo Iozia.

3. Dabartinė Bendrijos aplinkos apsaugos priemonių sistema

3.1 Aplinkos apsaugos politika yra vienas svarbiausių socialinių iššūkių, šiuo metu iškilusių viešosios valdžios institucijoms ir sprendimus priimančioms ekonomikos srityje. Neryžtingas reagavimas į aplinkos problemas tarptautiniu mastu negali ilgiau būti dingstis atidėti išstatyminius ir elgsenos pakeitimus, reikalingus siekiant pagrindinio ES tikslo — darnaus vystymosi. Tvarus vystymasis yra bendras iššūkis, iškilęs mūsų partneriams visame pasaulyje.

3.2 Komiteto nuomone ⁽¹²⁾, darnus vystymasis turi padėti kurti turtingesnę ir teisingesnę visuomenę, kuri garantuotų švaresnę, saugesnę ir sveikesnę aplinką, užtikrinančią mums, mūsų vaikams ir vaikaitiams geresnę gyvenimo ir darbo kokybę. Dėl to būtina geriau suderinti ES politikos kryptis ir priemones, kad būtų suformuotas aktyvus nebiurokratinis požiūris ir kartu atsižvelgta į pramonės permainų ekonominius ir socialinius aspektus bei sustiprintas įmonių konkurencingumas.

3.3 Komitetas jau anksčiau yra pabrėžęs, kad siekiant suderinti ekonominį augimą su tvaria socialine ir aplinkos apsauga ypač svarbi mokslinė ir techninė pažanga: „Aukščiausi moksliniai ir techniniai laimėjimai ir jų pavertimas konkurencinga ekonomine jėga yra lemiamos sąlygos, galinčios užtikrinti mūsų ateitį, pvz., susijusių su energetika ir klimato problemomis, išlaikyti ir gerinti dabartinę mūsų poziciją pasaulio aplinkoje, kad plėtotume Europos socialinį modelį, o nesudarytume jam pavojaus“ ⁽¹³⁾.

3.4 Europos bendrijos septintojoje bendrojoje mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos programoje (2007–2013 m.) prioritetas vienareikšmiškai teikiamas aplinkos problemoms. „Aplinkos apsauga yra nepaprastai svarbi užtikrinant dabarties ir ateities kartų gyvenimo kokybę ir gyvenimo sąlygas. Nustatyti ir išspręsti su tuo susijusias problemas — nesvarbu, ar jos atsiranda dėl žmogaus veiklos, ar natūraliai — yra ypač plataus užmojo ir tikriausiai gyvybiškai svarbus tikslas. Šis uždavinys glaudžiai susijęs su įvairiais mokslinių tyrimų ir politikos sričių klausimais, pvz., ekonomikos, energetikos, sveikatos apsaugos ir žemės ūkio politikos, įskaitant stebėsenos uždavinius, o atsižvelgiant į pasaulinio masto aspektus — ir su tarptautiniais susitarimais“ ⁽¹⁴⁾.

3.4.1 Europos technologijų platformos ⁽¹⁵⁾ yra svarbus instrumentas, skirtas išlaisvinti Europos inovacijų potencialą. Jas

⁽¹²⁾ OL C 117, 2004 4 30 nuomonė dėl darnaus vystymosi strategijos.

⁽¹³⁾ OL C 325, 2006 12 30 tiriamoji nuomonė dėl Europos potencialo išlaisvinimo ir stiprinimo mokslinių tyrimų, vystymo ir naujų diegimo srityje; pranešėjas Gerd Wolf (tiriamoji nuomonė).

⁽¹⁴⁾ OL C 185, 2006 8 8 nuomonė dėl specialiųjų programų, kuriomis įgyvendinama 7-oji bendroji programa (PP7 — MTTP) (2007–2013 m.); 2007–2013, pranešėjai Gerd Wolf ir Antonello Pezzini.

⁽¹⁵⁾ Europos technologijų platformos — tai neformalios privačios organizacijos, kurioms priklauso visi susiję dalyviai (angl. *stakeholders*), turintys bendrą viziją ir bendrą koncepciją. Jie kuria technologijas tam tikrame sektoriuje ar keliuose sektoriuose, svarbiausią dėmesį skirdami tiems strateginiams klausimams, kuriuose teigiama, kad Europos augimas, konkurencingumas ir tvarumas ateityje priklausys nuo didelės technologijų pažangos. 2007 m. pradžioje buvo 31 Europos technologijų platforma. — žr. „Third Status Report on European Technology Platforms — At the Launch of FP7“ (Trečioji Europos technologijų platformos pažangos ataskaita — 7-oji MTTP), 2007 m. kovo mėn., Europos Komisija.

papildo aplinkosaugos technologijų veiksmų planas, kuriame kalbama apie pirmaujančias rinkas.

3.4.2 Perdirbamoji pramonė ir ateityje bus svarbi Europos ekonomikai, su sąlyga, kad ateityje vystysis laikantis naujų kriterijų, padedančių išlaikyti gyvenimo kokybę ir saugoti aplinką, atsižvelgęs į tinkamą gamtinių išteklių naudojimą, ir

- kurs naujus verslo modelius,
- teiks produktus ir paslaugas, turinčius didelę pridėtinę vertę,
- taikys pažangią pramonės techniką ir naudos procesus, kuriems būdingos aukšto lygio ekotechnologijos,
- gamyboje taikys naują technologiją ir mokslo laimėjimus, siekiant nustatyti aplinkosaugos ir techninius standartus;
- atnaujins MTTP modelius ir švietimo infrastruktūrą ir įtrauks į juos naujus aplinkosaugos kriterijus.
- viešųjų pirkimų srityje labiau taikys aplinkosaugos reikalavimus,
- kaip numatyta veiksmų plane ⁽¹⁶⁾, taikys naujas aplinkosaugos technologijų finansavimo formas;
- tinkamiau taikys mokslinius tyrimų rezultatus ir techninių normų standartus.

3.5 2007–2013 m. **sanglaudos politikos instrumentai, kuriems finansuoti** skirta 308 mlrd. eurų rodo, kad darnus vystymasis — vienas svarbiausių prioritetinių uždavinių ir kad jo įgyvendinimas sudarys tinkamas sąlygas socialinės ir aplinkosaugos sinergijoms: „Aplinkosauga yra svarbi rengiant programas ir projektus atsižvelgiant į tvaraus vystymo skatinimą“ ⁽¹⁷⁾.

3.5.1 ERPF lėšomis ES mastu finansuojamos regioninės plėtros, pramonės permainų, konkurencingumo didinimo ir teritorinio bendradarbiavimo sričių programos. Finansavimas turi apimti aplinkosaugą, mokslinius tyrimus ir šio svarbaus sektoriaus rizikos prevenciją, visų pirma mažiausiai išsivysčiusiuose regionuose.

3.5.2 Sanglaudos fondas prisideda taikant intervencines priemones aplinkosaugos ir transeuropinių transporto tinklų srityse. Šiuo metu fondo lėšos skiriamos valstybėms narėms, kurių bendrasis vidaus produktas (BVP) nesiekia 90 proc. Bendrijos BVP vidurkio ⁽¹⁸⁾, nors geležinkelio transportui, palyginti su kelių transportu, numatyta labai nedaug lėšų, to pasekmės — žalingas poveikis aplinkai ir gyvenimo kokybei.

3.5.3 Numatyta naujovė, paremta sanglaudos išlaidų sutelkimu bendroms temoms, tarp jų moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai, naujovėms ir verslininkystei, informacinės visuomenės kūrimui, transportui, energetikai, įskaitant atsinaujinančius energijos išteklius, aplinkosaugai, taip pat su žmogiškaisiais ištekliais ir užimtumo politika susijusioms temoms.

⁽¹⁶⁾ Tvaraus vystymosi technologijų skatinimas: Europos Sąjungos aplinkosaugos technologijos veiksmų planas — COM(2004) 38 galutinis.

⁽¹⁷⁾ 2006 m. spalio 6 d. Tarybos sprendimas 2006/702/EB dėl Bendrijos sanglaudos politikos strateginių gairių.

⁽¹⁸⁾ 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1084/2006 įsteigiantis Sanglaudos fondą ir panaikinantis Reglamentą 1164/94 2 str. ir toliau (EB) Nr. nuostatas.

3.5.4 Komitetas pabrėžia, kad „**struktūriniai fondai ir sanglaudos fondas**“ įgyvendino Lisabonos strategiją gerokai anksčiau apimdami visus aspektus: augimo, sanglaudos, užimtumo, darbo kokybės ir aplinkos tvarumo. Jie prisidėjo prie Europos socialinio modelio stiprinimo“⁽¹⁹⁾.

3.5.5 Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programa (2007–2013 m.), kurią Komitetas įvertino labai palankiai⁽²⁰⁾, be kita, taip pat apima programą „**Pažangi energija Europai**“, kuria siekiama skatinti darnų vystymąsi energetikos srityje ir gerinti energijos naudojimo efektyvumą, užtikrinti tiekimą bei remti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą. Finansinė priemonė LIFE+, nors jai skirta nepakankamai lėšų⁽²¹⁾, turi prisidėti prie pažangių strategijų bei priemonių kūrimo ir demonstravimo; žinių bazės, skirtos vystymuisi, vertinimui ir stebėsenai, stiprinimo; pajėgumų didinimo; keitimosi pažangiaja patirtimi; aplinkos valdymo tobulinimo; informacijos sklaidos ir aplinkosaugos problemų suvokimo didinimo.

3.5.6 Be to, reikia paminėti EIB patvirtintą atskirą aplinkosaugos projektų finansavimą, į kurį Komitetas atkreipė dėmesį jau ankstesnėse nuomonėse. Šios lėšos sudarė trečdalį visos atskiram finansavimui numatytos sumos, kuri Europos Sąjungoje 2005 m. siekė 10,9 mlrd. eurų.

3.5.7 Komitetas pabrėžė, kad „mūsų atviros tarptautinės konkurencijos sąlygomis bet kuri valdymo strategija, skirta socialiai atsakingoms vietovėms ir regionams vystyti, turi užtikrinti tvarią vystymo ir aukštų socialinių standartų tendenciją“, norint užtikrinti „didelį aplinkosauginį ir socialinį tvarumą vystant gamybą ir vartojimą“⁽²²⁾.

3.5.8 Komiteto nuomone, miestų planavimo politikai tenka aukščiausias prioritetas, atsižvelgiant į faktą, kad 40 proc. CO₂ tenka miestams, kartu norint „laikytis ES siektinų verčių ir miestų oro kokybės ir smulkiųjų kietųjų dalelių koncentracijos (...) mažinimo taisyklių“⁽²³⁾.

3.6 Tačiau reikia pabrėžti, kad teisės aktai, taikomi **valstybės pagalbai aplinkosaugos srityje**, dėl kurios EESRK jau anksčiau išsakė savo nuomonę⁽²⁴⁾, apima tris svarbiausias pagalbos rūšis:

— pagalba veiklai vykdyti, susijusi su atliekų valdymo ir energijos taupymo sritimis;

⁽¹⁹⁾ OL C 93, 2007 4 27, pranešėjas Olivier Derruine.

⁽²⁰⁾ OL C 65, 2006 3 17, pranešėjai: Bernhard Welschke ir Lucia Fusco.

⁽²¹⁾ OL C 255, 2005 10 14, pranešėjas Lutz Ribbe.

⁽²²⁾ Žr. OL C 318, 2006 12 23 dėl Pramonės permainų teritorinio valdymo, Pranešėjai: Antonello Pezzini ir Enrico Gibellieri.

⁽²³⁾ Žr. OL C 168, 2007 7 20 dėl Transporto miestų ir didmiesčių aglomeracijose, pranešėjas Lutz Ribbe.

⁽²⁴⁾ OL C 318, 2006 12 23 dėl Valstybės pagalbos veiksmų plano — Mažesnė ir tikslingesnė valstybės pagalba: 2005–2009 m. valstybės pagalbos reformos programa, pranešėjas: Antonello Pezzini, ypač 3.10 punktas „Valstybės pagalbos Bendrijos sistema aplinkos apsaugai galios iki 2007 m. Taip pat šiuo atveju svarbu siekti Lisabonos strategijoje nustatytų tikslų, skatinant išmetamo CO₂ mainų sistemos įgyvendinimą (ETS išmetamųjų teršalų kvotų mainų sistema — nacionaliniai kvotų suteikimo planai), laikantis Kioto protokolo tikslų.“

— pagalba MVĮ, susijusi su paramos ir konsultavimo priemonėmis aplinkosaugos srityje⁽²⁵⁾;

— ir investicijų pagalba, skirta įgyvendinti aplinkosaugos srities tikslams, kuriais siekiama sumažinti arba pašalinti taršos šaltinius arba teršalus, taip pat įdiegti žalos aplinkai nedarantių technologinius procesus.

Šie teisės aktai turi būti dar kartą apsvarstyti iki 2007 m. pabaigos.

3.7 Komiteto nuomone, būtina kuo skubiau

— patobulinti ir remti prekybą apyvartiniais taršos leidimais⁽²⁶⁾,

— vystyti anglies dvideginio surinkimą ir saugojimą,

— mažinti transporto išmetamų dujų kieki,

— skirti dėmesį tvariam augimui,

— apsvarstyti galimybes taupyti energiją, gerinant vartotojų informavimą ir taikant pastatų energinio efektyvumo gaires ir būsimą Europos energijos vartotojų teisių chartiją⁽²⁷⁾.

3.7.1 Galiausiai energinio degalų efektyvumo pagerinimą iš dalies sumenkino krovinių ir keleivių vežimo padidėjimas, kuris lėmė šiltnamio efektą sukeliančių dujų neto padidėjimą (žr. duomenų banką *International Climate Change Partnership* — Europos aplinkos agentūra)⁽²⁸⁾. Vietos lygiu, kaip ir anksčiau, iškyla nemažų problemų, tarp jų visų pirma paminėtinos: transporto spūstys, triukšmas ir smulkiųjų kietųjų dalelių išmetimas, nors technologijų vystymas filtrų srityje ateityje gali duoti neblogų rezultatų⁽²⁹⁾.

3.8 Atsižvelgiant į 2007 m. vasario mėn. paskelbtą Vidaus rinkos laimėjimų įvertinimo leidinį, kuriame nurodyta, jog didžioji dalis vidaus rinką reglamentuojančių nuostatų pažeidimų tenka aplinkos sričiai, galima daryti išvadą, kad nepatenkinamai įgyvendinamos aplinkos sritį reglamentuojančios **taisyklės ir teisės nuostatos**. Pažeidimai aplinkos srityje sudaro 18 proc. visų pažeidimų. Jeigu dar pridėtume pažeidimus energetikos ir transporto srityse, šis rodiklis siektų trečdalį visų pažeidimų⁽³⁰⁾.

⁽²⁵⁾ Žr. COM(2007) 379, 2007 10 8, ypač 5.2, 5.3, 5.4 ir 5.5 punktus.

⁽²⁶⁾ OL C 221, 2002 9 17 dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies pakeičiančią Tarybos direktyvą 96/61/EB (COM(2001) 581 galutinis) — 2001/0249 (COD), OL C 221, 2002 9 17, p. 27-30.

⁽²⁷⁾ COM(2007) 386, EESRK (TEN skyrius) šiuo metu rengia nuomonę dėl šio dokumento.

⁽²⁸⁾ OL C 80, 2004 3 30 dėl „Mechanizmų, paremtų projektais Kioto (II) protokolas“, pranešėja An Le Nouail Marliere.

⁽²⁹⁾ OL C 318, 2006 12 23 EESRK nuomonė dėl *Teminės miesto aplinkos strategijos*, pranešėjas Antonello Pezzini.

⁽³⁰⁾ Žr. vidaus rinkos pasiekimų įvertinimo leidinį, 15 bis leidinys, 2006 m. gruodžio mėn., p. 21. (http://ec.europa.eu/internal_market/score/docs/score15bis/score15bis_en.pdf), kuriame pateikta pažeidimų statistika pagal sektorius, taip pat 16 pav., iš kurio matyti, kad pažeidimai „aplinkos“, „energetikos ir transporto“ ir „mokesčių ir muitų sąjungos“ srityse sudaro pusę visų pažeidimų.

3.8.1 Taikyti principą „teršėjas moka“ pirmą kartą buvo numatyta 2004 m. balandžio 21 d. Direktyvoje 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją atlyginti, kuriai Komitetas pritarė⁽³¹⁾, kadangi pagrindinis jos tikslas yra išvengti žalos aplinkai arba atkurti ankstesnę aplinkos būklę.

3.8.2 Siekiant patobulinti, supaprastinti ir sugriežtinti teisės aktus, taisykles ir administracines procedūras, 2006 m. sausio mėn. pradėta iš naujo apsvarstyti kai kuriuos teisės aktus. Iš jų paminėtini:

- **PMNA direktyva 2002/95/EB**, kurioje draudžiama elektros ir elektroninėje įrangoje naudoti šviną, gyvsidabry, kadmį, šešiavalentį chromą ir kai kuriuos antipirenus;
- **Direktyva 2002/96/EB** dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų (vadinama EEĀ direktyva), kurioje raginama vengti deponuoti sąvartynuose tam tikras atliekas ir tai roboti, visų pirma taikant atitarnavusių prietaisų ir jų dalių pakartotinio naudojimo ir perdirbimo programas;
- **TIPK direktyva** dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės;
- **Pagrindų direktyva dėl atliekų**⁽³²⁾, kurioje sujungtos trys pirmiau minėtos šios srities direktyvos.

3.8.3 Komiteto nuomone, tokiu būdu gamintojams būtų sudaryta reali galimybė įtraukti ekologinius aspektus į savo ilgalaikę verslo strategiją ir sukurti rinkos galimybes pateikiant aplinkai žalos nedarančius produktus ir gamybos procesus.

3.8.4 Kaip nurodyta Komiteto nuomonėje⁽³³⁾, Bendrijos integruotos produktų politikos strategijos (angl. Integrated product policy — IPP) požiūriu ypatingą dėmesį reikėtų skirti EP pagrindų direktyvai 2005/32/EB, nustatančiai ekologinio projektavimo reikalavimus energiją naudojančioms gaminiams, kurios nuostatos taikomos visiems energiją (elektrą arba iškastinį kurą) naudojančioms gaminiams ir kurios tikslas yra skatinti parengti įvairiems pramonės sektoriams skirtus teisės aktus, į kuriuos būtų įtrauktos nuostatos, reikalaujančios atsižvelgti į aplinkosaugos aspektus projektuojant atitinkamus produktus.

3.8.5 Reglamentas 1907/2006/EB, kuris dar vadinamas REACH (dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų), pakeičia maždaug keturiasdešimt teisės aktų, t. y. juo sukurta vieninga sistema, skirta visoms cheminėms medžiagoms. Anksčiau Komitetas yra pateikęs savo neigiamą nuomonę dėl šio reglamento sudėtingumo ir jo ilgų techninių priedų⁽³⁴⁾.

3.9 **Kalbant apie savanoriškas priemones**, reikėtų pasakyti, kad buvo parengti įvairūs veiksmingi instrumentai, apimantys aplinkos susitarimus ir Bendrijos ekologinio ženklo programą, aplinkosaugos vadybą ir audito sistemą (EMAS), taip pat teisės aktus dėl įmonių socialinės atsakomybės ir dėl socialiai atsakingų teritorijų plėtros.

⁽³¹⁾ Žr. OL C 241, 2002 10 7, pranešėja Maria Candelas Sánchez, OL C 241, 2002 10 7.

⁽³²⁾ COM(2005) 667 galutinis.

⁽³³⁾ Žr. OL C 117, 2004 4 30, pranešėjas Antonello Pezzini.

⁽³⁴⁾ Žr. OL C 294, 2005 11 25, pranešėjas Paolo Braghin.

3.9.1 2002 m. liepą Komisija pateikė komunikatą dėl aplinkos apsaugos susitarimų Bendrijos lygmeniu pagal reguliavimo aplinkos supaprastinimo ir tobulinimo veiksmų planą⁽³⁵⁾, dėl kurio EESRK pateikė savo nuomonę⁽³⁶⁾. Veiksmų plane, atsižvelgiant į Lisabonos Europos Vadovų Tarybos iškeltą tikslą, patvirtintą Stokholmo, Laekeno ir Barselonos Tarybos, apibrėžtas uždavinys parengti tolesnę reglamentavimo aplinkos paprastinimo koordinuotų veiksmų strategiją, kuria būtų užtikrintas teisinis apibrėžtumas ir sukurta dinamiškesnė ekonominė aplinka rinkos dalyviams.

3.9.2 Be to, jau 1996 m. Komisija kaip savireguliacijos ir koreguliacijos priemonę įvedė savanoriškus aplinkos apsaugos susitarimus, kurie sudaro galimybę pasinaudoti įmonių orientacija į ateitį ir parengti veiksmingus, tinkamus ir greitai įgyvendinamus problemų sprendimus. Remiantis ja būtų galima gerokai supaprastinti teisėkūros procesą, „kad jis taptų paprastesnis ir lankstesnis, taip pat labiau atitiktų Sąjungos piliečių poreikius ir būtų suprantamesnis visuomenei“, taip pat būtų skatinamas „savanoriškų aplinkos apsaugos susitarimų sudarymas Bendrijos lygmeniu“⁽³⁷⁾.

3.9.3 Komitetas pabrėžia, kad Komisija nuolat turėtų svarstyti, ar įgyvendinant minėtus tikslus reikia teisinių sąlygų ar pakaktų savireguliacijos ir bendro reguliavimo. Komiteto nuomone, renkantis vieną iš galimybių, reikėtų pasirinkti tą, kuri leidžia pasiekti tuos pačius tikslus mažesniais finansiniais ir administraciniais sąnaudomis, užtikrinant optimalų skaidrumą ir kuo aktyvesnį suinteresuotų subjektų dalyvavimą⁽³⁸⁾.

3.9.4 Kalbant apie **Europos ekologinį ženklą**, kurį įmonės, remdamosi reglamento (EB) Nr. 1980/2000 nuostatomis, gali reikalauti suteikti nedidelį poveikį aplinkai darantiems produktams arba kitiems produktams, patenkantiems į tą pačią kategoriją, kad būtų skatinama jų gamyba ir vartotojams būtų suteikta aiški moksliniais patvirtinta informacija apie produktus, reikėtų pabrėžti, kad tik nekontroliuojamas Bendrijos ženklų plitimas ir papildomai įteisinti valstybių narių ženklai galėtų sumenkinti jo neabejotiną sėkmę: „nuoroda dėl įvairių ekologinių ženklų sistemų kūrimo (įskaitant aplinkos deklaracijas ir gamintojo deklaracijas) yra keista, kadangi tai reikštų, jog valstybių narių lygmeniu reikalingos papildomos priemonės ir kontrolės rūšys, skirtos atitinkamų duomenų teisingumui tikrinti. Šiuo atžvilgiu EESRK savo nuomonėje dėl naujojo reglamento ekologinio ženklo⁽³⁹⁾ nepritarė nekontroliuojamam ekologinių ženklų plitimui, kadangi jie klaidina vartotojus, o kartais sudaro jiems apgaulingą išpūdį“⁽⁴⁰⁾.

3.9.5 Komitetas ypač pritarė savanoriškam įmonių dalyvavimui aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) veikloje⁽⁴¹⁾ ir mano, jog EMAS sertifikavimo procedūra yra „tinkama priemonė įgyvendinti prioritetiniam tikslui skatinti

⁽³⁵⁾ COM(2002) 412 galutinis, Komisijos komunikatas dėl aplinkos apsaugos susitarimų Bendrijos lygmeniu pagal reguliavimo aplinkos supaprastinimo ir tobulinimo veiksmų planą.

⁽³⁶⁾ Žr. OL C 61, 2003 3 14, pranešėjas Gafo Fernández.

⁽³⁷⁾ Žr. OL C 61, 2003 3 14.

⁽³⁸⁾ EESRK tiriamoji nuomonė CESE 562/2007 fin (INT/347) dėl *Mašinių sektoriaus reglamentavimo paprastinimo*. Pranešėjas Edgardo Maria Iozia.

⁽³⁹⁾ OL C 296, 1997 9 29.

⁽⁴⁰⁾ Žr. CESE 925/2001, pranešėjas Antonello Pezzini.

⁽⁴¹⁾ Žr. OL C 258, 1999 9 10, pranešėjas Antonello Pezzini, ir CESE 1160/2006 „Kaip įveikti klimato kaitos problemas — pilietinės visuomenės vaidmuo“, pranešėjas Ernst Erik Ehnmark.

šiuolaikinius reikalavimus atitinkančius gamybos ir vartojimo modelius (tvary plėtra)“, ir „nurodyti bei apdovanoti organizacijas, kurios, atsižvelgdamos į teisės aktuose nustatytas vidutinės normas, nuolatos gerina savo aplinkosaugos rodiklius⁽⁴²⁾. Pavienės organizacijos ir institucijos, remdamosi EMAS, ieško konkrečių galimybių išmatuoti ir sušvelninti kai kurių veiklos rūšių, pvz., energijos ir medžiagų naudojimo arba kelionių automobiliais, traukiniais arba lėktuvais, poveikį aplinkai“⁽⁴³⁾.

3.9.6 Kalbant apie įmonių socialinę atsakomybę, reikėtų pasakyti, jog, kaip Komitetas ne kartą pabrėžė⁽⁴⁴⁾, tai yra „svarbi Lisabonoje apibrėžto strateginio tikslo įgyvendinimo prielaida“, kuri, Komiteto nuomone, negali būti vertinama atskirai, t. y. nesusiejant jos su sąvokomis dėl socialiai atsakingų teritorijų ir regioninės bei vietinės politikos, skirtos pramonės permainoms valdyti „kuriant ir vystant naujas verslo rūšis, naujas profesijas, daugiau geresnių darbo vietų“ ir kartu „išsaugant Europos socialinį modelį⁽⁴⁵⁾ bei daugiausia dėmesio skiriant žinių ekonomikos kūrimui“, be to, turėtų būti pagrįsta integruotu teritoriniu metodu, „sudarant optimalias aplinkos apsaugos sąlygas ekonominių ir pramonės permainų laikotarpiu⁽⁴⁶⁾“. 2000–2005 m. laikotarpiu vidutinės metinės ES išlaidos aplinkosaugai sudarė apie 1,7 proc. pramonės pridėtinės vertės⁽⁴⁷⁾.

3.9.7 Komitetas daug kartų nagrinėjo klausimą dėl aplinkosaugos nuostatų įtraukimo į Europos standartizacijos procesą⁽⁴⁸⁾. Jis pareiškė esąs „įsitikinęs, kad būtina pagreitinti, tačiau stengiantis neapsunkinti, standartizacijos procesą, kad būtų užtikrintas aukštos kokybės vidaus rinkos vystymasis visais jos aspektais, įskaitant aplinkos aspektus. Tikslas — padaryti standartizacijos procesą veiksmingą, nedaug kainuojantį ir nebiurokratišką, ir iš anksto pritaikyti institucinius valstybių narių pajėgumus“.

3.9.8 Komitetas pabrėžia, kad šiuo atžvilgiu turėtų būti suderintos privalomos aplinkosaugos nuostatos ir savanoriškai taikomi standartai, kurie turėtų būti susiję su dideliu sąmoningumu aplinkosaugos ir kokybės valdymo srityse. Be to, reikėtų propaguoti lankstesnius elgesio kodeksus, kurie padėtų įmonėms, ypač MVĮ, taikyti ekologiškesnius standartizavimo būdus.

⁽⁴²⁾ EESRK nariai ne kartą išsakė pageidavimą, kad jų pastatai būtų sertifikuojami pagal EMAS, panašiai kaip ir Komisija yra pasiūliusi padaryti savo pastatuose.

⁽⁴³⁾ OL C 318, 2006 12 23 „Kaip įveikti klimato kaitos problemas — plietinės visuomenės vaidmuo“, pranešėjas Ernst Erik Ehnmark.

⁽⁴⁴⁾ Žr. OL C 169, 1992 7 6 dėl Žaliosios knygos „Europos teisinė bazė įmonių socialinės atsakomybės srityje“, pranešėja Renate Hornung-Draus, Ursula Engelen-Kefer ir Jean Francois Hoffelt — OL C 223, 2005 8 31 dėl bendrosios socialinės atsakomybės (BSA) informavimo ir vertinimo priemonių globalizuotoje ekonomikoje, pranešėja Evelyne Pichenot — OL C 325, 2006 12 30 „Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimas — paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu“, pranešėja Evelyne Pichenot.

⁽⁴⁵⁾ Žr. OL C 185, 2006 8 8, pranešėjas Ernst Erik Ehnmark.

⁽⁴⁶⁾ Žr. OL C 318, 2006 12 23 dėl *Pramonės permainų teritorinio valdymo: socialinių partnerių vaidmuo ir Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programos indėlis* (nuomonė savo iniciatyva), pranešėjai Antonello Pezzini ir Enrico Gibellieri.

⁽⁴⁷⁾ Šiuo metu pramonės sukurtą bendrą pridėtinę vertę siekia 22 proc. BVP (paslaugos — 71 proc.; statybų sektorius — 5 proc.; žemės ūkis — 2 proc.). Šaltinis EUROSTAT.

⁽⁴⁸⁾ Žr. 2001 11 29 nuomonę ir OL C 117, 2004 4 30, taip pat OL C 74, 2005 3 23, pranešėjas Antonello Pezzini.

3.9.9 Komiteto nuomone, svarbiausia suderinti **viešųjų pirkimų** sąlygas su aplinkosaugos reikalavimais ir aplinkosaugos tvarumu, taip pat su viešaisiais pirkimais ir koncesijomis, ir vadinamaisiais „neįtrauktais sektoriais“.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas mano, kad dėl glaudžios probleminių konkurencingumo, energetikos ir aplinkos sričių tarpusavio priklausomybės, darančios didžiausią poveikį žaliavų ir produktų gamybos pramonės šakoms ir reikalaujančios esminės struktūrinės perdirbimo pramonės pertvarkos, turėtų būti taikoma tinkamai koordinuota integruota koncepcija, kurios tikslas būtų suderinti įvairių lygmenų politikos kryptis ir priemones, taip pat nuolat taikyti nuostatų supaprastinimo ir biurokratinės naštos mažinimo (ypač MVĮ) procedūras.

4.2 Siekiant suderinti pavienės priemones ir kartu išlaikyti tvarumą ir konkurencingumą, Komitetas siūlo:

- siekti tolygaus visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimo rengiant tvirtą ir patikimą teisinę bazę, kurios nuostatos vienodai apimtų konkurencingumo, energetikos ir aplinkos sritis;
- siekti tinkamos standartizavimo, reguliavimo ir savanoriško savireguliuojamo sričių pusiausvyros;
- remti priemones, susijusias su struktūrinės pertvarkos skatinimu, taip pat su naujų švarių ir konkurencingų technologijų paieška;
- parengti mokymų ir perkvalifikavimo programas, skirtas įmonėms, jų administracijai ir darbuotojams, kad būtų skatinamas tvarus pramonės permainų procesas, kuris padėtų kurti naujas darbo vietas ir panaudoti naują konkurencinį potencialą;
- sistemingai vykdyti ex-ante ir ex-post reguliavimo ir savanoriškų priemonių bei atitinkamų politikos kryptių poveikio įvertinimą, kad būtų užtikrintas jų nuoseklumas, veiksmingumas ir tvarumas;
- siekti, kad vartotojai, gamintojai ir paskirstytojai būtų platesniu mastu įtraukti į procesus, susijusius su produktų projektavimu (pirminė pakopa) ir jų naudojimo bei įgyvendinimo priemonių atitikties stebėsenai ir įvertinimui;
- užtikrinti Europos bendrosios rinkos apsaugą, kad Bendrijos ir tarptautiniu lygmeniu būtų sukurtos tikrai vienodos konkurencijos sąlygos (taip pat ir aplinkosaugos standartų požiūriu).

4.3 Priemonės, skirtos įtraukti aplinkosaugos aspektus į pramonės veiklą, davė apčiuopiamų rezultatų ir 1985–2000 m. laikotarpiu padėjo gerokai, t. y. 11 proc., sumažinti Europos Sąjungos perdirbimo pramonės išmetamo CO₂ kiekį, nors per tą patį laikotarpį šios pramonės gamybos apimtis padidėjo 31 proc⁽⁴⁹⁾. Be to, gamyba buvo visiškai atsieta nuo rūgštingumą sukeliančių dujų ir ozono prekursorių emisijos, taip pat iš dalies atsieta nuo energijos ir žaliavų poreikio.

⁽⁴⁹⁾ Žr. Produktų poveikis aplinkai (angl. Environmental Impact of Products (EIPRO)), Komisija, GFS, 2006 m. gegužė.

4.4 Komitetas įsitikinęs, kad aplinkosaugos sritis suteikia naujas galimybes socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dialogui (profesiniu ir sektorių lygmeniu), kuris padėtų siekti pramonės permainų tvarumo.

4.5 Reikėtų skirti daugiau lėšų moksliniams tyrimams ir naujų koncepcijų vystymui, siekiant išspręsti problemas vos tik joms atsiradus, išsaugant aukštą gamybos ir užimtumo lygį, užuot ėmusis prekybos apyvartiniams taršos leidimais ir nesprenžiant išskylančių problemų.

4.5.1 Komitetas pastebi, kad ilgalaikių sektorių vizijų ir veiksmų planų naudojimas, norint atremti su aplinkosauga susijusius iššūkius, panašiai kaip Europos plieno technologijų platformos atveju, leidžia pagerinti ir tinkamiau derinti turimas priemones ir išteklius, siekiant kuo geriau išnaudoti aukščiausio lygio mokslinę kompetenciją bei technologinę patirtį ir žinias.

4.5.2 Nacionaliniuose Europos direktyvas ir reglamentus perkeliančiuose teisės aktuose reikėtų numatyti įvairias paskatas, kurios skatintų taikyti naujus produktų projektavimo principus, kad tų produktų grąžinamasis perdirbimas taptų veiksmingesnis.

4.6 Konkurencingumo, energijos ir aplinkosaugos politikos kryptys yra glaudžiai susijusios ir daro didelę įtaką visų pirma sektoriams, daugiausia susijusiems su pagrindinių ir tarpinių gamybos produktų gamyba.

4.7 Norint remti tvarią gamybos pramonę reikia siekti tolygaus visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimo rengiant tvirtą ir patikimą teisinę bazę, kurios nuostatos vienodai apimtų konkurencingumo, energetikos ir aplinkos sritis. Klausimai, kuriuos reikia išnagrinėti, yra šie:

- konkretus tinkamesnių teisėkūros principų taikymas;
- klimato kaita, ypač prekybos apyvartiniams taršos leidimais sistemos;
- energijos naudojimo efektyvumo ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo skatinimo priemonės;
- energijos rinkų, ypač elektros energijos rinkos, veikla;
- teminės atliekų prevencijos ir perdirbimo strategijos ir su ja susijusių teisės aktų įgyvendinimas; ir

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

— išteklių naudojimo našumo didinimas bei aplinkai mažiau žalingų technologijų ir kitų pažangių technologijų diegimas.

4.8 Kalbant apie aplinkosaugos politiką, kurios tikslas yra „vietos bendruomenės gėrybės“, pvz., oro kokybė ir miesto želdynai, yra visiškai akivaizdu, kad „aplinkos kokybės“ pokyčiai turės vietos lygiu didelių padarinių būsto kainoms, užimtumui, gebėjimui atstovauti mažiau pasiturintiems gyventojų sluoksniams priimant su aplinka susijusius sprendimus, galiausiai jų gebėjimams ir galimybėms prisitaikyti prie energijos taupymo efektyvumo standartų.

4.8.1 Kalbant apie užimtumą, nešiuolaikiškos darbo vietos daugiausia pakeičiamos viešojo ir privataus sektoriaus sukurtomis darbo vietomis, tuo tarpu darbuotojų perkvalifikavimas paslaugų sektoriuje siekiant prisitaikyti prie aplinkosaugos reikalavimų reikalauja didelių pastangų, kalbant apie tęstinio mokymo priemones formuojant ir įgyvendinant Europos strategiją vardan tvaraus mobilumo laikantis tvaraus vystymosi principų.

4.9 Komitetas pastebi, kad norint skatinti aplinkosaugos priemonių efektyvumą ir teigiamą poveikį, reikėtų suteikti Bendrijos koordinavimo priemonėms tarptautinę dimensiją: svarbu, kad Europa sugebėtų užtikrinti, be kitų, netgi atsižvelgiant į aplinkosaugos išlygas jau pasirašytose sutartyse, kad aplinkosaugos išlygoms būtų kuo plačiau pritarta ir jų būtų laikomasi. Visų pirma tarptautinės prekybos taisyklėse reikėtų atkreipti dėmesį į socialinę dempingą ir aplinkosaugos dempingą⁽⁵⁰⁾ ir remti aplinkosaugos technologijų perdavimą bei aplinkosaugos inovacijų taikymą visame pasaulyje⁽⁵¹⁾.

4.10 Esant šioms aplinkybėms, reikia remti iniciatyvas, skirtas nustatyti aukštas, bet įgyvendinamas gaires, kartu nustatyti tarptautinius sektoriui būdingus kriterijus energijos efektyvumui ir kenksmingų išmetamųjų teršalų mažinimui remiantis geriausiomis turimomis technologijomis (BAT)⁽⁵²⁾.

4.11 Europos Sąjunga privalo reikalauti, kad išvystytos pramonės šalys ir didžiosios sparčiai augančios ekonomikos šalys, ypač Kinija ir Indija, rastų naujus sprendimus, kurie padėtų įtraukti visas šalis į tvarų vystymą. Tai galima padaryti ir pertvarkant Bendrijos vystymo politiką⁽⁵³⁾.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁵⁰⁾ Žr. Žaliąją knygą dėl geresnio laivų išmontavimo, COM(2007) 269 galutinis, 2007 5 22.

⁽⁵¹⁾ 2007 6 28 Aplinkosaugos ministrų tarybos išvados dėl naujų paskatų ES aplinkosaugos politikoje.

⁽⁵²⁾ BAT = Best Available Technologies (angl. geriausios turimos technologijos).

⁽⁵³⁾ Žr. tvarumo vertinimus (*Sustainability impact assessment* — SIA), susijusius su ekonominės partnerystės susitarimais su AKR šalimis (žr. tiriamąją nuomonę REX/189, OL C 65, 2006 3 17, 2005 12 14, pranešėjas Antonello Pezzini, bendrapranešėjis Gerard Dantin).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Skatinti kartų solidarumą

COM(2007) 244 galutinis

(2008/C 120/16)

2007 m. birželio 20 d., vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, Komisija nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Skatinti kartų solidarumą.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 14 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Luca Jahier.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 105 nariams balsavus už, 21 — prieš ir 28 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 Kartų solidarumo principas yra vienas iš Europos socialinio modelio struktūros kertinių akmenų ir, atsižvelgiant į demografinių pokyčių padarinius, reikia prisiimti naujus išipareigojimus ir ieškoti naujų sprendimų, kurie leistų jį sustiprinti atsižvelgiant į būtiną naują finansinį stabilumą. Todėl norint, kad ir toliau būtų laikomasi šio kartų solidarumo principo, reikia, jog įvairiais lygiais valstybinės institucijos vykdytų aktyvią strategiją, o visi skirtingi socialiniai partneriai atliktų svarbų vaidmenį siekdami užtikrinti kokybiškas visuotinės svarbos paslaugas šeimoms, jaunimui, visiems negalintiems savimi pasirūpinti asmenims bei pensijų ir socialinės apsaugos sistemų tvarumą.

1.2 Neseniai dėl šių klausimų ⁽¹⁾ EESRK jau pateikė savo nuomonę ir visų pirma dėl profesinės veiklos ir šeiminių gyvenimo derinimo, dėl lygių galimybių ir užimtumo skatinimo ypatingą dėmesį skiriant moterų užimtumui. Minėtoje nuomonėje pateiktos rekomendacijos yra pakartojamos šioje nuomonėje: tiek tiriamojoje, tiek ir pasiūlymų dalyse.

1.3 Nors Komisijos komunikata pavadinimas „Skatinti kartų solidarumą“, dėmesys jame iš esmės sutelktas į šeimos problemas atsižvelgiant ir į neseniai Europos Vadovų Tarybos įsteigtą „Aljansą už šeimą“. Šiuo metu Bendrijoje po didelės pertraukos pastebima, kad šeimos problemoms skiriama iš tiesų daug dėmesio ir šioje srityje vykdomi veiksmai. Komisijos komunikate taip pat teigiama, kad „Šis komunikatas yra pirmasis žingsnis

⁽¹⁾ Žr. 2004 m. gruodžio 16 d. EESRK nuomonę dėl Kartų santykių (pranešėjas J. M. Bloch-Lainé), OL C 157, 2005 6 28; 2007 m. kovo 14 d. EESRK nuomonę dėl Šeimos ir demografinės raidos (pranešėjas S. Buffetaut), OL C 161, 2007 7 13; 2007 m. kovo 14 d. EESRK nuomonę dėl Gyventojų senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui (pranešėja S. Florio), OL C 161, 2007 7 13; Socialinių partnerių vaidmens derinant profesinę veiklą, šeiminių ir asmeninių gyvenimą (pranešėjas P. Clever), 2007 m. liepos mėn. Tai svarbiausios iš parengtų nuomonių.

Europos mastu sprendžiant dėl demografinių pokyčių kylančias problemas“. Todėl nuomonėje šioms problemoms bus skiriamas išskirtinis dėmesys.

1.4 1983 m. Europos Parlamentas priėmė Rezoliuciją dėl ES šeimos politikos, tokiu būdu pirmą kartą atkreipė dėmesį į šią politiką Europos lygmeniu ir kas yra ypač svarbu, sudarė sąlygas kitais metais į biudžetą įtraukti eilutę, kurioje numatytos lėšos bus skirtos veiksams šeimos remti.

1.5 Pirmasis už šeimos reikalus atsakingų ministrų tarybos susitikimas įvyko 1989 m. Jo metu, remiantis Europos Komisijos pateiktais pasiūlymais, buvo numatytos kelios svarbios priemonės. Komisijai buvo pateiktas prašymas įsteigti Europos socialinės, demografinės ir šeimos padėties stebėsenos centrą — dabartinį demografijos ir socialinės padėties stebėsenos centrą — bei aukšto lygio vyriausybinių ekspertų grupę demografijos klausimams spręsti. Komisija taip pat sukūrė tarpžinybinę darbo grupę, kurios veiklos sfera — įvairių Bendrijos politikos krypčių šeimos dimensija. Taryba taip pat nusprendė institucionalizuoti kontaktus, užmegztus su šeimų organizacijomis ir su Europos Parlamento tarpfrakcine grupe „Šeima ir vaiko apsauga“.

1.6 1994, 1999 ir 2004 m. Europos Parlamentas priėmė naujas rezoliucijas, o tarpfrakcinė darbo grupė „Šeima ir vaiko apsauga“ įsteigta 1988 m.

1.7 Deja, dėl 1998 m. biudžetą ir jo teisinę bazę ištikusios krizės pagalbos šeimoms eilutė buvo panaikinta.

1.8 Nagrinėjamame komunikate Komisija toliau analizuoja demografijos temą, kurią pirmąkart aptarė 2005 m. žaliwoje knygoje dėl demografinių iššūkių ⁽²⁾, o vėliau komunikate „Europos demografinė ateitis: iššūkių paversti galimybe“ ⁽³⁾. Nagrinėjamas komunikatas yra platesnio masto veiklos institucijų lygmeniu, kurią inicijavo ES pirmininkavusi Vokietija, priėmus

⁽²⁾ COM(2005) 94 galutinis.

⁽³⁾ Savo nuomonę apie dokumentą COM(2006) 571 galutinis Komitetas išdėstė ES pirmininkavusios Vokietijos prašymu parengtoje tiriamojoje nuomonėje — 2007 m. kovo 14 d. EESRK nuomonė dėl Šeimos ir demografinės raidos (pranešėjas S. Buffetaut), OL C 161, 2007 7 13.

pavasario Europos Vadovų Tarybos išvadas ir pasibaigusią 2007 m. gegužės 30 d. Ministrų Tarybai pateikus išvadas dėl Europos Aljanso už šeimas, vėliau pakartotas 2007 m. birželio 21–22 d. Europos Vadovų Tarybos išvados.

1.9 Šiame komunikate primenama, kad Europoje egzistuoja trys pagrindinės pagalbos šeimoms veiksmų rūšys: tiesioginių arba netiesioginių su šeima susijusių išlaidų kompensavimas, pagalbos prižiūrint ir auklėjant vaikus paslaugos tėvams ir pagalba asmenims, kuriems reikalinga globa, darbo laiko, darbo ir užimtumo sąlygų pritaikymas; visuotinės svarbos socialinių paslaugų teikimo vietos lygiu organizavimo pritaikymas. Šios pagalbos rūšys skirtingose valstybėse narėse buvo plėtojamos labai nevienodai, atsižvelgiant į politinius sprendimus ir su jais susijusius tikslus. Nors, Komisijos nuomone, sunku pasakyti, kokia politika pati veiksmingiausia, ji pabrėžia, kad kai kurioms valstybėms (Skandinavijos valstybėms) pavyko rasti politinių priemonių, leidžiančių derinti profesinę veiklą ir šeiminių gyvenimą, skatinančių lyčių lygybę bei tuo pat metu padedančių skatinti aukštą gimstamumo lygį ir aukštą moterų užimtumo lygį.

1.10 Nors šeimos politika, siaurąja prasme, priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai, Komisija primena, kad Europos Sąjunga imdamasi politinių veiksmų visuomet bandė atsižvelgti į šeimos ir į jos narių gyvenimo kokybės dimensiją. Beje, šeiminių ir profesinio gyvenimo derinimas įgyvendinant Lisabonos strategiją tapo vienu iš ES užimtumo politikos pagrindinių aspektų.

1.11 Toliau Komisijos komunikate aprašomas Europos Aljanso už šeimas pobūdis ir ES veiksmai, kuriais siekiama jį paremti: t.y. sudaryti aukšto lygio vyriausybinių ekspertų grupę demografijos klausimams spręsti, sukurti Europos, nacionalinius, regioninius ir vietos forumus bei tinklus, raginti Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondą įsteigti gerosios patirties stebėsenos centrą ir galiausiai nustatyti tyrimų priemones, pagrįstas septintąja bendrąja programa. Komisija ketina panaudoti Europos struktūrinių fondų išteklius, kad būtų užtikrintos lygios galimybės ir sudarytos sąlygos derinti šeiminių gyvenimą ir profesinę veiklą.

2. Pastabos ir iššūkiai

2.1.1 Kartų solidarumo klausimas, be abejo, labai platus ir sudėtingas, jis neatsiejamas nuo sudėtingesnio įvairių šiandienos socialinių, ekonominių ir tarptautinių pokyčių — taip pat ir gyventojų senėjimo, darysiančio didelį poveikį būsimam ES piliečių gyvenimui, visų pirma socialinėms ir darbo sąlygoms — keliamų iššūkių konteksto. Komisijos komunikate teigiama, kad Lisabonos strategija modernizuoja šeimos politiką skatindama lygias galimybes ir visų pirma gerindama profesinės veiklos, šeiminių ir asmeninio gyvenimo derinimą, o tai lemia aktyvesnį

moterų dalyvavimą darbo rinkoje. Šis derinimas taip pat pabrėžiamas integruotose augimo ir darbo vietų kūrimo gairėse, pagal kurias užimtumo politiką reikėtų rengti atsižvelgiant į šeiminių gyvenimo aplinkybes ir jų pokyčius skirtingais gyvenimo laikotarpiais. Atvirojo koordinavimo metodo, kuris turi įtakos socialinei apsaugai ir socialinei integracijai, tikslas — gerinti skurstančių vaikų ir jų šeimų padėtį, remti ilgalaikę priklausomų asmenų globą ir modernizuoti pensijų sistemas.

2.1.2 Šeimose vykstantis ir ugdomas kartų sambūvis tapo labai svarbia tema ir Europai. Šeima yra ta vieta, kur visų pirma fiziologiškai reiškiasi lyčių, jaunimo ir senyvo amžiaus žmonių solidarumas. Dėl socialinių pokyčių atsirado daug skirtingų šeimų struktūrų. Rengiant priemones reikia atsižvelgti į skirtingą šeimų padėtį vadovaujantis subsidiarumo principu ir nacionaliniais teisės aktais (*).

2.1.3 Naujos ataskaitos apie socialinę ir demografinę padėtį rodo, kad šeimų įvairiose šalyse daugėja, bet jų narių skaičius mažėja. Šeimų struktūra kinta kur kas sparčiau negu anksčiau, kadangi mažėja santuokų (7-ame dešimtmetyje 1 000 gyventojų tekdavo 8 santuokos, o 1999 m. — 5,1 santuokos), tuokiamasi vyresnio amžiaus, daugiau sutuoktinių gyvena skyrium ir skiriasi, didėja po vieną gyvenančių asmenų ir ne santuokoje gimusių vaikų skaičius. Beje, nepilnose šeimose gyvenančių vaikų skaičius ES nuo 1983 m. iki šių dienų išaugo 50 proc., ir šiuo metu 13 proc. Sąjungos vaikų gyvena su vienu iš tėvų (daugiausia — 25 proc. Didžiojoje Britanijoje) (?). Vis daugiau vaikų gyvena įtėvių šeimose (kuriose kiekvienas iš sutuoktinių turi vaikų iš ankstesnių santuokų), kuriose yra senelių ir brolių bei seserų iš ankstesnių šeimų. Įvaikinama vis daugiau vaikų iš ne Europos šalių, o dėl migracijos atsiranda nauja šeimų kultūra.

2.1.4 Dabartinis vaisingumo koeficientas Europoje yra 1,45 vaiko vienai moteriai, t.y. jis gerokai žemesnis negu reikia gyventojų atsinaujinimui užtikrinti. Jis žemiausias Viduržemio jūros pakrantės šalyse ir Rytų Europos šalyse. Gimstamumo sumažėjimas Europos Sąjungoje yra beveik visuotinis reiškinys. Nuo 7-ojo dešimtmečio iki mūsų dienų gimstamumo lygis sumažėjo daugiau nei 45 proc.

(*). Žr. 2005 m. rugsėjo 28 d. EESRK nuomonę dėl Žaliosios knygos dėl santuokos nutraukimui taikytinos teisės ir jurisdikcijos, pranešėjas Daniel Retureau (OL C 24, 2006 1 31), kurioje teigiama: „Žaliojoje knygoje (teisingai) nesiūloma suderinti materialinės teisės normas.“

(?) Eurostatas, „Europos gyventojai 2005 m.“. Nors nepilnų šeimų skaičius skirtingose Europos Sąjungos valstybėse didėja nevienodai (Italijoje ši tendencija paplitusi mažiau negu Švedijoje), jų sudėtis pagal lytį visose šalyse beveik identiška (aiškiai daugiau moterų), išskyrus Švediją, kur 26 proc. vienišų tėvų yra vyrai.

2.1.5 Todėl mūsų visuomenėje vis mažiau jaunų žmonių bei vaikų ir vis daugiau pensininkų bei apskritai vyresnio amžiaus žmonių. 1950 m. 40 proc. 25 ES valstybių gyventojų buvo jaunesni negu 25 metų. 2000 m. šios amžiaus grupės atstovai jau sudarė tik 30 proc. gyventojų, o 2025 m. šis skaičius sumažės iki 25 proc. Ir atvirkščiai: 1950 m. tik kas dešimtas žmogus buvo vyresnis negu 65 metų, 2000 m. šis santykis jau buvo 1 iš 6, o 2025 jis priartės prie 1 iš 4. Šie duomenys yra esminių vartojimo struktūros, būsto ir slaugos poreikių, socialinio elgesio ir pačių viešosios politikos prioritetų pokyčių ženklas.

2.1.6 Žinoma, dėl įvairių Europoje egzistuojančių socialinės apsaugos modelių, darbo sąlygų ir medicinos pažangos šiandien dauguma vyresnio amžiaus žmonių gali tikėtis kur kas ilgesnės gyvenimo trukmės ir santykinai neblogų pajamų. Tačiau esama didelių skurdo problemų: jų patiria ne mažiau kaip šeštadalis vyresnių nei 65 metų amžiaus moterų, o apskritai — tai maždaug ketvirtadalis visų vyresnių žmonių, kurie gyvena vieni, problema ⁽⁶⁾. Senyvo amžiaus moterų skurdo ir atskirties priežastys dažniausiai yra nedidelė darbo patirtis arba jokios darbo patirties. Gerokai didesnį nerimą kelia vyresnių kaip septyniasdešimties ir aštuoniasdešimties metų asmenų padėtis, kadangi jų šeimoms tenka vis didesnė našta, kadangi socialinės apsaugos ir priežiūros sistema negali suteikti reikiamų paslaugų.

2.2 Pasak Eurobarometro tyrimo ⁽⁷⁾, 97 proc. europiečių mano, kad šeima yra vienas iš svarbiausių jų gyvenimo aspektų, iš karto po sveikatos. Šis teigiamas Europiečių požiūris tampa dar ryškesnis, kai teirujamasi jų nuomonės apie ateitį ⁽⁸⁾. Šeimos svarba tampa akivaizdi, kai pririekia pagalbos: jeigu susirgtų (88 proc.), pririektų patarimo (78 proc.) ar pinigų (68 proc.), 70 proc. apklaustų asmenų teigia, jog pagalbos kreiptųsi į gyvenimo draugą, 25 proc. — į kitą šeimos narį.

2.3 Europoje šeimos vis dažniau apsigyvena didelių miestų priemiesčiuose. Tačiau šis modelis skirtingose amžiaus grupėse labai skiriasi: senyvi žmonės ir jaunimas dažniausiai gyvena dideliuose miestuose, o vaikų turinčios šeimos ir pensinio amžiaus žmonės yra linkę keltis į mažesnius miestus. Gyvenamosios vietos pasirinkimo tendencijos, kurias lemia

⁽⁶⁾ Skurdas šiuo atveju matuojamas atsižvelgiant į pajamų lygį kiekvienoje valstybėje narėje. Todėl kai kuriose naujosiose valstybėse narėse jo lygis žemesnis (pavyzdžiui, Lenkijoje jis tesudaro 6 proc.), o kitose — gerokai aukštesnis, pvz., Airijoje (44 proc.), Graikijoje (33 proc.), Portugalijoje (33 proc.) ar Didžiojoje Britanijoje (24 proc.). „Europos socialinė tikrovė“ — pagrindinis konsultacinis dokumentas, parengtas Europos politikos patarėjų biuro (EPPB) 2007 m. kovo mėn.

⁽⁷⁾ EUROBAROMETRO specialusis leidinys 273, „Europos socialinė tikrovė“, 2007 m. vasario mėn.

⁽⁸⁾ Žr. R. Gubert ir G. Pollini knygą „Lyginamosios vertybės“ (Valori a confronto), išleistą Milane 2006 m. Joje remiamasi Europos vertybių sistemos tyrimo grupės (European values study) surinktais mokslinių tyrimų duomenimis. Šio tyrimo metu įvairūs Europos universitetai apklausė maždaug 40 000 asmenų 33 Europos šalyse (27 ES valstybėse narėse ir kitose Europos Tarybos valstybėse narėse). Tyrimą „Europos demografinė ateitis“ (The demographic future of Europe) atliko Roberto Boshio institutas, bendradarbiaudamas su Vokietijos federaliniu demografinių tyrimų institutu. Maždaug 34 000 piliečių iš 14 Europos šalių apklausos rezultatai patvirtina stiprų Europiečių prisirišimą prie šeimos institucijos.

priklausymas amžiaus grupei, kelia naujų problemų valdant paslaugas ir užtikrinant socialinę sanglaudą didžiosiose aglomeracijose. Šį reiškinį sustiprina ir migrantų srautai, paprastai didesni miestuose, kur reikia daugiau darbo jėgos.

2.4 Kalbant apie gyventojų amžių, vyresnių nei šešiasdešimt penkerių metų ES gyventojų procentinė dalis išaugo ir 2005 m. sudarė 17,2 proc. 15 ES valstybių narių gyventojų. Moterys, kurių vidutinė gyvenimo trukmė ilgesnė, sudaro didesnę nuolat augančios vyresnio amžiaus gyventojų grupės dalį: visose valstybėse narėse jos sudaro daugiau kaip 50 proc. vyresnių nei 65 metų amžiaus gyventojų.

2.5 Nuo skurdo kenčia apie 72 milijonus 25 ES valstybių gyventojų (t. y., 15 proc.), o 26 milijonai žmonių gyvena ties skurdo rizikos riba ⁽⁹⁾. Maždaug 12 milijonų minėtų asmenų yra vyresnio amžiaus žmonės; 9 proc. ES gyventojų gyvena nedideles pajamas turinčiose šeimose dvejus iš paskutinių trejų savo gyvenimo metų; skurdo rizika didžiausia šeimose, turinčiose daugiau vaikų. Apie 20 proc. asmenų iš 94 milijonų 18 metų nesulaukusių Europos jaunuolių gresia skurdas. Per pastaruosius tris dešimtmečius vaikų skurdo lygis išaugo visose Sąjungos valstybėse narėse, ir šiandien jis viršija bendrą gyventojų skurdo lygį. Ypač didelį nerimą kelia skurdas nepilnose šeimose, šeimose, kurių nariai ilgą laiką neturi darbo arba nukenčia dėl nepakankamo užimtumo, ir gausiose šeimose. Neturtingų šeimų vaikai kenčia nepriteklių, jų padėtis labai nepalanki, jie turi daugiau sveikatos problemų ir mokydami nepasiekia patenkinamų rezultatų, o tai lemia dideles socialines, ekonomines ir politines sąnaudas ateityje. Nepakankamas rūpinimasis vaikų teisėmis gali paskatinti nusikaltimus prieš vaikus, jų išnaudojimą ir prekybą vaikais.

3. Bendros pastabos

3.1 Be to, ką išdėstėme išangoje, Europos Sąjungos institucijoms iki šiol labai sunkiai sekėsi pripažinti šeimą socialine struktūra, kuri šiuolaikinėje visuomenėje atlieka pagrindinį vaidmenį ir todėl nusipelnė didesnio Bendrijos dėmesio.

3.2 Nors įvairiausių viešųjų organizacijų iniciatyva tarptautiniu ir Europos lygmeniu daroma daug oficialių pareiškimų, kuriuose šeimai priskiriamas pagrindinis vaidmuo visuomenėje, iš tiesų šeima iki šiol netapo vienu iš Europos prioritetų. Pastarieji grindžiami dviem pagrindiniais ramsčiais — liberalizuota

⁽⁹⁾ Skaičiavimas atliktas skurdo riba laikant 60 proc. vidutinių pajamų. Europos Sąjungos socialinė padėtis 2004 m. ir Eurostato 2003 m. vertinimas. Taip pat žr. 2007 m. pavasarį Komisijos paskelbtą naujausią pranešimą „Socialinė padėtis Europos Sąjungoje 2005-2006 m.“, kuriame aptariama kartų pusiausvyra senstančioje Europoje.

rinka ir konkurencija bei visiems piliečiams lygiomis galimybėmis. Šie du ramsčiai aiškiai nurodomi, pvz., Lisabonos strategijoje ir socialinėje darbotvarkėje 2005–2010 m.

3.3 Europos Komisija šeimos temą analizuoja socialinės politikos, užimtumo ir lygių galimybių požiūriu⁽¹⁰⁾. Paprastai net ir dokumentuose, kuriuose aptariami jaunimo, vaikų teisių, švietimo ir panašūs klausimai, beveik niekada nevartojama šeimos sąvoka, o pasirinktas požiūris būna beveik išimtinai susijęs su žmogaus teisėmis arba žmogumi — ekonomikos subjektu. Kalbant apie asmenį retai atsižvelgiama į santykių aspektą. Tuo požiūriu žmogus atlieka ypač svarbų vaidmenį kaip šeimos ir jos sukurtos socialinių ryšių sistemos sudedamoji dalis. Juk šeimai ir toliau tenka pagrindinis vaidmuo sudarant žmogui sąlygas augti, palengvinant jo socialinę ir profesinę integraciją o labai dažnai — ir rūpinantis juo ligos, laikino ar ilgalaikio neveiknumo arba priklausomybės nuo kitų asmenų atveju. Valdžios institucijų teikiamos socialinės paslaugos yra iš tiesų svarbios, ypač skatinant profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo derinimą, užkertant kelią šeimų skurdui ir nedarbui, remiant šeimas, kuriose yra sunkių ligonių, sergančiųjų priklausomybės ligomis, vaikų auklėjimo problemų ir buitinio smurto. Tokios paslaugos negali visiškai patenkinti asmens — tiek globojamojo, tiek globojančiojo — jausminių ir emocinių poreikių⁽¹¹⁾.

3.4 Vis dažniau ES piliečių reiškiamas dėmesio šeimai poreikis, regis, sulaukė labai pozityvaus ES pirmininkavusios Vokietijos atsako, kuri, siekdama paremti koordinuotą politiką, galinčią kompensuoti gimstamumo mažėjimą ir vyresnio amžiaus žmonių skaičiaus didėjimą, pasiūlė sukurti institucijų „didįjį aljansą“. Per pastaruosius dvejus metus visose ES institucijose buvo imtasi naujų veiksmų, kuriems būdingas sistemingesnis, strategiškesnis ir perspektyvesnis požiūris, turintis didesnę potencialą.

3.5 Ši raida aiškiai atsispindi svarbiose Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos nuostatose dėl šeimos⁽¹²⁾, nors pageidautina, kad, persvarstant Europos Sąjungos sutartis, į

⁽¹⁰⁾ Šeimos klausimus spręsti patikėta Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių generaliniam direktoratui. Konkrečiai šiai temai skirtų dokumentų galima rasti Europos aljanso už šeimas tinklalapyje http://ec.europa.eu/employment_social/families/index_fr.html. Tačiau galime tik apgailestauti, kad nėra galimybės susipažinti su visais tyrimais, kuriuos iki 2000 m. atliko pirmiau minėtas 1989 m. įsteigtas Europos socialinės, demografinės ir šeimos padėties stebėsenos centras, daugiau kaip dešimtmetį vykdęs reikšmingą veiklą.

⁽¹¹⁾ Susy Giullari ir Jane Lewie, „Suaugusio dirbančiojo modeliu paremta šeima. Lyčių lygybė ir slauga“ („The adult Worker Model family, Gender equality and care“); Socialinė politika ir plėtra, 19 programos dokumentas, Jungtinių Tautų socialinės plėtros tyrimų institutas, 2005 m. balandžio mėn.

⁽¹²⁾ Turimi omenyje 7, 9, 14, 24-3, 33 ir 34 str.

3 straipsnį, kuriame nurodomi Europos Sąjungos tikslai, būtų įtraukta aiški nuoroda į „šeiminio gyvenimo rėmimą“.

3.6 EESRK labai teigiamai vertina Komisijos komunikatą, kuriame nustatytas tikslus Europos aljanso už šeimas projekto įgyvendinimo veiksmų grafikas. Šis Aljansas yra konstruktyvi platforma, kuri pasinaudos EESRK ir apskritai per pastarųjų metų diskusijas jau suformuluotomis gairėmis, kad išspręstų su demografiniais pokyčiais susijusias problemas, remtų įvairių dalyvių bendradarbiavimą ir partnerystę, padėtų rasti išėitis, kurios labiausiai atitiktų šeimų poreikius, susijusius rūpinimusi vaikais ir kitais išlaikytiniais, įskaitant labai reikšmingas investicijas į kokybiškų paslaugų vaikams ir šeimoms sistemą. Tokiu būdu ji prisideda prie naujo, stipresnio kartų solidarumo atgaivinimo.

3.7 Bėlieka apgailestauti, kad, nesulaukus kai kurių valstybių narių pritarimo, šiam klausimui nebuvo galima taikyti atviro koordinavimo metodo, kuris Aljansui būtų suteikęs galimybę daryti didesnę strateginę ir struktūrinę poveikį. Tačiau EESRK pripažįsta, kad nagrinėjamas komunikatas yra pagrindas kurti bendrą platformą, kuri netrukdyt ateityje vykdyti kitus, stipresniu koordinavimu grindžiamus projektus.

3.8 Taigi, svarbu, kad po lemiamo postūmio, kurį padarė ES pirmininkavusi Vokietija, ši nauja darbo kryptis neatsidurtų nuošalyje. Įvairioms Europos organizacijoms vis daugiau dėmesio skiriant socialiniams ir su piliečių gerove susijusiems klausimams, šeima tampa nauju susidomėjimo, svarstymų ir veiksmų objektu. Šiuos nedrąsius pirmuosius bandymus reikėtų stiprinti ir palaipsniui vystyti vykdant išsamią darbo programą, kurios baigiamuoju renginiu turėtų tapti 2010 m. numatytas 3-iasis Europos demografijos forumas.

3.9 Apskritai, reikia pragmatiškai pripažinti praktinį ir esminį šeimų indėlį mūsų visuomenėje užtikrinant konkrečią visų amžiaus grupių asmenų priežiūrą, kartu įvertinant šios priežiūros socialinį bei ekonominį naudingumą bei galimą kainos padidėjimą, kuris, ypač socialinių paslaugų srityje, šeimai būtų nepakeliamas, jeigu jai nebūtų suteikta derama parama ir ji nebūtų skatinama stiprinant jos vaidmenį.

3.10 Socialiniai partneriai šioje srityje jau atlieka svarbų vaidmenį įvairiais lygmenimis. 2003–2006 m. pirmojoje jungtinėje darbo programoje Europos socialiniai partneriai pristatė lygių galimybių veiksmų planą, kuriame konkrečiai kalbama apie šeiminio gyvenimo ir profesinės veiklos derinimą bei visas su

tuo susijusias problemas. Galiausiai, antroji 2006–2008 m. programa yra pagrįsta plačia pagrindinių darbo rinkos iššūkių analize⁽¹³⁾. EESRK ragina socialinius partnerius ir toliau tęsti darbus šia kryptimi.

3.11 Taip pat reikia vis labiau atsižvelgti į socialinio ir santykių kapitalo kūrimo ir atnaujinimo vaidmens struktūrinę dimensiją. Šis kapitalas vis dažniau pripažįstamas pagrindiniu kiekvieno piliečio ir visos visuomenės gerovės elementu. Dėl vaikams ir šeimai skiriamo laiko nukenčia profesinė karjera, tačiau tai yra investicija į žmonių priežiūrą ar mokymą, taigi, tai turi būti pripažinta ir įvertinta išnagrinėjant galimybę papildyti jau taikomas priemones (mokesčių naštos perkėlimas, sumažinimas, vaiko priežiūros atostogos ir t.t.), kad laikas, skirtas šeimos narių, kuriems reikalinga globa, priežiūrai, būtų pripažintas suteikiančiu teisę į pensiją⁽¹⁴⁾ ir kartų solidarumas ateityje netaptų skola (nepakankamos pensijos ir didesnė skurdo rizika), kuri visų pirma prislėgtų moterų pečius.

3.12 Be to, derėtų atsižvelgti ir į neatlygintai skiriamo laiko aspektą. Šį laiką sunku apskaičiuoti, todėl dažnai jis lieka neįvertintas, tačiau jis daro didelę įtaką socialinio gyvenimo kokybei, o tai yra dalykas, kurio dauguma piliečių vis labiau siekia ir kuri vis labiau vertina.

3.13 Taigi, būtina kitaip, aiškiai ir pozityviai, pademonstruoti šios pagrindinės, struktūrinės žmonių dimensijos, leidžiančios atsirasti socialiniam ryšiui ir jį kurti, socialinį pripažinimą, kartu daugiau dėmesio skirti visų kitų — aplinkos ir paslaugų — sąlygų vystymui ir pritaikymui, kad jos padėtų piliečiams užtikrinti galimybę patenkinti lūkesčius — sukurti šeimą, turėti norimą skaičių vaikų ir ramiai rūpintis savo artimaisiais.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komisijos komunikate jau nurodomos kelios sėkmingos ir gerai struktūruotos darbo apibrėžiant ketinimus ir pradėdant juos įgyvendinti gairės (pvz., aukšto lygio vyriausybės ekspertų grupės demografijos klausimams spręsti sudarymas). EESRK palankiai vertina šias darbo gaires, remia jų visapusišką plėtojimą ir pageidauja, kad su jomis būtų nuolat išsamiai supažindinama ir plačiai informuojama apie jų įgyvendinimo pažangą, tokiu būdu sudarant sąlygas kuo aktyviau įsitraukti į šį procesą.

⁽¹³⁾ 2007 m. Europos socialiniai partneriai Komisijos nariui Vladimir Špidla nusiuntė raštą, kuriame jie išreiškė savo norą paaiškinti direktyvą dėl atostogų dėl šeiminių priežasčių ir dėl profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo derinimo padėties ES. Šiuo tikslu organizacijos sudarė bendrą darbo grupę, kuri turi pateikti ataskaitą 2008 m. kovo mėn. vykstančiai ES socialinių reikalų Vadovų Tarybai.

⁽¹⁴⁾ Pavyzdžiu galėtų būti Suomijoje numatytos priemonės. 2003 m. socialiniai partneriai susitarė dėl svarbios pensijų sistemos reformos, 2004 m. sulaukusios Parlamento pritarimo ir prasidėjusios 2005 m. Išsamesnės informacijos ieškokite tinklalapyje www.tyoelake.fi puslapiuose anglų kalba.

4.2 Aktyvus vietos ir regionų veikėjų dalyvavimas yra ypač svarbus, kadangi šio lygmens institucijos atlieka pagrindinį ir vis reikšmingesnę vaidmenį teikiant socialines paslaugas bei imantis veiksmingų bandymų. Atsižvelgiant į tai, būtų naudinga ne tik sudaryti palankias sąlygas kurti regionų ir vietos forumus, bet ir raginti Komisiją imtis iniciatyvos ir bendru sutarimu su suinteresuotomis šalimis parengti ir patvirtinti išsamų forumų ir iniciatyvų visose Sąjungos šalyse planą, siekiant užtikrinti kuo aktyvesnį dalyvavimą šiame procese.

4.3 EESRK mano, kad reikia remti Gerosios patirties šeimos politikos kryptį srityje stebėsenos centro sukūrimą Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fonde ir mano, kad fondui būtų naudinga įvairiuose šio proceso etapuose išklausti pilietinės visuomenės, ypač šeimų asociacijų, nuomones siekiant nustatyti gerąją praktiką bei suteikti naudingą galimybę palyginti ir aptarti.

4.4 Be to, reikėtų siekti, kad su profesine veikla susiję šeimai kylantys klausimai netaptų vieninteliu šio stebėsenos centro susidomėjimo objektu ir kad ši institucija veikiau siektų tiksliai nustatyti šeimos ir visų kartų poreikius bei priemones ir lėšas, leidžiančias užtikrinti ir skatinti naujojo kartų solidarumo vystymą. Tai leistų susipažinti su Sąjungos dabartinės socialinio pilietiškumo infrastruktūros padėtimi⁽¹⁵⁾.

4.5 Mokslinių tyrimų srityje EESRK siūlo išnagrinėti ir šias konkrečias darbo kryptis:

— skirtingų Sąjungos valstybių narių mokesčių politikos (išmokos arba mokesčių atskaita ir mokesčių lengvatos) vaidmuo ir poveikis palengvinant arba apsunkinant šeimų padėtį, visų pirma kalbant apie vaikus (gimimas, priežiūra ir auklėjimas) bei suaugusiuosius, kuriuos globoja jų šeima, profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo derinimą, moterų užimtumą ir vienodą vyrų ir moterų pareigų šeimoje pasiskirstymą,

— dirbančių vyresnio amžiaus asmenų politika ir skatinimo priemonės, o kadangi laikotarpis nuo išėjimo į pensiją iki tol, kol dėl ligos ar amžiaus žmogui prireikia globos, nuolat ilgėja — iniciatyvų bei veiksmų, kurie gali sudominti vyresnio amžiaus asmenis ir įtraukti juos į socialinę bei kultūrinę veiklą jų bendruomenės naudai, bendrojo socialinio kapitalo kokybę gerinantį reiškinį, vykdymas;

⁽¹⁵⁾ Žr. 2003 m. gruodžio 10 d. EESRK nuomonę dėl Socialinės politikos darbotvarkės vidurio laikotarpio įvertinimo (pranešėjas L. Jahier), OL C 80, 2004 3 30.

— gyvenimo ciklo perspektyvos analizė, siekiant, kad dabartinę labiausiai paplitusią linijinę gyvenimo struktūrą ⁽¹⁶⁾ pakeistų lankstesnė ir besikaitaliojanti struktūra, o pasiaukojimas šeimai, karjeros sustabdymas auginant vaikus arba siekiant pasirūpinti kitais šeimos nariais, kuriems reikalinga parama, arba dėl tolesnio mokymosi nebebūtų laikomas išimtinė galimybe arba pasirinkimu, dėl kurių neišvengiamai nukentčia karjera, ypač moterų, o palaiapsniui taptų normalia ir įprasta daugumos to siekiančių vyrų ir moterų padėtimi ⁽¹⁷⁾.

— šiuo požiūriu, vykdant mokslinius tyrimus reikėtų atsižvelgti į tai, kad pirmiau minėtas gerokai išaugęs nepilnų šeimų skaičius gali lemti vienišą senatvę, kai privalomos išlaidos taps sunkia našta, o lanksti gyvenimo ciklo struktūra gali turėti neigiamos įtakos gyvenimo lygiui. Be to, būtina išsiaiškinti, kokių priemonių reikėtų imtis siekiant, kad pensijų lygis leistų kiekvienam žmogui užtikrinti orų gyvenimą taip pat išnagrinėjant galimybę individualizuoti kiekvieno šeimos nario teisę gauti pensiją.

— vaikų skurdo poveikis visuomenei ir su juo susijusios sąnaudos (įskaitant prekybą vaikais ir nusikaltimus prieš vaikus), šeimoms teikiama parama nedarbo, ligos, priklausomybės ligų, psichinės sveikatos, buitinio smurto ir vaikų auklėjimo problemoms spręsti ir kliūtys jaunimui (abiejų lyčių) tapti nepriklausomu ir kurti šeimas.

4.6 Be to, yra dar dvi mažai ištirtos sritys, kurioms, EESRK nuomone, įgyvendindama šią strategiją Komisija turėtų skirti daugiau dėmesio ir teikti didesnę reikšmę:

— būsto politikai, kuri iš esmės vis dar kuriama remiantis gyvenimo ciklu, kuriame akivaizdžiai dominavo darbu skirtas laikas, o tai nebeatitinka šiandieninės padėties ⁽¹⁸⁾. Tai ypač pasakytina apie socialinį būstą, su šeimyninių vaikų darželių plėtra susijusius dalykus bei daugeliui priklausomų asmenų suteiktą konkrečią galimybę gyventi savo namuose;

— neįgalųjų arba asmenų, kurie visiškai negali savimi pasirūpinti, dažnai gyvenančių savo namuose arba su šeima, padėčiai. Tai yra iššūkis ne tik kuriant socialines paslaugas, kurios

padėtų šiems žmonėms nepriklausomai gyventi savo namuose, bet ir yra iššūkis vienišiesiems asmenims ir šeimoms, o tai pastebima tikrai tuomet, kai įvyksta socialinės tragedijos.

4.7 Pasiūlymas, kurį platus Europos lygmens šeimų organizacijų susivienijimas neseniai vėl pateikė įvairioms Europos institucijoms, yra pagirtinas ⁽¹⁹⁾. Jame prašoma persvarstyti PVM tarifus, taikomus kūdikiams skirtoms prekėms, pradedant sauskelnėmis. Komisija jau pareiškė savo konkretų politinį įsipareigojimą šioje srityje 2006 m. liepos 19 d. pateikdama pasiūlymą dėl 6-osios direktyvos, o konkrečiai — dėl Direktyvos 2006/112/EB H priedo, kuriame išvardyti produktai ir paslaugos, kuriems valstybės narės gali taikyti mažesnę (bet ne mažesnę kaip 5 proc.) PVM tarifą, persvarstymo ⁽²⁰⁾. Šių gaminių vidutinė kaina yra pakankamai didelė našta visos Europos šeimų biudžetams. EESRK palankiai vertina šį pasiūlymą, kuris galėtų tapti konkrečiu sprendimu ir kuris patenka į Europos Sąjungos kompetencijos sritį, suteikiančią galimybę valstybės narės paskatinti teikti šeimoms reikšmingą ekonominę paramą.

4.8 Mūsų nuomone, naudinga priminti ir dvi konkrečias darbo gaires:

— būtinybę šeimos temą (*Family mainstreaming*) glaudžiau susieti su įvairiomis Bendrijos politikos kryptimis siekiant sistemingai atsižvelgti į kiekvienos įgyvendinamos priemonės poveikį šeimoms ir į šeimos dimensiją įvairiose Sąjungos socialinių ir ekonominių veiksmų srityse. Todėl EESRK mano, kad Komisijai derėtų atnaujinti 1989 m. sukurtos, o grupės darbiau nebeatitikusios poreikių tarpžinybinės darbo grupės darbą. Ji padėtų geriau koordinuoti veiksmus šioje srityje;

— būtinybę nuolat konsultuotis su Europos piliečiais, o konkrečiai — šeimų asociacijomis ir socialiniais partneriais, kad būtų užtikrintas geresnis taikomų priemonių tęstinis vertinimas, tiksliau ir veiksmingiau skleidžiama informacija palaiškant šį procesą finansiškai, taikant atitinkamas procedūras ir kuriant reikiamas struktūras. Šiuo požiūriu EESRK galėtų būti ideali vieta, kur ši misija įgytų struktūrinį stabilumą.

⁽¹⁶⁾ Gyvenimo struktūrą mūsų laikais paprastai sudaro labai griežta augimui, mokymuisi, sudėtingai ir ilgai integracijai į darbo pasaulį skirto laiko seka, neišvengiamai daranti poveikį šeimai skiriamam laikui ir potencialiam gimtamumui ir užsibaigianti gana brandžiame amžiuje, kai asmuo būna priverstas prisiimti dvigubą vaikų rėmimo ir senyvo amžiaus tėvų globojimo našta.

⁽¹⁷⁾ Šiuo požiūriu būtina skatinti ir išplėsti Dublino Fondo jau numatytas mokslinių tyrimų kryptis.

⁽¹⁸⁾ Šiuo klausimu taip pat žr. nuomonę dėl Būsto ir regioninės politikos (pranešėjas — A. Grasso, bendrapranešėja N. Prud'homme), OL C 161 2007 7 13.

⁽¹⁹⁾ Šių metų gegužės 15 d. Tarptautinės šeimos dienos proga Europos gausių šeimų konfederacija (ELFAC) ir daug kitų organizacijų, kaip antai, ES šeimos organizacijų konfederacija (COFACE), paskelbė kreipimąsi į institucijų vadovus „Reikia sumažinti PVM už vaikams auginti būtinus daiktus“. Kitus dokumentus ir informaciją galima rasti tinklalapyje www.elfac.org.

⁽²⁰⁾ Šiuo metu kai kurios valstybės narės jau taiko mažesnę PVM tarifą vaikų sauskelnėms, bet manome, kad turėtų būti priimtas reikšmingesnis sprendimas dėl visų kūdikiams skirtų gaminių — pradedant maistu ir baigiant drabužiais, — kuriems vis dar taikomas didžiausias mokesčio tarifas.

5. Išvados

5.1 Nagrinėjant kartų solidarumo temą, nereikėtų pirmenybės teikti, o kartu ir apsiriboti demografiniu klausimu, nors į su juo susijusių iššūkių svarbą būtina atsižvelgti. Ši tema palaipsniui turi tapti artimiausių metų prioritetiniu klausimu, kuriuo turėtų užsiimti horizontalieji (institucijos, socialiniai partneriai, pilietinės visuomenės organizacijos ir t. t.) ir vertikalieji (jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių ir t. t.) atsakomybės centrai, nes jie daro lemiamą poveikį Europos vystymuisi (ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam) ir atnaujinant patį socialinį paktą, kuriuo grindžiamos mūsų demokratinės sistemos.

Iš tiesų solidarumo kultūra, kuri iki šiol buvo būdinga ES vystymuisi, bėgant metams leido priimti originalius ir tvarius sprendimus, kurie pasirodė esą lemtingi Europos žmogiškajam, socia-

liniam ir ekonominiam vystymuisi — pradėdant nacionalinėmis socialinės apsaugos sistemomis ir baigiant socialinių teisių ir pareigų santykiu, pradėdant piliečio teisių plėtojimu ir baigiant kartų atsakomybės šeimoje sąsaja ir tęstinumu.

5.2 Kaip yra pasakęs prancūzų rašytojas Antoine de Saint-Exupéry, „ateitį reikia ne numatyti, o padaryti ją galimą“. Taigi, reikia imtis veiksmų, kad visi piliečiai, visų pirma šeimos ir ypač jaunimas, vėl patiktų ateitimi. Tada jie nebebus priversti gyventi tokioje nepalankioje išteklių, paslaugų ir laiko požiūriais socialinėje aplinkoje, verčiančioje pernelyg ilgai atidėti sprendimą įgyvendinti šeimos planus ir susilaukti tiek vaikų, kiek norėtų. Priešingai — jie pajus naujo kartų solidarumo aljanso tvirtumą ir jiems bus užtikrintos priemonės, leisiančios įnešti savo indėlį ir padėsiančios priimti šiandieninius iššūkius.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

Šie pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų, diskusijų metu buvo atmesti (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 3 dalis):

4.3 punktas

Papildyti taip:

„EESRK mano, kad reikia remti Gerosios patirties šeimos politikos kryptį srityje stebėsenos centro sukūrimą Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fonde ir mano, kad fondui būtų naudinga įvairiuose šio proceso etapuose išklausti pilietinės visuomenės, ypač šeimų asociacijų, nuomones siekiant nustatyti gerąją praktiką bei suteikti naudingą galimybę palyginti ir aptarti. EESKR ragina Komisiją, Europos Parlamentą ir Tarybą imtis reikiamų veiksmų šeimos stebėsenos centrui įsteigti Dublino fonde ir skirti šiam tikslui reikalingas lėšas.“

Balsavimo rezultatai

Už: 63 Pieš: 67 Susilaikė: 22

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos

COM(2007) 273 galutinis

(2008/C 120/17)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. gegužės 30 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Ketvirtosios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Olivier Derruine.

440-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 88 nariams balsavus už, nė vienam prieš ir nė vienam susilaikius.

1. Įžanga

1.1 Pagal Sutarties 159 straipsnį Komisija privalo kas trejus metus skelbti ataskaitą apie ekonominės ir socialinės sanglaudos padėtį Europoje.

1.2 Kadangi ataskaita buvo paskelbta prieš atnaujinant Lisabonos strategijos integruotas gaires Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) tikisi, kad, kaip buvo prašyta, į jo svarstymus bus atsižvelgta ne tik kitais regionų politikos įgyvendinimo etapais, bet ir rengiant naujas integruotas gaires ⁽¹⁾.

1.3 Naujojoje Reformų sutartyje į bendrus ES tikslus įtraukta teritorinė sanglauda (3 straipsnis), kuriai nebuvo skiriama dėmesio iki tol, kol ji nebuvo įtraukta į Konvenciją dėl Europos ateities ir patvirtinta 2007 m. Tarpvyriausybinėje konferencijoje (TVK).

2. Bendrosios pastabos

2.1 Prie ataskaitos pridėtame komunikate pateikiami klausimai diskusijai apie struktūrinės politikos vykdymą ateityje. EESRK nuomone, buvo iškelti du labai svarbūs klausimai, į kuriuos reikėtų konkrečiai atsakyti:

— atrodo, kad beprasmiška diskutuoti apie sanglaudos politiką, kuriai skiriama beveik du trečdaliai biudžeto, jei kartu neaptariamos jai įgyvendinti skirtos priemonės. EESRK norėtų priminti, kad Susitarime dėl finansinės perspektyvos patvirtinto Europos biudžeto neužtenka Europos užsibrėžtiems tikslams pasiekti. Tą patį galima pasakyti ir konkrečiai kalbant apie struktūrinę politiką: 0,36 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) neužtenka norint pasiekti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą Europoje ⁽²⁾;

⁽¹⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai 1.4 punktą, OL C 93, 2007 4 27, p. 6.

⁽²⁾ Neužbėgdami už akių Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonei šiuo klausimu, toliau pateiksime kai kuriuos jau išsakytus pasiūlymus.

— socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo. Nors keletas klausimų susiję su valdymu, tačiau apsiribojama tik jo politiniu aspektu. Deja, visiškai nepaminėtas socialinių partnerių vaidmuo, o jų parama būtina siekiant užtikrinti, kad būtų įgyvendinti vietos poreikius atitinkantys projektai, kad jiems pritartų didelė visuomenės dalis ir kad jie padėtų skaidriai naudoti išteklius.

2.2 Ataskaitoje pateikti skaičiai gali suklaidinti atidų skaitytoją, kadangi ne visada aišku, ar kalbama apie 15, 25, ar apie 27 valstybių narių Europos Sąjungą. Klaidinančios ir su pažanga susijusios datos. Pvz., dažnai ataskaitoje kalbama apie 27 ES valstybių narių pažangą, o nurodomi 1996 m., kai Europos Sąjungą sudarė 15 valstybių narių. Taigi galima daryti išvadą, kad pateiktos tendencijos būdingos ne tik Europos Sąjungos valstybėms, bet ir šalims, kurioms (atsižvelgiant į jų prekybinius santykius) Europos sektorių politika (vidaus rinkos, konkurencijos, regionų politika) neturėjo arba turėjo tik labai mažai įtakos. Kitaip tariant, nors struktūrinės politikos įnašas yra neginčijamas, sunku padaryti aiškias išvadas kalbant apie konkretų jos indėlį siekiant didesnės sanglaudos ⁽³⁾.

2.3 Netikslu taikyti 75 proc. BVP vienam gyventojui kriterijų siekiant nustatyti, ar regionai pakankamai išsivystę, ar ne, kadangi į ES įstojus už buvusias nares neturtingesnėms valstybėms (statistinis plėtros poveikis), BVP vienam gyventojui sumažėjo. Jis keitėsi ir į ES įstojus Bulgarijai ir Rumunijai. Taigi, sanglaudos padėties iki 2004 m. negalima tiesiogiai lyginti su dabartine padėtimi. Dvylikos šią ribą peržengusių regionų veiklos rezultatus reikėtų laikyti santykiniais, kadangi niekas negali užtikrinti, ar tai nėra tik statistinio poveikio padarinys.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6.

2.4 Ataskaitoje numatoma, kad kito programavimo laikotarpio pradžioje 9 iš 12 2004 m. ir 2007 m. į ES įstojusių valstybių narių BVP vienam gyventojui Europoje bus didesnis negu 75 proc. Taigi, šis kriterijus taps nebetinkamas. Jau dabar reikėtų pradėti svarstyti šį klausimą.

2.5 Nors ataskaitoje pateikiama daug ir įvairių duomenų, deja, jie ne visada tarpusavyje siejasi.

— Tai pasakytina apie, pvz., 2.1.3, 3.2, 2.2.4 punktus (ypač diagramą) ir I priedo 2.2.6 punktą, kuriuose atkreipiamas dėmesys į tai, kad sunku derinti ekonomikos augimą ir darnų vystymąsi (šiuo atveju — darbo vietų kūrimą ir naudą visiems regionams). Tačiau tai svarbus uždavinys, ypač kai kurioms naujosioms valstybėms narėms (Lenkijai, Vengrijai, Rumunijai, Bulgarijai ir Čekijai).

— Senosioms sanglaudos valstybėms Airijai, Graikijai ir Ispanijai pavyko visiškai ar iš dalies pasivyti kitas valstybes, tačiau ar jų augimas tvarus? Kaip išlikti optimistiškiems dėl ateityje vykiančių pokyčių, jei jau dešimtį metų valandinis darbo našumas, palyginti su Europos vidutiniu našumu, mažėja ir jei augimą daugiausia lemia nekilnojamojo turto rinka (pvz., Ispanijoje)? Kaip paaiškinti tai, kad Airijoje, kurios ekonomika labai išaugo ir pagal realųjį BVP vienam gyventojui išsiveržė į antrąją vietą ir vėl buvo galima užtikrinti visišką užimtumą, beveik kas penktas gyventojas ar gyventoja yra ties skurdo riba?

— Stebina tai, kad šioje didelės apimties ataskaitoje visiškai neaptariama darbo kokybė, nors ji pripažinta svarbiausiu 2000 m. Lisabonos tikslu⁽⁴⁾. Manome, kad kiekviena valstybė narė turi nuodugniai patikrinti, ar darbo vietas, kurios buvo paremtos ar sukurtos naudojant struktūrinius fondus, suteikė galimybę asmenims integruotis į darbo rinką, užtikrinti orumo nežeminančias gyvenimo sąlygas ir deramą darbo užmokestį?

2.6 EESRK taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad neužsimenama apie socialinę ekonomiką, kurios srityje veikia 10 proc. Europos įmonių, ir jos vaidmenį skatinant sanglaudą (tai visų pirma pagalba labiausiai pažeidžiamiems darbo rinkos dalyviams). Šiame sektoriuje galima sukurti aukštos kokybės darbo vietų ir skatinti tvarų vystymąsi, nes jame užtikrinamas užimtumas vietos lygiu, skatinama kaimo vietovių raida, kuriamas socialinis kapitalas ir taip spartinama sektorių ir regionų restruktūrizacija. Todėl būtų pageidautina turėti pagal kiekį ir kokybę palyginamų statistinių duomenų apie valstybes nares, galinčių mums padėti geriau suprasti šį sektorių.

⁽⁴⁾ Apie ją užsimenama, tačiau tik kalbant apie švietimo ir mokymosi lygį, o juk COM(2003) 728 pateikta 10 darbo kokybės kriterijų, kurie nagrinėjami pagal tam tikrus rodiklius.

2.7 EESRK nuomone, reikėtų išsamiau nagrinėti ir tirti įvairius ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos aspektus, pvz., lygių galimybių darbo rinkoje klausimą.

2.8 Siekiant įtikinti ES sanglaudos politikos nauda, ataskaitoje pateikti nauji argumentai:

— dėl rinkos veiksmų labiausiai klesti sostinės, todėl į jas plūsta darbuotojai ir bedarbiai, kurie gana dažnai nusivilia savo svajonių vieta. Todėl būtina aptarti šį klausimą diskusijose ir siekti skatinti judumą bei kovoti su nedarbu;

— beje, sostinės dažniausiai yra vieninteliai augimo centrai. Tik trijose valstybėse susikūrė papildomi vystymosi centrai, klesintys tarptautiniu mastu ir pasižymintys ekonominiu tvarumu. Todėl vidutinis augimas regionų lygiu svyruoja nuo 0 iki 8,6 proc. (1997–2004 m.);

— net jei dėl aukšto sostinių augimo lygio valstybės pasiekia 75 proc. ribą, daugeliui regionų ją pasiekti prireiks daugiau laiko.

Todėl buvo svarbu kuo greičiau pripažinti, kad teritorinė sanglauda, kuri taip pat tampa vis svarbesniu ekonominės bei socialinės sanglaudos pagrindu, — tai bendras ES tikslas.

2.9 EESRK palankiai vertina tai, kad pirmą kartą buvo palyginta Europos ir jos pasaulinių konkurencijų sanglauda ir atkreiptas dėmesys į sostinių vaidmenį bei aptarti vystymosi tvarumo klausimai (t. y. nedarnus vystymasis, neigiamas poveikis aplinkai) ir klimato kaitos poveikis regionams.

2.10 EESRK pritaria Europos Sąjungos tikslui užimti lyderės poziciją sprendžiant klimato kaitos problemą. Tačiau jeigu ES nepriklausančios valstybės nepaseks Europos pavyzdžiu, tai sukels grėsmę Europos Sąjungos konkurencingumui ir sanglaudos politikai. Tokiu būdu iškreipta konkurencija gali lemti įmonių perkėlimą į šalis, kurios nedalyvauja klimato kaitos politikoje.

2.11 EESRK džiaugiasi, kad vėl imtasi nagrinėti teritorinės sanglaudos klausimus, kuriems, nors ir buvo priimta Europos erdvės plėtros perspektyva (1999 m.), iki šiol nebuvo skirta pakankamai dėmesio: Miestų vystymosi strategijoje, Teritorinėje darbotvarkėje, Leipcigo chartijoje išvardyta daug svarbių miestų vystymo principų, o EESRK atkreipė dėmesį į didmiesčių aglomeracijų ir branduolių svarbą įgyvendinant pramonės politiką ir diegiant naujoves.

2.12 Paskutinis skyrius apie Bendrijos politikos ir sanglaudos ryšį ne toks argumentuotas, nes jame išvardyti veiksmai, kurių būtina imtis siekiant įgyvendinti Lisabonos strategiją, tačiau nepaaiškinta, kokią konkrečią ir realią įtaką jie turėtų sanglaudai.

3. Rekomendacijos

3.1 Nenorėdamas užbėgti už akių nuomonei savo iniciatyva, kurią pateiks dalyvaudamas Komisijos viešose konsultacijose dėl būsimo Europos biudžeto, EESRK norėtų paminėti keletą savo ankstesnių rekomendacijų.

3.1.1 Šiuo metu struktūriniai fondai dažniausiai apsiriboja subsidijų skyrimu. Ankstesnėje nuomonėje ⁽⁵⁾ Komitetas pasiūlė dar kartą aptarti finansų inžinerijos priemones, kurios, Europos investicijų fondui ir Europos investicijų bankui (EIB) padedant, sustiprintų poveikį. Komitetas pasiūlė šias subsidijas paversti finansiniais produktais, kad susidarytų sverto poveikis. Pavyzdžiui, vienas euras rizikos kapitalo paskolai užtikrinti leistų finansuoti nuo penkių iki dešimties eurų MVĮ investiciją. Reikėtų plačiau taikyti programą JEREMIE (Jungtiniai Europos ištekliai mažoms ir vidutinėms įmonėms) ⁽⁶⁾.

3.1.2 Be to, nedidinant valstybių narių įnašo, reikėtų skirti pakankamai išteklių ES pridėtinės vertės projektams (pvz., nepakankamai išvystyti transeuropiniai tinklai, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas (angl. FAM)).

3.1.2.1 EESRK ne kartą kritikavo Europos biudžetui pradėtą taikyti PVM sistemą, pagal kurią padidintos surinkimo išlaidos, sustiprintos administravimo ir kontrolės sistemos ⁽⁷⁾. Šias išlaidas reikia sumažinti, kad būtų galima skirti daugiau išteklių bendriems projektams įgyvendinti.

3.1.2.2 Reikėtų atsisakyti praktikos, kai nepanaudoti ir taip jau nedidelio Europos biudžeto asignavimai grąžinami valstybėms narėms. Šie asignavimai — tai tik maža procentinė metinio biudžeto dalis, tačiau 2000–2005 m. iš viso jie sudarė beveik 45 mlrd., kuriuos būtų buvę galima panaudoti veiksmingiau ⁽⁸⁾.

3.1.2.3 Visose valstybėse narėse vykstantis demografinis senėjimas lemia didesnes socialines išlaidas, tačiau pagal Stabilitumo paktą valstybės turi atsižvelgti į biudžetinius suvaržymus, todėl viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės galėtų būti alternatyvus sprendimas. Tokios partnerystės priklausytų nuo viešojo administravimo įstaigų (ypač regionų lygmeniu) gebėjimo sudaryti darnius susitarimus su privačiu sektoriumi, taigi reikėtų stiprinti administracinių įstaigų pajėgumus.

3.2 Regionų politikos strateginės gairės išdėstytos Lisabonos strategijoje. EESRK siūlo vykdant regionų politiką labiau atsižvelgti į Tvaraus vystymosi strategiją, kadangi joje didžiausias dėmesys skiriamas visų rūšių sanglaudai, o ją papildančioje Lisabonos strategijoje daugiausia dėmesio skiriama konkurencin-gumui ⁽⁹⁾.

	LISABONA	TVARUS VYSTYMASIS
Numatytas laikotarpis	Iki 2010 m.	Neapibrėžtas laikotarpis; ilgalaikis laikotarpis
Sritis	Europos Sąjunga	Peržengia Europos Sąjungos ribas, nes vykdomas ir už jos ribų
Prioritetai ⁽¹⁾	Stiprinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, užtikrinti dinamišką ir patikimai veikiančią euro zoną, padaryti Europą patrauklesne vieta investavimui ir darbui, pasinaudoti žiniomis ir naujovėmis skatinant ekonomikos augimą, pritraukti į darbo rinką ir joje išlaikyti daugiau žmonių bei modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, gerinti darbuotojų ir įmonių gebėjimą prisitaikyti bei darbo rinkų lankstumą, didinti investicijas į žmogiškuosius išteklius tobulinant švietimą ir igūdžius	Spręsti klimato kaitos problemą, skatinti aukštos kokybės sveikatos priežiūrą ir gerinti visuomenės sveikatą, kovoti su socialine atskirtimi ir spręsti demografinių pokyčių klausimus, geriau valdyti gamtinius išteklius ir skatinti tvaresnį transportą, kovoti su skurdu pasaulyje, skatinti vystymąsi

⁽¹⁾ COM(2005) 141 galutinis, Integruotos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės (2005–2008 m.); COM(2003) 728, Tvaraus vystymosi strategijos peržiūra — Veiksmų programa.

⁽⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Sanglaudos politikos strateginių gairių (2007–2013 m.), OL C 185, 2006 8 8.

⁽⁶⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl sanglaudos politikos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti — Sanglaudos politikos strateginių gairių (2007–2013 m.), OL C 185, 2006 8 8, p. 52.

⁽⁷⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendrijų nuosavųjų išteklių sistemos, OL C 267, 2005 10 27, p. 57.

⁽⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6.

⁽⁹⁾ „Atnaujindama Lisabonos strategiją Europos Vadovų Taryba dar kartą patvirtino, kad Lisabonos strategija turėtų būti suprantama atsižvelgiant į platesnį darnaus vystymosi kontekstą, kad dabartiniai poreikiai privalo būti patenkinami nepakenkiant busimų kartų galimybėms patenkinti savus poreikius. Europos Vadovų Taryba pakartojo, kad sieks tvaraus vystymosi, nes tai yra vienas iš pagrindinių visą Sąjungos politiką ir veiklą reglamentuojančių principų“. 2005 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados.

3.2.1 Iš toliau pateiktų žemėlapių, kuriuos sudarė Europos teritorinio planavimo tinklas (angl. ESPON), matyti, kad, jei Lisabonos strategija ir toliau bus įgyvendinama taip, kaip pastaruoju metu, iki 2030 m. didės poliarizacija ir metropolizacija. Siekiant didesnės sanglaudos būtų galima skatinti ekonomiką ir, visų pirma, kitus vystymosi centrus (Baltijos jūros regiono valstybes, rytinę teritoriją tarp Vienos, Berlyno, Varšuvos ir Budapešto, pietų Prancūziją ir Kataloniją).

3.2.2 Todėl EESRK primena⁽¹⁰⁾, kad, skatinant darnų vystymąsi ir siekiant išvengti neigiamo poliarizacijos poveikio, svarbu vystyti ir įgyvendinti daugiapoliškumą dviem aspektais⁽¹¹⁾: pirma, reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas atsirasti vystymosi centrums visoje Europoje, siekiant skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą už ekonomikos augimo teritorijos (penkiakampio) ribų, antra, reikėtų stiprinti didmiesčių ir mažesnių miestų (kaimų) ryšius bei sąveiką, ypač siekiant išvengti teritorinio susiskaldymo pačioje NUTS (Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra). Scenarijų palyginimas/erdvinė struktūra ir miestų hierarchija 2003 m.

3.3 Atsižvelgiant į didėjančią sostinių pranašumą kūriamos gerovės, veiklos ir darbo vietų kūrimo požiūriu, ypač kai kuriose naujose valstybėse narėse⁽¹²⁾, ir į tai, kad BVP augimas ir infliacija labai susiję tarpusavyje, vyriausybės ir valstybių, ketinančių prisijungti prie euro zonos, pilietinė visuomenė turėtų pasvarstyti, kokią įtaką perėjimas prie vienos valiutos turės jų vidaus sanglaudai, kurios siekiant gali kilti sunkumų, jei vienos šalies atskiri regionai vystysis skirtingu tempu. Taigi, neneigiant euro suteikiamų privalumų⁽¹³⁾, vienodos palūkanų normos politika gali ne tik nepatenkinti konkrečių šių valstybių ekonomikos poreikių, bet ir turėti skirtingos įtakos dideliems veiklos centrams (įskaitant sostinę) bei kitiems regionams. Papildomai reikės stiprinti valstybių narių ekonomikos politikos koordinavimą, kad būtų galima sušvelninti šį reiškinį⁽¹⁴⁾.

3.4 Ataskaitoje dar kartą pabrėžiamos visuotinės svarbos paslaugos. Vadovaudamasis 2007 m. tarpvyriausybines konferencijos parengtu naujuoju protokolu dėl visuotinės svarbos paslaugų, EESRK dar kartą ragina „apibrėžti bendras gaires, bendrus standartus, kurie turėtų būti nustatyti visoms visuotinės svarbos paslaugoms (ekonominėms ir neekonominėms), įskaitant ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. Visa tai turėtų būti numatyta pagrindų direktyvoje, kuri turėtų būti priimta pagal bendro sprendimo procedūrą ir galėtų nustatyti Bendrijos sistemą, pritaikytą prie konkrečių VSSP savybių“⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės dėl Europos metropolinių zonų: socialinės ir ekonominės pasekmės Europos ateičiai, OL C 168, 2007 7 20, p. 10; Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6; ir Teritorinės darbotvarkės, OL C 168, 2007 7 20, p. 16.

⁽¹¹⁾ Šiuo klausimu žr. 2007 m. gegužės mėn. Europos Parlamento Regioninės plėtros (REGI) komiteto parengtą tyrimą „Regioniniai skirtumai ir sanglauda: ateities strategijos“.

⁽¹²⁾ Šis klausimas bus svarstomas nuomonėje, kuri bus parengta 2008 m. Ekonominės ir pinigų sąjungos dešimtmečio proga.

⁽¹³⁾ Šis klausimas bus svarstomas nuomonėje, kuri bus parengta 2008 m. Ekonominės ir pinigų sąjungos dešimtmečio proga.

⁽¹⁴⁾ Atnaujindama Lisabonos strategiją Europos Vadovų Taryba dar kartą patvirtino, kad Lisabonos strategija turėtų būti suprantama atsižvelgiant į platesnį darnaus vystymosi kontekstą, kad dabartiniai poreikiai privalo būti patenkinami nepakenkiant ateinančių kartų galimybėms patenkinti savus poreikius. Europos Vadovų Taryba pakartoja, kad sieks tvaraus vystymosi, nes tai yra vienas iš pagrindinių visą Sąjungos politiką ir veiklą reglamentuojančių principų. 2005 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados.

⁽¹⁵⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Komisijos komunikato dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje, OL C 161, 2007 7 13, p. 80.

3.5 EESRK nuomone [jo poziciją Europos Parlamentas perėmė paskutiniuose pranešimuose], sanglauda neturėtų būti vertinama vien tik pagal BVP rodiklius. Jis pageidauja, kad būtų parengtas išsamesnis sanglaudos rodiklis, kuris apimtų ne tik BVP, bet ir užimtumo bei nedarbo lygį, socialinės apsaugos mastą, galimybę naudotis visuotinės svarbos paslaugomis ir kt.⁽¹⁶⁾ Šie rodikliai taip pat turėtų būti papildyti pajamų skirtumo (Gini koeficientas arba kvantilių santykis) ir CO₂ išmetalų rodikliais (vienam gyventojui arba pokyčiai nuo 1990 m.). Apskritai būtina tobulinti Europos statistines priemones, ypač NUTS nomenklatūrą, ir sustiprinti Eurostato ir nacionalinių statistikos institutų ryšius siekiant kuo greičiau gauti kuo išsamesnius ir kuo tikslesnius duomenis⁽¹⁷⁾.

3.6 EESRK siūlo išnagrinėti, ar kitą kartą skirstant struktūrinių fondų lėšas nebūtų tikslingiau remtis bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP) rodikliu (kaip tą jau daro Sanglaudos fondas), o ne į BVP. Taip būtų galima atsižvelgti į asmenis, atvykstančius į darbą iš kaimyninių vietovių, dėl kurių ekonominio poveikio, kaip matyti iš ataskaitoje pateiktos lentelės, didėja skirtumai, jei skatinamas judumas visais lygmenimis arba tiesioginių užsienio investicijų (TIU) srutai, kurių dalis grįžta į kilmės šalį. Taigi, vertinant BNP, kitaip nei vertinant BVP, atsižvelgiama į šiuos įeinančius ir išeinančius srautus. Šis skirtumas reikšmingas kai kurioms valstybėms (Liuksemburgui, Airijai, Čekijai, Estijai, Kipriui, Vengrijai ir šiek tiek mažiau Lenkijai bei Rumunijai), todėl gali atsitikti taip, kad struktūrinių fondų lėšos nebus paskirstomos optimaliai. Be to, reikia pažymėti, kad šie duomenys negaunami NUTS lygmeniu, ir šią padėtį reikėtų pagal galimybes taisyti.

4. Atsakymai į kai kuriuos konsultacijų metu iškeltus klausimus

4.1 Kaip regionai gali reaguoti į mažo ir vidutinio sudėtingumo technologijų sektoriuose veikiančių dinamiškų konkurentų spaudimą?

4.1.1 Kalbant apie vis didėjančią Europos įmonių įvairovę, akivaizdu, kad, taikant 7-ąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programą ir Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programą, pagal kurias numatoma skatinti MVĮ ir visus vystymosi regionus, vis dar laikomasi požiūrio „nuo bendro prie atskiro“. Reikėtų skatinti „ryšius su technologijų ir mokslo kompetencijos centrų tinklais, technologijų parkų, mokslininkų, pramonė ir valdžią jungiančių struktūrų“ kūrimą. Kadangi būtina diegti naujoves, gali padidėti susiskaldymas, todėl „būtina kuo greičiau kurti naujas kompetencijos sritis, kad

⁽¹⁶⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6, 1.3 punktas.

⁽¹⁷⁾ Atnaujindama Lisabonos strategiją Europos Vadovų Taryba dar kartą patvirtino, kad Lisabonos strategija turėtų būti suprantama atsižvelgiant į platesnį darnaus vystymosi kontekstą, kad dabartiniai poreikiai privalo būti patenkinami nepakenkiant ateinančių kartų galimybėms patenkinti savus poreikius. Europos Vadovų Taryba pakartoja, kad sieks tvaraus vystymosi, nes tai yra vienas iš pagrindinių visą Sąjungos politiką ir veiklą reglamentuojančių principų. 2005 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados.

visuomenė būtų orientuojama į permainas“⁽¹⁸⁾. Vadinas, reikėtų daugiau dėmesio skirti kvalifikuoto užimtumo klausimui, kadangi „didinant investicijas, įskaitant ir investicijas į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, į pradinį mokymą ir kvalifikacijos kėlimą siekiant patenkinti žinių ir informacinės visuomenės reikalavimus, darbinės veiklos kokybės gerinimas yra priemonė, padedanti didinti darbo našumą ir diegti įmonėje naujoves. Tai patvirtina moksliniai tyrimai, skirti nustatyti ryšį tarp darbo kokybės ir našumo ir įvertinti „gero darbo“, motyvuojančio darbuotojus dirbti ir didinti darbo našumą, svarbą“⁽¹⁹⁾.

4.1.2 Pramonės politikos srityje reikėtų „tarpusavio sąsajas ir įtraukti visas suinteresuotas šalis į struktūrinių permainų procesą. Šios priemonės gali suteikti galimybę valdyti pramonės permainas socialiai priimtiniu būdu, jei į procesus, susijusius su jų numatymu ir valdymu, būtų sistemingai įtraukiami socialiniai partneriai ir nuolatos būtų siekiama dvejopo tikslo, t. y. išlaikyti įmonių konkurencingumą ir sumažinti neigiamus socialinius padarinius“⁽²⁰⁾.

4.1.3 Palengvinti pramonės permainas pasienio regionuose būtų galima „konkrečiai pateikiant alternatyvų pagrindą, kuriuo remiantis būtų galima vykdyti kolektyvines derybas, kaip tai numatyta socialinėje darbotvarkėje 2005–2010 m“⁽²¹⁾.

4.1.4 Komitetas pritaria Europos Parlamento pateiktam prašymui atlikti įmonių perkėlimo įvertinimą ir stebėseną regionų lygiu (panaikintos ir (arba) sukurtos darbo vietos, užimtumo tipas, poveikis ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai) bei teikti konkrečių pasiūlymų reguliarių atskaitų forma⁽²²⁾.

4.1.5 Dalį nepanaudotų kreditų reikėtų pervesti į Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą (EGF), kuris yra nauja priemonė laikinai ir skubiai remti atleistus iš darbo darbuotojus — „globalizacijos aukas“. Taip pat reikėtų persvarstyti atrankos kriterijus ir sumažinti iš darbo atleistų darbuotojų skaičių šio fondo lėšoms gauti, nes MVĮ sudaro 99,8 proc. įmonių (labai mažos įmonės — 91,5 proc.) ir jose dirba 67,1 proc. visų darbuotojų.

4.1.6 Reikėtų ir toliau laikytis bendrose struktūrinių fondų nuostatose numatyto 7 metų laikotarpio, per kurį paramą gavusi įmonė turėtų įsipareigoti nekeisti savo vietos.

4.1.7 Atlikus pirmąjį įvertinimą, atrodo, kad Jungtinių Europos išteklių mažoms ir vidutinėms įmonėms (angl. JEREMIE) iniciatyva yra per daug sutelkta naujausiuose sektoriuose ir ja nepakankama naudojasi MVĮ, kurių veikla su šiais sektoriais nesujusi.

⁽¹⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pramonės permainų teritorinio valdymo: socialinių partnerių vaidmuo ir Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programos indėlis, OL C 318, 2006 12 23, p. 12.

⁽¹⁹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Darbinės veiklos kokybės, našumo ir užimtumo globalizacijos ir demografinių problemų fone, OL C 318, 2006 12 23, p. 157.

⁽²⁰⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Socialinio dialogo ir darbuotojų dalyvavimo — svarbiausių pramonės permainų numatymo ir kontrolės veiksnių, OL C 24, 2006 1 31, p. 90.

⁽²¹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl sanglaudos politikos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti — Sanglaudos politikos strateginių gairių (2007–2013 m.), OL C 185, 2006 8 8, p. 52.

⁽²²⁾ Pranešimas apie įmonių perkėlimą regionų vystymo kontekste (pranešėjas Alain Hutchinson, 2006 m. sausio 30 d.).

4.1.8 Ne visi Europos regionai pajėgs pasiekti aukščiausią ekonomikos ir žinių lygį, kadangi jiems trūksta infrastruktūros ir žmogiškojo kapitalo arba todėl, kad dėl savo dydžio jie negali pasiekti masto ekonomijos. Jie turėtų lygiuotis į netoli esančias metropolines zonas ir vystyti būsto ekonomiką ar specializuotis srityse, kur aglomeracijos veiksniai ne tokie svarbūs ir reikia mažesnės kritinės masės. EESRK nesutinka su tuo, kad kaimo vietovės būtų laikomos žemės ūkio vietovėmis ir neturėtų kitų perspektyvų.

4.1.9 Viena iš galimų išeičių būtų plėtoti turizmą ar su juo susijusius sektorius. Pvz., kaimo vietovėse būtų galima plėtoti šiuos naujus užsiėmimus: „specializuota prekyba vietos produktais, tradiciniai amatai ir maisto produktai, sportas ir ekoturizmo paslaugos, audiovizualinės ir virtualios tikrovės priemonės, kultūros propagavimas, vaikų priežiūra, stovyklavietės ir nakvynės namai, liaudies medicina, kosmetinė priežiūra, tradicinė statyba ir senųjų amatų atgaivinimas, interneto kavinės, vietos nuosavybės reklamavimas, patarimai dėl naujos veiklos, prekių ir paslaugų, paprastai skirtų turistų apgyvendinimui, gamyba, ypatingas dėmesys vyresnio amžiaus žmonėms“⁽²³⁾. Reikia kuo daugiau dėmesio ir paramos skirti ekologiniam turizmui, kuris remiasi biologiniu valdymu. Ekologinio turizmo užduotis — informuoti piliečius apie tvarų vystymąsi ir ugdyti pagarbą aplinkai bei nepažeisti natūralios pusiausvyros. Juos skatinant būtų galima pasitelkti Europos socialinį fondą ir Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP).

4.1.10 Kultūrinis turizmas galėtų būti įdomi galimybė daugeliui regionų. Šiuo atžvilgiu „Europos Sąjunga savo programose galėtų naudoti lenktyniavimo ir apdovanojimų sistemas geriausiai praktikai kultūrinio turizmo paslaugų administravimo srityje skatinti, ypač vykdant Europos kultūros sostinių programą ir būsimą lankomiausių Europos turistinių vietų programą. ES taip pat galėtų teikti konsultacijas miestams ir regionams, nusprendusiems teikti paraiškas dalyvauti šiose dviejose programose, ir skirti jiems didesnę nei šiuo metu finansavimą ir galbūt net preferencinę galimybę pasinaudoti struktūrinių fondų asignavimais“⁽²⁴⁾.

4.2 Ar klimato kaita — sanglaudos politikos uždavinys?

4.2.1 EESRK pritaria Europos teritorijų planavimo stebėjimo tinklo nuomonei⁽²⁵⁾, kad klimato kaitos įtaka atskiriems regionams bus skirtinga, todėl reikės imtis skirtingų veiksmų. Augant ekonomikai, svarbiausia bus išlaikyti ekonominį našumą ir mažinti neigiamą aglomeracijų ekonominį poveikį (atmosferos tarša ir išmetamas CO₂ kiekis) bendrose transporto sistemose diegiant veiksmingas naujoves ir geriau valdant žemėnaudą.

⁽²³⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Turizmo indėlio į nuosmukio teritorijų socialinį ir ekonominį atsigavimą, OL C 24, 2006 1 31, p. 1.

⁽²⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Turizmo ir kultūros: dvi jėgos, skatinančios augimą, OL C 110, 2006 5 9, p. 1.

⁽²⁵⁾ Europos teritorijų planavimo stebėjimo tinklas: „Europos teritorijų atities scenarijai“, 2007 m. gegužės mėn.

Pietų Europos regionuose ir kalnuotose vietovėse svarbiausia bus apriboti chaotišką žemės naudojimą ir statybas. Reikės ieškoti naujų galimybių atokių vietovių prieinamumui pagerinti imantis priemonių, kurios neturėtų neigiamo poveikio per ilgą laiką.

4.2.2 EESRK siūlo biudžeto lėšomis stiprinti ir pildyti solidarumo fondą, kuriuo pastaruojų metu galima naudotis skubiai teikiant paramą stichinių nelaimių atveju. Siekdamas pabrėžti ES susirūpinimą klimato kaitos problema, kuriai spręsti reikia ilgalaikių priemonių, EESRK siūlo, kad nuo šiol solidarumo fondas bendrai finansuotų ir tuos projektus, kurie yra skirti prevenciniam rizikos valdymui.

4.2.3 Skiriant finansavimą projektams, reikėtų vadovautis aiškiais ir skaidriais reikalavimų atitikimo kriterijais atsižvelgiant į įvairias programas ir biudžeto punktus. Šie kriterijai visų pirma turėtų būti susiję su tvariu vystymusi ir juos taikant reikėtų atsižvelgti į projekto poveikį aplinkai, sveikatai, užimtumui ir Europos konkurencingumui ⁽²⁶⁾.

4.3 *Kaip sanglaudos politikos priemonėmis galima geriau skatinti darnų, tvarų ir tolygų vystymąsi, atsižvelgiant į ES teritorijų įvairovę, pvz., nepalankiausias sąlygas turinčius regionus, salas, kaimo vietoves, pakrantes, miestus, nuosmukį patiriančius pramoninius regionus ir kitas geografiškai išskirtines vietoves?*

4.4 EESRK ne kartą pageidavo Europos teritorijoje įgyvendinti policentrizmą. 4-ojoje ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į ekonominio augimo įtaką („penkiakampis“) ir didėjančią sostinių reikšmę bei su tuo susijusias socialines ir aplinkos apsaugos išlaidas. Reikėtų plėtoti antrinius vystymosi centrus, metropolines zonas bei stiprinti miestų centrų ir atokesnių regionų sąveiką ir tarpusavio paramą. Reikėtų reguliariai rengti ataskaitas apie metropolinių zonų socialinę ir ekonominę padėtį, kurios būtų svarbi statistinė vystymosi stebėjimo priemonė ⁽²⁷⁾. EESRK taip pat mano, kad šiuo tikslu būtų naudinga sudaryti teritorinius paktus dėl vystymosi globalizacijos sąlygomis, ypač jei juose būtų numatyti visuomenės kultūros augimo skatinimo veiksmai įtraukiant visus dalyvius ⁽²⁸⁾.

4.4.1 EESRK mano, kad ypač vykdant su miestų aplinka susijusią politiką reiktų taikyti „socialiai atsakingų teritorijų“ modelį, t. y. teritorijų, kurios, kaip teigiama Bristolio susitarime ⁽²⁹⁾ (2005 m. gruodžio mėn.), siekia darnaus vystymosi

⁽²⁶⁾ EESRK nuomonė dėl Tvaraus vystymosi reikšmės būsimose finansinėse perspektyvose, OL C 267, 2005 10 27, p. 22.

⁽²⁷⁾ Dvi Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės dėl Europos metropolinių zonų: socialinės ir ekonominės pasekmės Europos ateičiai, OL C 302, 2004 12 7, p. 101; OL C 168, 2007 7 20, p. 10.

⁽²⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pramonės permainų teritorinio valdymo: socialinių partnerių vaidmuo ir Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programos indėlis, OL C 318, 2006 12 23, p. 12.

⁽²⁹⁾ www.odpm.gov.uk.

atsižvelgdamos į savo veiklos ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos aspektus bei į senėjančios visuomenės socialines ir ekonomines pasekmes. Todėl būtina išlaikyti ir paremti 6-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programoje numatytą galimybę bendrai nustatant gaires įtraukti pilietinės visuomenės atstovus. 7-ojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programoje numatyta konkrečiai su žmogaus vystymusi ir senėjimu susijusi veikla ⁽³⁰⁾.

4.4.2 Kadangi zonos, turinčios užimtumo ir veiklos potencialą, gali driektis už valstybių teritorijų ribų, Interreg programai reikėtų skirti daugiau lėšų, kad būtų skatinamas pasienio bendradarbiavimas ⁽³¹⁾.

4.4.3 Kalbant apie atokiausius Sąjungos regionus, „EESRK pritaria Komisijos ketinimui siekiant konvergencijos tikslų įdiegti konkretų mechanizmą, kuris padėtų patiems atokiausiems regionams ir regionams, kurie nuolat susiduria su struktūriniais sunkumais, įveikti visus sunkumus“ ⁽³²⁾. Nurodydamas, kad 50 proc. moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skirtų lėšų sutelkta keliuose regionuose, EESRK reikalauja „stiprinti ekonomines paskatas technologijos sklaidai regionuose“. EESRK mano, kad „nuolatinių trūkumų turintiems regionams skirta Europos Sąjungos politika turėtų būti grindžiama trimis pagrindiniais principais“: 1) pastovumu („pasivijimo“ koncepcija šiems regionams netinka), 2) teigiama diskriminacija siekiant užtikrinti realią lygybę su kitais regionais ir 3) proporcingumu siekiant atsižvelgti į regionų geografinius, demografinius, aplinkosauginius skirtumus ir sunkumus, su kuriais jie susiduria. Siekiant įveikti nelygybę, būtų galima imtis tam tikrų socialinių intervencinių priemonių, pvz., „tiesioginė pagalba tam tikroms komercinėms veikloms ar paslaugų teikėjams, specialios jūrų ar oro transporto bilietų kainos, aukštos kokybės viešos paslaugos“ ⁽³³⁾.

4.4.3.1 Komisija yra teisi teigdama, jog salų pasiekiamumo sunkumai yra susiję „su ilgesne kelione automobiliu ar traukiniu dėl būtinybės plaukti jūra“. Pasiekiamumas yra „ypatinga problema“, su kuria susiduria salos. Komisija taip pat teisi pabrėždama mažų salų gyventojų skaičiaus problemą. Iš tiesų, dauguma salų negali pasikliauti vien tik savo vidaus rinka. Tačiau ir kitos problemos lemia jų „ilgalaikės plėtros perspektyvas“, pvz., riboti išteklių, gamtiniai pavojai ir rizikinga aplinka.

⁽³⁰⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Teminės miesto aplinkos strategijos, OL C 318, 2006 12 23, p. 86.

⁽³¹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Europos tarpvalstybinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) sukūrimo, OL C 255, 2005 10 14, p. 76, 3.4 punktą.

⁽³²⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Trečiojo pranešimo apie ekonominę ir socialinę sanglaudą. Nauja sanglaudos partnerystė: konvergencija, konkurencingumas ir bendradarbiavimas, OL C 302, 2004 12 7, p. 60.

⁽³³⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Kaip geriau integruoti regionus, turinčius nuolatinių gamtinių ir struktūrinių kliūčių“, OL C 221, 2005 9 8, p. 141.

4.4.3.2 Europos Bendrijos steigimo sutarties 16 straipsnis numato, kad „... valstybės narės pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir šios Sutarties taikymo sritį rūpinasi, kad tokios paslaugos būtų pagrįstos principais ir sąlygomis, padedančiomis joms atlikti savo užduotis“.

4.4.3.3 Kalbant apie kitas priemones, galėtume paminėti bendrą universaliųjų paslaugų modelį viešųjų paslaugų sektoriui, kurio taikymas šiose srityse nustatytas Europos Sąjungos politinių dokumentuose ir teisės aktuose. Ši priemonė išskiriama Europos bendros svarbos paslaugų žaliojoje knygoje ⁽³⁴⁾.

4.4.4 EESRK primena, kad svarbu taikyti sankcijas įmonėms, kurioms buvo skirtos Europos subsidijos, bet kurios perkelia savo gamybos padalinius nepačius 7 metams. Negalima švaistyti viešųjų išteklių apdovanojant už užimtumo žlugdymą.

4.5 *Koks gali būti ataskaitoje nurodytų uždavinių poveikis pagrindiniams socialinės sanglaudos elementams, pvz., įtraukčiai, integracijai ir galimybių visiems suteikimui? Ar reikia papildomų pastangų šiam poveikiui numatyti ir pašalinti?*

Atsižvelgiant į didelius gimstamumo, mirtingumo ir migracijos srautų skirtumus regionuose, koks sanglaudos politikos vaidmuo reaguojant į demografinius pokyčius?

4.5.1 Struktūrinių fondų reglamentuose aiškiai teigiama, kad svarbu užtikrinti lygias vyrų ir moterų galimybes visose srityse. Tačiau atrodo, kad į šį principą atsižvelgiama tik darbo rinkos srityje. Reikėtų skatinti valstybes nars taikyti integruotą požiūrį (galbūt laikantis integruotų Lisabonos strategijos gairių ir, prireikus, jas papildyti individualiomis rekomendacijomis). Norint įvertinti veiklos programas, būtina turėti pagal lytis suskirstytus duomenis.

4.5.2 Kad poros galėtų turėti norimą skaičių vaikų, valstybėse narėse turėtų būti užtikrintos įvairios priemonės, pvz., „tiesioginės piniginės išmokos, mokesčių lengvatos ir galimybė naudotis privačių arba viešų įstaigų (įvairaus pobūdžio, pavyzdžiui, įmonių lopšelių-darželių) ir popamokinių centrų paslaugomis už prieinamą kainą. Čia svarbu užtikrinti ne tik tokių įstaigų kiekį, bet ir aukštą teikiamų paslaugų lygį“ ⁽³⁵⁾. Beje, EESRK primena, kad po Barselonos Europos Vadovų Tarybos (2002 m. birželio mėn.) valstybės narės susitarė, kad „iki 2010 m. suteikti vaikų priežiūros paslaugas ne mažiau kaip 90 proc. vaikų nuo 3 metų iki privalomo mokyklinio amžiaus ir ne mažiau kaip 33 proc. vaikų iki 3 metų“. Taip pat reikėtų „nustatyti šeimai ir vaikams, tai yra investicijoms į ateitį, skirto valstybės biudžeto žemiausią ribą, kad jie nenukentėtų nuo su visuomenės senėjimu susijusių bendrųjų išlaidų, kurios vis senesnių rinkėjų gali būti vertinamos kaip prioritetingos,

laipsniško didinimo“ ⁽³⁶⁾. Šiuo atžvilgiu būtų galima svarstyti Demografinio fondo įsteigimo klausimą. Jo tikslas būtų remti nacionalines pastangas skatinti gimstamumą, moterų dalyvavimą darbo rinkoje, daugiau Europos lėšų skirti vaikų ir vyresniojo amžiaus asmenų priežiūros institucijoms ir investicijas mokyklų remontui (atnaujinimui), ypač kaimo vietovėse.

4.5.3 Gerinant demografinę padėtį kartu „reikia rūpintis vaikų sveikata ir saugumu bei juos gerinti, užtikrinti visiems aukštos kokybės švietimą, pasiūlyti pagalbos ir paramos priemones tėvams atsižvelgiant į jų poreikius ir problemas, su kuriomis jie susiduria. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas šeimoms ir vaikams, ypač skurde atsidūrusiems asmenims, kuriems nedelsiant reikia paramos, ir imigrantams. Nors EESRK konstatuoja, kad Europos gyventojai senėja, ir teigia, kad kartų kaita yra būtina siekiant kontinento išlikimo, jis taip pat pabrėžia, jog a) mažinant nedarbą, b) užtikrinant ilgalaikį 25–35 metų amžiaus grupės užimtumą, c) ir apskritai suteikiant realias garantijas profesinės veiklos tęstinumui, būtų galima užtikrinti sklandų pensinio (darbingo arba ne) laikotarpio finansavimą“ ⁽³⁷⁾. Europos socialinis fondas turėtų svariai prisidėti prie šių tikslų įgyvendinimo.

4.5.4 EESRK taip pat mano, kad „Europos lygiu [reikėtų nustatyti keletą] siektinų bendrų tikslų dėl galimybės gauti būstą ir minimalius būsto kokybės standartus, apibrėžiančius padoraus būsto sąvoką“ ⁽³⁸⁾.

4.5.5 Europos finansinės institucijos turėtų pajėgti „skirti kreditus labai žemomis palūkanomis jaunimo, vaikų turinčių šeimų, imigrantų, pagyvenusių žmonių, žmonių su negalia, socialinės rizikos grupių būsto programoms ir taip skatinti darbuotojų judumą, skirtingų socialinių sluoksnių maišymąsi ir prieinamas būsto kainas. (...) EESRK pažymi, kad priemonė JESSICA padės įsteigti garantijų fondą didesnio masto socialinio būsto projektams, todėl prašo, kad, atliekant struktūrinių fondų vidurio laikotarpio vertinimą, šis klausimas būtų išnagrinėtas“ ⁽³⁹⁾.

4.6 *Kokių svarbiausių įgūdžių mūsų piliečiai turės įgyti, kad galėtų įveikti naujus iššūkius?*

4.6.1 Siekiant atsakyti į šį klausimą, vėl būtų galima paminėti 2.1 atsakyme aptartus teritorinius paktus, nes skirtingomis aplinkybėmis ir konkrečioms uždaviniams įgyvendinti reikia įvairių priemonių ir įgūdžių. (Žr. 1.1 punktą). Juos sudarant turėtų aktyviai dalyvauti socialiniai partneriai, kurie nuo 2002 m. kiekvieną pavasarį Europos Vadovų Tarybos susitikimo metu pateikia ataskaitą apie savo vaidmenį įgyvendinant visą gyvenimą trunkančio mokymosi programas.

⁽³⁶⁾ Ten pat.

⁽³⁷⁾ Ten pat.

⁽³⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsto ir regioninės politikos, OL C 161, 2007 7 13, p. 17.

⁽³⁹⁾ Ten pat.

⁽³⁴⁾ COM(2003) 270 galutinis.

⁽³⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Šeimos ir demografinės raidos, OL C 161, 2007 7 13, p. 66.

4.6.2 EESRK norėtų priminti, kad „norint visą gyvenimą trunkančio mokymosi srityje taikyti IRT, ypač Bendrijos kaimo vietovėse ir mažuose miesteliuose, svarbiausia sąlyga yra ES ir valstybių narių vyriausybės parama plačiajuosčio interneto prieigai⁽⁴⁰⁾, leidžiančiai elektroniniu būdu naudotis mokymo sistemomis. (...) Atsižvelgdamas į tai, EESRK kreipiasi į EK prašydamas, kad plačiajuosčio interneto prieiga būtų pripažinta platesnės strategijos dalimi, leidžiančia suteikti interneto prieigai visuotinės svarbos paslaugų statusą. (...) Reikia atkreipti ypatingą dėmesį į atotrūkio tarp kartų pavojų“⁽⁴¹⁾.

4.7 *Atsižvelgiant į poreikį veiksmingai administruoti sanglaudos politikos programas, kaip geriausiai galima paskirstyti atsakomybę Bendrijos, nacionaliniu ir regionų lygiu pagal daugiapakopio valdymo sistemą?*

4.7.1 EESRK dar kartą pabrėžia, kad jokia būdu negalima renacionalizuoti sanglaudos politikos, nes jos papildoma nauda Europai solidarumo, augimo ir užimtumo atžvilgiu neabejotina ir Europos piliečiai gali stebėti, kaip ji įgyvendinama.

4.7.2 EESRK primena, kad pagal Sutartį (2, 158 ir 159 straipsniai) įgyvendinant bet kokią politiką — Bendrijos, nacionalinę, horizontaliąją ir sektorių — reikėtų siekti sanglaudos. Todėl integruotose gairėse ir poveikio analizėse daugiau dėmesio reikėtų skirti sanglaudos teritoriniam aspektui⁽⁴²⁾.

4.7.3 EESRK palankiai vertina tai, kad Tarpvyriausybėje konferencijoje buvo nuspręsta teritorinę sanglaudą įtraukti į Europos Sąjungos tikslus, ir pritaria Komisijos ketinimui Regioninės politikos generaliniame direktorate (REGIO) įkurti naują Teritorinės sanglaudos skyrių. Jo užduotis būtų prižiūrėti, kad vykdamas sektorių politiką būtų siekiama sanglaudos tikslo. Kadangi projektai, kuriems skiriama ES parama, turi būti bendrai finansuojami ir nacionalinių valdžios institucijų, visų pirma reikėtų apsvarstyti Stabilumo ir augimo pakte apibrėžtas biudžeto gaires ir jų padarinius transeuropinių tinklų, o konkrečiau — trūkstančių grandžių, finansavimui.

Reikėtų priminti tam tikras bendrąsias gaires. Vienos jau yra įtrauktos į Sutartį, kitos buvo įrašytos po 2007 m. Tarpvyriausybinių konferencijų. Jose teigiama, kad, nustatydama ir įgyvendindama šioje dalyje nurodytas politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga:

⁽⁴⁰⁾ Plačiajuosčio interneto prieiga — tai ypač didelės spartos ryšio kanalas, užtikrinantis greitą ir lengvą prieigą prie informacijos ir e. mokymosi sistemų

(šaltinis: <http://www.elearningeuropa.info/>).

⁽⁴¹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Informacinėmis technologijomis paremtos mokymosi visą gyvenimą indėlio į konkurencingumą, pramonės permainas ir socialinio kapitalo vystymą Europoje, OL C 318, 2006 12 23, p. 20.

⁽⁴²⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6.

— atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos garantavimu, kova su socialine atskirtimi, aukšto lygio švietimu, mokymu ir žmonių sveikatos apsauga (Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, naujasis 9 straipsnis);

— siekia kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos. (Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, naujasis 10 straipsnis);

— ypač siekiant skatinti tvarų vystymąsi, turi būti atsižvelgiama į aplinkos apsaugos reikalavimus (Europos bendrijos steigimo sutarties 6 straipsnis, paliktas ir naujojoje Sutartyje).

Taip pat reikia atsižvelgti į Pagrindinių teisių chartijos, pripažintos Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (6 straipsnis), nuostatas apibrėžiant struktūrinę politiką ir ją įgyvendinant.

4.7.4 EESRK labai apgailestauja, kad pastarojoje konsultacijoje neminimas socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo planuojant, rengiant ir įgyvendinant struktūrinius fondus. Tik jų pagalba galima rengti bendrai finansuojamus projektus atsižvelgiant į regionų padėtį ir poreikius pagal strategijos gaires. EESRK „norėtų, kad ateityje būtų parengta konsultavimosi tvarka valstybių narių rengiamų strategijos ir programavimo dokumentų klausimais (...) valstybės narės turėtų paaiškinti, kaip jos organizuoja informacijos apie partnerystės principo įgyvendinimo rezultatus pateikimą stebėsenos komitetams. Komitetas įsitikinęs, kad valstybės narės ir regionų valdžios institucijos turėtų kuo geriau išnaudoti pilietinės visuomenės organizacijų galimybes, įtraukiant jas į skatinimo programų rengimą, ir remti pagrindines iniciatyvas, skiriančias atitinkamas finansines lėšas struktūrinių fondų populiarinimo ir informavimo akcijoms rengti. Įgyvendinant tarptautines ar regionines programas, reikėtų skatinti bendras konsultacijas ir tarpvalstybinę ar regioninę socialinę ir profesinę partnerystę“⁽⁴³⁾.

4.7.5 Pasibaigus OPEN DAYS ir priėmus iniciatyvą „Regionų ekonominiai pokyčiai“, EESRK labai pritaria tam, kad:

— būtų įsteigta Europos turizmo agentūra, kuri galėtų veikti kaip Europos turizmo stebėsenos centras ir teikti Bendrijai ir valstybėms narėms patikimus lyginamuosius duomenis apie turizmą⁽⁴⁴⁾;

⁽⁴³⁾ Žr. dvi Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomones dėl Komisijos komunikato dėl Sanglaudos politikos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti — Sanglaudos politikos strateginių gairių (2007–2013 m.), OL C 185, 2006 8 8, p. 52 ir dėl Struktūrinės politikos poveikio ir pasekmių Europos Sąjungos sanglaudai, OL C 93, 2007 4 27, p. 6.

⁽⁴⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Turizmo ir kultūros: dvi jėgos, skatinančios augimą, OL C 110, 2006 5 9, p. 1.

- būtų įsteigtas „Europos žaliojo miesto“ apdovanojimas, kuriuo būtų siekiama skatinti vietos bendruomenes ir jas sudarančius viešus ir privačius objektus aktyviau dirbti ⁽⁴⁵⁾;
- bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijų atstovais ir tinklais bei padedant Europos Komisijai ir valstybėms narėms, būtų sukurta techninės pagalbos priemonė būsto projektams (kaupiti įgyvendintus projektus ir metodus siekiant kuo geriau integruoti būsto projektus į miestų atnaujinimo programas) ⁽⁴⁶⁾.

Būtų labai svarbu keistis patirtimi ir geriausia praktika.

4.8 Kokios yra naujos regionų bendradarbiavimo galimybės ES ir už jos ribų?

4.8.1 EESRK mano, kad metropolinių zonų ir Komisijos atstovų forumas paskatintų policentrizmą ir padėtų daugiau sužinoti apie šias zonas. Būtų galima įsteigti darbo grupę siekiant nustatyti ir skleisti geriausią praktiką ⁽⁴⁷⁾.

4.8.2 ETBG ir kitų struktūrinių fondų pagrindu įsteigtos bendrovės turi koordinuoti įvairius finansinius srautus ir šių fondų lėšomis parengti bei įgyvendinti projektus, skatinančius

pramonės politikos rėmimą regione. Lėšos turėtų būti priimanamos visiems regiono suinteresuotų šalių atstovams. Tokių juridinio asmens statusą turinčių bendrovių steigimas galėtų paskatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, padidinti regionų aktyvumą ir paspartinti teisės aktų derinimą ⁽⁴⁸⁾.

4.8.3 Šiuo tikslu reikėtų skatinti bendras konsultacijas, tarpvalstybines ar tarpregionines socialines ir profesines partnerystes bei skatinti socialinio dialogo iniciatyvas tarpvalstybiniu ir tarpregioniniu lygiu konkrečiai pateikiant alternatyvų pagrindą, kuriuo remiantis būtų galima vykdyti kolektyvines derybas, kaip tai numatyta 2005–2010 m. socialinėje darbotvarkėje ⁽⁴⁹⁾.

4.8.4 Kita sritis, kurioje regionai galėtų bendradarbiauti siekiant skatinti sanglaudą — energetikos sektorius atsižvelgiant į jo įtaką gamybos sąnaudoms, šeimoms ir ekonomikos vystymuisi. Toks bendradarbiavimas būtų galimas vykdant energijos mainus tarp daugiau ir už mažą kainą energijos išteklių turinčių regionų ir neturtingesnių regionų. Šiandien tokius mainus galima vykdyti naudojantis reglamentuota, tačiau lankstesne tinklo sistema ir pradėjusia veikti elektros energijos „birža“.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Teminės miesto aplinkos strategijos, OL C 318, 2006 12 23, p. 86.

⁽⁴⁶⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsto ir regioninės politikos, OL C 161, 2007 7 13, p. 17.

⁽⁴⁷⁾ Dvi Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės dėl Europos metropolinių zonų: socialinė ir ekonominė reikšmė Europos ateičiai, OL C 302, 2004 12 7, p. 101 ir OL C 168, 2007 7 20, p. 10.

⁽⁴⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pramonės permainų pasienio regionuose valdymo po Europos Sąjungos plėtros, OL C 185, 2006 8 8, p. 24.

⁽⁴⁹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl Sanglaudos politikos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti — Sanglaudos politikos strateginių gairių (2007–2013 m.), OL C 185, 2006 8 8, p. 52.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių

(2008/C 120/18)

2007 m. vasario 16 d. surengtoje plenarinėje sesijoje Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, nusprendė parengti nuomonę dėl

Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. spalio 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas **Sukhdev Sharma**.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 125 nariams balsavus už ir 5 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 Šioje nuomonėje savo iniciatyva pateikiami politiniai pasiūlymai dėl glaudžiai tarpusavyje susijusių migracijos ir vystymosi sričių.

1.2 Pagrindinį dėmesį skiriant praktiniams pavyzdžiams, rekomendacijoms ir galimiems abiemis šalims naudingiems bendradarbiavimo susitarimams, migraciją galima laikyti „vystymosi priemone“. Pristatydamas konkrečias priemones, Komitetas tikisi diskusijas iš politinio lygmens perkelti į programavimo lygmenį.

1.3 Sudarant palankias sąlygas pavedimams (3.4–3.8), kurie leistų padidinti gavėjų pajamas, ir galbūt reguliuojant migracijos srautus, kad jie būtų naudingi mažiausiai išsivysčiusioms šalims arba tam tikroms besivystančių šalių visuomenės kategorijoms, turinčioms menkas pajamas (4.2), migracijos ir vystymosi politikos įgyvendinimas duos geriausių rezultatų. Bendro vystymosi koncepcija suteikia galimybę privačius pavedimus panaudoti visiems gyventojams naudingiems infrastruktūros projektams vykdyti (5.1–5.2). Kitas bendro vystymosi formas galima plėtoti bendradarbiaujant su išeivijos organizacijomis, kad būtų sutelkti tiesioginėms užsienio investicijoms, žinių ir technologijos perdavimui, socialinėms ir kultūrinėms perleidoms būtini žmoniškieji ir (arba) finansiniai ištekliai (5.3–5.8). Be to, migracijos ir vystymosi politika gali padėti sušvelninti neigiamą protų nutekėjimo poveikį, jei būtų sukurti *smegenų trestai* ir sudarytos palankios sąlygos apykaitinės ir virtualios migracijos modeliams (6.2–6.6.4). Galiausiai Komitetas mano, kad migracijos ir vystymosi politika bus sėkminga tik tuomet, jei ji bus susieta su kitomis atitinkamomis veiklos sritimis ir bus užtikrintas politikos nuoseklumas (7.1–7.3).

1.4 Ši nuomonė papildo EESRK nuomonę dėl ES imigracijos ir bendradarbiavimo su kilmės šalimis politikos siekiant skatinti vystymąsi, kurios pranešėjas Pariza Castaños⁽¹⁾. Be to, joje pritariama Komisijos komunikatui dėl apykaitinės migracijos ir Europos Sąjungos bei trečiųjų šalių judumo partnerystės⁽²⁾.

⁽¹⁾ SOC/268 Imigracija ir bendradarbiavimas siekiant vystymosi, 2007 m. birželio 4 d.

⁽²⁾ COM(2007) 248 galutinis, 2007 5 16.

2. Migracija ir globalizacija

2.1 Globalizacijos procesas sudarė sąlygas laisvam kapitalo, prekių ir paslaugų judėjimui, tačiau žmonių judėjimas vis dar lieka labiausiai apribota globalizacijos sritis. Kad mažiau išsivysčiusios šalims galėtų labiau pasinaudoti globalizacijos skatinamu ekonomikos augimu, daugiau dėmesio reikėtų skirti laisvam žmonių judėjimui. Šioje nuomonėje vadovaujama koncepcija, kad migracija — besivystančių šalių galimybė lygesnėmis teisėmis dalyvauti šių dienų globalizuotoje ekonomikoje. Migracija teikia tam tikrų nelygybės mažinimo galimybių, tačiau migracijos nederėtų laikyti tradicinės pagalbos vystymuisi pakaitalu.

2.2 Koncepcija, kad migracija yra globalizacijos ir vystymosi sąsaja, grindžiama dviem argumentais. Pirmas, demografinės tendencijos aiškiai rodo, kad esamas darbo jėgos trūkumas Europos Sąjungos šalyse artimiausioje ateityje ir toliau didės, ypač darbui imlių paslaugų sektoriuose. Antra, Pasaulio bankas prognozuoja, kad gerai valdoma migracija artimoje ateityje neturtingų šalių gyventojams galėtų suteikti daug pinigines paramos perleidų pavidalu⁽³⁾. Perleidų srautai EBPO šalyse, iš EBPO šalių į besivystančias šalis ir netgi tarp besivystančių šalių nuolat didėja⁽⁴⁾. Taigi, tarptautinė migracija gali būti svarbus veiksnys siekiant Tūkstantmečio vystymosi tikslų. Perlaidos, bendro vystymosi ir apykaitinės migracijos koncepcijos teikia didelių vystymosi galimybių. Ypač svarbu tai, kad šias vystymosi galimybes skatina Vakarų Europos darbo rinkos poreikiai.

⁽³⁾ Pasaulio bankas 2006. Pasaulio ekonominės perspektyvos.

⁽⁴⁾ Remiantis Pasaulio banko duomenimis, 2001–2005 m. perleidų srautai padvigubėjo ir 2005 m. sudarė 249 mlrd. JAV dolerių, iš kurių besivystančios šalys gavo 180 mlrd. — nuo keturių iki penkių kartų daugiau nei suteikta oficialios pagalbos vystymuisi (Pasaulio bankas (2006 m.): Tarptautinė migracijos darbotvarkė ir Pasaulio bankas — Rizikos valdymas ir naudos didinimas). Remiantis „Oxfam“ skaičiavimais, metinis perleidų į besivystančias šalis srautas siekia 80 mlrd. JAV dolerių (Tarptautinio vystymosi komiteto migracijos ir vystymosi tyrimas, „Oxfam“, 2003 m.). Remiantis Pasaulinės tarptautinės migracijos komisijos duomenimis, besivystančios šalys kasmet gauna 93 mlrd. JAV dolerių perleidų (Migracija ir vystymasis, Politikos analizės ir tyrimų programa, 2003 m.). Iš viso perlaidos sudaro 2,2 proc. visų besivystančių šalių bendrojo vidaus produkto (Tarptautinis valiutos fondas, 2005 m.).

2.3 Šioje nuomonėje pabrėžiama, kad įgyvendinant migracijos ir vystymosi politiką reikia laikytis gerai išplėto, visapusiško ir integruoto požiūrio, kuris galėtų sudaryti sąlygas laimėti abiem pusėms.

2.4 Vadovaujantis šiuo požiūriu, pripažįstama, kad nėra teigiamo ir neigiamo migracijos poveikio besivystančioms šalims pusiausvyros, ir atitinkamai vertinami sąnaudų ir naudos veiksniai. Kai kuriose šalyse migracija sumažina per didelio gyventojų skaičiaus ir nedarbo keliamas problemas, o sąmoningas kvalifikuotos darbo jėgos eksportas tampa būsimų perlaidų į kilmės šalį, tiesioginių užsienio investicijų ir žinių perkėlimo šaltiniu, tačiau kitose šalyse nuolatinis žmogiškųjų išteklių nutekėjimas labai stabdo vystymąsi. Todėl gerai valdoma migracija didina teigiamą migracijos poveikį ir kartu mažina neigiamą.

2.5 Komitetas pritaria pagrindinių tarptautinių vystymosi organizacijų, pvz., Pasaulio banko, JK Tarptautinio vystymosi departamento, „Oxfam“ ir kitų, vertinimams. Visuose juose pabrėžiama, kad tarptautinė migracija teikia vystymosi galimybių — kilmės šalyse mažina skurdą ir sudaro sąlygas ekonomikos vystymuisi. Dėl perlaidų smarkiai padidėja jas gaunančių namų ūkių pajamos ir jos yra labai veiksminga trumpalaikė skurdo mažinimo priemonė, kuri, jeigu valdoma protingai, gali netgi skatinti ilgalaikį tvarų vystymąsi. Pastarąjį sustiprina tokios „bendro vystymosi“ koncepcijos, kaip išėivijos filantropija, socialinės perlaidos, žinių perdavimas, tarptautiniai verslo tinklai.

2.6 Gerai valdomos migracijos ir vystymosi politikos privalumu turėtų būti jos sugebėjimas apsaugoti pažeidžiamas šalis, t. y. beveik visą su Sacharos dykuma besiribojančią Afriką, nuo migracijos keliamų vystymosi suvaržymų. Besivystančioms šalims, kurioms tenka mažiausiai perlaidų ir filantropų dėmesio, migracija dažnai kainuoja daugiausia: jos praranda aukštos kvalifikacijos ir talentingus žmones. Nevaldomos emigracijos keliamas problemas tam tikru mastu galima spręsti pasitelkus apykaitinės ir virtualios migracijos modelius. Migracijos ir vystymosi politika gali atsižvelgti į tam tikrų dėl migracijos labai nukenčiančių sektorių, pvz., švietimo ar sveikatos apsaugos, poreikius ir ypatumus. Jeigu pasitelkus griežtas migracijos valdymo sistemas nebus užkirstas kelias kvalifikuotų sveikatos apsaugos darbuotojų mažėjimui vietovėse, kurioms būdinga ŽIV/AIDS, kitų vystymosi pastangų rezultatai bus trumpalaikiai. Paskirties ir kilmės šalių sudaromos dvišalės ir regioninės migracijos partnerystės gali atlikti svarbų vaidmenį apsaugant šiuos didelę reikšmę jų vystymuisi turinčius sektorius.

2.7 Komitetas pažymėjo, kad migracija kilmės ir paskirties šalims daro didelį ir įvairų poveikį, kuris išryškėja tik praėjus daugeliui metų nuo migracijos srautų pradžios. Vis didesnę susirūpinimą kelia kilmės šalyse liekantys migrantų vaikai, jų sveikatos ir švietimo perspektyvos namų ūkiuose, kuriuose yra tik

vienas iš tėvų. Visuomenės lygmeniu vietovėms, iš kurių migruojama, būdinga iškreipta lyčių proporcija, kuri, žinoma, turės poveikį svarbiausioms socialinėms ir ekonominėms ilgalaikio vystymosi sąlygoms. Į šiuos susirūpinimą keliančius aspektus reikia atsižvelgti planuojant ir įgyvendinant tarptautines migracijos politikos priemones.

2.8 Komitetas pabrėžia, kad esama paskirties ir kilmės šalių socialinės ir ekonominės tarpusavio priklausomybės. Paskirties šalyse ekonomiškai geriau įsitvirtinę migrantai linkę daryti daugiau perlaidų. Analogiškai — gerai socialiniu požiūriu integravęsi migrantai, vykdydami filantropinę veiklą, darydami socialinius pavedimus ir dalyvaudami apykaitinėje arba virtualioje migracijoje, gali turėti didesnę įtaką savo kilmės šalių vystymuisi lyginant su migrantais, kurie mažiau integravęsi. Todėl paskirties šalys turi apsvarstyti koncepcijas, užkertančias kelią *protų praradimui: pradedant apskritai geresne socialine integracija, baigiant darbo užmokesčio harmonizavimu ir konkrečių darbo sąlygų gerinimu, įskaitant galimybę dalyvauti profsąjungose, ir dažnai problemų keliančio teisinio migrantų statuso sutvarkymu*. Šis požiūris leidžia iki didžiausio galimo lygio išplėsti migrantų naudą paskirties šalies visuomenei ir tuo pačiu metu didinti jų vystymosi potencialą.

2.9 Panašiai tarpusavyje susijusios ir nelegalios migracijos ribojimo koncepcijos. Nelegali migracija kenkia paskirties šalims, nes yra susijusi su nelegaliu darbu. Ji taip pat kelia grėsmę nelegaliems migrantams. Jie dažnai atsiduria nestabilioje padėtyje: išnaudojimo pavojus, nepaprastai sunkios darbo sąlygos ir labai menkos sveikatos apsaugos ir saugumo garantijos. Be to, nelegali migracija turi neigiamų padarinių vystymuisi: galimybės integruotis paskirties šalyse mažos, o didelės šios migracijos sąnaudos mažina perspektyvas daryti perlaidas į kilmės šalis. Vis dėlto dokumentų neturinčių migrantų, kurie integrovosi priimančioje šalyje, legalizavimas išlieka reikalavimu žmogiškumo požiūriu ir ekonomine ir socialine būtinybe. Plečiant legalios migracijos galimybes didinamas jos vystymosi potencialas ir kartu mažinama niša nusikalstamos organizacijoms, vykdančioms kontrabandą ir prekybą žmonėmis. Taigi, legali migracija iki mažiausio galimo lygio sumažina išnaudojimą.

2.10 Komitetas pripažįsta, kad migracija „iš Pietų į Pietus“ — vyraujanti tarptautinės migracijos forma. Tarptautiniai migrantai dažniausiai renkasi kaimynines šalis ir artimiausius regionus ⁽⁵⁾. Be to, kadangi migracija yra susijusi su pavojumi ir jai reikia finansinių išteklių, įgūdžių ir tinklų, yra akivaizdu, kad judėjimas valstybės viduje yra, ypač neturtingų žmonių atveju, vyraujanti migracijos forma ⁽⁶⁾. Todėl kuriant visapusišką migracijos ir vystymosi politikos strategiją taip pat turi būti atsižvelgiama į galimą regioninės ir vidaus migracijos poveikį skurdo mažinimui ir ekonomikos vystymuisi.

⁽⁵⁾ Ypač didelė papildoma našta tenka Pietų Afrikai: ji yra viso regiono gyventojų dažnai pageidaujama imigracijos šalis.

⁽⁶⁾ Žr. Tarptautinio vystymosi departamento (DFID) pranešimą: „Pabėgimas nuo skurdo — kaip užtikrinti, kad migracija būtų rezultatyvesnė neturtingiesiems“ (<http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/migration-policy-paper-draft.pdf>).

2.11 Komitetas ragina valstybes nares taikyti 1990 m. Tarp-tautinėje darbuotojų migrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos konvencijoje kodifikuotus standartus.

3. Migracija ir skurdo mažinimas — Galimybių perlaidoms sudarymas

3.1 Komitetas pripažįsta, kad migrantų į kilmės šalį šeimoms siunčiamos perlaidos teikia vystymosi galimybių. Remiantis tyrimų duomenimis, perlaidos tiesiogiai didina jas gaunančių asmenų pajamų lygį, taigi, mažina skurdą.

3.2 Vis dėlto nenustatyta, bet nemaža perlaidų dalis (nuo vieno iki dviejų trečdalių) keliauja neoficialiais kanalais. Tai turi neigiamų padarinių ir migrantams, ir gavėjams, ir paskirties, ir kilmės šalims. Dėl mažos neoficialaus sektoriaus finansinių paslaugų teikėjų konkurencijos migrantai ir perlaidų gavėjai negali pasirinkti — jie priversti už operacijas mokėti didelius įkainius, mažinančius migrantų pajamas. Finansiškai silpnoms besivystančioms šalims perlaidos dažnai yra pagrindinis užsienio valiutos šaltinis ir keliaudamos oficialiai per bankus jos gerina finansinį vystymąsi didindamos bendrą vietos bankuose laikomų indėlių ir šio sektoriaus teikiamų kreditų sumą⁽⁷⁾. Todėl perlaidos skatina teigiamas makroekonomikos tendencijas. Paskirties šalys paprastai saugumo problemas sieja su neoficialiu bankų sektoriumi; pinigų plovimas arba teroristų organizacijų finansavimas dažniausiai vyksta pasinaudojant neoficialiais finansinių operacijų tvarkymo metodais.

3.3 Esama daug priežasčių, kodėl migrantai perlaidoms siųsti dažnai pasirenka ne oficialias bankų paslaugas, o neteisėtus kanalus. Daugelis migrantų pasirenka neteisėtus pinigų perdavimo būdus, kadangi oficialių teikėjų paslaugos per brangios, per lėtos, susijusios su daug biurokratinių problemų arba tiesiog neprieinamos. Jie taip pat nepasitiki savo kilmės šalies bankais arba bijo valiutos keitimo kurso svyravimų. Neturtingi gavėjai, ypač gyvenantys tolimose, kaimo vietovėse fiziškai neturi galimybės pasinaudoti bankų infrastruktūra. Daug kitų neišgali sumokėti banko sąskaitos tvarkymo mokesčio. Perlaidų mokesčiai daro neproporcingą poveikį mažas pajamas gaunančioms šeimoms, nuolat siunčiančioms mažas pinigų sumas. Bankų tinklų paslaugos neprieinamos dokumentų neturintiems migrantams, nes norint atsidaryti banko sąskaitą būtina pateikti dokumentus.

3.4 Komitetas ragina valstybes nares, Komisiją, Parlamentą ir Tarybą apsvaistyti toliau nurodytas iniciatyvas kaip vystymosi skatinimo priemones:

3.4.1 Kilmės šalių bankai turėtų suteikti užsienyje gyvenantiems ir dirbantiems migrantams galimybę turėti taupomąsias sąskaitas užsienio valiuta.

⁽⁷⁾ Todėl būsimas perlaidas pakeisdami vertybiniais popieriais bankai gali pigiau ir ilgesniam laikotarpiui gauti lėšų iš tarptautinių kapitalo rinkų.

3.4.2 Bankų paslaugas reikia padaryti prieinamas mažas pajamas gaunančioms šeimoms — taikyti prieinamus bankų mokesčius; bankų paslaugas reikia teikti ir toms bendruomenėms, kurios iki šiol tomis paslaugomis nesinaudojo. Tą būtų galima pasiekti susiejant bankininkystės paslaugas su plačiau paplitusia paslaugų pramone — pašto, mažmeninės prekybos tinklais arba esamomis kredito unijomis. Vis dėlto mažėjančių perlaidų mokesčių nederėtų kompensuoti banko naudai nustatytais nepalankiais valiutų keitimo kursais.

3.4.3 Siekiant sumažinti perlaidų siuntimo sąnaudas turi būti stiprinama perlaidų paslaugų teikėjų konkurencija. Paskirties šalyse veikiančios NVO ir šių šalių valstybės institucijos gali skatinti konkurenciją skleidamos lyginamąją informaciją apie paslaugų teikėjų taikomus įkainius. Puikus tokios priemonės pavyzdys — tinklalapis www.sendmoneyhome.org. Be to, finansinio migrantų raštingumo didinimas — būtina veikla, kuriai bendradarbiaudama su finansinėmis institucijomis turi sudaryti sąlygas pilietinė visuomenė.

3.4.4 Patobulinus bankininkystės technologijas kilmės šalyse būtų galima iš esmės sumažinti banko sandorių sąnaudas, padidinti jų atlikimo greitį ir pagerinti sandorių saugumą. Veiksmingumas dar labiau padidėtų, jei atokiose vietovėse būtų naudojama informacijos perdavimo palydoviniu ryšiu technologija, kuri taptų sustiprinto valdymo ir elektroninių pavedimų sistemų pagrindu. Novatoriškas aprėpties didinimo būdas — pradėti siūlyti debetines korteles arba paslaugas teikti mobiliuoju telefonu. Visoms šioms pajėgumų didinimo priemonėms reikia investicijų, kurias būtų galima skatinti teikiant oficialią pagalbą vystymuisi arba plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę.

3.4.5 Griežti tapatybės nustatymo reikalavimai atgraso dokumentų neturinčius migrantus, norinčius atsidaryti banko sąskaitą. Bankai turėtų apsvaistyti, kaip pagerinti banko paslaugų prieinamumą (nelegaliems) migrantams. Valstybės narės turėtų aptarti, kaip protingai pakeisti bankininkystės sektoriaus reguliavimo aplinką, kad šis procesas galėtų vykti.

3.5 Perlaidų sąnaudų mažinimas — pirmasis reikalingas žingsnis didinant jų poveikį vystymuisi. Antrasis žingsnis — srauto skatinimas. Todėl paskirties šalys turėtų kurti perlaidų partnerystes su kilmės šalimis, gaunančiomis didelį perlaidų kiekį. Šios partnerystės galėtų sudaryti tinkamas sąlygas diegti priemones, kuriomis būtų gerinamas bankų prieinamumas neturintiems žmonėms, stiprinamas finansinių paslaugų teikėjų sugebėjimas skatinti perlaidų srautus ir skatinama naudoti oficialius pinigų perdavimo kanalus.

3.6 Komitetas ragina Europos Sąjungoje veikiančius bankus kurti banko paslaugų politiką, kuriai būtų būdinga tvirta įmonės socialinė atsakomybė — pripažįstamas lemiamas bankų vaidmuo tenkinant migrantų ir jų šeimų poreikius.

3.7 Komitetas tvirtai remia partnerystes, leidžiančias vykdyti bandomąsias iniciatyvas, kuriomis mažinant įkainius ir didinant prieinamumą skatinama perlaidas naudoti vystymuisi. Toliau pateikiami du pavyzdiniai modeliai.

3.7.1 Judriojo ryšio tiekėjo *GSM Association* verslo organizacija ir atsiskaitymų vykdymo bendrovė *MasterCard* sukūrė sistemą, teikiančią migrantams galimybę įnešti grynuosius pinigus į mobiliojo telefono sąskaitą ir nusiųsti juos į užsienyje esančio mobiliojo telefono sąskaitą — gavėjas gauna teksto žinutę, kurioje pranešama, kad pinigai gauti.

3.7.2 JK įsikūręs bankas *Lloyds TSB* bendradarbiaudamas su Indijos banku *ICICI* leidžia Indijoje negyvenantiems indams nemokamai daryti perlaidas į Indiją, kol *ICICI* esančioje jų sąskaitoje išlaikomas tam tikras minimalus likutis.

3.8 Perlaidos pasirodė esančios veiksminga ir greita priemonė pabėgėlių ir aukų problemoms kilmės šalyse spręsti, ypač vykstant konfliktams, krizėms ir po stichinių nelaimių. Humanitarinės pagalbos organizacijos ir tiesioginiai gelbėtojai turi apsvarstyti, ar nevertėtų į pokonfliktinės ir (arba) po stichinių nelaimių teikiamos pagalbos paketus įtraukti galimybę pasinaudoti perlaidomis.

4. Migracija ir nelygybės mažinimas — Legalių migracijos srautų reguliavimas nepakankamai išsivysčiusių regionų labui

4.1 Nors perlaidos gali išsyk sumažinti jų gavėjų skurdą, perlaidų, kaip privačių sandorių, poveikis vystymuisi ribotas, kadangi perlaidas iš užsienio paprastai gauna ne skurstantieji. Priešingai, žmonės, galintys padengti pradines migracijos išlaidas, gyvena šiek tiek mažesnes nei vidutinės pajamas gaunančiuose namų ūkiuose. Be to, perlaidos dažniausiai keliauja į didžiąsias emigracijos šalis, vykdančias sąmoningą žmogiškųjų išteklių eksporto politiką. Į mažiausiai išsivysčiusias šalis patenka mažiau nei trečdalis visų perlaidų. Nuolatinis gaunamų perlaidų srautas labai priklauso nuo nenutrūkstancio emigracijos proceso ir todėl jame labai atsispindi paskirties šalių imigracijos politikos ar ekonomikos augimo pokyčiai.

4.2 Siekdamas, kad perlaidų srautas mažintų skurdą ir tuo pačiu nelygybę, paskirties šalys turi ne tik, kaip minėta, geriau valdyti ir skatinti perlaidų srautus, bet ir geriau valdyti perlaidas

siūsančių migrantų srautus. Bet koks paskirties šalyse legaliai priimamų migrantų skaičiaus ribojimas turės neigiamo poveikio į kilmės šalis siunčiamų perlaidų srautui. Paskirties šalys, beje, gali veiksmingai nulemti šių srautų kryptį, suteikdamos lengvatinį imigracijos statusą konkrečioms imigrantų grupėms iš tam tikrų kilmės šalių arba regionų. Taip užtikrinama, kad dėl esamų migracijos tinklų šalyse nebūtų regionų diskriminacijos, dar labiau didinančios nelygybę kilmės šalyse. Todėl paskirties šalis kryptingai veikia kilmės šalių mažiausiai išsivysčiusių regionų labui, jiems taip padėdama sumažinti nelygybę. Kitas būdas užtikrinti, kad perlaidos pasiektų mažiausiai išsivysčiusius — skatinti mažas pajamas gaunančių namų ūkių narius emigruoti ir sudaryti palankias sąlygas jų migracijos procesui.

5. Migracija ir bendras vystymasis

5.1 Bendras vystymasis apibūdinamas kaip migrantų veikla, papildanti vystymąsi, bet jo nepakeičianti. Šiai veiklai būdingi pagal poreikius sudaromi planai, tvarumas ir sugebėjimas užmegzti išėivijos grupių ryšius su bendruomenėmis kilmės šalyse. Investavimas į švietimo ir pagrindinių sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūrą panaudojant perlaidų lėšas yra viena iš bendro vystymosi formų, kuri daro įtaką įvairaus dydžio pajamas turintiems gavėjų bendruomenės nariams. Todėl Komitetas remia vis gausesnį perlaidų panaudojimą bendram vystymuisi.

5.1.1 Pavyzdinė iniciatyva — finansavimo kompensavimo programa. Už kiekvieną perlaidą, kurią migrantai skiria vietos plėtrai savo kilmės šalyse visi programoje dalyvaujantys instituciniai partneriai išmoka tokio pat dydžio sumą⁽⁶⁾. Idealiu atveju šie partneriai — vystymosi pagalbos organizacijos, įgyvendindamos programą pasitelkia savo valdymo patirtį ir kvalifikuotus darbuotojus. Jos bendradarbiauja su vietos vyriausybe, kad būtų užtikrintas tęstinumas. Šios finansavimo kompensavimo programos turėtų būti visiškai viešos ir lengvai prieinamos pasitelkus informavimo platformas, taip pat ir skatinančias perlaidoms naudoti oficialius bankininkystės kanalus. Nustačius sėkmingas finansavimo kompensavimo programas, į jas reikėtų įtraukti papildomus „kompensavimo“ partnerius iš privataus sektoriaus. Dalyvauti šioje veikloje ir prisiimti joms tenkančią įmonių socialinės atsakomybės dalį visų pirma turėtų būti skatinamos įmonės, kuriose dirba daug migrantų, bei finansinių paslaugų teikėjai, tarpininkaujantys siunčiant perlaidas. Šios viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės naudingos visiems dalyviams: poveikis vystymuisi didėja, nes didėja kolektyvinių perlaidų apimtys, o įmonės ir bankai įgyja klientų pasitikėjimą.

⁽⁶⁾ Šiuo atveju galima pateikti iš Zacatecas Valstijos Meksikoje kilusių migrantų bendruomenės Jungtinėse Amerikos Valstijose pavyzdį. Įgyvendinant programą „Trys už vieną“, už kiekvieną migrantų asociaciją į gimtinę pervestą dolerį federalinė Meksikos vyriausybė skiria vieną dolerį, o Zacatecas Valstija dar vieną. Bet kuriuo atveju, kad tokio pobūdžio iniciatyvos būtų sėkmingos, imigrantai privalo pilnai integruotis į priimančių bendruomenių visuomeninį gyvenimą, kad būtų pajėgūs burtis.

Vis dėlto, Komitetas supranta, kad, plėtojant kilmės ir priimančių šalių bendradarbiavimą, reikėtų atsižvelgti į visus lygius: vyriausybes, valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas. Tokiu būdu plėtojama anti-korupcinė praktika ir chartijos padėtų užkirsti kelią nusikalstamai pinigų pervedimo praktikai.

5.2 Plėtojant kitos formos bendrą vystymąsi siekiama perlaidas nukreipti į verslą arba su investicijomis susijusią veiklą.

5.2.1 Kilmės šalys gali įvairiai skatinti didinti bendrą vystymosi pagalbai skiriamų perlaidų srautą — į vietos verslą investuojantiems migrantams taikyti mokesčių lengvatas, verslo investicijoms netaikyti importo muitų ir t. t.

5.2.2 Komitetas ragina bankus ir vystymosi agentūras vykdyti bandomąsias programas, kurios leistų perlaidas nukreipti į mikrofinansavimo institucijas besivystančiose šalyse.

5.2.3 Kilmės ir paskirties šalių bankai turėtų būti skatinami plėtoti bendradarbiavimą perlaidų siuntimo srityje, kuris sudarytų sąlygas papildomų finansinių paslaugų kryžminiam pardavimui, pvz., teikti paskolas smulkiam verslui ar paskolas būstui kartu su perlaidų paslaugomis.

5.2.4 Siekdamas remti ir plėsti šią veiklą, vystymosi agentūros ir pilietinės visuomenės organizacijos turėtų informuoti paskirties šalių migrantų bendruomenes apie investavimo galimybes, rengti verslo mokymus ir sudaryti sąlygas kurtis tinklus, migrantus susiejiančius su kilmės šalies verslininkais, kuriems reikia kapitalo. Į priimančias šalis migravę verslininkai ir kilmės šalių verslininkai turėtų jungtis į strateginius verslo ir vystymosi tinklus.

5.3 Norint imtis kai kurių pirmiau minėtų priemonių, būtina, kad bendradarbiautų priimančių šalių išeivijos organizacijos. Išeivijos ir kilmės šalies ryšių tinklas daugiausiai gyvuoja atskirų asmenų ar grupių iniciatyva. Šie tinklai yra svarbus tiesioginių užsienio investicijų, žinių ir technologijų perdavimo, filantropijos ir socialinių bei kultūrinių perlaidų šaltinis. Jie gali netgi atlikti tam tikrą vaidmenį taikos palaikymo ir šalies atstatymo procesuose. Vis dėlto mažiausiai išsivysčiusios šalys neturi pajėgumų surasti užsienyje gyvenančius migrantus ir sukurti tinklus, kurie įgalintų šiuos išteklius panaudoti vystymuisi (perlaidoms, investicijoms, įgūdžiams, žinioms).

5.4 Todėl reikia siekti vystyti mažiausiai išsivysčiusių šalių išeivijos organizacijų pajėgumus ir skatinti mažiausias pajamas gaunančių visuomenės grupių vystymąsi.

5.5 Vystant pajėgumus turi būti atsižvelgiama į tai, kad išeivijos bendruomenės daugeliu atvejų yra neoficialios ir be griežtos struktūros; jų struktūra skiriasi atsižvelgiant į šalis ir joms būdinga *idiosinkrazinė* sąveikos su kilmės šalimi dinamika.

5.6 Nustačius tinkamas išeivijos grupes ir padidinus jų galimybes prisidėti prie kilmės šalių vystymosi galima sukurti „smegenų trestus“ (angl. *brain trust*). Tai pasiekama igyvendinant žmogiškųjų išteklių programas, leidžiančias migrantus (arba jų palikuonis) pritraukti į viešojo ar privataus sektorių vykdomas vystymosi programas. Vykdamas programas pasinaudojama kalbiniais įgūdžiais, kultūrine kompetencija, besivystančioms šalims suteikiama galimybė pasinaudoti pastaruoju metu įgytais profesionaliais įgūdžiais, žiniomis ir ryšiais.

5.6.1 Prieš inicijuojant išeivijos organizacijų ir mažiausiai išsivysčiusių kilmės šalių pajėgumų vystymo veiklą būtina nustatyti šias organizacijas bei tinklus ir juos suklasifikuoti. Todėl Komitetas rekomenduoja kurti savanoriškus registrus, į kuriuos būtų įtraukiami paskirties šalyse gyvenantys kvalifikuoti migrantai iš *protų nutekėjimo* paveiktų šalių ir šiuo metu paskirties šalyse veikiančios migrantams iš mažų ir vidutinio dydžio besivystančių šalių priklausančios įmonės.

5.6.2 Kai tik bus nustatytos išeivijos organizacijos, joms turėtų būti sudaryta galimybė užmegzti ryšius su kilmės šalimis ir prisidėti prie jų vystymosi. Paskirties šalys ir tarptautinės vystymosi organizacijos, kad palengvintų šį procesą turėtų pasiūlyti platformas ir forumus, apmokėti kelionių išlaidas, teikti stipendijas ir rengti verslo susitikimus.

5.7 Išeivijos bendruomenių egzistavimas savaime neužtikrina teigiamo poveikio kilmės šalies vystymuisi. Besivystančios šalies politinės, socialinės, ekonominės sąlygos ir atitinkamos politikos priemonės taip pat atlieka svarbų arba net lemiamą vaidmenį. Vis dėlto migrantų organizacijas reikėtų apskritai labiau įtraukti sprendžiant vystymosi klausimus. Todėl vystymosi organizacijų prašoma užmegzti ryšius su migrantų organizacijomis ir aptarti naudingą bendradarbiavimo galimybes.

5.8 Komitetas pritaria, kad siekiant vykdyti pirmiau minėtą vystymosi veiklą būtų sukurtas konkretus Migracijos ir vystymosi fondas.

6. Migracija ir protų nutekėjimo poveikio mažinimas — Smegenų trestų kūrimas ir apykaitinės ir virtualios migracijos skatinimas

6.1 Savanoriška žmoniškųjų išteklių emigracija kilmės šalims dažnai būna ekonominiu požiūriu naudinga. Tarptautinė migracija daugelyje kilmės šalių palengvina per didelio gyventojų skaičiaus ir nedarbo daromą spaudimą. Kai kurios šalys savo noru sėkmingai eksportuoja darbo jėgą, kad užsienyje sukurtų perlaidų, tiesioginių užsienio investicijų ir žinių perdavimo šaltinius. Vis dėlto nuolat prarandant žmogiškuosius išteklius, ypač aukštos kvalifikacijos ir talentingus, mažiausiai išsivysčiusioms šalims, neturinčioms nei ekonominių, nei institucinių pajėgumų šiems ištekliams atkurti, iškyla vystymosi kliūčių.

6.2 Todėl Komitetas visus veikėjus ragina pirmiausia imtis reikiamų veiksmų protų nutekėjimo poveikiui mažinti ir tada kurti planus, kaip užkirsti kelią tolesniam žmogiškųjų išteklių nuvertėjimui pažeidžiamose ekonomikos šalyse ir pažeidžiamuose sektoriuose. Komisija naujame komunikate jau pabrėžė, kad protų nutekėjimo poveikio mažinimas yra susijęs su apykaitinės ir virtualios migracijos koncepcijomis (?). Kvalifikuotų darbuotojų sulaikymo būdai — etinio elgesio kodeksai, didesnės pajamos ir kompensavimo fondai. Be to, tinkamai suplanavus gamybos perkėlimą iš EBPO šalių į besivystančias šalis, šiose konkrečiose šalyse gali sumažėti migracinis spaudimas. Vis dėlto sprendžiant į besivystančias šalis perkeltų įmonių samdomų darbuotojų klausimą turėtų būti atsižvelgiama į tuos pačius argumentus, kurie buvo aptarti siekiant užkirsti kelią protų praradimui išsivysčiusiose paskirties šalyse.

6.3 Sudarant sąlygas apykaitinei ir virtualiai migracijai remiamasi minėtais išsivijos grupių pajėgumais ir jų sugebėjimu užmegzti ryšius su kilmės šalimi — sukurti smegenų trestą. Kvalifikuoti, paskirties šalyse aukštąjį išsilavinimą įgiję arba profesinį mokymą baigę migrantai kilmės šalims gali būti tikras turtas, jeigu jiems sudaromos galimybės perkelti savo įgūdžius ir paslaugas.

6.4 Smegenų tresto sukūrimo koncepcija neatsiejama nuo protų nutekėjimo, nes būtent grynasis nuostolis kilmės šalyse leidžia sukurti imigrantais besiremiančius smegenų trestus paskirties šalyse. Svarbu yra tai, kad smegenų trestai gali iš dalies sumažinti kenksmingą protų nutekėjimo poveikį kilmės šalyse. Kiekvienas migrantas savo įgūdžius arba organizacinius sugebėjimus kilmės šaliai gali pasiūlyti laikinai — laikinai sugrįždamas — arba virtualiai — pasinaudodamas internetinio ryšio programomis ir interneto platformomis.

6.4.1 Todėl reikėtų atitinkamai suderinti vizų režimus, kad specialistai galėtų lengviau judėti tarp paskirties ir kilmės šalių. Tarptautinės vystymosi organizacijos turėtų parengti vystymosi

(?) Komisijos komunikatas dėl apykaitinės migracijos ir Europos Sąjungos bei trečiųjų šalių judumo partnerystės.

programas, kurios leistų virtualiai perkelti aukštos kvalifikacijos migrantų paslaugas ir žinias, pvz., kardiologų, kurie paskirties šalyse naudodamiesi internetu nagrinėtų iš kilmės šalies perduodamas ligos istorijas, geologų, kurie suteiktų galimybes naudotis moderniausiomis paskirties šalyse esančiomis laboratorijomis, arba finansų analitikų, kurie vertintų verslo planus, teikiamus pagal mikrofinansavimo programas. Daugkartinio atvykimo vizų suteikimas — priemonė, kuria galima sudaryti geresnes sąlygas apykaitinei migracijai.

6.4.2 Kita rimta paskata sugrįžti ir (arba) dalyvauti apykaitinėje migracijoje — galimybė perkelti migrantų pensijų išmokas ir socialinės apsaugos išmokas iš paskirties šalies į kilmės šalį.

6.4.3 Besivystančias šalis reikia informuoti apie esamas bendro vystymosi galimybes, taip pat reikia padėti joms ir jas skatinti vystyti tinklinius ryšius su užsienyje gyvenančiomis išsivijos bendruomenėmis.

6.4.4 Žinoma, norint įgyvendinti šias koncepcijas būtina, kad migrantai sėkmingai integruotųsi į paskirties šalies visuomenę. Paskirties šalys turi mažinti esamą protų praradimą (padėti, kai migrantai dirba mažiau kvalifikuotą darbą negu galėtų pagal turimą išsilavinimą ir kvalifikaciją) geriau įvertindamos migrantų įgūdžius ir pripažindamos kilmės šalyse įgytus diplomus ir pažymėjimus. Tai padidins migrantų įnašą į paskirties šalies visuomenę ir poveikį kilmės šalių vystymuisi.

6.5 Tam tikruose sektoriuose, pvz., švietimo ir sveikatos apsaugos, turi būti laikomasi principo, kad emigraciją reikia reguliuoti. Norint šiuos ypač pažeidžiamus sektorius apsaugoti nuo protų nutekėjimo, reikia imtis priemonių, kuriomis būtų valdomi migracijos patrauklumą ir atgrasumą lemiantys veiksniai.

6.5.1 Komitetas ragina išsivysčiusias šalis nesamdyti darbuotojų iš šių pažeidžiamų besivystančių šalių. Didžiosios Britanijos vyriausybė įgyvendino pavyzdinį etiško samdymo elgesio kodeksą, kuriuo valstybinės ir privačios medicinos įstaigos įpareigojamos nesamdyti naujų darbuotojų iš besivystančių šalių, kurių sveikatos apsaugos sektorių yra ištikusi žmogiškųjų išteklių krizė.

6.5.2 Panašiai galima suderinti paskirties šalių darbo jėgos imigracijos politikos priemones, kad iš rizikos grupei priklausančių besivystančių šalių atvyktų kuo mažiau aukštos kvalifikacijos žmonių.

6.6 Atsižvelgiant į tai, kokius išteklius rizikos grupei priklausančios ir ypač pažeidžiamos besivystančios šalys gali skirti kovai su protų nutekėjimu, ši reiškinį galima mažinti keliais būdais.

6.6.1 Vienas jų — sukaupti žmogiškųjų išteklių perteklių, kuris leistų vykdyti į eksportą orientuotą žmogiškųjų išteklių vystymo strategiją. Jų rengimui finansuoti būtų galima naudoti migruoti nusprendusių aukštos kvalifikacijos specialistų išeinant iš darbo mokamą mokestį. Šį mokestį turėtų sumokėti emigrantas arba paskirties šalis.

6.6.2 Prieš migrantui išvykstant sudarytais migranto ir kilmės šalies susitarimais dėl lėšų kompensavimo (kompensavimo fondai) galima atgrasyti nuo išvykimo visam laikui, o kilmės šaliai kompensuojamos išsilavinimo suteikimo ir mokymo išlaidos ⁽¹⁰⁾.

6.6.3 Taip pat galima kurti sutelktus *smegenų trestus* labiausiai *protų nutekėjimo* paveiktoms kilmės šalims.

6.6.4 Aukštos kvalifikacijos specialistams, atvykstantiems toliau mokytis arba specializuotis į išsivysčiusias šalis, priimančios šalys gali suteikti teisę grįžti arba lengvai gaunamas trumpalaikes vizas. Šios *apykaitinės* migracijos sistemos gali skatinti grįžtamąją migraciją į kilmės šalis.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

7. Migracijos ir vystymosi politikos integravimas ir politikos nuoseklumo užtikrinimas

7.1 Kaip jau minėta, Komitetas pripažįsta, kad migracija iš Pietų į Pietus ir regioninė migracija yra kur kas reikšmingesnės negu tarptautinė migracija tarp besivystančių ir išsivysčiusių šalių. Todėl daugiau dėmesio reikėtų skirti regioninėms migracijos ir vystymosi strategijoms, kurias jau ėmėsi diegti Afrikos Sąjunga.

7.2 Komitetas nori pabrėžti, kad „migracijos ir vystymosi politiką“ reikia susieti su paskirties šalių darbo jėgos migracijos ir integracijos politiką, nacionalinėmis kilmės šalių vystymosi strategijomis ir tarptautinių vystymosi organizacijų skurdo mažinimo strategijomis.

7.3 Komitetas pažymi, kad politikos nuoseklumas labai naudingas siekiant užsibrėžtų migracijos ir vystymosi politikos rezultatų. Prekybos ir saugumo politika neturėtų trukdyti migracijos ir vystymosi politikos vystymosi skatinimo veiksmams. Nemažiau svarbu ir tai, kad Komitetas ragina valstybes nares siekti politikos nuoseklumo — nesilaikyti valstybės lygmeniu vienos politikos, o Europos lygmeniu — kitos.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Daugiau informacijos apie galimybę įsteigti kompensavimo fondus, vienijančius migrantus ir kilmės šalis, ieškokite EESRK tiriamojoje nuomonėje „Sveikata ir migracija“ (pranešėjas Sukhdev Sharma, bendrapranešėję Agnes Cser), OL C 256, 2007 10 27.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES ir Moldovos santykių: organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo

(2008/C 120/19)

2007 m. vasario 15 d. vykusios plenarinės sesijos metu Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, nusprendė parengti nuomonę dėl

ES ir Moldovos santykių: organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 15 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Evelyne Pichenot.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 117 nariams balsavus už, 2 — prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Pilietinės visuomenės vaidmens skatinimas ES ir Moldovos santykiuose

1.1.1 EESRK atsižvelgia į nepaprastai sunkią Moldovos padėtį, kuri susidarė dėl buvusios sistemos ir nesėkmingo pereinamojo laikotarpio sukeltų sunkumų, ir jų įtaką Moldovos visuomenės raidai. 2005 m. buvo labai svarbūs Europos Sąjungos ir Moldavijos santykiai. Patvirtinus ES ir Moldovos 2005–2008 m. veiksmų planą, sostinėje įkūrus ES delegaciją ir paskyrus vyriausiąjį įgaliotinį deryboms dėl Padniestrės konflikto, akivaizdžiai pagerėjo sąlygos įgyvendinti partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą. Esant šioms sąlygoms, šia pirmąja EESRK nuomone dėl ES ir Moldovos bendradarbiavimo siekiama paskatinti pilietinės visuomenės vaidmenį šiai dinamikai sustiprinti bei pradėti kurti bendrą darbotvarkę imantis bendrų iniciatyvų artimiausiu metu.

1.1.2 Glaudus ES ir Moldovos bendradarbiavimas bus galimas tik tuomet, jei jos vienodai supras bendras vertybes, pvz., pagarbą pagrindinėms laisvėms, įsipareigojimą kurti visiems atvirą demokratinę visuomenę, pilietinės visuomenės partnerių nepriklausomybę grindžiamo dialogo principo pripažinimas. Vis dėlto pilietinė visuomenė ateityje bus viena Moldovos tapatybės sudėtinųjų dalių. Jos pagrindas — kultūrinis lobynas, sukauptas šalyje, kurioje susilieja įvairios kultūros ir kalbos. Toks lobynas yra svarbus privalumas.

1.1.3 Reikia pabrėžti, kad, kaip ir kitose NVS panašią istorinę patirtį turinčiose šalyse, Moldovoje nėra nepriklausomų pilietinės visuomenės organizacijų tradicijos ir patirties. Tačiau, atsižvelgdamas į vykstančius pokyčius, Komitetas mano, jog būtina užmegzti ryšius potencialiems partneriams, linkusiems palaipsniui artėti prie bendrų vertybių, nustatyti.

1.1.4 EESRK primygtinai primena, kad kaimynystės politikos ES ir Moldovos veiksmų plano ⁽¹⁾ sėkmė yra labai susijusi su sugebėjimu **įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas ir suteikti joms galimybę dalyvauti** jo įgyvendinime. Tad reikėtų,

(¹) Žr. B priedą.

kad Komisija aiškiai pasiūlytų kriterijus, procedūras ir priemones, kaip sudaryti sąlygas geriau įtraukti pilietinę visuomenę. Vis dėlto EESRK džiaugiasi Kišiniovo Europos delegacijos pastangomis pažinti Moldovos pilietinę visuomenę. Tai palanki aplinkybė pilietinės visuomenės atstovams būti oficialiai įtrauktiems į 2008 m. balandžio mėn. vykiantį veiksmų planą persvarstymą ir į kitus sustiprintos partnerystės etapus.

1.1.5 EESRK rekomenduoja palaipsniui kurti ilgalaikius ryšius su Moldovos pilietine visuomene, pradedant struktūruoti mūsų santykius. Tam tikslui 2008 m. reikėtų surengti konferenciją, kuriai parengti būtų surengtas vizitas skaidrumo savo veikloje siekiantiems partneriams nustatyti. Šiame renginyje dalyvautų vietos ir regiono subjektai ir būtų siekiama kartu parengti dviejų metų darbo planą, remiantis šiais pasiūlymais:

- įvertinti tiek vyriausybės, tiek Europos Sąjungos Moldovoje įdiegtą **informavimo ir konsultavimo** sistemą, kartu parengiant atskaitą skirtą veiksmų planui įgyvendinti 2005–2008 m.;
- rengti ir **ugdyti pilietinę visuomenę**, kad tęstų partnerystę ir po 2008 m.;
- mokyti Moldovos organizacijas naudotis Europos finansinėmis priemonėmis;

Norint įgyvendinti tokį darbo planą reikia įsipareigoti finansuoti pilietinės visuomenės iniciatyvas skiriant lėšų iš Europos Sąjungos programų.

1.1.6 Po to, kai bus parengta 2008 m. konferencijos su Moldovos pilietine visuomene atskaita, reikėtų imtis naujų iniciatyvų ir tęsti „Komiteto kaimynystės grupėje“ pažangos siekiu grindžiamus santykius, t. y. skiriant dėmesį esminiams gero valdymo ir tvaraus vystimosi principams. Šis skatinimas remsis jau išdėstytais bendrosios lengvatų sistemos („BLS plus“) susitarime principais, t. y.:

- 16 pagrindinių JTO ir Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencijų ⁽²⁾ dėl žmogaus ir darbuotojų teisių;

(²) 2005 m. vasario 9–10 d. priimta EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo parengti Tarybos reglamentą, numatantį bendrųjų preferencijų maitinimo tarifų sistemos taikymą, pranešėjas A. Pezzini (OL C 221/15, 2005 9 8).

— 11 pagrindinių konvencijų dėl aplinkos apsaugos ir gero valdymo principų ⁽³⁾.

1.1.7 Tokiu būdu Europos Sąjunga skatins Moldovos pilietinės visuomenės organizacijas padėti taikyti Europoje priimtas nepriklausomybės, atstovavimo ir skaidrumo normas. Reikėtų, kad Komisija, rengdama kiekvieną pranešimą apie NVP pažangą, ir toliau skirtų atskirą skyrių nagrinėjimui kaip laikomasi pagrindinių teisių, t. y. asociacijų ir žodžio laisvės, bei įtrauktų profesinių sąjungų teisės veikti tyrimą.

1.1.8 EESRK prioritetas — pasiekti, kad moldavai patys palaipsniui įsisavintų tarptautinių ar Europos institucijų jiems suteiktas priemones ir patirtį. EESRK pritaria Europos Tarybos prašymui paremti pilietinę visuomenę kovoje su korupcija (GRECO ⁽⁴⁾) kreipimesi išdėstytas principas). Komitetas ragina vykdyti bendradarbiavimą per sieną kovojant su organizuotu nusikalstamumu.

1.1.9 EESRK remia Europos ir tarptautinių paramos teikėjų iniciatyvą susitarti bei suderinti veiksmus. Komitetas rekomenduoja imtis prioritetinių veiksmų pagrindinėms socialinėms paslaugoms gerinti vykdant skurdo mažinimo programas ir ypač primygtinai siūlo pagerinti gyvenimo sąlygas našlaičių namuose, sumažinti antiretrovirusinių vaistų kainas ir teikti reintegracijos pagalbą prekybos žmonėmis aukoms.

1.1.10 Dėl 2007 m. vasarą užsitęsios sausros nulemtu prasto derliaus, sukėlusio bankrotus ir išskolinimus, valstybė atsidūrė sunkioje padėtyje. Vyriausybė kreipėsi tarptautinės maisto pagalbos ir Maisto ir žemės ūkio organizacijos techninės pagalbos. Komitetas mano, kad ypač svarbu užmegzti ryšius su aktyviomis žemės ūkio maisto produktų srityje veikiančiomis pilietinės visuomenės organizacijomis. Europos Komisija skyrė 3 milijonus eurų humanitarinės pagalbos pažeidžiamiausių šalių kaimo vietovėms paremti trumpu laikotarpiu.

1.1.11 ESRK mano, kad didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas bendrų Moldovos organizacijų tinklų ir projektų kūrimui, į juos įtraukiant Padniestrės gyventojų organizacijas. Komitetas ragina ES nenutraukti savo veiksmų siekiant išspręsti šį konfliktą išsaugant teritorinį vientisumą ir tęsti savo pasienio pagalbos misiją.

1.1.12 RK rekomenduoja skatinti pilietinės visuomenės organizacijas keistis demokratine patirtimi, supažindinti mūsų partnerius moldavus su EESRK publikacijomis internete (ypač paskelbtomis rumunų kalba) ir su nacionalinių ESRT darbais, kuriuos galima rasti per EESRK tinklalapį. EESRK ragina nacionalinius valstybių narių (ypač Rumunijos ir Bulgarijos) ESRT ir AICESIS ⁽⁵⁾ dirbti kartu siekiant priartinti Moldovos visuomenę

prie Europos pilietinės visuomenės naudojamų priemonių ir patirties.

1.1.13 ESRK norėtų, kad pagerėtų Moldovos pilietinės visuomenės dalyvavimas dialoge su Vakarų Balkanų regionu ir Juodosios jūros regiono dialoge, ypač vykdant tarpregioninį ir pasienio bendradarbiavimą šalia regionų, kurie bus strateginiai artimiausioje ateityje. Europos Sąjungos ir Moldovos bendradarbiavimas vyksta pagal patvirtinto bendradarbiavimo su kaimyninėmis šalimis ir Rusija programą.

1.2 *Padidinti pagalbą, skiriamą pažangos ir susitaikymo siekiančioms organizacijoms*

1.2.1 Užmegzti konstruktyvų socialinį dialogą

Atsižvelgdamas į nestabilius darbo santykius, EESRK primena, kad Moldova įsipareigojo laikytis ne tik TDO konvencijų, bet ir Europos Tarybos socialinės chartijos reikalavimų ir gali kreiptis pagalbos pagal jos skundų nagrinėjimo tvarką. Komitetas rekomenduoja, kad TDO pasiūlytų atitinkamą teisminių institucijų techninę pagalbą nesutarimams darbo klausimais spręsti.

1.2.2 Sukonkretinti įsipareigojimą skatinti ryšius su Europos visuomene

EESRK ryžtingai remia susitarimo dėl vizų ir readmisijos sudarymą, kuris įsteigs supaprastintą vizų išdavimo tvarką, ypač siekiant padidinti pažangą skatinančių piliečių, t. y. universitetų darbuotojų, mokslininkų, žurnalistų ir pilietinės visuomenės atstovų mainus. Jis siūlo išplėsti galimybes dalyvauti Bendrijos programose, ypač galimybę jaunimui dalyvauti Erasmus Mundus programoje. 2007 m. spalio mėn. pasirašyta sutartis dėl supaprastintos vizų išdavimo ir readmisijos tvarkos ⁽⁶⁾ taip pat galės padėti spręsti klausimą dėl labai didelio skaičiaus Moldovos piliečių teikiamų prašymų Rumunijos pilietybei gauti.

EESRK ragina Moldovos vyriausybę įtraukti pilietinę visuomenę į Europos ir tarptautinius (PPO, ESBO, Europos Tarybos ir Frankofonijos organizacijos) renginius. EESRK ragina valstybes nares siekti kontaktų ir mainų su pilietine Moldovos visuomene (stipendijos studijoms universitete, partnerystės, tarpvalstybinis bendradarbiavimas) ir juos finansuoti.

1.2.3 Atsižvelgti į ekologinę padėtį

EESRK rekomenduoja remti aplinkosaugos organizacijas, kurios siekia, kad būtų pradėtos naikinti nepervežamos ginklų ir amunicijos atsargos, karinės ir pramonės atliekos, taip pat pradėtas valyti užterštas vanduo.

⁽³⁾ Sąrašas pateikiamas priede.

⁽⁴⁾ Europos Tarybos kovos su korupcija valstybių grupė (pranc. GRECO).

⁽⁵⁾ Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų bei panašių institucijų tarptautinė asociacija (pranc. AICESIS).

⁽⁶⁾ Šias sutartis planuojama ratifikuoti 2007 m. pabaigoje.

2. Pagrindiniai Moldovos socialinės ir ekonominės padėties bruožai

2.1 Dėl to, kad jos BVP yra maždaug 1 000 dolerių vienam gyventojui, Moldova yra skurdžiausia Europos žemyno šalis ir vienintelė Pasaulio banko priskirta prie mažas pajamas turinčių šalių kategorijos. Moldovos gyventojų skaičius mažėja (2004 m. buvo mažiau nei 4 milijonai) dėl didėjančio mirtingumo (ypač vyrų), mažėjančio gimstamumo ir didelio migracijos srauto.

2.2 Neturto lygis, buvęs labai aukštas nuo 1999 m. iki 2005 m., sumažėjo, tačiau dar ir šiandien jis yra aukštas ir vidutiniškai siekia apie 30 proc. Padėtis gerėja netolygiai ir dėl to atsiranda visiškas skurdas (2 doleriai per dieną), kurio aukos yra didžioji dalis vaikų ir pagyvenusių asmenų. Kaimo vietovėse ir mažuose miesteliuose skurde gyvena nuo 40 proc. iki 50 proc. gyventojų.

2.3 Dėl mažamečių vaikų darbo, prekybos žmonėmis, prostitucijos ir dėl to, kad neturi pastovios gyvenamos vietos pernelyg daug vaikų patiria riziką būti išnaudotiems. Dėl tokio neturto lygio taip pat nepaprastai padidėjo vadinamasis socialinių našlaičių reiškinys, kai šeimos vaikus atiduoda į našlaičių namus dėl to, kad neturi finansinių galimybių juos auginti.

2.4 Moterys patiria diskriminaciją, kuri yra dar sunkesnė dėl suprastėjusios socialinės padėties. Moterų nedarbo lygis yra aukštas, jos dirba žemesnės kvalifikacijos ir sezoninius žemės ūkio darbus ir gauna mažus darbo užmokesčius. Joms labiau nei vyrams gresia skurdo pavojus, ypač dėl to, kad sumažėjo socialinės išmokos (sveikatos, švietimo ir šeimos) ir dėl pensijų lygio. Tokia situacija verčia moteris, šeimų motinas, priimti nelegalius ar pavojingus pasiūlymus, kurie kelia pavojų tapti prekybos žmonėmis aukomis. Daugelis tokių aukų yra jaunos darbo ieškančios moterys.

2.5 2004 m. Moldova patvirtino augimo ir kovos su skurdu programą, kurią parėmė Pasaulio bankas, JTVP ir kiti paramos teikėjai. 2006 m. gruodžio mėn. įvairių finansinių institucijų ir ES paramos teikėjai sukūrė pavyzdinį koordinavimo metodą siekiant nuoseklaus ir veiksmingo iškeltų sąlygų laikymosi ir įsipareigojo ketveriems artimiausiems metams skirti vieną milijardą eurų dotacijų ir paskolų.

2.6 Darbo rinkos nuosmukis

2.6.1 Moldovos darbo rinkos padėtis labai pablogėjo paskutiniajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje, kartu žlungant ekonomikai. Iškart po 1998 m. Rusijos krizės labai sumažėjo užimtumas, kuris pradėjo augti nuo 2003 m. Darbingų asmenų nedarbas nuo 11 proc. 1999 m. sumažėjo iki maždaug 7,4 proc. 2006 m. pabaigoje. Maždaug 35 proc. dirbančių asmenų užsiima neoficialia veikla (7).

2.6.2 Nors realus darbo užmokestis augo, darbo užmokesčio vidurkis vis dar labai žemas ir 2006 m. rugsėjo mėn. buvo lygus 129 doleriams (8). Tačiau reikia atsižvelgti ir į kitus pajamų šaltinius. Viena vertus, didelis šeimų skaičius gauna pajamų iš kurio nors užsienyje dirbančio šeimos nario. Kita vertus, vis dar labai daug nedeklaruotų darbo vietų: remiantis oficialios statistikos

organizacijos duomenimis, daugiau kaip 200 000 darbuotojų (t. y. 15 proc. darbingų gyventojų) dirba neregistruotose įmonėse, be to, 35–40 proc. įteisintose įmonėse dirbančių darbuotojų nedeklaruoja darbdaviai (ypač dirbančių statybų, žemės ūkio ir miškininkystės srityse).

2.6.3 Daug Moldovos piliečių paliko savo šalį dėl darbo užsienyje, didžioji jų dalis nelegaliai. Ši masinė, iš dalies sezoninė, anot vertinimų, iki 1 milijono suaugusių asmenų emigracija sudaro maždaug 30 proc. visos darbo jėgos. Žmogiškojo kapitalo praradimas ir šio praradimo poveikis socialinės apsaugos sistemoms finansavimui yra neigiamos šios migracijos bangos pasekmės. Atsižvelgiant į skurdo lygį, galima numatyti, kad migracija dėl darbo tebevyks ir artimiausiais metais.

2.7 Moldovos ekonomikos sunkumai

2.7.1 Rusijos įtakos sferoje esanti ekonomika

2.7.2 Dėl išorinių veiksnių, t. y. rinkų praradimo, priklausomybės energetikos srityje, kvalifikuotų darbuotojų emigracijos ir pramoninio Padniestrės regiono atsiskyrimo paskutiniajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje smarkiai krito Moldovos BVP.

2.7.3 Nepaisant nuo 2000 m. pastebimo augimo (iki 6–8 proc. per metus), ekonomika dar labai nestabili (2006 m. ekonomika išaugo 4 proc.) ir yra pavojus, kad 2007 m. augimas dar labiau sulėtės. Pagrindinė šio sulėtėjimo priežastis — 2006 m. dujų tiekėjo Gazproma padvigubinta dujų kaina.

2.7.4 Suerzinta Moldovos prezidento vykdomos Europai palankios politikos Rusija, darydama politinį spaudimą, pradėjo taikyti draudimą importuoti į savo rinkas Moldovoje pagamintą vyną. 2006 m. Moldova buvo palikta be vieno iš pagrindinių savo pajamų, gaunamų iš eksporto, šaltinių (Moldovos vynas sudaro 35 proc. Moldovos eksporto, iš jų 85 proc. — eksportas į Rusijos rinką).

2.8 Ekonomikoje vyrauja žemės ūkio kilmės maisto produktų gamyba

2.8.1 Moldovoje vyrauja žemės ūkis. Žemės ūkio maisto produktų sektorius sudaro daugiau kaip 30 proc. BVP (9) ir nemažą viso eksporto dalį (65 proc.). Šeimos ūkininkavimas užtikrina svarbiausią dalį lėšų miestų ir kaimų gyventojų pragyvenimui. Žemės ūkio kilmės maisto produktų pramonė užima svarbią vietą šalies ekonomikoje. Derliaus kokybė ir kiekybė daro įtaką visiems lengvosios pramonės sektoriams (nuo cheminių trąšų iki stiklainių ir pakuočių).

2.9 Emigrantų savo šeimoms pervedamų pinigų lemiama reikšmė

2.9.1 Būtina pabrėžti, kad po didelio ekonomikos nuosmukio pastebimų ekonomikos augimo apraiškų priežastis — ne ekonomikos atkūrimas, bet masinės į užsienį dirbti išvykusių moldavų siunčiamos valiutos įplaukos (30 proc. Moldovos BVP): nuo 600 000 iki vieno milijono moldavų dirba Vakarų Europoje (Italijoje 19 proc.) arba Rusijoje (60 proc.). 2006 m. į savo šalį jie išsiuntė 1 milijardą eurų.

(7) Moldovos valstybės institucijų statistikos duomenimis.

(8) Moldovos valstybės institucijų statistikos duomenimis.

(9) Moldovos valstybės institucijų statistikos duomenimis.

2.9.2 Kadangi investicijoms klimatas nėra palankus, šie įnašai neskiriami naujai ekonominei veiklai finansuoti. Tokios didelės finansinės įplaukos skatina nekilnojamo turto brangimą, didelę importuojamų prekių paklausą ir infliaciją.

3. Demokratija, pagarba žmogaus teisėms ir geras valdymas

3.1 Žmogaus raida

3.1.1 Moldova pagal JTVP žmogaus socialinės raidos indeksą 2006 m. užėmė 114-tą vietą, t. y. ne tik žemiausią Europoje, bet ir žemiausią iš buvusių Tarybų Sąjungos respublikų.

3.1.2 Žiniasklaidos laisvės, pagarbos žmogaus teisėms stoka ir teismų sistemos veikimo trūkumai kliudo Moldovos piliečių iniciatyvoms ir pilietinės visuomenės gebėjimui organizuotis.

3.1.3 Žiniasklaidos nepriklausomybė buvo vienas pagrindinių klausimų, išskirtų pastarojoje Europos Tarybos ataskaitoje (2007 m. rugsėjo mėn.)⁽¹⁰⁾. Nepaisant žodžio laisvę užtikrinančių teisės aktų, vyriausybė tebedaro spaudimą žiniasklaidai. Žurnalistams, ypač dirbantiems nepriklausomose televizijos ir radijo stotyse, dažnai grasinama. Buvo pranešta apie vyriausybės kritikuojančių žurnalistų sulaikymo atvejus. Buvo panaikintos kai kurios programos, miestų radijo ir televizijos stotys buvo priverstinai privatizuotos, o jų turtas perduotas kitiems geriau su valdžia sutariantiems žurnalistams.

3.2 Aukštas korupcijos lygis

3.2.1 Organizuotas nusikalstamumas yra svarbiausia saugumo problema, trukdanti institucijoms ir investicijoms. Nusikaltėlių veikla yra labai kenksminga: vengimo mokėti mokesčius ir kontrabandos skatinimas, korupcija. Pagal *Transparency International* nustatytą pasaulio korupcijos indeksą 2006 m. Moldova užėmė 81 vietą ir jai iš 10 balų buvo skirta 3,2 taško sistemoje, panašiai kaip labai korumpuotų šalių reputaciją turinčios šalys. Tai, kad šalis šiame sąraše šiek tiek pakilo, rodo vyriausybės ir pilietinės visuomenės siekį kovoti su korupcija.

3.3 Demokratiškos teisės trapumas tradicinės autoritarinės valdžios sąlygomis

3.3.1 EESRK ragina Moldovos valdžios institucijas atsivelti į tarptautinių stebėtojų (didelė maždaug 100 ESBO stebėtojų komanda) išvada po 2007 m. birželio mėn. vykusių vietos rinkimų, kad ištaisyti padėtį visose srityse, neatitinkančiose Europos rinkimų normų ir surengtų 2009 m. parlamento rinkimus labiau demokratinėmis sąlygomis.

3.3.2 Europos Tarybos pranešimai ragina Moldovą tęsti savo pastangas, ypač stiprinant teismų nepriklausomybę ir veiksmingumą, žiniasklaidos pluralizmą ir vietos demokratiją. Moldova

gavo Europos iniciatyvos demokratijai ir žmogaus teisėms remti (EIDHR) paramą pagal 2002–2004 m. regionų projektų programą ir nuo 2007 m. EIDHR parėmė pilietinės visuomenės iniciatyvas, kurių tikslas buvo skatinti demokratiją ir pagarbą žmogaus teisėms.

3.4 Padniestrė, kaimynystės geopolitinis iššūkis

3.4.1 Padniestrė, kuri tikisi Rusijos ir jos karinių pajėgų paramos, kelia įtampą ir nesaugumą ES pasienyje ir regiono geopolitinę padėtį daro keblią.

3.4.2 Ieškoti Padniestrės atsiskyrimo politinio sprendimo taip pat yra vienas iš ES veiksmų plano prioritetų. Šiame plane skiriama daug dėmesio šiam kivičui, kadangi artinasi Rumunijos ir Bulgarijos stojimas į ES ir Moldova taps ES pasienio valstybe. ES išitraukimas sprendžiant šį klausimą dar labiau sustiprėjo paskyrus specialų atstovą (nuo 2007 m. kovo mėn. Kalman Mizei), kuris turi stebėtojo statusą vadinamosiose 5+2 formato derybose. Šiuo metu derybos atsidūrė aklaivietėje.

3.4.3 Be to, šis regionas yra vadinamas organizuoto nusikalstamumo kryžkele (prekyba ginklais, strateginėmis medžiagomis, pinigų plovimas, narkotikai ir prekyba žmonėmis), kurioje veikia ne tik Padniestrės, bet ir Rusijos, Ukrainos bei kitų šalių kriminalinės organizacijos.

3.5 Europos pasienio pagalbos misija Ukrainos ir Moldovos pasienyje (ES PPM)

3.5.1 Ukrainos teritorijoje įsiterpusios šalies santykius su Ukraina apsunkina Padniestrės konfliktas ir ES ir Rusijos santykiai, ir dėl to Moldovos padėtis yra dar sudėtingesnė. Moldova dėl savo labai blogai saugomų sienų buvo perėjimo ir nelegalios prekybos punktas bei išėjimo į Juodąją jūrą per Odesos uostą langas.

3.5.2 Ukrainos ir Moldovos prezidentų bendru prašymu 2005 m. gruodžio mėn. ES pradėta pagalbos ir sienų kontrolės misija (ES PPM) buvo ryžtingas žingsnis siekiant šalies stabilumo ir kovojant su kontrabanda. Apie šimtą muitinės ir sienų apsaugos pareigūnų iš 17 ES šalių stebi savo kolegų moldavų ir ukrainiečių darbą ir padeda jiems ir taip daro didelį spaudimą pasiskelbusiai Padniestrės vyriausybei. Šios misijos pastangos nukreiptos į pavojuje esančius asmenis ir pavojaus zonas ir ją vykdant buvo atlikta keletas tikrai sėkmingų darbų.

3.5.3 2006 m. lapkričio mėn. ši misija, siekiant padidinti sienų kontrolės veiksmingumą, buvo aprūpinta keitimosi informacija automatizuota sistema. Misija buvo pratęsta iki 2009 m. lapkričio mėn. EESRK norėtų, kad būtų nuolat stengiamasi užtikrinti šios sienos saugumą.

⁽¹⁰⁾ Komisijos ataskaita dėl Moldavijos išipareigojimų Europos Tarybai laikymosi, 2007 m. rugsėjis.

4. Bendra Moldovos pilietinės visuomenės ir jos veiklos apžvalga

4.1 EESRK 2004 m. misijos pagrindinės pastabos

4.1.1 Esant šioms sunkioms politinėms ir ekonominėms sąlygoms aplinkybės nebuvo palankios pilietinės visuomenės veiklai. Nacionalinio ar vietos lygmens pilietinės visuomenės organizacijų veikloje galinčių dalyvauti vyrų ir moterų skaičius labai sumažėjo, ypač dėl pakankamai gerą išsilavinimą turinčių jaunų suaugusių žmonių emigracijos. Valstybinių institucijų santykiai su jomis buvo daugiau atsitiktiniai. Centralizuotos administracinės struktūros trukdė vystyti asociacijų kūrimo judėjimams. Be to, akivaizdžiai visuomenėje išsiskynęs paternalizmas pagrindinę atsakomybę už gyventojų gerovės kūrimą patiki valstybei. Prezidento pareigybė akivaizdžiai ikūnija didžiosios gyventojų dalies troškimą, kad jiems vadovautų stiprus žmogus.

4.1.2 Pilietinės visuomenės organizacijų steigimo nuostatuose nėra jokios užuominos apie susirinkimų teisę, kuri minima tik politinių partijų nuostatuose. Tačiau teisė „kurti profesines sąjungas ir į jas jungtis“ (42 straipsnis) atrodo tarsi laisvės jungtis į asociacijas pripažinimas (40 straipsnis). Nevyriausybinė organizacijų gyvavimo sąlygos pagerėjo po to, kai pasirodė visuomeninių organizacijų ir fondų įstatymas (1997). Iš tiesų buvo galima stebėti kaip susiduria, iš vienos pusės, valstybės aparate ar valdančiojoje partijoje tam tikras pareigas einantys asmenys ir, iš kitos pusės, ekonominius ar politinius interesus atstovaujanti organizacija.

4.1.3 Anot stebėtojų, ypač Europos Tarybos stebėtojų⁽¹¹⁾, teismų sistema reglamentuojantys teisės aktai buvo reformuoti, kad užtikrintų pagarbą teisei apskritai ir ypač pilietinės visuomenės teisėms. Tačiau Moldovą ir toliau stebi Europos Taryba, ypač siekdama užtikrinti teismų nepriklausomumą.

4.2 Pilietinės visuomenės padėties 2007 m. vertinimas (remiantis ekspertų tyrimais⁽¹²⁾)

4.2.1 Remiantis įvairiais šaltiniais konstatuojamas išpūdingas bendro NVO skaičiaus augimas. Pagal EESRK atlikto tyrimo rezultatus 2004 m. buvo apie 3 000 organizacijų, o 2007 m.

⁽¹¹⁾ Europos Taryba, 2007 m. rugsėjo 14 d. *Moldovos laikymasis savo įsipareigojimais*.

⁽¹²⁾ Moldovos pilietinės visuomenės tyrimai: Europos Sąjunga ir Moldovos pilietinė visuomenė — AETI ir ECAS konferencijos išvados, 2006 m. birželio mėn.; Moldovos vyriausybės ir pilietinės visuomenės dialogo dėl ES ir Moldovos veiksmų plano įgyvendinimo stiprinimas, Eurazijos fondo konferencijos išvados, Moldovos užsienio reikalų ministerija ir US AID, 2006 m. balandžio mėn.; Nevyriausybinių sektoriaus stiprinimas Moldovos Respublikos konflikto teritorijoje, „IMAC“, 2007 m. vasario mėn.; Moldovos nevyriausybinių organizacijų vystymosi tyrimas paramos teikėjų posėdžiui, JTVP projektas, 2007 m. gegužės mėn.; Viešosios nuomonės tyrimas dėl Moldovos Respublikos socialinės sritys NVO, ES projektas, „Transtec“ 2006 m. gegužės–birželio mėn.; Moldovos pilietinės visuomenės organizacijų finansinio tvarumo didinimas, JTVP ir Soros 2005 m.; Apklausa dėl nevyriausybinių organizacijų vystymosi Moldovos Respublikoje; europos Tarybos stebėjimo ataskaita, 2007 m. rugsėjo mėn., Perinamosios ekonomikos šalyse 2007: Moldova, CEPS, George Dura ir Nio popescu, 2007 m.; Padėtis Padnestrėje, *People in need* (CZ), 2006 m. lapkričio mėn. — Vertėjo pastaba: neoficialus pavadinimų vertimas.

jau peržengta 7 000 organizacijų riba⁽¹³⁾, nors tyrime pabrėžiama, kad „su 54 proc. visų organizacijų nepavyko susisiekti“. Vertinant pagal šiuos rezultatus, šiuo metu aktyviai veikia mažiau kaip 20 proc. užregistruotų organizacijų. Be to, pastebimas didelis vietos ir regioninių NVO skaičiaus augimas, taip pat ir Padnestrės regione.

4.2.2 Geografiškai daugiausia NVO yra susitelkę sostinės Kišiniovo regione, nors šis skaičius santykinai mažėja: „Per pastaruosius 4 metus buvo užregistruota 67 proc. nacionalinių NVO ir 82 proc. vietos NVO“⁽¹⁴⁾. NVO veiklos sritys susiję su visais Moldovos visuomenės aspektais, tačiau prioritetinių veiklos krypčių pasirinkimą dažnai įtakoja išorės rėmėjai.

4.2.3 Nesunku pastebėti, kad profesinės sąjungos, darbdavių organizacijos ir skirtingų sričių NVO mažai bendrauja tarpusavyje. Tokia padėtis yra dėl tarpusavio nepažinėjimo ir nepasitikėjimo. Padnestrėje tarp kelių NVO ir verslininkų grupės užsimezgę santykiai yra išimtis iš bendros padėties.

4.2.4 Nepaisant to, kad rengiant ES ir Moldovos veiksmų planą nebuvo konsultuojamasi su visuomene, jam įsigaliojus 2005 m. prasidėjo naujas pilietinės visuomenės ir ypač asociacijų veiklos etapas siekiant įgyvendinti daugelį projektų.

5. Socialinės partnerystės kūrimo raida

5.1 Darbdavių organizacijų apžvalga

5.1.1 Prekybos ir pramonės rūmai (PPR) nuo 1999 m. yra svarbiausias įmonių atstovavimo organas. Jie atstovauja daugiau kaip 1 500 visų sektorių įmonių. Moldovos PPR nebeišduoda kilmės pažymėjimus visiems NVS šalių rinkai skirtiems produktams, ir nebekontroliuoja eksporto į ES, kuris nuo šiol priklauso nuo muitinių, siekiant pasinaudoti BLS. Ji tampa visų pirma prekybos rūmais, teikiančias paslaugas įmonėms. PPR remia Moldovoje pagamintų produktų eksportą ir padeda kurti bendras Moldovos ir užsienio įmones. Jie teikia įmonėms įvairias paslaugas⁽¹⁵⁾. PPR įtraukti į oficialią delegaciją Tarptautinėje darbo organizacijoje (TDO) ir turi įsteigę Europos informacijos centrą. V. Tarlev, nuo 2001 m. einantis ministro pirmininko pareigas, anksčiau užėmė svarbias pareigas Moldovos PPR. Mažosios ir vidutinės įmonės, kuriose dirba mažiau kaip 30 darbuotojų, yra susibūrę į atskirą asociaciją, turinčią su PPR glaudžių finansinių ir organizacinių ryšių.

5.1.2 Šiuo metu yra susikūrusi Nacionalinė darbdavių konfederacija, kuri taip pat atstovauja Moldovai tarptautinėse TDO konferencijose ir kuri atstovauja darbdaviams Moldovos prezidento organizuojamuose socialiniuose susitikimuose. Teigiamai atsakydama į TDO pateiktą skundą, 2006 m. vyriausybė suteikė mokesčių lengvatą darbdavių mokoms savo organizacijoms.

⁽¹³⁾ 2007 m. gegužės mėn. JTVP atliktas tyrimas.

⁽¹⁴⁾ JTVP tyrimas, 2007 m., 3 p.

⁽¹⁵⁾ 2007 m. gegužės mėn. PPR informacinis pranešimas.

5.1.3 Socialiniai partneriai sudarė tris naujas nacionalines kolektyvines sutartis ir vienuolika sektorių ir vietos kolektyvinių sutarčių. Jų realus poveikis socialiniam dialogui yra ribotas, kadangi PPR, net pripažinti Tarptautinės darbdavių organizacijos, visų pirma yra įmonėms paslaugas teikiantys prekybos rūmai.

5.2 Profesinių sąjungos raidos apžvalga

5.2.1 Iki 2000 m. Moldovos darbuotojams atstovavo Moldovos Respublikos bendroji profesinių sąjungų federacija (MRPSF, rum. FGSRM), pagal Tarybų Sąjungos profesinių sąjungų pavyzdį 1990 m. sukurta centralizuota federacija. 2000 m. ši organizacija pasivadino Konfederacija, tapdama Moldovos Respublikos profesinių sąjungų konfederacija (MRPSK, rum. CSRSM). Dėl nesutarimų, kurie kilo tarp žemės ūkio, pramonės ir paslaugų sektorių, tarp moldaviškai ir rusiškai kalbančių gyventojų, tarp nacionalistinio dešiniojo sparno ir komunistų partijos, šioje organizacijoje atsirado vidaus prieštaravimų. 2000 m. keletas profesinių sąjungų (14 pramonės federacijų ir kultūros bei valstybinio sektoriaus federacijos) pasitraukė iš CSRSM ir įkūrė naują konfederaciją, kurią pavadino CSL SOLIDARITATEA. Po CSRSM valdybos atsistatydinimo, organizacija rado naują lyderį — Petru Chiriac. Nepaisant to, kad Tarptautinė laisvųjų profesinių sąjungų konfederacija (buvusi CISL), kurios narė CSRSM yra nuo 1997 m., bandė tarpininkauti, bandymas iš naujo jungtis pasirodė neįmanomas. Priežastys: asmeniniai nesutarimai, be to, nesutarimai dėl profesinės sąjungos turto dalybų ir, visų pirma, skirtingos dešiniųjų, moldaviškai kalbančioms partijoms artimesnių CSRSM narių, krikščionių demokratų ir demokratų ir *Solidaritatea*, kuri nuo pat pradžių buvo artimesnė daugiausia rusiškai kalbančiai komunistų partijai, politinės kryptys.

5.2.2 Skilusios profesinės sąjungos situacija tapo dar sudėtingesnė po komunistų partijai sėkmingų 2001 m. rinkimų ir jų vadovo Vladimir Voronin išrinkimo respublikos prezidentu. Dėl *Solidaritatea* sprendimo bendradarbiauti siekiant socialinės pažangos ir CSRSM pasirinktos kritiškesnės pozicijos, keliant daugiau reikalavimų, valdžios institucijų ir dviejų sąjungų santykiai tapo įtempti. Vyriausybė, su komunistų partija ir administracija susijusių tarpininkų padedama, pradėjo nuolat teikti pirmenybę *Solidaritatea* ir silpninti CSRSM.

5.2.3 Dėl nuolatinio ir sistemingo valstybės institucijų kišimosi CSRSM, palaikoma buvusios CISL ir profesinių sąjungų federacijų (Tarptautinės maistinių profesinės sąjungos (TMPS) ir Viešųjų paslaugų internacionalo (VPI)), buvo priversta 2004 m. sausio mėn. pateikti skundą Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) asociacijų laisvės komitetui (ALK) dėl teisės į asociacijų laisvę pažeidimų. ALK savo 2006 m. tarpiniame pranešime pareikalavo, kad būtų atlikti įvairių skunde minimų kišimosi atvejų nepriklausomi tyrimai. Pranešime taip pat buvo paminėta, kad Moldovoje nėra mechanizmo, sudarančio sąlygas taikyti atgrasančias sankcijas dėl profesinių sąjungų laisvės pažeidimų ir tokiu būdu užtikrinti, kad būtų laikomasi tarptautinių šios srities normų. 2005 m. TDO biuras surengė tyrimo vizitą. CISL, atsižvelgdama į šaliai nustatytą Bendrąją lengvatų sistemą, 2005 m. pateikė kritinį pranešimą ir atkreipė Europos Komisijos dėmesį į

šalyje įsivyravusių padėčių. Iki šiol Moldovos vyriausybė nesiėmė jokių priemonių, kurių turėtų imtis siekdamą pataisyti savo teisės aktus ir suderinti juos su ALK rekomendacijomis. Nepaisant ALK pateiktame skunde išvardintų faktų, Moldovos valdžios institucijos mano, kad esminis šios padėties susidarymo veiksnys — dviejų profesinių organizacijų konkurencija.

5.2.4 Iš tiesų valdžios institucijos vis atviriau ragina atkurti vieną centralizuotą profesinę sąjungą (žr. prezidento V. Voronin kalbą *Solidaritatea* kongreso metu 2005 m.). Nuo 2005–2006 m. palaipsniui keitėsi šių dviejų organizacijų jėgų pusiausvyrą (2001 m. CSRSM atstovavo 450 000 narių, o *Solidaritatea* — 200 000 narių). 2006 m. *Solidaritatea* akivaizdžiai tapo didžiausia organizacija. 2007 m. birželio mėn. buvo surengtas bendras abiejų organizacijų kongresas. Tarptautinė profesinių sąjungų konfederacija (TPSK) pranešė, kad ji nesirengia CSRSM narystės perduoti naujai „iš naujo sujungtai“ organizacijai. Pirmiausia ši turėtų įrodyti savo nepriklausomybę nuo valdžios institucijų ir aiškiai parodyti, kad yra pasirengusi laikytis asociacijų laisvės ir kolektyvinių derybų laisvės principų.

6. Asociacijų apžvalga

6.1 Pagrindiniai 2004 m. EESRK tyrimo rezultatai

6.1.1 Nuo nepriklausomybės atgavimo 1991 m. Moldovoje užregistruota apie 2 800 vietos ir nacionalinių NVO. Daug valstybės registre įrašytų, ypač ekonomikos subjektų ar valdžios institucijų sukurtų NVO atliko laikiną pereinamojo laikotarpio misiją. Dėl to jų negalima laikyti nepriklausomais pilietinės visuomenės veikėjais. Taip pat reikia išskirti ir organizacijas, kurios kartu su opozicija komunistinei vyriausybei nuo 2001 m. vadovavo didžiosioms manifestacijoms.

Kaip ir kitose pereinamojo laikotarpio šalyse, daugiausia NVO veiklos vyksta šalies sostinėje bandant daryti įtaką įtakingiems pareigūnams. Tokiomis politinėmis sąlygomis daugėja trukdžių NVO veiklai, ypač naujose NVO veiklos srityse, pvz., vykdamas jaunimo politikos, vartotojų apsaugos ir aplinkosaugos veiklą. Padnestrėje jų veiklą riboja griežta politinė kontrolė.

6.1.2 Keletas stambių donorų (*Soros, USAID, Eurasia, Hebo, British Peace Building*) teikia paramą švietimo, kultūros ir žmogaus teisių srityse.

6.1.3 Jaunimo organizacijos, kurių narių papildymo galimybės mažėja dėl emigracijos, reikalauja iš savo vyriausybės realios, o ne vien deklaruojamos Europai palankios politikos. Jie tikisi, kad ES suteiks jiems galimybę dalyvauti mainų programme. Daugelis pilietinės visuomenės atstovų mano, kad dėl būsimųjų Bendrijos paramos programų neturėtų būti deramasi ir jos vykdomos vien kartu su vyriausybe (TACIS programos pavyzdys), bet ir su aktyvią veiklą vykdančių NVO atstovais.

6.2 Asociacijų tinklo pastarojo meto raidos stebėjimų rezultatai (remiantis ekspertų tyrimais)

6.2.1 Per paskutiniuosius rinkimus 2005 m. maždaug 200 NVO pirmą kartą sukūrė vieningą ir nepriklausomą koaliciją, kuri šalyje organizavo stebėjimo kampaniją. Ši labai

pastebima ir įtaką per žiniasklaidą daranti „Pilietinė koalicija 2005“⁽¹⁶⁾ vėl susibūrė 2007 m. rinkimų metu, skatindama didesnę gyventojų pasitikėjimą nevyriausybiniomis organizacijomis.

6.2.2 Apibendrinant, Moldovoje galima išskirti tris skirtingas NVO grupes. Pirmoji grupė apima didžiulias, gerai aprūpintas ir žinomas organizacijas, įsikūrusias sostinėje ir priklausančias tarptautinių organizacijų tinklams⁽¹⁷⁾. Antrajai grupei priklauso daugelis mažai narių turinčių NVO, dažnai vadinamų *vieno veikėjo organizacijomis* (angl. *one man show*), vykdančių nedaug veiklos, tačiau siekiančių finansavimo. Trečioji grupė susidariusi iš kelių vyriausybės įsteigtų nevyriausybinių organizacijų (GONGO) — vyriausybės statytinių NVO, kurios, kaip ir kitose šalyse, yra įsteigtos ir visiškai finansuojamos savo šalies vyriausybių.

6.2.3 Padniestrėje ši GONGO grupė vyrauja, kadangi Smirnovo režimas ieško sąjungininkų iš pilietinės visuomenės, siekdamas paramos savo strategijai ir norėdamas išsilaikyti valdžioje. Neseniai vienos čekų NVO atliktame tyrime⁽¹⁸⁾ minimos dar dvi grupės, susidariusios tarp 900 Padniestrės NVO, t. y. tradicinės organizacijos, pvz., darbininkų, moterų ir jaunimo judėjimai bei nedidelės, kontaktų su Kišiniovu ir tarptautinių organizacijų tinklais nevengiančios NVO. Kai kurios iš jų nusprendė įsiregistruoti Moldovos valdžios institucijose, kad atitiktų atrankos sąlygas Europos paramai gauti.

6.3 Dabartinė konsultavimosi su pilietine visuomene tvarka ir derybos su socialiniais partneriais

6.3.1 Nuo 2005 m. įvairios vyriausybės ministerijos užmezgė ar suintensyvino dialogą su tam tikra pilietinės visuomenės dalimi ir naudojo tokias priemones: kas mėnesį rengdamos konsultacinius posėdžius Užsienio reikalų ir integracijos į Europą ministerijoje ir 2006 m. balandžio mėn. surengdamos nacionalinę konferenciją, kurios metu buvo parengta 18 išvadų siekiant pagerinti vyriausybės ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą. Tuo pat metu kitos ministerijos, ypač teisingumo, žemės ūkio ir finansų, nuolat kontaktavo su pilietinės visuomenės grupėmis. Šiuo metu vykdoma nemažai projektų, ypač kartu su JTVP, siekiant palengvinti registravimosi tvarką ir pagerinti daugelio NVO netvirtą finansinę padėtį.

6.3.2 Marian Lupu paskatintas Moldovos parlamentas 2006 m. įgyvendino „parlamento ir pilietinės visuomenės bend-

radarbiavimo koncepciją“, turinčią labai ambicingus tikslus, pasiūlydamas nemažai bendradarbiavimo mechanizmų ir būdų, pvz., „nuolatinį konsultavimąsi internetu“, posėdžius *ad hoc* ar viešuosius klausymus dalyvaujant parlamento komitetams ir metinę konferenciją.

6.3.3 Jau dveji metai, savo kaimynų rumunų ir bulgarų teigiamos patirties padrąsintos, kelios NVO stengiasi aktyviai dalyvauti įgyvendinant ES veiksmų planą įvairiose srityse. Tokių jų veiklą paskatino ir Europos Parlamentas, 2007 m. gegužės mėn. patvirtindamas atitinkamą pranešimą.

6.3.4 Nereikėtų stebėtis, kad Moldovos socialinis dialogas profesinių santykių srityje vyksta lėtai. Veikė „Kolektyvinių derybų respublikinė komisija“, kuri vykdė daugiau informacinę veiklą apie kitose institucijose priimtus sprendimus, tačiau tai nebuvo vieta, kurioje vyksta tikros konsultacijos ir dialogas. Partneriai neturėjo įtakos šios komisijos darbotarkei, todėl čia nebuvo galima aptarti skundo ar veiksmų, kurių reikėtų imtis atsakant į ALK rekomendacijas. Komisija neturėjo nei savo sekretoriato, nei decentralizuotų regioninių ar sektorių struktūrų. Be to, reikėtų paminėti, kad CGSRM buvo sukūrusi įvairių bendradarbiavimo su Padniestrės konfederacija programų, kurias remia buvusi CISL ir Europos profesinių sąjungų organizacijos.

6.3.5 2006 m. buvo priimtas įstatymas dėl nacionalinės kolektyvinės konvencijos komisijos ir sektorių ir teritorijų komisijų veiklos. 12 iš 18-os šių nacionalinę komisiją sudarančių narių skiria socialiniai partneriai.

Baigiant reikėtų pasakyti, kad dar per anksti vertinti tikruosius neseniai sukurtų konsultavimosi ir derybų mechanizmų rezultatus ir vyriausybės inicijuoto bendradarbiavimo veiksmingumą. Tai bus įvertinta ateityje, remiantis aiškiai apibrėžtais principais ir metodais.

Kalbant apie ES ir Moldovos santykių raidą atsižvelgiant į šių naujų socialinio ir pilietinio dialogo formų užuomazgas, EESRK norėtų pradėti bendradarbiauti su Moldovos pilietine visuomene.

Komitetas rekomenduoja 2008 m. surengti konferenciją, kad bendradarbiavimo pradžia sutaptų su naujos ES ir Moldovos Respublikos struktūros kūrimu.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁶⁾ Eurasia fondo vertinimo ataskaita (2005 m. spalio mėn.).

⁽¹⁷⁾ Žr. 2005 m. US AID paskelbtame pranešime „NGO Scores for Moldova“ cituojamus pavyzdžius.

⁽¹⁸⁾ Ondrej Soukop, NGO „People in need“, Prague 2007.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Lisabonos strategijos įgyvendinimo: dabartinė padėtis ir būsimos perspektyvos

(2008/C 120/20)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. rugsėjo 27 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Lisabonos strategijos įgyvendinimo: dabartinė padėtis ir būsimos perspektyvos.

Komiteto biuras pavedė ad hoc biuro grupei, pavadintai „Lisabonos grupė“, organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu. Pranešėjai Joost van Iersel ir Miklós Barabás.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 440-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri vyko 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 13 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Joost van Iersel, o Miklós Barabás bendrapranešėju, ir priėmė šią nuomonę 122 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK nuomone, pageidautina įtraukti valstybių narių organizuotą pilietinę visuomenę, pirmiausia jau įsteigtas ⁽¹⁾ nacionalines ekonomikos ir socialinių reikalų tarybas (ESRT), kaip partneres įgyvendinant Lisabonos darbotvarkę. Šiuo tikslu EESRK siūlo:

1.1.1 Kartu su vyriausybėmis, visuomeninės grupės turi skatinti kūrybinį požiūrį ir, atsižvelgdamos į permainas, imtis konkrečių veiksmingų praktinių priemonių. Kad Lisabonos procesas būtų sėkmingas, o jo tikslai įgyvendinti, reikia papildomų partnerystės ir naujų aljansų ⁽²⁾. Todėl šioje nuomonėje daugiausia kalbama apie nacionalinių ESRT ir organizuotos pilietinės visuomenės indėlių.

1.1.2 siekiant parengti ir įgyvendinti nacionalines reformų programas (NRP) ir konkrečias šaliai skirtas rekomendacijas, pagal keleto valstybių narių gerą praktiką informavimas, konsultavimasis ir skaidrumas yra būtinas visose srityse.

1.1.3 Taip pat svarbu, kad organizuota pilietinė visuomenė būtų kuo anksčiau įtraukta rengiant kito, po 2010 m. prasidėsiančio, etapo perspektyvas, kurios remtųsi augimu, darbo vietų kūrimu, socialine sanglauda ir tvariu vystymusi.

1.1.4 EESRK pabrėžia, kad veiksmingas įgyvendinimas leistų plačiau paskleisti informaciją apie Lisabonos darbotvarkę ir padidintų ilgalaikį nuoseklumą.

1.1.5 Valstybių narių ESRT vertėtų keistis su EESRK nuomonėmis dėl NRP ir Lisabonos darbotvarkės. EESRK galėtų paremti šį procesą.

⁽¹⁾ Šiuo požiūriu ES institucinė struktūra yra labai skirtinga: ESRT veikia daugelyje valstybių narių, daugumoje naujų valstybių narių veikia trišalės komisijos (socialiniai partneriai ir vyriausybė), kelete valstybių narių ESRT nėra. EESRK bando sukaupti kuo daugiau atstovaujančių įstaigų indėlių, kurie bus pridėti prie šios nuomonės Europos Komisijos skirtame bendrame pranešime.

⁽²⁾ EESRK rezoliucija dėl „Atnaujintos Lisabonos strategijos įgyvendinimo“ OL C 97, 2007 4 27.

1.1.6 Visos valstybių narių ESRT turėtų būti įtraukiamos į kasmetines Komisijos konsultacijas. Valstybių narių ESRT ir pilietinės visuomenės organizacijos galėtų pakviesti Komisijos narius idėjoms ir pageidautiniams veiklos būdams aptarti nacionaliniu mastu.

1.1.7 Kalbant apie darbą Taryboje, EESRK domisi galimybe dalyvauti Lisabonos metodikos darbo grupėje, Tarybos ekonominės politikos komitetui paremus.

1.1.8 EESRK siūlo Europos Vadovų Tarybai suteikti EESRK teisę kiekvienais metais skelbti pranešimą, kuriame būtų išdėstyta turima informacija apie organizuotos pilietinės visuomenės ir valstybių narių ESRT, jeigu jos sukurtos, dalyvavimą įgyvendinant Lisabonos strategiją, įskaitant konkrečius pasiūlymus ir pageidautinus patobulinimus ⁽³⁾.

1.1.9 EESRK pasiūlymai sutampa su Europos Parlamento ir Regionų komiteto veiksmais nacionalinių parlamentų ir regionų atžvilgiu. EESRK pritaria tolesniam bendradarbiavimo stiprinimui.

2. Įžanga

2.1 Nuo 2005 m. Lisabonos procesas pažengė į priekį ir turinio, ir instituciniu požiūriu. Valstybės narės vis dažniau laikosi vieningos nuomonės, kad reikia struktūrinių pakeitimų konkurencingumo, žiniomis pagrįstos visuomenės, tvaraus ekonomikos augimo ir užimtumo srityje.

⁽³⁾ EESRK pažymi, kad jis jokiū būdu nesikiša į valstybėse narėse, visų pirma Ispanijoje, galiojančias socialinių partnerių konsultavimo procedūras arba kompetencijas ir neabejoja jų teisėtumu.

2.2 Instituciniu požiūriu, atnaujintos Lisabonos strategijos metodika buvo pakeista tinkamai. Buvo padaryti šie pakeitimai:

- aiški integruotų gairių darbotvarkė,
- išsamios nacionalinės reformų programos (NRP),
- aiškiau išdėstytas Komisijos vaidmuo,
- Komisija stebi valstybėse narėse vykstančius procesus,
- konkrečios šaliai skirtos rekomendacijos,
- tarpusavio spaudimas.

2.3 Kaip rodo praktika, tinkamai apibrėžta ir suderinta Europos darbotvarkė ir svarbaus atviro koordinavimo metodo pakartotinis taikymas laikantis subsidiarumo principo duoda rezultatų. Valstybės narės vis labiau supranta viena kitą ir kritiškai keičiasi nuomonėmis apie pertvarkymus. Pritaikius naują metodiką, vis daugiau valstybių narių noriai žvalgosi, kas vyksta kitose valstybėse ir svarsto geriausios praktikos pavyzdžius.

2.4 Nepaisant to, retorika ir realybė labai skiriasi. Didžiausia problema — įgyvendinimas, kuris dažnai būna neišsamus arba netikslus. Dažnai trūksta konkrečių uždavinių, įvertinamų tikslų ir grafiko.

2.5 Be to, padėtis valstybėse narėse labai skiriasi. Ne visos valstybės narės noriai priima valstybių partnerių ar Komisijos kritines pastabas. Šiuo metu vyksta daugiašalis stebėjimas — valstybės narės jau nagrinėja viena kitos NRP.

2.6 Dauguma vyriausybės paskyrė koordinatorių — asmenį, atsakingą už Lisabonos strategijos įgyvendinimą. Tokia nuostata leis vyriausybėms ir Komisijai geriau koordinuoti bendradarbiavimą ir padidins proceso skaidrumą. Dažniausia šis ministras arba valstybės sekretorius pats turi apibrėžti savo funkcijas vyriausybėje bei santykius su parlamentu ir visuomene.

2.7 Sakoma, kad Lisabonos strategija — geriausiai Europoje saugoma paslaptis, nes žodžiai „Lisabonos strategija“ vartojami retai. Nuo jos atnaujinimo pradžios 2005 m., iš dalies pertvarkant metodiką, valstybėse narėse pagal suderintas gaires laipsniškai vykdomos reformos.

2.8 Dabar procesas vyksta sklandžiai, tačiau būsiami dveji metai lems, ar jis bus tęsiamas ir gilinamas. Pirmiausia itin svarbu, kad procesas turėtų aiškią ir patvirtintą struktūrą, kurią net ir nevyriausybiniai subjektai priimtų kaip Europos lygmens strategiją, ir kad, remiantis šia struktūra, vyktų pertvarka ir vyriausybės politikos konvergencija.

3. Bendra EESRK, valstybių narių ESRT ir organizuotos pilietinės visuomenės atsakomybė Lisabonos procese

3.1 Lisabonos darbotvarkė Europos visuomenei siekiama sudaryti galimybes įveikti XXI a. problemas ir užtikrinti jos padėtį ir vaidmenį, pasaulyje vis daugėjant įtaką darančių subjektų. Taip pat svarbu nusistatymas ir požiūris.

3.2 Šio proceso negalima tiesiog palikti vien politikos formuotojams, teisės aktų rengėjams ir aukšto lygio grupėms. Tai turėtų būti **visų procesas visiems ir su visais** dėl dviejų priežasčių:

- siekiant nustatyti kuo geresnius veiklos būdus pageidautina, kad prisidėtų daug visuomenės grupių,
- įgyvendinimas valstybėse narėse labai priklauso nuo visų atitinkamų suinteresuotų subjektų bendradarbiavimo. Svarbiausia — bendra atsakomybė.

3.3 Bendra socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų atsakomybė ir aktyvus jų dalyvavimas sustiprintų procesą, nes tai apimtų abu metodus — „nuo bendro prie atskiro“ ir „nuo atskiro prie bendro“. Be to, jų dalyvavimas suteiktų daugiau būtinos kokybiškos visuomenės paramos.

3.4 Kol kas daugelyje valstybių narių nacionalinių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų (ESRT) ir pilietinės visuomenės galimybės dalyvauti Lisabonos procese buvo ribotos. Reikia imtis papildomų veiksmų ir skatinti jų bendrą atsakomybę. Valstybėse narėse, kuriose nėra nacionalinių ESRT, reikėtų rasti kitas institucinio pilietinės visuomenės įtraukimo formas.

3.5 Socialiniai partneriai ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos turi dalyvauti visuose kalendoriniais metais vykstančiuose Lisabonos proceso etapuose, kurie susideda iš vertinimo (vykstančio etapo), NRP parengimo, įgyvendinimo ir tolesnių veiksmų bei konkrečiai šaliai skirtų ilgalaikių rekomendacijų.

3.6 EESRK nuomone, pageidautina keturiais būdais įtraukti valstybių narių ESRT į Lisabonos darbotvarkės įgyvendinimą:

- užtikrinant patenkinamą informavimą ir konsultavimąsi,
- kritiškai nagrinėjant įgyvendinimą valstybių narių lygmeniu,
- pateikiant konkrečius pasiūlymus,
- pasitelkus platesnes diskusijas valstybių narių lygmeniu, plačiau skleisti informaciją apie Lisabonos darbotvarkę.

3.7 Šalyse, kuriose nėra nacionalinių ESRT arba trišalių komisijų, reikia rasti kitus socialinių partnerių įtraukimo į konsultavimosi procesą būdus. Tai pasakytina ir apie organizuotą pilietinę visuomenę⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Kaip pavyzdį galima paminėti Švediją, kurios vyriausybė keletą kartų per metus konsultuojasi su socialiniais partneriais (rengiant NRP) bei, atskiruose posėdžiuose — su organizuota pilietine visuomene.

3.8 Reikia pabrėžti, kad tokį patį metodą reikėtų taikyti regioniniu ir vietos lygmeniu, kuris dažnai būna lemiamas realiam įgyvendinimui. Siekiant teritorinės ir socialinės sanglaudos turi būti skatinamos regioninio lygmens partnerystės su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

3.9 Be to, siekiant regioniniu ir vietos lygmeniu paversti Lisabonos strategijos veiksmų planus tikrove, juos reikia veiksmingai valdyti ir panaudoti struktūrinius fondus.

3.10 Kalbant apie patį EESRK, jo vaidmuo yra ketveriopas:

- pateikti organizuotos pilietinės visuomenės požiūrį;
- Komitetas gali būti informavimo priemonė, išdėstanti nacionalinių ESRT ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų nuomones, ir suteikianti papildomą naudą Komisijos ir Tarybos diskusijoms;
- EESRK, kartu su nacionalinėmis ESRT, gali būti forumu keistis nuomonėmis ir geriausia praktika ir tapti forumu diskusijoms tarp valstybių narių ESRT ir Komisijos ⁽⁵⁾;
- EESRK gali prisidėti prie Lisabonos proceso tikslų ir rezultatų skleidimo.

4. Darbas 2006m. pavasario Tarybos patvirtintomis prioritetinėmis temomis

4.1 2007 m. liepos mėn. plenarinėje sesijoje EESRK, kaip prašoma, patvirtino keturias nuomones savo iniciatyva:

- „Prioritetinių gyventojų grupių užimtumas“ ⁽⁶⁾
- „Investicijos į žinias ir inovacijas“ ⁽⁷⁾
- „Verslo, visų pirma MVĮ, potencialas“ ⁽⁸⁾
- „Europos energetikos politikos apibrėžimas“ ⁽⁹⁾.

Rengiant šias nuomones savo iniciatyva dalyvavo valstybių narių ESRT. Jų įnašai pridėti prie nuomonių. Vėliau EESRK priėmė dar vieną nuomonę dėl geresnės klimato kaitos strategijos integracijos į Lisabonos strategiją.

4.2 Šiose nuomonėse savo iniciatyva pateikiami ir teminiai valstybių narių ESRT indėliai pagrindiniais Tarybos įvardytais klausimais — konkreti informacija, skirta Komisijos pranešimui ir padėsianti surengti platesnes diskusijas artėjant 2008 m. kovo mėn. vyksiančiam Lisabonos aukščiausio lygio susitikimui.

4.3 Šia nuomone savo iniciatyva pirmiausia siekiama prisidėti prie diskusijų Taryboje. Pagrindinis tikslas — nurodyti socialinių

⁽⁵⁾ Šiuo atžvilgiu verta pažymėti, kad pastaruoju metu Europos Parlamentas kartu su valstybių narių parlamentais irgi sukūrė koordinavimo struktūrą.

⁽⁶⁾ „Prioritetinių gyventojų grupių užimtumas (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p. 93.
(http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁷⁾ „Investicijos į žinias ir inovacijas (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p. 17.
(http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁸⁾ „Verslo, visų pirma MVĮ, potencialas (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p. 8.
(http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁹⁾ „Europos energetikos politikos apibrėžimas (Lisabonos strategija)“, OL C 256, 2007 10 27, p. 31.
(http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

partnerių ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį procese.

4.4 Rengiant EESRK nuomonę praverė Ryšių grupės su Europos pilietinės visuomenės organizacijomis ir tinklais indėlis. Jis pridedamas prie šios nuomonės.

5. Socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas

5.1 Labai svarbu, kad Lisabonos darbotvarkė visuomenėje būtų aptariama viešai kaip pageidaujama Europos darbotvarkė, atitinkanti valstybių narių aplinkybes, procedūras ir teisinius reikalavimus.

5.2 Komisijos dokumentai turėtų būti tinkamai orientuoti platesnėms visuomenės diskusijoms skatinti. Ieškant naujų produktyvių partnerysčių reikia susitelkimo ir įžvalgumo, informavimo ir komunikacijos.

5.3 Daugiau diskusijų ir skaidrumo reiškia pagilinti visuomenės žinias. Tai gali skatinti kūrybingumą ir atvirumą netradiciniams pasiūlymams ir sprendimams. Įvairiose šalyse naudingos priemonės, praktika ir (arba) socialinių partnerių derybos sektorių arba įmonės lygmeniu kartais duoda įdomių mikroekonominio rezultato.

5.4 Svarbiausia, kaip kompetentingi socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos procese gali būti įtraukti į NRP ir ES rekomendacijų įgyvendinimą.

5.5 Visų šių subjektų dalyvavimas gali labiau suartinti valstybių narių vidaus darbotvarkes. Šis suartėjimas pageidautinas dėl didėjančios Europos ekonomikos tarpusavio priklausomybės ir su tuo susijusio poveikio, peržengiančio valstybės sienas.

5.6 Esama praktinių įrodymų, kad Lisabonos procesas geriau veikia tada, kai socialiniai partneriai ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos aktyviai prisiima bendrą atsakomybę. Lisabonos procesui būtina palanki bendradarbiavimo kultūra. Esama ženklų, kad valstybėse narėse toks bendradarbiavimas prasideda.

5.7 Socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimo mastas valstybėse narėse ⁽¹⁰⁾ skiriasi iš dalies dėl nevienodo ESRT ir panašių organizacijų teisinio reglamentavimo ir iš dalies dėl skirtingo informavimo apie Lisabonos strategiją ir konsultavimosi, kuris vis dar išvystytas nepakankamai.

⁽¹⁰⁾ Žr. 3 išnašą.

5.8 Komisija turėtų skatinti visas valstybes nares į valstybės lygmens konsultacijas įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas ir nacionalines ESRT, jei tokios yra.

5.9 Vykstant konsultacijoms su kai kuriomis valstybėmis narėmis Komisija taip pat susitinka su socialiniais partneriais. Ši praktika turėtų būti laipsniškai išplėsta. Ją taikydama Komisija galėtų aktyviau atlikti stebėjimo funkciją. Be to, šalyse, kuriose vyriausybė priklauso ESRT arba trišalei komisijai, patartina, kad Komisija su socialiniais partneriais susitiktų atskirai.

5.10 Valstybių narių ESRT vertėtų keistis konsultavimosi ir dalyvavimo patirtimi⁽¹⁾. Tai gali apimti:

- informavimą ir konsultavimąsi dėl Lisabonos darbotvarkės valstybių narių lygmeniu,
- ESRK nuomonės pateikimo vyriausybei būdą,
- kokių mastu šios nuomonės atsispindi vyriausybės politikoje.

5.11 Siekiant skatinti vienodą valstybių narių ESRT praktiką, praverstų dvišaliai arba trišaliai posėdžiai (forumai, apskritojo stalo diskusijos).

5.12 EESRK galėtų prisidėti rinkdamas visos Europos ESRT informavimo ir konsultavimosi geros praktikos pavyzdžius ir parengdamas valstybių narių socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų skatinamos įdomios praktikos ir priemonių sąrašą.

5.13 Valstybių narių, kuriose nėra ESRT, atveju, EESRK galėtų tiesiogiai bendradarbiauti su šių šalių pilietinės visuomenės organizacijomis, siūsdamos savo narius į įvairias tiriamąsias komandiruotes, pvz., organizuojant klausymus nacionaliniu lygiu.

6. Dalijimasis geriausia praktika

6.1 Neabejotinai tam tikrą papildomą naudą suteiktų konkretūs mikroekonominiai pavyzdžiai, kai buvo pasiekti valstybių narių tikslai arba juos tikimasi pasiekti dalyvaujant socialiniams partneriams ir valstybių narių organizuotai pilietinei visuomenei.

6.2 Pavyzdžiai:

Moksliniai tyrimai, inovacijos, žinios

- žiniomis grindžiamos visuomenės skatinimas,
- švietimas visais lygiais, įskaitant profesinį mokymą. Nauji įgūdžiai ir naujos galimybės,

⁽¹⁾ Būdingas valstybių narių NRP stebėjimo pavyzdys — Graikijos ESRT, įkūrusi Lisabonos strategijos observatoriją. Tai — visuomenės matoma priemonė pažangai arba nepakankamai pažangai stebėti. Kitos ESRT suinteresuotos sekti šiuo pavyzdžiu.

— susitarimų dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi ir atvirų mokymo centrų atnaujinimas,

— universitetų, mokslinių tyrimų institutų ir MVĮ bendradarbiavimas,

— Europos technologijos instituto įsteigimas,

— inovacijų platformos dalyvaujant privačiam sektoriui.

Verslumas ir konkurencingumas

— naujų įmonių steigimosi ir verslumo skatinimas,

— ypatingas dėmesys MVĮ — teisinės sąlygos, rizikos kapitalas,

— įmonėms taikomas „vieno langelio“ principas,

— administracinės naštos mažinimas ir ypač sričių, kuriose šis mažinimas būtų veiksmingiausias, nustatymas,

— e. vyriausybė,

— subsidijos MVĮ inovacijoms („inovacijų investiciniai čekiai“),

— konkrečios mokesčių priemonės.

Darbo rinka ir užimtumas

— inovacinės darbo vietų jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms kūrimo idėjos ir įvertinami tikslai,

— pažeidžiamų grupių socialinė integracija,

— lyčių lygybė,

— tvarių darbo vietų kūrimo skatinimas,

— pageidautinos darbo ne visą darbo dieną koncepcijos,

— naujos „lankstumo ir užimtumo garantijų“ įgyvendinimo idėjos ir būdai,

— naujos partnerystės regioniniu ir vietos lygmeniu,

— socialinės ekonomikos įmonės.

Be to, reikėtų aptarti su energetika ir klimato kaita susijusias konkrečias veiksmingas priemones, įskaitant grafikus.

Visais šiais atvejais vienoje arba kelete valstybių narių vyksta suinteresuotų subjektų diskusijos. Valstybių narių ESRT ir organizuota pilietinė visuomenė turi savo požiūrį į praktinį taikymą. Vyriausybės pareigūnų ir politikų diskusijas neabejotinai praturtintų tinkamais būdais pateikti platesnių visuomenės grupių pasiūlymai, iš kurių būtų matyti Europos visuomenės galimybių įvairovė.

6.3 Platesnė diskusija su suinteresuotais subjektais padėtų nusistatyti naujus konkrečius atviro koordinavimo metodo tikslus. Ji galėtų apimti palyginamąją analizę, rodiklių ir tarpusavio vertinimų sistemą organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimui įvertinti.

6.4 Komisijai ir Tarybai taip pat būtų įdomu žinoti, kokius klausimus valstybių narių ESRT aptaria tarpusavyje. EESRK galėtų išvardyti visai Europai svarbius klausimus. Kuo labiau šios

diskusijos susijusios su konkrečiomis koncepcijomis ir priemonėmis, kuriomis skatinama siekti Lisabonos tikslų, tuo daugiau dėmesio joms bus skiriama vyriausybės aplinkoje.

6.5 Svarbiausia — įgyvendinimas ir būdas, kaip jis užtikrinamas nustatant siekius, įvertinamus uždavinius ir grafikus. Organizuota pilietinė visuomenė ir ypač valstybių narių ESRT gali atlikti veiksmingą vaidmenį nustatydamos trūkumus ir padėdamos rasti tvarius sprendimus.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl akcizų, taikomų apdorotam tabakui, struktūros ir tarifų (Kodifikuota redakcija)

COM(2007) 587 galutinis

(2008/C 120/21)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. spalio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo Tarybos direktyvos dėl akcizų, taikomų apdorotam tabakui, struktūros ir tarifų (Kodifikuota redakcija).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), 129 nariams balsavus už ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2007 m. gruodžio 12 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS
